

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

3
103

Cafe.

Aazio.

Collegij Soc'tis Jesu Mona'
CAROLI SCRIBANI chy/1658

et Societate

LESV

PHILOSOPHV'S

CHRISTIANVS.

NEO BVRG L.

Ad Danubium

Apud Laurentium Damhausium.

M.D.C.XVIII.

APPROBATIO.

Hic Philosophus Christianus R. P. Caroli Scribani Provincialis, è Societate Iesu, nihil continet, quod religionem moresq; offendat. Sed veræ sapientiæ viam monstrat. Quare in salutem animatum, publico multorum bono, prodire poterit.
Testor g. Febr. anno 1614.

Egbertus Spitholdius S.T.L.C. nonicus & Plebanus Antwerp. librorum Censor.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

ILLVSTRISSIMO,
Renerendissimo
FREDERICO
BORROMAEO
S. R. E.
CARDINALI,
MEDIOLANEN.
SIVM
ARCHIEPISCOPO.

LIM Poëtarum non vni
decantatq; Semiramis &
Penelope amibus nutritq;
ursa Paris, canibus Persa-
rum Cyrus, apibus Plato,
formicis Mydas, luscinia Stesichorus
Lyricus, Romulus & Remus lupa, quā-
tò felicior in Iustis Boromæa domus,
aktrix nutritiaq; facta exulatis Philo-
sophiæ Christianæ? quæ totis nō semel
regni pulsæ, post emensum orbē ma-
riaque mæconat em quærebæt, reperit
in magno Sanctoq; Boromæo Caro-
lo, virtutibus, sanctimoniam, rerumq; gesta

EPISTOLA

gestarum gloria nulli secundo. quic
eum le Roma Fabricius, Curijs, Fabijs,
Catonibus, Læliis, Scipionibus, Me-
tellis, Seneca denique, Rutilio, Thra-
sea iactaret; Gracia Socrate, Platone,
Aristotele, Solone, Lycurgo, Simoni-
de, Theognide, Phocylide, Epictetos,
Aegyptiusque Trismegisto, gloriare-
tur vana nomina; rebusque veraque
• • Philosophia vidua. & quid haec sunt
si non vimbræ ad magnum hunc Mediolanensem Solem? nec procul exem-
pla petenda. vita, moresque docent
quam longè supra hos omnes, aliof-
quo, Christianè etiam alteque cinctos,
alte illi vera Philosophia insedisset a-
nimo. obijce Paupertatem. cum Bea-
tis, ait, de felicitate certabo: nullæ a-
pud eos opes, aurum, gemmæ, purpu-
ra, marmoræ cælis exulant. & non via
ad illos sine auro, ad virtutem sine
viatico est: iam qui ad naturam viuit
quando est pauper; qui ad vota quan-
do est diues? Dignitatum ac nobilitatis
adicationem. Piscator, ait, Petrus fuit.
Stephanum nulli maiorum, sed lapi-
des

DEDICATORIA.

des nobiliterunt. Paulus operis foca,
uit manus. Matthæus à telone venit.
Laurentium genus nō fecit magnum,
fed craticula & prunæ, & vox supra
humanam, VERSA ET MANDV-
CA. & non Ioseph . ac nescio annos
Christus ipse, lignariam exercuit? om-
nes vnius parentis siboles, vnius re-
gni heredes sumus. demum animus, &
ille solus, nobilem facit, cui ex qua-
eunque conditione, Lazari an Zachæi
supra fortunam suam licet surgere.
Voluptatum carentiam. Nemo ait ex-
tensi ingenij ad hæc vilia, foeda, poeni-
tenda se demisit. certissimumque ar-
gumentum viri cælo nati est, ad blan-
da & in voluptatem trahentia non
properare, non ire, nos abduci. *Exi-
hūm.* Non sum ait vni angulo natus.
hereditas mea mundus est, & nemo
volens exulat. semper enim Christia-
nus mente cælum patriam suam inco-
lit. ab hoc nulla illum fortuna, nulla
tyrannis excludet. *Fortunæ insu-
stiam.* præoccupare, ait, hanc non tan-
tum quasi ex æquo, sed è superiore lo-

EPISTOLA

et; atque & prouocare ; Christianum est. & quis nesciat generosos animos aduersantibus roborari , secundis mollescere ac frangi? experiamur iuicem; illa insultando; ego ferendo spectaculum facti magni Dei : nam quid verear coronas & triumphos, sanguinis & sanguinis comites ? verius fortunatissimorum parentum felissimos posthumos filios, beatissimam aeternitatis heredem? *Virtula & carcerem* auferamus; ait, nomen, non omnia spiritui parenti caro includitur? alimus liber est, qui quoties voler; cœtes terrasque columque inambulan, iam quotid manus patiuntur in neru, quid pedes in compede, cum animus in celo est? *Tortentia & flagrano*, ait, de' delicijs in haciem procedit, & athletæ non segregantur ad strictiorrem disciplinam , perque verbera & flagra edificando vacant robori stantò nimirum plus de victoria sperantes, quantò pluribus ante incommodis exerciti: aut fôrs minus febris erat, milleque morborum genera, que diade-

DEDICATORIA.

diadema & sceptra clidunt. ? Mag-
num quanti sit, illam conseruare
runt sub prelio laudis humanæ, et
iam ancillæ & seruæ & ego dubitabo
tantum erogare pro vero, quanto pro aliis
pro falso? non eripitur hæc vita, sed
interrumpitur ut meliori reddatur
nec consumetur, sed emittetur ad cer-
tiora spiritus.

Hæc Magnus Sanctissime Carolus
à Christiana Philosophia suscepit, quæ
illum opibus, honoribus, purpura,
sceptro, minis, tormentis, morte, adeo-
que inferno maiorem, Celitibus pa-
re dederat. & quid aliud ab hac mente
eternata philosophia foeta avida-
que sperari debuit, quam ut quidquid
hic magnum, tanquam peritura co-
mœdia tragœdiaque momentaneam
scenam, Deo, origineque sua, regnoq
cui nata, indignum contemneret? Intri-
caris generosam hanc magni Patrum
mentem, & Philosophicis felix insistis
vestigiis, Philosophica nobilis palæ-
stra, magis quia parens & ductor. So-
crates, Cleanthes, Platones, Aristote-

A + les

EPYSTOLA

les, Sed ne castigatione vobis ad maiora vocas. ad Christianam Philosophiam; ad studia & scriptiones Christiano dignas: ad mores & vitam Magni Philosophi Boromaei Caroli. Macte animis, Philosophia quam purpura & tiara nobilior, Ambrosiano Collegio quam genere illustrior; hoc uno viues. erit cum calcabitur aurum, gemmæ, purpura. nulla ætas docta tuorum exteret ingeniorum monumenta. perennatur his vita post cineres, sceptris & tiara iacentibus, & ad humilem arenam deductis. tantum feliciter inchoatis infeste, & audenter magnas cogitationes protrude. ingens Te manet merces, terris cæloque reponenda. non excurram ad laudes, laudasse viuos damnasse est, & facere, non audire fortia Boromaei sanguinis est. ac licet magnoru fluminum capita, aut calentium aquarum ex abdito fontes veneremur, de fluminibus tamen ferè & stagnis postrema veneratio est. ipsa se magnitudine sua commendat. genus & prauos non narro. nemo in nostram virtutem.

A V T O R E S .

tatem vixit; nec quod antè fuit, nostrū
est. & quanto in errore sunt qui homi-
nem alieno laudant? qui in vite luxu-
riantes penicillo palmites, qui vuas
marmoreas autumnum suum men-
tientes, qui in equo frēnos gemmeos,
in leone balteum? quid ad hominem
quibus maioribus fluxerit? multum
serit, plus etiam metit, aurea rectis
pendent laquearia, argenteæ stant lā-
ces in mensa citrea, cœnat splendide,
vestitur purpurā, copiosi circumstant
seruorum greges, adulatium agmi-
na, balneaque & fontes non tam exe-
sis, quam excisis saxis suspenderunt
super quō hæc ad laudem? Quæ ad
hanc faciant docebit Magnus, Tuus,
patere meusque iam Carolus. Hunc
qui viderit interritum in periculis, ca-
piditatibus intactum, inter aduersa-
ritatem, in secundis non elatum, in
tempestatibus æquè ac in malacia pla-
cidum, semper sui similem, nunquam
alium, non exclamat, Magnus hic vir,
omniisque calamo & ore maior? talem.

4 5 nonni-

EPISTOLA

non si seculis multis vnum alterna-
ve, tanquam ætatis suæ phœnices vi-
debis. quid miraris? inter uallo magno
nascuntur, reliqua in turbam nascen-
tia, & bracteata quadam gemmeaque
felicitate magna, nulla non dies pro-
trudit. neque hos Philosophia promis-
tit, sed fortuna fatuo plurimum dele-
ctu; ac in improbissimum ferè quem-
que munificentior: plus auri, agrorum
pratorumque, flaminum, nemorumq;
possides? plus operæ accessit. & propè,
quod labyrinthum ingredientibus,
quò altius se credunt, eò fortius im-
plicantur; idem in opibus eueniare vi-
deimus. non damno famæ aurum &
purpuram. sed plerumque magnifice-
rior sermo è grabato & panno nasci-
tur: magis, fateor, è purpura nitet,
quia rarius ex hac grandior exurgit
dictio. nam ut magnum sit non habita
non ambire; itescio an non maius cir-
cumfusa contemnere, nec illarum cō-
tubernio corrumpi. & sanè si res
pondere suo cum Seneca metiamur,
non

DEDICATORIA.

non magnum argumentum est indo-
lis magna aqua & panni: nisi quis non
tam necessitate quam voluntate hæc
ferat, multorum namque latente sub
illis virtutia; ac ne paria pessimis darent,
fortuna fecit: adde opes explicandæ
instrumenta: nequitiz, adde poten-
tiam, & da quod voler posse; disces
quid sperare, quid timere debeas. Quo
magis in Magno Carolo miramur
purpuram, gloriam, opes, nec indul-
gentem illis, etiam calcantem. Imita-
ris hæc magna, & magnis animis sub-
moues hæc fortuita, te ipso conten-
tus, & ex te nascentibus animi bonis
ad quæ te Philosophia ducit. non ad-
dam ex huius Schola plura, Collegiū
tuum Ambrosianum, & qualis post
vaticanam nulla fors orbe toto bi-
bliothece, quæ non spondet diuite o-
nnium voto? Tubæ hæc & tympana
sunt reliquis orbis Christiani princi-
pibus. excitantur tantum noui Themis-
tocles non pænitenda simulatione ad
noui huius Miltiadistrophæa. Ita vo-

A 6

uce.

EPISTOLA

meo. & purpuræ Tuz, Magne Praefut,
Mагno Sanctoq; Carolo, Deoq; in
Christianæ hac Philosophia vetera
hac

meque torum

aeternum S.D.Q.

CAROLVS, SCRIBANIVS.

SCRIP-

SCRIPTIONIS CAVSSA

ARDINALEIS LAV-
francus. condixerat hic
michi in biduum seriarū
terum tractationem. ve-
ni ad destinatum diem,
cum in Vaticani limine video grande
aliquid submurmurantes medios .in-
gredior. occurrit familia. gemitu & per-
tinaci silentio. manuum compresione. &
eulorum flebili iactatione magnitudi-
nem testata. à qua nibil resero prater dē-
fass lacrymas. deiectas mœroribus genas
tanquam grani vomere proscindentes.
& suspiciosum illud. O , vocesq[ue] doloris
indices. cœpi suspicari quod erat. & imo
ducta anhelo pectore suspiria. & lacry-
me. qualis illa tectis grando. ut catena
ruerent. loquebantur. conclave ipsum
Domini peto. video in lectulo alterius
meliorisq[ue] vitæ res meditaniem. &
iam triste ultimumq[ue] illud vale dixerat
sui. in quo tanquam rupeo sarcophago
dome-

EPISTOLA

domesticorum spes omnium conseputa
et emortua iacebant. steti attonito
milio, ut in re tam prapropera, tam i
expectata recte exinde me ad ELVS
ET REV. Scipionem Cobellucium, co
fero, ac vix data acceptaque salutati
me. Sane mihi Scipio rapimur i spes fa
laces. vbi sunt cogitationes nostrae i v
adium augusta, bortorum amena, diui
superboq; ludentia nemore? vix biduu
intercesserat cum sponderet Lanfranc
Tuus annos plurimos athletica propi
quam purpurata valetudini. at nunc
bi spes et meditata in annos, audeo
sperata non vno votu ad que Scipio pro i
genita modestia et prudentia. Nihil l
nouum. vetera vides, et multorum ia
ceruicibus trita. Et ferè purpuratoru
bac semita, in medio magnarum cogit
zionum destitui, quād feliciores ve
quibus, cum omni dies, omnis hora vli
ma, nihil inopinatum accidit. hic ego, I
vt dicens. Et inter felicitates omnium pri
mas bac mibi lacerna est, que Philos
phiam hanc docuit, ridere humana, et
calcare. gratulorq; iu primis Tibi, q
int.

DEDICATORIA.

inter purpuram dectaque volumina, plus
philosophici quam purparati pulvris
recum trahit. ò vana, & solo non tard
promissorio opulentata verbo! pone dies
sunt, cum legerem bortosstantis tuus
Lanfranci Tui, ridebamque diuites in
q̄sponfiones, longissimam domino vitam
mentientes. hyberua nemora, hybernas
aves, rupes, fontes locis non suis: vallis,
montes, lacus, torrentes, alibi omnia na-
ta, hic ad natura inuiditam educta: &
ratus mecum, Quamdiu hac? non de-
ficiens dominum ante extremam ma-
mum addo, Cui bac nunc domino aut be-
redi posse? Vt etiam bac, ait Scipio, & non
vici in gente reperies. ubi enim non ce-
lantur agri? nec multo frustram agri:
sed & vibes retro, & populi frequenter.
quid quod & maria mortem non uno lo-
co biberint? iam quanta oppida aut Ocea-
num diluit, aut fulmina decinerarunt,
aut non mitior ignu, aut detotondit gla-
dium, aut soli bausta ingluvie sine nomine
iacent? immò non satissemel passa, semper
metuenda bac veniunt redimua male-
rum saeratione. perè inquam ista com-
memo-

PRAEFATIO

viemq; & elementis sideribusq; do-
 vemur nihil hic perpetuare dies & nox
 inuicem vertunt, perimant. sol stitioni-
 bus annuis, luna menstruis quid non te-
 flantur? aër quam ubique terrarum in-
 consitans? hic albeficit in niuibus, ibi con-
 crescit in grandine, alibi imbris gra-
 uidatur, nunc sudat in rore, nunc flumi-
 na emitit, arbiteris ingenti matrimonio
 xu disruptis visceribus partum diffun-
 dere, dehinc sub illum & denuo sudum,
 inde nimbus collidentibus tonitrua mu-
 giunt, rutilant fulgura, fulmina præm-
 eant, & sperata rursus serenitas. iam
 mari quam fides infamis de fustris in-
 quietum, de decumanis tranquillum
 nunc dormiri, adeoq; & mortuum arbi-
 traberis, ignara cubatione. & momento
 surgit in montes, credas B. bylonem in-
 surgere calo, minasq; irasq; in terras Di-
 uosq; iaculari. & sane ubi excreuerit in-
 dignatio, pilas paleasq; classes iurabis,
 ita tuto iactant ut elemento, ut momen-
 to propè eodem nunc nubes tangant, nuc
 pada terra verò quam varia? videas vi-
 rentem, exinde flauam, mox & canam

AUTORIS.

actante fine veste incaliam, exfacciata
non uno loco, eodemque non multo graui-
temulentam vindemias. intuere deinde,
hic montium scapulas derasas, ibi valles
vibibus superstantes, fontium alibi diui-
tes venas, alibi arentes, flaminumq; vias
iam nullas. Fuit hoc, ait Scipio, iam inde
à primordio terræ cogita primus vir-
ginem & cassam, inde virilim per ma-
palia custam, ac demum velut ex semi-
ne populi de populis, vrbes de vibibus, de
regnis regnataria fuit. & non uno post
beyloco iterū mapalia, solitudo, & gra-
nitrud, Fuit. hic Troia, ibi Babylon, alibi
Niniue stetit: eritq; cum hac ipsa urbiū
orbisq; Domina audiat, Hic Roma, &
cælo surgentia recta, & colles aliquando
denique, non ultimus decoctor ignis
cassam ac quasi virginem restituat ter-
ram bene, inquam ego. & ut semper soles
providè & doctè atque virinam hec al-
uas infederent animis, tinctaq; purpura
omnis seruis his foret cogitationibus:
mortis in primis, & alterius vita, & ni-
mium funestis, & quibus omnis miseratio
& benignitas eternam exultat. Quis
pet

EPISTOLA

filiis, misericordia, cùm incomitata flab
purpura et renocabili. Aeternitas senti
et aferienda. Durans cibisudo. ignes e
flammas qui cogitas Aeternas. Gran
bas seu magni Iudicis tribunalce. m
convenies quidquid perennatur in ince
dijis mortuendum. nam que bac fiduci
bis aure & honoribus circumfuerit. &
Epulore purpura. & cum Lazaro. Abr
basium sperare. qui miles victoria
è delicjs & mensa sperat qui de bami
cum flamina. & mali pluma, palma
& statim virtus destinata de papil
nibus & rusticas casa in aciem itur.
arma victoria. vinctumque terris
men. de agresti aggere, de subalta ma
gnaterra, dum decurritur campus, fo
struitur, testudo desiccatur, obduresci
manus, facilis ad arma, ad ferrum,
triumphum via est. nam quid timet
aut quid non sperent roberat manus
per strictiorem disciplinam exerci
pugnaque iam ante adificata durat
force cuiusdam videbuntur. miliacru
si pramia cogitamus. nullura eterni
si nostra cum Christo componamus, i

DEDICATORIA

innocentiam & pacem, scelerum
mollies visam. magnitudinem, si iug-
gicamus, nullo aucto mitigandos,
niendos. Hic Cobellinus. Hoc que-
tet, alia omnia extra purpuram
curas illa iam donatus, publice
tam primat instantem faciem &
redelebit, maxime rabi ad adole-
sciam disquisitiorum animum
rit nam quis in coccine & tyro-
licis supplicei? quis inter balmeas
quæ amoeniores: inter spumantes
pateras, nivibus glacie quæ medij
naturæ secum ego. Plantè tibi Scipi-
onem: nam quid stolidus quam præ-
tu suspirijs calum pesere; coccinei
mægloriam sperare: maxime cù
purpura coccusque suspiciatur qui-
lam; cum plus illis sudorum luc-
rū me, quam bracū fuit, plus etiam
guinis? & qua purpura praest il-
sanguineo madidus sudore hortum
& prætorium, ut natare Lauariqu
possum non rosa aut myrtos sed con-
sus sanguinei, in vicem delidorum
predigè fusuram qua purpura, spini

PRAEFATI O.

dimic diademate, venustat genas? qua
clavos, crucem, lanceam? qua spangiam
pannos, praecep monumentum Ad qua
Scipio. Ingenti ad hac animo opus, Neg
enim inchoasse satis. perseverantia coro
natur. Et hec sola, ne exemplo illorum
qui naufragio liberati cum repudium
mari Et nauis dixerint, ubi rescederint
fuerit timor, votorum oblitis, pericula
repetunt, redeamus ad vetera, canes ad
vomitum: ut audiamus comminatores
illud zigania ignibus nata, fenu forna
cibus destinatum. maxime cum circuit
hostis, si quos possit aut concupiscentia fit
gere, aut opibus irretire, aut honoribus a
vero detorquere. neque tamen desperan
dum, mi Scipio, post lapsum, neg nos pu
det piget ve post morbos nouos, valetu
dinem iterare medicamentis nouis. bene
ille, cecidisti non pudeat liberari. iterata
medicina est inualetudine iterata.
neque statim succid endue aut submitti
dus animus desperatione est. sed neque
nimis fiduciare stitut a semel valetudi
ni ad morbi caussas properandum est.
fatui qui valetudinis fiducia, voluntaria
se induunt agritudine, Et prateritorum

AUTORIS.

fortuita spe ad pericula decurrunt. prudentes, qui salutem, periculorum membra operantur, nonquam securi, semper timidi. timor securitatis dux est, periculorum praesumptio. verum animis in his opus. fateor, ac deesse illi non possunt sua cogitantes. quid enim huic ardui cuenit potest, non si morte proposita sanguis fundendus, aut in compede vita trahenda. videt, cum ad humana & profundam gentilitatem se veritatem: etiam in fœminis horum contemptum, videt Asdrubalis uxorem de uolatatem in ignes, ut hostili se ludibrio excripat, videt aliam aspides pectori immunitentem, aliam etiam marito sociam & mortuducem, & illam que à lupanaribus semesam linguam in tyrannum expuit ne coniunctionis prodat socios. & hiperrenuis naturalis cuiusdam Philosophie, in indocta cruice & fœmineo pectore fractus heterunt, sub premio laudis humane. quid poterit Philosophia Christiana meliore eam Christi sui purpura delibata, sudoribus leta, sanguine balneata, vulneribus pasta, clavis roboratae formidabis pa

si pro veritate in salutem, quod nō
 starunt pro veritate in perditione,
 quod illi pro inxissimo nomine non
 deant hic pro nunquam moriuto, &
 asernitate cum Christo commensu-
 do nam quid pertimescat animus Cl-
 isto suo plenus, veroq; i Hinc Philosophi-
 exultus Subiunxit Cobellucius. Ne
 hac dabit nisi Christianum Philosophi-
 atens, ut liceat mibi cum Tertulliu-
 Grande Philosophici Christiani pa-
 beneficium est, sub cuius vel reeog-
 tu improbi mores erubescant. qui
 clus quidquid hic magnum proculce-
 paleam messoria vano excusam ut
 immerito cum eodem exclamem: G-
 de pallium & exulta. melioria
 Philosophia dignata est, ex quo Cl-
 istianum vestire capisti. Verum
 Christianum, qui mores vitamq; C-
 astis imitetur & exprimat: cuius
 occursu virtus suffundantur. quis
 amulum suum cum videt non patit
 ea improbitas virtutem speculata. si
 remiserit exueritque omnem mali-
 tam, rubore tamen perculisur,

DEDICATORIA.

male cōscientia vacisa cōfessione erroris
separatur. finierat. Et ego. Sequitur mihi
Scipio, magna hac verba, magis etiam,
hic upletemus hae rebus nobile inferiori-
bus. nam quid iam ambiat Philosophus
tum Christo plenus? purpura non mo-
rituram cogitat, contemnit scenecam.
bonores? misserum est altius tolli, uide-
cidas altius. mobilisatem? anima & cor-
pore pares, sola virtute distinguimur. o-
pes? magno viatico breve via iter non
infringitur, sed ornatur delicias victimarum
at supplicium sagrantur, hostie ad pa-
non coronantur. Et quid sunt hac, omni
momento dubia exspectatione pendula?
quid Epulonia mensa? Et purpura cum
præmiatione Lazari? delectus in manu
nostra est. utriusque possessione Christi
exemplo exclaudimur. errare ille vi nec
metiri nec fallere potuit. Iam vero quid
metuit Christianus Philosophus, agenèt
quis miles sub oculis Imperatoris dute-
risque sui non ultero pericula provocat,
hostem lacebit? & non ut aurum ignibus
fictos Domino discriminibus arguimus?
sermone ornabile spectulum & Deo di-
gnatum

PRAEFRATIO

gnum. Christianus cum minis & tormentis
compositus. aduersa non omnes vir-
fortes arumnis suis floruerunt: tolle illa-
vum materium substrahes viriutis & quod
discrimen inter fortis & ignavum.
aduersa sustuleris: hinc illud Poete:

Ingenium res.

Aduersa nudare solent; celare lecūde
paupertatem & felicior in vivere qu
leuior incedit, & expeditior calo est one
re subtracto, docuit hoc Christus, & om
nes propè magni, quos in exemplum o
mnis etas adducit. vincula & solitus om
nis imitator Christi Deo est. & non ar
ctioribus manicu tenetur qui sceleribus
constrictus iacet; tyrannos & iudex ali
quando horum sedebit agonotheta no
ster. ridetque omne carnificis ingenium
memor alterius cui ignium qui membra
dum vrum reficiunt, dum carpunt ni
triunt: sicut ignes ardentium ubiqz, te
tarum flagrant, nec erogantur: memo
que futura felicitatis nulla aeternita
ponenda, nulla minnenda. Verum qui
bisce diutius occupatissimum teneo, &
publicè pecco qui à publicis auoco.

PR

preciosus amico per solitum natus: dixerat,
et mutua, benevolentissima, amicissima-
que, ut usus noster ferebat, consalutatio-
ne sermonem finiuimus: inde ipse ad Va-
ricatum suum, ego domum, et plenus
iam morte tanti viri, plenus Christiana
hoc colloquio, decurri ad chartam et ca-
lamum, ad mortem, demum ad operis
bus reliqua. Memento quicunque hac
leges, vita huius et alterius. momento
rapimur e purpura et delicis ad tribu-
nalia. non ad inimites et nunquam mo-
rituros Epulonios ignes! ab auro et cogi-
tationibus saeculorum magnis: non sit cum
Euangelico diuite; cui sudabat area, las-
sata gemebant horrea messibus fatigata.
Memento doctissimi Cobelluci, memen-
to et mei apud communem Dominum:
cum omnis hic ad lampada labor desuda-
vis, ut priori huic Timoris, Virtutum al-
ter, terriusque Amoris diuinis omnes acce-
dat. ita vobeo animum tansum, viresque
eiusque concede Deus, gloria tua, salu-
tis, publico multorum bono.

B

SYL-

SYLLABV CAPITV M.

CAPUT I.

FINIS. Ad quem à Dō creatus ho

CAP. II.

PECCTA. Quibus excidit conc
gloria. pericula. remedia.

CAP. III.

PALATIA, AGRIC, O^PE^S. Inu
dum fundamentum cælo, cui ci
ditus homo.

CAP. IV.

MONORES. Veros non esse; nec
mine dignos quos s^aculum pi
mittit.

CAP. V.

NO BILITAS. Vnam esse quam pa
Deo, anima & virtutib. præferim

CAP. VI.

VESTES. Peccati poenam esse, inc
tem humanæ mentis, libidini h
deram.

CAP.

CAP. VII.

SCIENTIA. Eam solam ratione me-
seri, qua cęlo præluditur.

CAP. VIII.

BELLA. Sceleribus his viam, regnis
interitum, animabus perniciem pa-
rari.

CAP. IX.

MENSAE, VOLVPTAS. Naturę has
pertenues, cupiditati immensas ef-
fe, inferni præambula.

CAP. X.

DETRACTIO. Ingens præsensque
toxicam odiorum bellorumq; maz-
teries.

CAP. XI.

ADVULATIO. Ed grauior, quid te-
ctior; quo sub amici persona iucau-
tos perimit.

CAP. XII.

MORS. Omni momento dubia exspe-
ctatione pendula, ne præfigamus, &
paratos reperiatur.

CAP. XIII.

IVDICIVM PARTICVLARE.

Pa-

Pariantur hic sceptra ligonibus
nullo purpure aut grabati discri-
mine.

CAP. XIV.

JUDICIVM VNIVERSALE. Ho-
rore & terroribus plenum, elemē-
torumque collisionibus prænotan-
dum.

CAP. XV.

INFERNS. Aeternis vſtionebus mi-
ſerandus.

CAROL

C A R O L I
S C R I B A N I
E · S O C I E T A T E
I E S V
P H I L O S O P H V S
C H R I S T I A N V S.

C A P V T . I.

FINIS, cui à Deo conditi. Nam
quidquid hic est, fini destinatus
campus est. sequentur præmia,
et clamat è specula conditor cui nati.
Facilius iactura peritiorum est. Ig-
narus his pascitur. excelsior animus,
et quires sibi, non se rebus metitur,
et seruus gaudet cogitat originis suæ
locum, et se caelestibus parem, peritio-
rem maiorem. Hanc mentem vera
Philosophia imbutam, indignantem
premi morituru, generosioreque cal-
cans spernentem abiura, assidua ha-
sum medicas dabit.

A

Q V I D

 VID perituris im
 taris anima, sola
 vanitate gratidis n
 tem pascis? maio
 quam ut tam inani
 distendaris. viliora hæc sunt q
 ut tam nobili coñisceantur. q
 ad externa circumfers oculos
 admiratione tangeris rerum
 cras, fors hodie, adeoque ha
 ra & momento eripiendarum
 digna generi tuo sunt, & calc
 natus. quid auri fulgore, arg
 nitore, eboris candore perstrit
 ris? sordent hæc omnia cui ani
 origini suæ Deo confusus
 quid statuas miraris incudil
 malleis, fornace & ignibus n
 è variatarum antè rupium cr
 aut Aethiopicis scopulis me
 çatas, defructatas? quid

*Distinctum vario nitore man
 Quod sub versicoloribus figu
 maculosa oculos hebetat iup
 cie? horæ momentum interc
 inter hæc flantia & cadentia, i*

superbas ceruices intidiam Baby-
lonico verticifacturas, & vilem ci-
narem flamma lambente deco-
rum. Quid fontes suo an alieno
molliter labentes, aut precipitibus
saxis salebratos, & exinde post sub-
terraneam deliquationem purius
salientes? quid flumina & maria
crispis torosisque erroribus luden-
tia? quid fluctus irasque suas mini-
tant murmure aggerum arenarum
que percussu bibentes, sorben-
tesque? momento quo lusere na-
vicia loco sorbentur, nec inassueti
tantum irarumque fraudumq; ignari,
sed quibus cum discriminibus
pelagi non notitia modò, sed
& familiaritas intercessit, inenata-
bili profundo denoluuntur. Quid
agros in nemora diffusos, in pas-
cua distentos, in hortos picturatos,
in vineta & oliueta luxuriantes, in
montes, colles, valles, prodigiosa
earietate colluentes? momentum
vuertendis satis est, & ubi se olim
frequentia suffocabat, solitudo est:

A 2 vbi

ubi hortorum nemorumq; in
 tuam simulationem arte nat^e
 pro ludēte ingens gloria fait,
 peus ager & inhospita terr;
 nullo vomere aut sarculo scin-
 da: & quæ retro supra Palæsti
 fœcunda, supra nivosos Alpⁱ
 vertices sterilescit. Quid de se-
 eum frontibus, de Indico ac
 chiopico mari aut fluminib;
 pisciū cerebris verrucas pro g-
 mis piscatas admiraris? nauf
 videlicet sine his venustas ne-
 ctaque iacebat. Adminicula al-
 petenda erant, ut fieret vir gla-
 mulieri, viro malier. Quid m-
 & illustriore quaque fronde, i-
 liliis, lauro, violis ornatum ve-
 cem amplecteris? serua caput i-
 minatum. Christus illud cùm
 let, coronabit in cœlestibus. Et
 florib. coronaris, qui spinis nō
 ces? aut ignoras Christum non:
 immortalitatis corona donat
 quam in Pilati prætorio spinis
 coronatus fuit? & non antè gli-

Rej

Regem in caelestibus salutatam
quam Rex Iudorum in cruce pro-
scriptus esset? quid gemmas amas
falerio spomantes? quid niues
glacieque exstita natantes crystal-
lo? suauius bibitur sibi prouocante,
qua contenta sedari est. quid suffi-
ta cinnamomo, thore, aut Arabiq
lacrymis sparsa? quid myrrhatas
pumicatas, malobathrata; vestes
aut alicuius bestie recrementis fa-
migatas? pudeat ornatum ab illis
mutuari domesticis dico. Quid
purpura gloriaris & maioribus?
sola virtute distinguuntur, pari na-
que sorte nascimur, pari cadimus;
quod intercurrit vix comediz sce-
nam implet. Quid voluptates ve-
natis magno inedas? surdis auribus
naufagos hos Sirenum scopulos
enauiga: & Apostolam omnis ex
seipso pudicitie magistrū, omnisq;
impunitatis ex ecratorem lege: vi-
de quam validē pro pudicitia in o-
mnem libidinis lasciuiam iacele-
tur, quantoque securi vniuersam

A 3 velut-

voluptatis filiam cedat & exca
 dicet. cogita denique , quantar
 paenitentiam hęc ténis delibati
 hęc vere cundię auocatio, hęc oči
 hę de sanctimoniz tenore deceſſi
 excipiat partem in ignis, & Sulphi
 sis stagno, tam carę luitur volat
 eum gaudium, tam labili paranti
 eterna flammę. Quid carnem
 domesticū hostē accusas? nulla a
 libidinevis est nisi ipsa nescit quo
 libet , cogi ; nec quisquam ni
 lens fornicatur. te ipsum accu
 qui huic gurgiti manum tradis, &
 preces & medicantia suspiria
 conaerte. Si insurget acriter host
 ad ieunia & flagra, ad cor cont
 emn & cinere sordidatum te ver
 Circumstagna ēt stratum lacrym
 integrat facetus, & de cilicio asperi
 degubbat calcita. Nescit feroc
 fame enecta caro, nudaque hur
 & duro illisa saxo, verbereque i
 sata & domita, & tamquam v
 mere proscissa & subacta. Quid
 pes cogitationibus metris? magr
 iaticobreue hociter nō insuu

sed oneratur. & ut omnia posse-
deris, quid comitabitur abeunte?

Quid corpus denique vniuer-
sum intueris? maiores & ad maio-
ra genitus, quam ut mācipiūn-
sist tui corporis, quod non aliter
circumspiciendum quam vincu-
lum libertati circumdātum, quam
compedes animæ iniectæ, quam
ingentis spiritus carcer, quam exi-
lium cēlo nati. Erige te proinde
supra hanc carnem & ossa, & sub-
strudam saniem. Cūm visum fuerit
Deo, distrahes cum hac Societa-
tem, redibis ad eādem imperio
illius. hoc tamen quo sociaris tem-
pore, non sis cōquarum partium so-
cius. animus ad se ius omne trahat,
omne dicat. Vis verum domina-
tum, veram libertatem? contem-
ptus corporis certa ac propè sola li-
bertas est. Huic libertati plurimū
confert originis suæ finisque me-
ditatio: simulque in apertum pro-
di, optimaque tui parte meliora
cogita, in mundi artificem aciem

converte: qua ratione tantam mollem in legem & ordinem digestarit, sparsa collegerit confusa distinctixerit, corpus quo cingeris figurauerit, animam infuderis inspirauerit.

Quid vniuersitate capite dimisso? cum teque adeo ipsam anima intondere & cui condita, scies quae sis, quantumque & cui debeas. Opes, voluptas, honores consideruntur illis te debes. delitiz, mens, poculas, risus, loci, diademata, tiara, purpura te condidit? sequere conditores, ingratus, si non sequeris. nam quid non debes conditori? quod olla figulo, quod nauis fabro, quod conflatori vitrum, ac maiora etiam conditori debes: qui non aliunde, ut illi, mutuatus materiam est, quasi aliquid debeas materiz: omnia illi debes, à quo uno habes quid quid habes. illius ergo nutui pare, obsequere imperijs. reliquorum iussa nouercalia sunt. & non libetum te condidit? quid libertatem obstrim-

obstringis seruitio alieno? fruere libertate quā te donauit qui te cō-didit. summa donauit. utere summa, nulli obstrictus quām conditoris. & indignum generi tuo, alie-no te teneri obsequio. nobilissimi figuli vas nobile, primi conditoris primum opus es, quid te abijsis ad inhonora, & indigna generi tuo? quis adamantem vimini, quis aurū Iterquillinio credidit? at quid gemma & aurum, si te ipsum cogitas? pars illa sunt ignobilis terre, tu pars magna magni conditoris. ille terram, & quidquid in illa, fa-mulam creavit tibi. quid ergo fa-mularis famulz degener conditoris? quid seruis domina? purpara te donauit, diademate, sceptro, qui te condidit, Rex pater. quid te spolias concessis, vt mancipium induas? memento generis. ac si quoq; te tangit gloria tanti patris, erigere ad maiora, & digna imp-e-ratorio patre sceptra te manent exequa, quid circumfert oculos ad

* A 5 peri-

Peritura? puroura te spectat cœlo-
 rum prima, quid vili tegeris sag?
 regnate vocant calorum nobilis-
 sima, quid circumspicis casas por-
 corum haras? imperia te expectant
 patris, quid pistrinū cogitas, tran-
 stra & remos? quo usque siliquis
 pascis ventrem, regia dignus men-
 sa? quid thalamum meditaris ser-
 uę bis capiz, regio pognatus toro?
 patrem & conditorem cogita cœlo-
 rum regem. illi seruire, regnare;
 illi famulare, imperare est. reliqua
 omnis seruitus infra genus tuum
 est, infra mancipium latinarum
 est. tolle te anima ad caloru maxima,
 ad qua te condidit Rex pater.
 contemne has opes, honores, vo-
 luptates terrarum vite pabulum.
 sed & odisse debes, qua te patria
 exiunt hereditate, regno, diade-
 mate, sceptro, purpura. protere
 pedibus constringe loris, doma
 & frange verbere, ne seriūs indo-
 leas manicas & compedes & du-
 ram sequitur tem; ne seriūs inclames,
 & non

& non--profutura spargas lamenta. quid enim proderit capillorum & barbe vulso, quid pugnis genz liuentes, quid dorsum flagris, quid inediā macerata adeoque enecta caro, quid rugitus & fletus, & alta suspiria, sub sequo immitis dominę & nulla prece pacandę imperio? antē decuit. antē seruitutem pati docenda fuerat caro, dedocenda imperare. antē honores, opes, voluptates famulatum docendę, imperiū dedocendę fuerant. neque enim hæc imperijs condita, sed mancipati sunt. parere discant & imperia ferre quæ seruituti nata, imperent qui imperio nati. non recedamus ab hac lege æterna, regula est falli nescia, ad cuius normam flectenda reliqua. nec errare possumus si hanc sequamur ducē; reliquias omnis ducatus de fallacia est, metitur libertatē, ad seruitia te vocat & dura imperia. cōtēne. vincēs, si contempseris: peristi, si obsecratus fueris. quantumque rece-

dis ab hac regula, tantum recedis
 à magno vero. Quantum verò accedes
 ad illas metitè libertatis pol-
 licitationes, tantum ipsi accedes
 mendacio. cui qui se credit, quid
 exspectet solidæ rei? imò, quis illo
 hostis nocentior, quis fallere do-
 tor, quis circumuenire peritior?
 & tu te credes hosti, credes armato
 inermis? sanguinem fitienti, vitæ
 insidianti, & sola morte, & morte
 æterna saturando? accipitri colub-
 ram, ouem lupo, gallinam vulpi
 quis prudens credidit? virginem
 lenoni quis commisit, & recepit
 virginem? castam lupanari qui
 tradidit, castam reperit? adolescē-
 tem qui verecundia etiamnum in-
 tegra in triremes coniecit, post fla-
 gra & socios & seu vincula repe-
 sitne erubescentem, & ad non-ca-
 sta verba rubore plenum? eadem
 à mendacio spera. quantum credi-
 disti, tantum perdidisti. totum te
 credidisti, totus periisti. nec pos-
 sunt simul stabulare veritas & mé-
 dacium.

daciōm. nec vna anima aduersan-
tia imperia, & pugnantes patitur
dominos. vni te addicas necessum
est, & vni tantū. nesciunt enim
sociū hęc imperia, sed nec admit-
tunt comparem. in cuiuscunq;e
proinde verba iuraueris, alterum
hostem cogita. mendacio te ob-
strinxisti? inimicus factus es veri-
tati, conditori, Domino, Regi, pa-
renti, & iuratus hostis. huic si te
addixeris, hostis factus es menda-
cio, opibus, honoribus, volupta-
tibus hostis. Vtrumque in tua ma-
nu est. vide cuius te tuaq;ne auspi-
ciis & fidei tradas, tuus signa mi-
les sequaris.

Antequam tamen te cuiusq;am
sacramento addicas, vide cui plu-
ra debeas, aut si fors alteri omnia
debeas. Si omnia debes, quo iure
te tuaq;ne transfers in non domi-
num? aut qua fronte creditorē
dominumq;ue frandas suo, & de
alieno liberalis donationes insti-
tuiss? Non est visi ad equitatem cō-

A 7 - pofit

positi aliena erogare. lafronis est,
 & qui pudorem exuit cum conscientia;
 furis est, & alieni possessoris,
 qui munificus plurimum de rapina,
 liberalis de furto est. de tua
 ut largus sis, nemo vetat. de aliena
 qui potes? nunc serio discute, si
 quid possideas tuum, si quid non
 alienum. tua si possides, tua lar-
 gire: aliena si possides, redde do-
 mino rem tibi creditam. nam qua
 hęc impudentia negare dominū
 sua? Hic vide an aliquem reperias
 cui omnia debes. conditori Deo
 non omnia debes? non ab illo pre-
 carior possidet quidquid possides?
 imò non solo questorio possides
 iare, quęcunque possides, ratione
 redditurus rei commissa? quis vil-
 licus domini agrum arrogauit sibi?
 sed & propiore etiam titulo quid-
 quid habes possidet qui te condi-
 dit. vindicatio nimirum iure,
 cùm è dira servitate, & non iam te
 ultra tuum in libertatem vendica-
 rit potenti dextera, iusto adueria-
 riom

Philosophus Christianus

riū bello prosequutus, iusto
rīa potitus, qua te suum fecit
belli prædāni iustum. illas ei
qui te iusto bello fecit suom.
tatio tu mancipatu libertate
bi à conditore concessam ve
deras hosti, & tenebaris vin
ltronez venditionis, seruos fa
cui imperare debebas. tuus e
iamnon eras, in alienā enim
sessionem iusq; ae concesseras
tanea traditione. ex hac quicu
recepit, dominus tibi factus
& viatores, omnium sententias
victi iura succedunt. Viatoris er
es, & posteriori iure quam prior
domini; qui te fraude pellectu
& dolis malis, mentite liberta
spe in servitutem duxerat omni
infelicissimā. at victorius iusto
bello fecit suū. quid igitur te sub
trahis obsequio illius? quid veter
famulatum cogitas, Aegypti olla
allia & expas? indignus vindicta
libertate, munificentia es, si vete
rem meditaris servitutem. Quid
quod?

quod emptionis titulo factus es
 Domini qui te emit? nec ullus hic
 retrahui locas. si pergis virginem
 reddes pretium quod pro te pendit
 qui te emit. si non potes, quid fa-
 tuo conatu iora inclamas, vis rem
 alienam sine pretio, aut vis aliena
 possessionem gratuitò concedis?
 non vult exui possessione sua em-
 ptor. quis coget inuitum? lezabelis
 hęc imperia sunt: vindicantes sen-
 tient canes. denique pretium red-
 de, & tuus eris. quid reddes? nu-
 dum te emit. quid pendere nudus
 potes? & intuere pretium quod
 nullo compensari pretio potest.
 infiniti enim pretij pretium fait
 quo te emit, qui te emit. neque e-
 r. Pet. 1. nim corrupilibus auro, vel argē-
 do redempti sumus, sed precioso san-
 guine quasi Agni immaculati, Chri-
 sti, & incōtaminati. Sanguine ergo
 empti sumus, sanguinē reddamus.
 At quę dabis? alienū? dealieno vē-
 dicare tuanō potes. tuū? quid habes
 eum qui totas emptosis es? & vt
 aliquid

aliquid habeas tuū, quæ comparatio finiti ad infinitum? q̄ sanguinis eui, & Christi, Domini, Regis, conditoris, & Dei tuū? frustra ergo de retractione cogitas impar numerati pretij, cumque triplici titulo illius sis, Conditoris, Victoris, Empatoris, cur non totum te obsequies illius mancipas, cuius tot nominibus totus es?

Quid honorum & opum, dura te seruitute obstringis? quod tuū est obstringere te ipsam non posse, neque enim tuus es. nec qui te condidit auro te, sed sibi condidit. illi famulare, & illi soli, à quo solo habes quidquid habes, nee decunt thesauri, qui non vetera-
scunt, non deficientes incalvis: quod fur non appropiat: neque tinea cor-
rumpit. Neque condidit te ut ho-
noribus seruires. sibi te condidit
illum sequere ab hoc dignitates
spera semper vietas, nunquam
morieras.

Non condidit, verandi te vo-
lup-

luptatibus dares. conditorem imi-
 tare. nulla voluptas cœlestium a-
 mori componenda. Et illa volup-
 tas solida & vera est, quæque sola
 voluptatis nomen meretur, cùm
 liquefcit anima conditori suo im-
 plexa. dulces amplexus, grata ba-
 sia, optati nexus, super mel v fa-
 vum & quidquid amabile! Oscule-
 tur me osculo oris sui. quia meliora
 sunt vbera tua vino, fragrancia vn-
 guentis optimis. Et, Fasciculus myrra-
 ha dilectus mens mihi inter vbera
 commorabitur, anima enim meali-
 quefacta est vt locutus est. nec iam
 vltræ meas, sed illius est cùm rapitur
 non iam sua. hinc ille rapens vsq;
Cor. 12 ad tertium calum cùm audit arcana
 verba quæ non licet homini loqui ex-
 inde iam ex Saulo feroci persecu-
 tore, Paullus vas electionis, vt por-
Aet. 9. get nomen Domini coram gentibus
 & Regibus, & filijs Israel. Celo di-
 gna voluptas, cùm saucia procum-
 bit anima confixa iaculis amoris
 manu non iam sua, sed vulnerato-
 ris

sis sui. ut inclamare possit, *vulne-* Cant. q.
raſti cor meū in vno oculorū tuorum:
 cum iacet languida, amico languo-
 re, nullias nisi amati reprocanda
 manibus; & audet, *Fulcite mē flo-* Cant. 2,
ribus, stipate me malis, quia amore
langueo. cum voluitur ebria, vina
 illius madida, qui in cellaria sua, in
 cellam vinariam introducit & pro- Cār. 1. 2.
 vocat amantes, *Comedice amici* Cār. 1. 2.
bibite & inebriamini carissimi. Ma-
 debat hoc vino quæ cantabat, Bo-
 erus Cypri dilectus nō em mihi, dedit Cant. 1.
 mihi poculum ex vino condito, *um-*
sum malorum granatorum, made-
 bat & illa quæ videbat amantem,
 & putabat hortulanū, parata me-
 dios ire in hostes, & humeris ama-
 tum deferre ē prætorio Præsidis, ē
 militari custodia. Sed & illa felix
 voluptas est, cūm cęca quiescit ani-
 malum inibus capta. cepit amatus
 & amica lumen inoculauit suis.
 felices oculi qui nihil vident extra
 amatum, quem querunt per vicos
 & placeas, nec dimicunt postquā
in-

innenerunt; cumque vita hanc fa-
Phil. 1. stido inclamat, *Capio dissolui &*
effecum Christo; moriturque & de-
ponit amicam animam in amati-
sum, & amico condit pectoris.
Mors beata, & qualem optem huic
animæ? quid te defecat vivere vi-
ta hac misera? potes amati. o viua-
Gal. 2. iam non ego, vivat verò in me Christus.
 moriebatur hac morte cuius
Phil. 10. hęc verba, *Mibi vivere Christus est,*
& mori lucrum. moriebatur ille
Luc. 2. cuius cygnea hęc vox, *Nunc dimi-*
se seruum tuum Domine secundum
Verbum tuum in pace, quia videris
oculi mei salvare tuum. illa deniq;
 mille votis optanda voluptas est,
 qua amoris magnitudine tanquam
 Oceano immersa natat anima,
 hauritque plenis faucibus amoris
 elementum, quo tanquam mente
 iam alienata, furentique, quam sa-
 pienti propior, vix verborum ac
 ne cogitationum suarum conscientia,
 nihil preter imo nata pectore sus-
 spiria, & nullo sonnax vinculo
 iacu-

iacularur vota; exulant hinc orationis illecebrz, dictioñis fucus, & quęcunque verborum amoenior confessatio; rustica hic omnis eloquutio est, & tanquam proscissa vomere, aut rastris male adnexa. Hę sunt voluptates amatis animz, quarum minima tam longe distat ab omni voluptate humana, quantum ab homine Deus, cuius etiam opes & honores si cum saeculi hu- ius componantur, maiore se iunguntur interuallo, quam ab Oceano tillicidipm situę, quam lu- cernarum infima à sole maximo,

Deo ergo conditori tuo, cui soli cōditus es, te tetum consecra. Neque enim ad aerum & voluptates & saeculi magna te condidit Dominus, sed sibi & sibi soli, sibi vendicauit, emit sibi. cui quantā vitę tuę partem tribuas, serio considera. medium, quartam, decimam, an vicefimam? quantum impendiſſe tantum amas. impendiſſe enim amas est, ergationis enim causa

causa amor est. metire. non potes
 errare. tantum obsequij, quantum
 amoris; quantumque amoris, ob-
 sequij tantum est. nam ut verbo
 dicaste amare, re neges, quid nisi
 te ipsum fallis? sanè conditorem
 non fallis, qui obsequio metitur
 affectum. etiam prudentissimus
 quisque tantum fidei verbis adhi-
 bet, quantum videt operis. verbo-
 rum pondera res sunt. hec si tollis,
 verbaque das solitaria rebus vi-
 dua, quid nisi infantis das bullas,
 nudaq; ie cymbala?

Ex his scire potes quantum de-
 beas, qui tot nominibus omnia
 debes. potes scire quantū tribuas,
 si affectum, si res, si tempora cogi-
 cas: potes ex eadem regula scire
 quantum ames, cùm videris quan-
 tum tribuas, quemque ardenterius a-
 mes, cùm videris in quem plus stu-
 dij, sudoris, laboris, temporis, ob-
 sequij impendas. potes denique
 intelligere à quo premia speranda
 sibi. **Affectus operisque merces**
premia

præmia sunt. aduersantibus vero seruire, veritati & mendacio, luci & tenebris, vindici & raptori, servitutis & libertatis tuę domino, impossibile. Nemo potest duobus dominis seruire: aut enim unum medio Matth. habebit, & alterum diligit: aut unum sustinebit & alterum contemnet.

Non potestis Deo seruire & mammona. atque hinc olim illæ voces: *Vsi que quo clandicaeis in duas partes?*^{3 Reg. 18.}

Si Dominus est Deus, sequimini cum;
Si autem Baal, sequimini illum. Habes Deum emulatorem, Deus est ^{Exod. 24} emulator, non fert rivalē; habes zelantem, *Dominus zelotes nomen eius.* Et, *Zelatus est Dominus terram suam.* Et, *Ego sum Dominus Deus tuus fortis.* *Zelotes, cui omnis alius* ^{Joel 21} *oculus de maligno est.* quid dimidiias obsequia? audi querentē.

Vtinā frigidus esse aut calidus, sed quia tepidus es & nec frigidus, nec calidus, incipiā te euomere ex ore meo. ^{Exod. 10.} *Tepidū detestator, in quo dimidiati obsequij exemplar faciet. calidū vult* ^{Apoc. 3.}

ex-

ex solido nimisrum saum : neque enim dimidiari obsequio vult Deus. aut sanè frigidum , conditori suo frigidum, vt qui totum se transfererit in obsequium alienum. medium tepidum, nec vnius nec alterius obsequio mancipatum , abominatur ut vomitum. Neque tam frigidum illum amat , sed quod ille faciliter se totum flectat ad conditoris sui obsequia. Zelo eam quodam in alienum famulatum fertur, totumque se suaque in illius obsequia effundit; qui si edocet errorem agnoverit, pari quo alienum, ardore conditorem amplectetur, totumq; se sacrabit Deo qui ante mammonem. At ille tepidus , cum nullo aut solo medio tangatur zelo, medio concalteat extu, heret medius, nec vni se unquam aut alteri parti dicat. neutri amicus, vtriq; suspectus, quia neutrī fidus. cum vera stare fides non possit in tam pugnantibus obsequiis.

Latua-

Intueamur dehinc præmia utriusque servitutis. momentanea huius saeculi, æterna conditoris sunt. quæm dispar militia, in qua temporaria & æterna stipendia? quæm infelix saeculum, quod ut momentum præmiat, æternum cruciat? quæm dolo plenum, cùm dubio plurimum euentu ludat amantes, & è multis millibus vix unum alterumne amplectatur, quæ ad sperata prouehat; prouectosque in ipso limine destitut, quasi ad hoc prouexerit, vt altiori præcipitio locos effet? quæm fortunata conditoris præmiatio, quæ momento manum retrahit, parca hic donorum, vt largâ æternum præmia profundat dexterâ; quæque certo lætoque euentu amatorem omnem donat voto maioribus. Vtrumque serius scrutator cogita. Maturam deliberatiorem æterna poscunt. Non sunt hęc summis digitis, ac quasi per capillum, tangenda. introspicienda singula, nec

B nudis

studis sponzionibus fides admonuenda. cogita pendere ab hoc de ledū utramque æternitatem, felicē infelicē. non sunt pilæ, aut infantiæ nubes, nec quæ redhaberi semel amissa possunt de æternitate obsequij huius omnis delectus est. ne fide promissis incomitatis, ne blandientibus crede genis, non ori aut oculis suave ridentibus, ludentibus. fellat latent sub hoc fauo. ceraffatæ genæ meretricem suaniloquuntur: frons stibio distenta lenonem sapit. micaantes oculi, ac multa promittentes altas cogitationes fountent, & aliorum velificantes: neque semper risisse probatum prudentibus. res ama, res cogita. rebus præmia & sperata metire, & securè te dabis partium alteri. res deinde rebus compara, nucleum nucleo. corticem contemne. si ambit saccarum ignobilis canna, si venena continet flos amoenior, quid canna & flore rem
 messe

metiris? in latentia componē. Si
vestit porcam purpura regia, si
equum nobilem vīle stramentum;
an stramine & purpura de porca
& equo statuē? si virgo paupere
decumbit strato, si toro meretrix
sedet aureo, an castitatem metieris
toro? Cincinnatum ab aratro, Cu-
riūm à leni foculo, Fabricium à te-
nui mensa iudicas? à filiilibus A-
gathoclen, à ligonibus Marium?
aut plebeias contemnis Deciorum
animas? nimis magnus tibi He-
liogabalus, magnus Caligula, Sar-
danapalus, Physco, Dionysius, Da-
tius magnus. quid de Socrate sta-
tues, Epicteto, Platone, Scuola?
imò ut nostra, certiora & maiora
tangamus, quid de Laurentio sen-
ties in craticula ridente? quid de
indignante vinci Decio? quid de
Tiburtio prunā calcante? quid in-
ter ora leonum de magnanimo
Ignatio? inter verbera de Valeria-
no, inter flamas de Polycar-
po, in equuleo de Vincentio

B a in us,

inter sagittas de Sebastiano, inter leones de Januario, inter plumbata de Gordiano, inter scorpiones de Baslide, inter liquatum plumbum de Feliciano, inter clauos de Marcelliano, inter secures de Prothasio, inter flumus de Nazario? etiam virgines tormenta rident, minisque poenitentia superiores, trepidante carnifice, cervicem stant indomita, quasi in aliena pelle sanguinent vngulæ, cruces, enses, clavi, flammæ. Aut cuius tu sortem diligas, Petri an Neronis, Laurentij an Decij, Ignatij an Traiani, Polycarpi an Antonini, Sebastiani an Diocletiani, Tiburtij an Seueri, Vincentij an Dacianij, Geroasij an Anastasij, Nazarij an Anoljui; Soteris, Susannæ, Agnetis an Maximiani, Agathæ an Quintianij, Cæciliæ an Alimachij; Domitille, Euphrosinæ, Theodoræ an Domitiañi, Christine aij Juliani, Pijscæ an Claudijs, Lucie an Paschasij, Catharine an Maximini? imò cuius non Regis

Régis aut Imperatoris, exitum p̄fēras Paulli, Benedicti, Bernardi, Dominici, Francisci? cur non sequeris vitam, quorum probas exitum & coronam? audi ex his vñū,
*Quid queris? viuo, & regno, simus
ista reliqui,*

*Que vos ad cælum effertis rumore
secundo.*

Imitare, si regnare dulce. An si delectus hic detur, vita tine anteferas Constantis, Iuliani, Valentiss Maximi, Copronymii, Commodo, Eudoxię, vitę Antonij, Basilij, Nazianzeni, Nysseni, Chrysostomi, Ambrosij, Augustini?

Non pigeat imitari quorū agōnes miraris & p̄dicas. Pares p̄mio qui lucta pares sunt, pares corona qui cursu & pugilatu pares, pares victoria qui pugna pares, pares exitu qui vita pares. Ne pigeat fndasse, vulnera tulisse, sanguinem fudisse. Indeficientia semina hęc sunt ęternę messis, nullo moriturę quo, nullo minuendę. Tantum

B 3 inter

inter immania saxa rapidi torrentes, sic inter confragosa suspiria currite sudores, magna vos manent premia. Athanasios, Cyrillos, Paullinos, Hieronymos, Hilarios, Gregorios, Remigios, Martinos, Anselmos cogitate. Tantum peremptis flumina aggeribus, aut indignantia claudimtaria, profue sanguis mens, totusque impatiens morz, quasi distractus, quaqua repagulis, proffae venis. Magnos Cyprianos, Felices, Vitalios, Blasios, Fabianos, Stanislao, Cantuarienses Thomas, Soteros, Caios, Sabinos, Cletos, Anicetos cogita. quo liberius fluxus, eo liberalior prematio est. non perdis sanguinem, cum fundis, coelo reponitur, quidquid hic Deo suo fuit. ibi reperies diuite seruatus, certo reconditorio: tantum conditori tuo currat hic sudor, fluat sanguis.

Quid dubias hæres miles? du-
sem sequere. prior ille fuit in h.

Hec

Nem, prior vtronea vulnera exceptit, prior sanguinem prodegit. quid parcis tuo? quantum parcis tantum perdidisti: quantumque perdidisti, tantum seruasti. digna viro cogitatio, perdere ut serues, mentior, nisi ille præxit exemplo, qui te condidit. perisses, nisi ille sanguinem suum prodegisset; perisses, si vitæ auarus sanguinem servasset. profudisse, seruasse fuit. imitare. errare non potes ille ducce. aliorum si cogitationes fleuis, parcens sanguini, peristi. nulla ad coelum via est extra illam, quam sanguine suo stravit libertatis tuæ index. imitare. modicus labor æterna dabit. felix commutatio momentanei cum æternæ. potes hoc frui, si contemnis illud. fatuus, si negligas. contemne. non potes falli, si conditori inhæres. falleris, si ab illius desponsis vestigiis, tantumque falleris, quantum decessis. ne dubita. calcanda eadem semita est. nam si parienda gloria,

B 4 par. 2

pariandus & sudor & sanguis est.
 Dissimiles agones dissimilia pos-
 scunt premia, disparia studia dispa-
 tes sortiuntur euentus. nec eadem
 corona à pugnantibus, aut eadem
 palma à diuerso venit certamine;
 nec ad vnum terminum contrarie
 ducunt vias.

Sin tibi blandiris de aliena via,
 errasti. Vbicunque non repereris
 magni Duxis tui vestigia sanguine
 signata, aberrasse te scias. Quid
 hæres? sanguis sudorique te doce-
 bunt, quæ via ducat ad cœlum. La-
 ta, plana, amœna est, floribus con-
 fusa, fontibus irrigua, prospœctibus
 varia? non est illa Angusta via est,
 etibulis & seminata saxis, ascensu
 ardua, sudore madida, sanguine
 purperata que dicit ad cœlum.
 perfer, & obdura. angustias has
 non multo post excipient nullo fix-
 ne terminande amœnitates, opes,
 delitiz, honores, latitiz, volupta-
 tes, conditoris tuo sociæ. Laxita-
 tem illam planam, letabundam,

momem-

momento pōst excipient gemini
& stridor dentium, & miseranda
in ignibus dæmonum associatio.
delige. delectos in manu tua est.
non deerit ille qui sudore, vulne-
re, sanguine viam stravit, tantum
ne deflecte ab hac via. Dura & a-
spera est? intuere Ducem. Ignor-
ans miles est, qui deflectit ab itine-
re, aut ducem sequitur gemebun-
das. Hostibus circumfessa est? quid
trepidas Duce præente? non nisi
furca & fane dignus miles est, qui
circumspicit effugij loca, & de-
stituit, intrepidè præcontem du-
cem. Sanguine paranda? à colo &
acu veniunt hæ voces. Sanguine
vir accenditur, sanguine inspem
victoriae venit. Reliquas omnis la-
bor de puluillo nascitur. Procul
hæ cogitationes molles, mollem
dominum lassantes. Ad magna te
vocat qui te condidit, magna
spondet, & ostentat magna. Ma-
gnos animos gere, vocationi,
sponsioni, premio pares. Ad ma-

B 5 gna

gnate int̄it̄at magna Deus, faciliis ad gloriam, coronas, triumphos. erigere ad magna. solo cœlo reposha hæc magna sunt ad hoc cogitationes omnes hæc, vitam, studia, mores, sudorem, sanguinem. facies, si cœlum, si Deum cogitas, si reposita alteri vita opes, voluptatem, gloriam, eo citius his omnibus donandus, quo ecleiose gradu decurris ad illa magna sponsore & largitore Deo. quoniam citior cursus, eo vicinior meta est. sed & quo plus erogaueris, eo liberaliorem tenties Dei manum. viuum erogasse, centum vicisse est, immo millia parasse & possedisse est. felix mutatio tam largâ usuratiâ manu fœneranda, fortunata donatio tam fœcundâ remuneratione reponenda: prudens elargitio quæ te nō post multum in possessionem ducet opum æternarum, perennitati & Deo commensurandarum. Nam quæ hæc vita est, si eterna cogitas? mori-

misi.

mentum unum, ac ne momentum quidem, si cum perennibus componatur. arenam vnam, Oceani confex litteribus; guttam vitam mari quo eunque se diffundit. & minor his humana vita, quaneumvis in centesimum ac millesimum annum pot recta. guttarum namque arenarumque spoliatione minores illæ possunt & ad ultimum sui deduci; at annorum numero nullo de immensitate sequuntur quidquam detraxeris: quantumcunque enim secularis, immensa reliquatio est.

In hanc ergo eternitatem certatus es, mente oculosque concice, in hanc cadent profusare lacryme, ducanturque immo peccato fausta suspiria: eant in hanc preces votaque nullo fine misuenda, in hanc cogitationes omnes, studia, sudoresque fluant. nihil in his reperies quod memorie, fletibus, aut peccatoria eluendum sit.

B 6 aliò

Aliò si cogitationes studiaque refers, aberrasti. Neque opus in hanc rem magnis documentis, non oratorio aut philosophico robore. res loquitur. nec quisquam adeo infans est, quin æterna peritatis anteferat. omnes illa vident, & intimis animis adprecantur. in mediorum delectu error est. & ad illa tamen natura nos pellit, dicit ratio, maiorum omnis retro cui exempla: Christusque vita & præceptis, etiam interminationibus interpositis, ad eadem nos dicit: multorumque in contrarium abeantium diro & pœnitendo heu nimium exitu monemur. Quid habemus dubij, aut ignorationem praeteximus? causa nulla est. nec quisquam ignorare potest, neminem natum huic vita. Deo nati, illi conditi sumus: illius obsequio iam inde à nativitatis ianua mancipati.

Iam quis nesciat impossibile est, Deo seruire & huic seculo? volupta-

Iuptatibus, opibus, glorie hic indulgere, & iisdem in posterum frui? nimis nobis clarè Lazari & Epulonis exempla, quid sperare, quid metuere debeamus; edicunt habemus in hanc rem veteris Poëtz monita.

*Ecquid agis? duplice in diversum
scinderis hanc?*

*Hunc cine an hunc sequeris? subeas
alternus oportet*

*Ancipiti obsequio dominos, alter-
nus oberres?*

Et alterutru tibi deligendum, cum utrumque negatum. paucorum nimirum hic annorum felicitas aeterna infelicitate donanda, aut annorum non multorum labor aeterna beatitate premiandus. alia si cogitamus, fallimur, & doloso lenocinio nos ipsos in fraudem noxio euentu impellimus. non potes errare Christi vestigiis & monitis inherendo. erras, ab his si deflexeris. Nunc quæ prudentia est, aeternitate propensitatem, beata vna & felice

hice & eternis associata gaudiis;
misera altera & infelice & eternis
ignibus comitata, periculis se ex-
ponere, quibus & illa frustreris, &
ad hanc dannos pœnitudinem
eterna?

Durum tibi fortè est carere his
ridentibus & vtrò blandientibus,
magnaq; spondentibus vītē com-
modis: & nauē erit ignibus arde-
re, eternis? dulce, gaudiis exclu-
di eternis? cogita deinde diuītis
illius sponsonis incertam conse-
quutionem, dum plerique in nee-
dūt animato culmo, in gramine,
ac semine etiam cacciant priusquam
optatis fruantur. cogita possessio-
nis brevitatem, dum vix à supre-
mo gutture libatis rapimur stendit
iudici, & eterna sententia ferien-
di. maximè cùm non magno ne-
gotio excitere à te possis hac mol-
lia, melleamq; haec decipulam
ad perennitura tormenta ducen-
tem, ad ignes nullo fine restingu-
endos, nullo mitigandos. fidelis iu-
ventus?

rent? præcipiti cursu fugit, ducitque vnde nunquam eum semel venter est, patuis reditus. noli refata sua spe conicere in locu serz pœnitentia. memor illius,

Gravis animi pœna est quem post factum panices.

Maxime si irrevocabiliis onus est, qualem vicemus intermitatis delecta. semel adiudicatus ignibus, semper es. nulla enim ex his remeandi ratio, nulla eluctandi est.

Fors saniora amplecteri sene&
& falci iam maturus funeriq; propior. non meministi illud Poëta:

*Nemotam Diuos habuit famense su
erastinum ut posset sebi polliceri.*

*Res Deus nostras celericatas
Turbine versat.*

Et alioius:

*Quis seit, an adiiciant hodie certas
erastina summa*

Tempora Di superi?

Quis, an horam unam?

*Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premio Deus,*

didet.

ridetque si mortalis vel momentum sibi spondeat. labimur miseri, fluminis instar, nec cuiquam fidata statio est, momentumque momento premitur, omneque misericris pro lethali est.

Ille potens fui

Latusq; degit, cui licet in in diem

Dixisse, Vixi: cras vel acra

Nube polum parer occupato,

Vel sole puro.

tibi Deus vixi, cæloq; cui me condidisti.

- Et utquam maximè securissimus de vita longiore, nonne

Rarum est felix idemque senex?
ita rarissimum est post insolentem iuuentam, improbosque mores, post opes, dignitates, deliciasque, tutiora senem sequi. maximè cùm hæc morum emendatio à solo Deo pendeat, quem in iuventute neglexisse, in senectute spreuisse est. Insit Poëta in non dissimili re,

Elleborum frustra, cùm iam cutis agratum nebis,

Poscen-

*Poscentes videoas. venienti occur-
rite morbo.*

antè nimirum prudenti præcautio-
ne medicamina perennaturę vale-
tudini paranda. sin differimus in
prouexam etatem, ferè immedi-
eabile malum est, quod omnem
fugit quantumuis doctam medicinā
manum. nam qui cum ztate inua-
sierunt morbi, plurimū non nisi
cum morte ponuntur. nimis altè
annosz hæ radices terram occupas-
runt, quām ut vomere aut ligoñi-
bus proscindantur. ignibus opus
est, valentissimis scilicet remedis,
qualia legimus in Saulo, Magdale-
na, Zacheo, Latrone. at quis hæz
nobis pollicetur, & in paucorum
horum numero statuet, tot milli-
bus peregrinibz, vanaque sequan-
tura emendationis spe in omnes
znum delusis. temerarius ille est
& fatuo proximas, qui paucorum
exempla seqututus, non sueta ho-
minibus tentat ire via; sequē an-
marque fortuō euentui comit-
tens

tens de æternitate tanquam de du-
pondio ludit. ac quasi ab uno alex-
iactu, stolidissimo ausu, æternatu-
ra appendit. quanti perierunt ina-
ni hac spe fulti? quot millia rapuit
fouetque æternus ignis, in senium
emendationem callosaque mores
seruantia?

*Ex virtute alterius sapiens emeu-
dat suum.*

Felix cui hoc concessum, qui que
spe illud voluit secum,

*Bonum est fugienda aspicere alie-
no in malo;*

ut miserrim est aliis fugienda in-
se exempla dare. doceant nos
alij infelici procrastinatione, do-
ceamus nos alios tempestua-
morum in melius commutatio-
ne.

*Quid si extremi omnes plebe-
iorum, ultimiisque trahiorum,
regna*

regna cogitent & imperia? non
inclames, Erratis miseri, paren-
dum Deo vocanti, sua quæque
fors quæcumque manet, non sumus
omnes imperiis nati: pauci à Deo
ad sceptra & diadema parantur,
nam si omnes imperabunt, quis
obsequetur? similibus animos
instrue & obfirma. Nam ut per-
paci à Deo ad imperia delecti-
ta fors rariores etiam astate iam
deuexa ad meliora transierunt.

Quare dom per annos viresq[ue]
licet, in Dei obsequium, cui soli
conditus es, totus concede; illi
inuentum nobilissimam partem
tui sacra dicaque, aeterno non
multo post donandus regno cui
natus es, aeterna decorandus co-
rona: quia, nisi aliosam defle-
xeris ab hac semita, hereditatio
tua tua est, amptio & vindica-
tio iure tua, sanguine nimis
sum unigeniti Dei Filij parata;

sancuta

tantum non indignum te reddet
 cui hic sanguis fluxit, cui hoc gra-
 tuitum pretium depensum est, cui
 beata felicitas ab omni aeuo depu-
 tata est consequeris hoc assidua
 meditatione vita futura; Deique,
 qui te sibi creavit, & sibi soli, mea-
 mor in quacunq; re proposita, Dei
 te esse; illi te conditum nec alteri.
 quidquid proinde ad illum non
 ducit, quidquid abducit, ad interi-
 tum ducere, & interitum aeternum.
 cogita aeternum, & non magno
 molimine abduces te a perituris,
 premunt hanc momentanam, & ad
 se alliciunt opes, honores, gaudia?
 obiice aeterna, clypeum illis iacu-
 lis, propignaculum arietibus. &
 ubicumque te illecebra comitati-
 tur, premitque vestigia noxiis hic
 scorpius, oppone aeterna; siue illa
 felicia, siue infelicia sint, vinces ad-
 versarias acies, nocitura toxica.
 nullum antidotum illis venenis me-
 dicandis, extinguendis potentius:
 nulla te agmina, ne metue, laedent,

Saxer-

A xternitas in fronte est : ferromque omne euolabit innoxium virgine lapsu, si xternitas, perpetuo fidoque comitatu , claudat latus, beata cogitatio, quæ te conditori reddet, & cœlo cui natus. Beata, quæ te flammis eripiet, & flammis xternum vrentibus, sevientibus. Hec meditare, & viuere, viuesque xterna felix gloria, Sanctis Deoque xternum sociatus.

C A P V T . II.

PECCATA. quorum magnitudinem, sequitiam, improbum dominatum, non multarum horarum lectio docebit. Videbis nihil omni anno impunitum vindicem Dei dexteram transisse. quae etiam in cogita- ca, pura licet manu, immensum sa- nit. exempla id olim docent. Hoc graue. momencaneum peccatum es- se, xternam pœnam. quod illud quavis ociositate, venio, iacula- manent tormenta nullo auoponen- das

da, nullo mitiganda. Non miraberis, si Deum cogitas, cuius cùm imperia calcantur, immensa magnitudini iniiprobitas propè peccati paratur. nec desperandam tamen glorię viam disces hoc capite. nulli tantum sceleri impingere, et viciisti. ab illo te terrebit Deus, cælum, mors, Christi sanguis, crux, vulnera, nulloque moritura tempore carnifices flammæ, æternumque caelatum existim peccatis destinatum.

Quæ hæc fiducia, vt peccata
peccatis accumules; ac tan-
quam parietem parieti, sic noua
nouis in ædifices? an sternere his
viam meditaris ad maiora? & quod
hæc demum? vt Babylon exurgat
noua? an qui olim dispertivit in
linguas tenierarios ausus, minora
iam poterit? an abbreviata manus
Dei, & elanguit dextera? aut qui
^{2. Petri. 2.} angelis peccantibus non pepercit,
sed rudentibus inferni detrahens in
tartar-

sartarum eradicidie erueiandos, par-
cer tibi? aut minor in illo virtus in
excidio tui, quam in tot angelorum
myriadibus ignis æterni vin-
colis mancipatis? in vnius arboris
delibatione non transit peccatum
primi parentis inultum; & transi-
bitnam? memento Antiochi, &
& quidem fructu poenitentis, seru-
gementis, & orantis Dominum, à 2. Macho
quo non esse misericordiam conse- 9.
quatur. Memento Babylonij Re-
gis, memento Senacherib blas-
phemias & minas Israëli per Ra-
piscen intentantis. memento So-
domæ, Pharaonis, Nabuchodono-
soris, Balthasaris, Heliodori, Nini-
ue, Israëlis, Giezi, Davidis, Sal-
omonis, Ezechie, Ozie, Ananit,
Epulonis; & confer peccata tua.

Angelorum habemus pecca-
tum unum, & sequuta damnatio
ignis æterni. Hinc illud, Angelos Ep. Iudas
qui non seruauerint suum princi- Apost,
patum, sed dereliquerint suum domi-

*domicilium, in iudicium magni Dei,
vinculis acernis sub caligine reser-
vavit. Superbiis in illis habemus
peccatum vnum, & e vestigio vin-
cula æterna: quasi æterno ac ine-
nodabili iuncta sint nexu, pecca-
tum, ignis, vincula. nullum his
inuenio pœnitentiaz tempus da-
tum, nullam moram dolori lacry-
misque concessam. quo momen-
to in peccatum lapsi, eo damnatio-
nis sententia percussi. cogita An-
gelos administratorios spiritus
magni Dei, ab omni corpore a mo-
le segregatos, nobili cælorum præ-
rogatiua donatos, beatitati dele-
tos, conspectui Dei destinatos; &
una cogitatione infeliciissimo præ-
cipitio deturbatos, nulla regressus
in æternum spe, pœnitudinis nul-
la. cogita excludi cælo cui natu; be-
atitudine, conspectu Dei, sociarum
beatarum mentium consuetudine,
& excludi æternum, idque vnius
cogitationis reos. Luciferi verba
sunt: *Ponam sedem meam in Aqui-
lone**

fone, yero similiis Altissimo. Parauerat se conditori spiritus. assensu
 pars magna, eodemque momen-
 to in altam terrarum visceribus
 immersam vastitatem infortuna-
 tissimo precipitio deturbantur,
 pullæ commiseratione nobilissi-
 me creaturæ, nulla spes rediuius sa-
 latis, nulla redhabendæ exspecta-
 tione prostrata gloria, nulla spen-
 sione yotorum, precum, pœnitua-
 dinisque audiendæ. acerba vicissi-
 tudo, yna cogitatione parta! infe-
 lic cogitatio, quæ in alieno dum
 ludit peccato, pœnam fibi accersit,
 & pœnam æternam, miseranda
 æternitas, tantæ felicitati succeda-
 nea! tam modico æterna! tam vili
 æterna! momentaneo assensu de-
 lixi ynius, æternis adiudicari flam-
 mis! yna cogitatione damnavi cœ-
 lorum exilio æterno! dura æterni-
 tas, quæ tam paruo venit, ynius
 assensus pœna, ynius cogitationis
 merces, ynius lapsus præmium! se-
 gera pro tam tenui præmia! ma-

C gis.

Iob. 10. gis, quia æterna. *Vbi nullus ordo,*
sed sempiternus horror inhabitat.
Tam illustrem spiritum, & maxi-
mo, quantum creaturæ fas est, de-
vicinitate propinquum, vnius ob-
culpam, & Luciferi fastum abiu-
dicari cœlo, adiudicari tormentis
æternū suientibus, vrentibus!

Quid cogitamus mortales tot ir-
retiti vitiis, tot non dicam cogita-
tionibus, sed sceleribus madidi,
tot facinoribus circumfessi, tot

Esd. peccatis consepti? *Iniquitates*
enim nostra multiplicatae sunt super
cæput nostrum, & delicia nostra cre-
uerunt usque ad cœlum. Et tanquam
scapha medio Oceano insurgenti-
bus latè fluctibus iactatur pauida,
ita animæ nostre in vitiorum mari
magno, ingentibus agitantur pro-
cellis, vndique ventis suūm vren-
tibus, qui solem diemque, stellas-
que, lunamque solamen noctium,
omnem nimirum cœli radium,
omne gratiæ lumen subtrahont
oculis, & pro die, metas inducent
tenet.

tenebras Ægyptiis maiores, in quibus tanquam fascino aut densa in-
solite caligine miseræ mentes, in-
certæ viarum æternarum voluntati-
cor, huc illuc cæco impetu raptæ,
& meliora Angelis speramus, mi-
tiora exspectantes? sceleribus ut
ingenti pelago imersi, vndis pre-
mentibus, cœlo minitante, nim-
bis ruentibus, dæmonibus hostili
animo insultantibus, quid spera-
mus inani fiducia freti miserantis
& facilis in veniam Dei? Angelo-
ram exemplo disce vindicemilli-
us manum.

Verum miserator & misericors *psalmos*
Dominus, longanimis & multum mi-
sericors, non in perpetuum irascetur;
neque in æternum comminabitur. ne-
que secundum peccata nostra faciet
nobis; neq; secundum iniquitates no-
stras retribuet nobis. Ille enim est,
qui peccatorum nostrorum non re-
cordatur amplius. ille qui delet vs
nubē iniquitates nostrasse & quasi ne
bulā peccata nostra. nihil nego. verū

C 2 memen-

Eccl. 5. memento illius. De propitiacione
 caro noli esse sine mecum: neque ad iug-
 cias peccatum super peccatum. sed n-
 dicas, Misericordia Domini magna est
 multitudinem peccatorum meorum
 miserebitur. Misericordia enim e-
 ira ab illo cito proximant, & in pec-
 catores respicit ira illius. Ne car-
 des proinde converti ad Dominum
 sed ne differas de die in diem: subit
 enim veniet ira illius, & in tempor-
 rynis illæ disperdet te. Et ne dixe-
 ris, Peccavi, & quid mihi accidit tri-
 ste? Altissimus enim est paciens redi-
 tor, magnitudinem penitentie tardi-
 cate compensat. Et sane Angelor-
 rum exemplum satis esse debebam
 ad cautelam, satis in exemplum
 scientis Dei, aut forte illis gehen-
 naam parauit seniorem, sulphura-
 tiorem, ardentiorem; benigno-
 rem nobis. una cogitatio mereri
 illam potuit; tot seculera non me-
 rebuntur nostra? aut clementior
 erit Dominus super innumeris
 peccatis nostris, quam super yne-
 Arige-

Angelorum? Seuior in uno illo-
rum, quam in tanta mole nostro-
rum? placabilior super innomera-
bilibus nostrorum; quam super il-
lorum uno? distictior super mo-
mentaneo illorum uno, quam su-
per tot annorum nostrorum? non
cadunt h[ec] in illam exactatem fle-
xi neciam. Non est personarum ac-
ceptor Deus. sed in omni gente qui
timet eum, & operatur iustitiam, ac-
ceptus est illi. Non enim subtrahet
personam cuiusquam Deus, nec vere-
bitur magnitudinem cuiusquam. quo-
niam pro filium & magnum ipse fecit,
& equaliter cura est illi de omnibus.
Dari magnum parvumque poena
feriet, si in pari culpas sunt. paria-
tur enim culpa poena, non perso-
na. & audiamus componentem
homines cum Angelis lobum. Cœ-
li non sunt mundi in conspectu eius,
quanto magis ab inabilitate & ini-
tia homo, qui bibit quasi aquam ini-
quitatem? in tanta disparitate cul-
pa, quanta erit poenarum?

Act. 10.

Sap. 6.

Cœ- Iob. 15.

Transeamus ad primorum parentum, in vetitæ arboris esu primordiale delictum: vidēs damnos in mortem ob unius arboscum delibationem. nec longa concessa mora, aut comminationibus provocati in dolorem. placuit mulier pomum; gustauit. sequutus maritus, maritum manus Domini. comederant; & in ipso morsu mortua hausta, exutus pudor, innocentia pulsa. Paradisum hic cogita Dei manibus constitutum. Deliciarum nemus, castarum voluptatum horum irriguum. & singe quidquid lubet animo commodorum, summa votorum omnium, maiora reperies & una unius delibatio pomi excludit his omnibus, & audi⁹ mulier: *Multiplicabo eorum nasci⁹, & conceperis iūos: in dolore paries filios, & sub viri potestate eris, & ibidem, ipse dominabitur qui.* Audit maritus, *Quia audisti vocem uxoris tuæ, & comedisti de ligno, ex quo precepere tibi ne comederes, maledicta terra*

non eret o*n* in laboribus comedes ex
 ea omnibus diebus vice tua. spinas
 & tribulos germinabit tibi. in sudore
 revulsus tui vestris pane tuo. nec
 in verbis steterunt minx, sequora
 res est. Intuere utriusque felicitatem
 in paradiſo, imperia in bestias, iſt
 res creatas omnes, si unam excipiās
 arborem: vide fortunatam posses-
 sionem, animos latos, formam præ-
 stantiam, valeudinem integrum,
 ingenij magnitudinem, prudentię
 fastigium; laborum deinde igna-
 tos, nescios sudorum, curarū, mo-
 leſtiarum, fatigationum, dolorum,
 agititudinum; omniumque aduer-
 sarum rerum & miseriārum exper-
 tes: accedit delibatio pomi, & emi-
 grasse e paradiſo dices omne bo-
 num, immigrasse quidquid malū,
 acerbum, durum, asperumque est.
 ita uno peccato omne bonum ab-
 stergitur, omne malum imbibitur,
 & ad unius criminis prospectum,
 tanquam à præsentissimo toxī-
 co fugit, quidquid bonum,

D 7 quidz

quidquid optabile; accedit, quid id
 quid noxiū, quidquid arduum &
 graue. misera bonorum fuga, in-
 felix malorum accessio; miserius
 infeliciusque peccatum, fuge &
 accessionis catissa. delictum vnuſis
 poena tam varia! delictum breuis,
 ac prop̄e momentaneum; poena
 q̄terna! semel offendit Adam, semel
 per iuit. cecidit Eva semel, nun-
 quam in plenam surrexit. uno u-
 serq̄ie satius vultete, cicatricem
 tulit eternam. semel pr̄euaricato-
 res, semper rei. deflenda condi-
 tio, quia mutari nescia. grauis sp̄o-
 liatio, in qua redhibitionum adi-
 tus occlusus. durum exilium, in
 quo omnis restitutiois sp̄es adē-
 pta. desperata egritudo, in qua re-
 mediationi negata via est. miser-
 rimū exui dignitatibos, cūm nec
 in integrum, nec in partem resti-
 tuendi sp̄es superest. & hęc vnius
 peccati tam dira merces, vnius de-
 licti tam grauis poena, vnius reatus

tago

cum sua damnatio, nulla arte, ingenio, prudentia, doloribus, penitudine, lacrymis in integrum restituenda.

Sed neque in duobus poena constituit, transiit in nepotes, in omnem posteritatem: itabitque in omnem etatem. ita in unius parentis delicto puniuntur omnes, unius noxie poena tenet omnes. Grade est, delictum unum tot iam seculis non posse expiari; grauius, alieno crimine omnes feriri; grauissimum, tam leueque parentum culpam, poenas in posteros sequi eternas. cogita poenam & intellige delicti gravitatem. eterna illa est, nullo quo ponenda, nullo mitiganda: & tamen in unius vetiti poni delibatione omnis haec gratus: quam nec sanguis quidem Christi restituere in integrum. Semel innocentia periit, periit semper: semel paradiso exclusi, excludimus semper: semel deliciis illi-

as spoliati, spoliatos semper. neque
quisquam ea sanctimonia fuit, quae
rediret vnde exciderat parentum
vitio. ita satis ad poenam est illos
habuisse parentes. Ab illo nunc
delicto intuere, quot mortaliq[ue]
myriades ignibus adiudicatae ater-
nis. quot etiam nullo extra parent-
um crimine gaudiis frustrentur
eternis. quam rari è multis milli-
bus cœlo decisi, ut nesciam an è
centū millibus unus: reliqui autem
quam moriturarum flamarum
non moritura sunt mætræ. Quid.
ergo speramus in genti scelerum
nostrorum turba circumfessi, mole
oppressi? si parentum delictis per-
cutimus, stabimus impercussi in
propriis? stabimus imunes in no-
bris, qui non stamos in alicris?
peccasunt parentes primi, sequuntur
è vestigio poena est, eademque nos
omnes censura ferit. delictum il-
lorum fuit, abiit in traditcent. co-
gita è fonte venenario flumina bi-
lege. & Cogit inquit tristites, effi-

B. 1. 1.

minibus maria, è radice truncam
& fractus. Si tam secura distingui-
tur propè in alienis, vix in no-
stris, damnatione; quid fiet in no-
stris? cùm illud in uno; quid in
nostrorum innumeris? si nunquam
illud in plenum defetur, quia nun-
quam dum vivimus in plenum re-
tineamur, in paradisi innocentiam,
in virginem pudorem; non deti-
stum curiosque nostrum scriptum
erit filio ferreo in vngue adamari-
no, exaratum secundum latitudinem
cordis, & in cornibus animalium no-
strarum? Quibus ergo viribus,
aut qua arte tam altè insculpta de-
sculptentur? aut quo eluentur fla-
mine adamantimo filio impressa,
inscripta ferreo? non, si maria
fundant oculi, dilugere hæc va-
leant feelera. Quid duæ suspi-
ria, quid vota poterant de pen-
tralib[us] pectoris deprompta? cha-
thybea peccata sunt, quis emol-
let?

- Eccl. 36.** Et tamen quod hęc amica vox?
 Reuerteretur vniusquisque à vita sua
 pessima, & propicius ero iniquitati
- Eccl. 18.** & peccato eorum. Quod illa? Si im-
 pius egerit penitentiam ab omnibus
 peccatis suis quae operatus est, & cu-
 stodierit omnia pracepta mea, & fe-
 cerit iudicium & iustitiam; vita vi-
 aer, & non morietur. omnium ini-
 quitarum eius quas operatus est, non
 recordabor: in iustitia sua quam ope-
 ratus est, vivet. quid dicam nisi il-
- Mich. 7.** Iud Micheę? Qui Deus familius tuis,
 qui auferis iniquitatem & transfers
 peccatum reliquiarum hereditatis
 tua? non immittet ultra furorem
 suum, quoniam volens misericordia
 est. reuertetur & miserebitur no-
 stris, deponet iniquitates nostras, &
 proicit in profundum maris omnia
 peccata nostra. Nimirum si cudi
- Dan. 3.** Daniele clamemus: Peccauimus, &
 iniquegimus recedentes à te, & de-
 liquimus in omnibus & praceptata
 non audiimus, nec obseruauimus,
 nec fecimus sicut praceperat nobis ut
 bene

bene nobis esset: omnia ergo que induxisti super nos, & vniuersa que fecisti nobis, in vero iudicio fecisti. Isa. 59.
 nunc nō possumus aperire os; confusio & opprobriū facti sumus seruiciniis, Isa. 11.
 bis qui colunt te. Ne, quæsum⁹, tradas nos in perpetuū properter nomē tuum
 neq; auferas misericordiā tuam à nobis. Neq; enim abbreviata est manus Domini, ut saluare nequeas: neque agranata est auris eius, ut nō expandat. Sed iniquitates nostræ diu-
 serunt inceps nos & Deum nostrum & peccata nostra absconderunt faciem eius à nobis ne exandiret: mul-
 tiplicata sunt enim iniquitates noſtræ coram Deo & peccata nostra. Et licet verissimum sit illud & com-
 solatione plenissimum, & quod falli nesciat, Si fuerint peccata ve-
 stra ut coccinum, quasi nix dealba-
 buntur: & si fuerint rubra sicut ver-
 miculus, velut lana alba erunt; ta-
 men & illud memento. Isa. 5. Va qui
 trahitis iniquitatem in funiculis va-
 uicas, & quasi vinculum plaustri

67 pecca-

Isa. 4: peccatum; Completa est malitia eius;
Suscepit de manu Domini duplicitatem
pro omnibus peccatis suis. Et illud dicitur;
Ecccl. 7: Ne alliges duplicitia peccata: ne quis
enim in uno eris immunis.

Exempla iam olim docent. non
Sodoma & Gomorrha facta sufficiunt
exemplum ignis eterni? cum Deo
a. Pet. 2: minus ciuitates eorum incinerem
redigens, eversione damnavit: ex eius-
plumbeorum qui impie acturi sunt po-
nens, cum pluit sulphur, & ignem de-
Gen. 19: celo, & subuerit ciuitates huius,
annem circa regionem, universos habi-
tatores urbium, & cuncta terrae
virentia. Etiam in terram fuit, &
anane vastitas ingens, & orbis re-
gio, & frustra ager est, & tantum
urbes retro, & populi frequentes,
sed & propinquum mare iuxta-
cum solo mortem bibit. Haec enim
ergo Sodoma, & nulla Gomorrha,
& cinis omnia. & censor sceleris
Dominus, cum impietas ignium me-
seretur imbreves. Quid cogitas de
Rebus aliis tuis, aliisque malitia tua? - illas

Hijos imbris vides punitam &
Iam Israëlis in vitio idolatriam
vnam quis ignorat? an non è xe-
stigio viginti tria millia domesti-
cis obtuncata gladiis dinix ira-
litauerunt? habes & fornicantem
in filias Moab, sed & Eleazar dū-
te viginti quatuor millia vna pla-
ga corruisse: andimus & marmu-
rantem: cùm post manna escati-
lem pluviām, post petræ aquati-
lem sequelam desperat de Domi-
no: & cùm carnes postulat, Ægy-
ptiorum pepones & cucumeres,
fastidiens super Angelorum cibo-
sed, & concupiscentiaz huius me-
numenta vides in Core, Daithan,
& Abiron, obloquentes in Moysè
Domino. Et dirupta terra est sub-
pedibus eorum, & aperiens os suum
denorauit illos: cum tabernaculis
suis, ac uniuersa substantia eorum,
descenderuntque viui in infernum
operti humo, & perierunt de-
medio multitudinis. Quis nō
fuerit tunc miliz, numerus?

& si

& ibi etiam pecora, tenuoria, &
sintinabula dominorum perre-
plectantur. nos quia hanc fiducia
peccata peccatis contulamus?

Eccles. 3. quam verum, eorū nequam grandibi-
tur in doloribus, & peccator adiicier-
ad peccandum; ita plurimum vnum
delictum semita est ad secundum.

Proverbi. 18 cum vero in profundum veneris
peccatorum, contemner. sed sequi-

Proverbi. 5. cur eum ignominia & opprobriu*m*.
Iniquitates enim sua capiunt impi-
am, & funibus peccatorum suorum
constringitur. Quid exspectes, nisi

Ibid. ut moriatur, & in multitudine stu-
titia sua cum Core & Dathan de-
cipiatur? post quorū vanissimā
fatuitatē de prærogatiua sacer-
dotalis maneris emulam, habet
obloquentis mormur populi; sed
& dexteram Domini murmur ex-
cipientis. & percussi sunt quatuor-
decim millia hominum, & septingenu-
si, absque his qui perierant in sedi-
zione Core. Quid quod ipse Moyses
leui taquus dissidentia, roties lassa-
tus

Num. 16

tos populi querimotis, audit cum
 fratre, *Quia non credidistis mihi ut
 sanctificare sis me coram filiis Israël Num 10
 non introducetis hos populos in terrā
 quam dabo eis.* Hęc est aqua, de qua
 comite petra populo destuebat. &
 quid hęc delicia ad iniquitates mē-
 as? quid una Core, Dathan & Abi-
 ton obloquutio, si cūm ingentibus
 innumerisque sceleribus mēis cō-
 ponatur, & subducta interim in rō-
 tyadictione Core sub pedibus terra,
 latam ruinam dedit: cūm etiam ta-
 bernacula, tanquam in ostentatio-
 niem magnitudinis delicii, & quid-
 quid etat opum ac supereftilis, de-
 scenderet cūm delinquentibus in
 infernum: in quo nec parvulis pa-
 citum est, nec pecoribus. quę si v-
 nias merces etiminiſ est, quid spe-
 rare debeo quod scelerum reus? Se-
 fi Moysi, cum quo Deus facie ad fa-
 ciem loquutas, non est parcitum;
 qua fidentia indemnitate inten-
 tot criminā cogitas? Quid quod
 gloria & illustris illa cātrix post
 pro-

Exod. 14 proscissum mare, stratumque pē-
dibus, *Cantemus Dominus gloriōsē*
enim magnificatus est, equum &
scensorem eius proiecīt in mare; can-
Num. 12 dens leprā quasi nix apparuit. quod
obloquuta Moyls? & excluditur
castris diebus septem in testatio-
nem delicti. hęc orbe toto clara
prophetissa, & soror Moysis Mariz.

Vnum etiam peccatum alte-
tumve Davidis in Bersabea habe-
mus. nec vllis lacrymis impetrati
filio vita potuit. Lamat per singu-
las noctes lectum lacrymis, rigat
stratum fetibus, cinerem ut panem
manducat, cilicio & sacco tegitur,
pamimento purpura illiditur, &
moritur infans. potuit natare la-
crymis, cinere pasci, potari feti-
bus, membra ieunio inania collis-
dere terrę, cum docet diademata
& purpuram stire, sceptra inge-
miscere: non potuit filium eripe-
re. & nos quid vana spe ludimus
peccatorum molibus tanquam Al-
pibus oppressi? ubi in vicem cibi
& po-

Exponit, cineres & lacrymæ? ubi
 pro molli culcita cilicia & vestium
 horror? ubi membrorum jejuniis
 enectorum collisiones? atqui hæc
 in illo Rege, omnium quos terra
 vidit post Salomonem filium po-
 tentissimo. Habemus in eodem
 viro secundum cor Dei, delictum
 secundum in populi censu, in quo
 censemelo ab inuena sunt ex Israël ^{2 Reg. 24}
 octingenta millia virorum fortiū:
 qui educerent gladium: & de Iudea
 quingenta millia pugnatorum super
 quo temerario centu indignatio-
 ne motus Dominus immisit posti-
 lentiā in Israël. & mortui sunt ex
 populo sepiuaginta millia virorum
 cumq; extendisset manum suam An-
 gelus Domini super Ierusalem ut die
 sperderet eam, & inclamasset pro-
 no Rex corpore, lacrymisque ma-
 dens: Ego sum qui peccavi, ego ini-
 què egī: isti oves qui sunt, quid fe-
 cerunt? veritatur, obsecro, ma-
 nus tua contra me, & contra do-
 minum pacis mei: vix tandem
 impe-

imperauit ac excidio manum. & nos non uno censu, aut complacentia studio, aut arrogantię nota aspersi; sed totis scelerum imbris compluri quid speremus? aut quas facrymas, quas dignas preces dabitas, euertendę toties promerite sequentis Domini dexterę?

Salomon vero post prerogationes sapientię & opum, & illā Domini vocē: *Feci tibi secundum sermōnes tuos, & dedi tibi cor sapiens & intelligens, in tantū ut nullus ante te similis tui fuerit & nec post te surrecturus sit. Sed & hac qua non postulasti dedi tibi, diuinitat scilicet & gloriam, ut nemo fuerit similis tibi in regibus, euntis retro diebus: ille Regum maximus à mulieribus alienis possellus, & Moabitatum & Sidoniorū idolis mancipatus;* ad-

3 Reg. 11 dit iam aliā Domini vocem: *Quia non custodisti pactum meum, & precepta mea, quae mandaui tibi, disrumpens secundam regnum tuum, & dabo illud ferno tuo.* Factum sub

Reboa-

Roboam; nec ad Iudam Israël rediit illud in hoc grauissimum,
 etiam nos de tanti Regis exitu dubios herere, nec timori quam spei
 viciniores esse. metuat quicunque est casum in hoc vite lúbrico. ne
 vestigia fallant serio prospiciendam, præcipitio huic præcipitiū
 imminet. facilis est lapsus, arduus post lapsum regressus est: & quis
 post præcipitiū spondebit redi-
 sum, cùm in tanto Rege tot diuinis
 sponsionibus oppulentato, stemus
 incerti? cecidisse familiare est plu-
 ximis, surrexisse per paucis: ingens
 enim præcipitiū est cui insistim⁹,
 & a quo delapsus esse, letale est. ti-
 meat quicunque vel modicam ab-
 errat. deteriora minatur error o-
 mnis, neque dolori aut poeniten-
 tiæ nimium fidam⁹. nam quis han-
 dabit, aut concedet tempus? tot
 magnis negatum, nec paucis ante
 Sanctorum. & quid testiora peti-
 mus? Salomon nos docet, non do-
 ceamus nos alios. sati⁹ sit illum
 p̄xiuit⁹

præiuisse, nos cauisse, ne eadem incertitudo nos tangeret, raperetque dubia salute: non est lusui loetus, ubi dubius euentus: si successerit infelix, reparari non potest. ubi tanquam ab aleæ vnius iactu eteritas pendet. quis temerarius de ignibus ludat? audacter peccator omnis est, qui de ignib^o ludit eternis, uno mortali criminis parandis.

Legimus & Ezechiam Regem de gazis & apothecis deliciarum suarum apud Persas gloriatum,
Isa 39:
audisse per Isaiam: Ecce dies venient, & auferentur omnia qua in domo sua sunt, & quæthesaurizaverunt patres tui usque ad diem hanc, in Babylonem. non relinquetur quidquam. Et de filiis suis qui exhibundete, quos genueris, tollenti, & erunt Eunuchi in palacio Regis Babylonie. hęc Regi, & obseruantissimo mandatorum Dei. una diuinarum ostentatio tantum promerita poenarum est, quid facient tot in nobis delictorum acētūi; totq; adeò scelerū mōntes & maria? De

De Ozia nobile Scripturę elongum audimus: *Fecitque quod erat*^{1. Par. 26} rectum in oculis Domini iuxta omnia quae fecerat Amasias pater eius. qui cum adolere tentasset incensum, leprosus tactus super altare thymiamatis. grauius est quod sequitur: fuitque leprosus usque ad diem mortis suę. ille Rex tam carus Domino, dumebit munus non-suum, exemplo nos suo docet, nullum delictum diu stare inultum. sanè si steterit, pœnarum grauitate moram compensat. Et pœnarum infima, immissa à Domino ægritudo est: ferè enim h̄ec venit à manu patris, & ad saniora ducit.

Quinquagenarij autem principes duo ab Ochozia ad Eliam euocandum missi, quid peccauerant? & tamen audiunt: *Descendat ignis de celo, et deuoret te, & quinquaginta tuos: & ad imperium Prophetarum euocatus signis descendit de celo, et deuorauit illos.* non fuit durum, vetricibus flammis cum milite tradidit delicto

delicto regio, nullo propè suo? aut
sanè non magno suo, si magno
regio.

Giezi verò quām cīta vindicta
¶ Reg. 5. delictum laic? *Accepisti argentū,*
& accepisti vestes, ut emas olin et
vineas, & oues & boues, & seruos
& ancillas. sed & lepra Naaman ad-
berebit tibi, & semini tuo usque in
sempiternum. Et egressus est ab eo
leprosus quasi nix. etiam in filios,
& usque & usque nasciturosabit
lepra auri pretiam; ut qui heredes
auri delicto parati, sint & lepre,
nosque lepra manet, tot scelerum
maculis supra omnem lepram, va-
riegatos? nocentior interior est:
non carnis, quæ superficiem radit,
maculata scabie; sed voluntatis,
quæ depascitur intima. fugiamus
Eccl. 21. memores illius, tanquam à facie co-
lubri fuge peccatum.

Sed & Aegyptus hospitis populi
 conflictatrix, decemplici castiga-
 tione percutitur, & Pharaon post
 tot documenta plagarum, maris
 discidiq

discidio renolutis studiis ^{cum Exod. 14} exercitu absorbetur. Reuersæ sunt aquæ, & operuerunt currus, & equites cum illi exercitus Pharaonis, qui sequentes ingressi fuerant mare, nec unus quidem superfuit ex eis. exercitos internecione sua delicta regis expiat, ipsaque Aegyptus virorum suorum fortium robore vndarum concordia donudatur, cum Israël, funditus proscisso mari, parique utrimque stupore fixo, intestino itinere, sicco pede transmitteret.

Iam Assyriorum Rex quam cele-
res blasphemiz & minarum Israëli
per Rapsacem intestinarum pœnas
tulit? in Aethiopas non faustis de-
nuntiationibus auertitor: centum
dehinc & octoginta millia de illius
exercitu quasi una messoria falce
demetit Angelus. Credas indi-
duo nexu sceleri illigata pœnam,
aut inharentem calcaneo illius
tanquam viperam. fuge. sola re-
mediatio à fuga est. blanditur! ne
fide. fallat spondet! ne crede-

D men-

mentitur. ridet! ne sequere. mors
in hoc risu est.

Dan. 5. Nunc qui Nabuchodonesorēm
audit: Nānne hāc est Babylon ma-
gna, quam ego adificauī in domum
regni, in robare foreitudinis meā, et
in gloria decoris mei? Quid exspe-
ctet, nisi Tibi dicietur Nabuchodonosor
Rex. Regnum tuum transibit à
te, et ab hominibus eiiciens te; ea-
demque hora sermo completus est su-
per Nabuchodonosor, et ex hominibus
abieitus est, et fænum ut bos come-
dit, et rore cæli corpus eius infectum
est, donec capilli eius in similitudi-
nem aquilarum crescerent, et vngues
eius quasi animalia. Intuere regem
potentissimum vnguium aquili-
num in morem efferatione, capil-
lorum incuria leoninum horro-
rem præferente, fœno pastum, ut
septennij aliquando exomolo-
gesi Deum cognosceret, rediretq;
ad regnum. & nos quid stamus dū-
bij? peccauimus. quin decurritius
ad secunda cum Rege subsidia?
ceruus

certus sagitta transfixus, ut ferrum
& irrenocabiles moras eius de vol-
nere expellat, scit sibi dictamno
medendum: hirundo, si exca-
uerit pullos, nouit illos oculare de
sua chelidonia. Peccator conces-
sam à Domino exomologesin præ-
teribit tacitus? mutæ animæ medi-
cinas cognoscunt, & tu neglegis à
Domino oblatis, voluntaria in-
ignem cætitate rues, & ignem æ-
ternum?

Erigere animè cùm Babylonio
tyranno. Satis ac nimirum etiam
peccatum est. redi ad Dominum,
ne improvidam rapiat sera pœni-
tentia. dum remedio locus est,
meliora meditare. serò vulneribus
mèderis morte sequuta. dum vita
manet, & adhuc tota anima in cor-
pore est, manum admove. quid
hæres dubius, cùm videas regi post
humanæ formæ exilium septenne,
pœnitentiam fundo, restitutum
regnum? ne tamen fide, aut
ad extrema pœnitentiam differ.

D 2 Reque

neque enim par sucesſit felicitas
filio. post prodiga enim ē vasis dor-
mus Domini vina, videt immanis

2. Dan. verba ſeuera dexteræ, Mane, The-
cel, Phares. eademque nocte interfe-
tus est Baltazar Rex Chaldaeus. Ni-
mirum, bibebant vinum, & lauda-
bant Deos ſuos aureos & argenteos,
aeneos & ferreos, ligneosque & lapi-
deos. cum in eadem hora apparue-
runt digiti quafi manus hominis scri-
bentis. Letalem ſententiam utriu-
que mortis, corporis & animæ, in-
ter pocula & letabundas voces, in
extrema conuincione lucentia madidi
vino, mortem excipiunt denun-
ciatam. non eueniant hæc nobis.
nec inter fercula, vina, delicias, nō
in media hilaritudine, inter risus
& iocos, mors exprimat animam,
immaturam cœlo, nimis maturam
ignibus, & ignibus nullo zuo mi-
tigandis.

2. Mac. 3. Heliodorum qui videt, quid ni-
fi Dei potentem dexteram cogita-
bit? equum, inſellarem, flagellan-
tium

tium turbam qui audit, nec nisi O-
nia deprecante vita donatum, quid
nisi peccatum perhorrescit? comes
delicti poena est. Non carebimus
comite qui non caremus duce. in-
felix sociatio. Vitemus delictum,
& poena iam nulla est.

Iob. 3.

Legimus & peccatricenī Nini-
uei, sed ad Prophetę vocem sce-
lerum poenitentia iejunio triduo
functam, etiam pecudibus enectis,
quibus iratus Deus monerat. Quo-
ties interminantis Domini verba
super multitudine peccatorū tuo-
rum insonuerunt auribus tuis, &
factus es tanquam aspis obcurans an-
ges suas? & nusquam cum Niniue
cineres, nusquam iejunia poenitu-
dinis testes, inter non imparia sce-
lera. Quid ergo cum Niniuitis spe-
ses, solis sceleribus & quandus, ne-
fcio an non & maior?

Nec infantię parcitor: illudeni-
tibus enim pueris, *Ascende calue,*^{4 Reg. 11}
ascende calue, maledicit Eliseus;
egressique duo virsi de saltu, lacera-

D 3 herunt

uernunt ex eis quadraginta dnos. Liberos atatis illius cachinnos morte luunt. Si non parcitum infantia ad vnius indignans Prophetz imprecationem; quid non meritò vereamur non uno liberiore risu, sed ingenti scelerum mole oppressi immersique? aut quos non Vrsoſ merebimur, infeliciū exter- uorum nemorum ſua inferorum rabie truces & indomitos?

A&c. 5. In Anania & Sapphira pecca-
tom vnum habemus. *Cur tentauit satanas cor eum mentiri te Spi- ritui sancto?* Et sequuta mors est, audiens autem Anania hac verba, cecidit & expirauit. Eadem poena sequuta uxorem est, similis men- dacij ream. Si quoties nos men- titi Domino non reddentes vota labiorum nostrorum, fœdifragi, toties effemus morte multati; quis è millibus supereret vnuſ?

Lut. 16. De Epulone Scripturæ verba sunt: *Homo quidam erat diues, qui inducbat rurpurpura & byſſo, & eru- labatur*

labatur quotidie splendide. quis non
 diues vèstitur bysso, adeoque ra-
 diat purpura? quis non coniuia-
 tur splendide? *Morsuus autem est*
diues, & sepultus est in inferno. non
 eueniant hæc omnibus. & tamen
 ybi delicta paria, non & exitus?
 Sequamur diuitem, illiusque ani-
 mam post diuortium corporis ad
 inferna deductam. *Elevans autem*
oculos, cum esset in tormentis, vidit
Abraham à longè, & Lazarum in si-
nue eius. & ipse clamans dixit: Pa-
ter Abraham, miserere mei, & mitte
Lazarum, ut intingat extremum di-
*gredi sui in aquam, ut refrigeret lin- *guam meam, quia crucior nimis in*
bac flamma. Reponsa refert. da-
ra nimis, quia nulla prece, nul-
lius tormentis flectenda. Recor-
dare, quia recepisti bona in vita
tua: & Lazarus similiter mala;
nunc autem hic consolatur, tu vero
cruciaris. Acerba vicissitudo. Se-
uera præmiatio. Recepisti bona
*in vita tua. Tam labili vita,**

& fraternæ compares, momentanea, ac vix tanta. Nunc verò cruciari. Si pariarentur bona & cruciatio tempore & magnitudine, ferenda fôrs commutatio foret. Nunc pro tam breui purpura & e-pulis, cruciari æternum? quis non perhorrebat totus? conuicia in diuinitate cruciari, & cruciari æternum? vestem in illo cruciari, & æternum? quæ nos poena manet, qui non e-pulis & bysso, sed omni innatamus vitiorum generi? à quibus vix die, vix hora immunes, peccata peccatis inneftimus, tanquam securi de-exitu, certi de cælo. Audiamus

Ecl. 9. Ecclesiastem: *Nescit homo finem suum; sed sicut pisces capiantur hamo, & sicut aues laqueo comprehenduntur, sic capiantur homines in tempore malo, cum eis exemplo superuenierit.* Exemplo Evangelicus dicitur.

Lue. 12. ues, cum audet anima sua: *Habes multa bona posita in annos plurimos: requiesce, comedere, bibe, epulare. cui Deus: Stulte, hac noſte animam tuam*

tuam repetent à te, qua autem para-
sti cuius erunt?

Quousque ergo peccata pecca-
tis ingerimus ignari de hora, certi
de damnatione, & damnatione
eterna, si peccatis imorimur? *Pluer*
enim Dominus super peccatores la-
queos; ut quasi dolo circumventos
arbitraris, & in die securitatis, li-
berique cursus ac volatus, retibus
implagatos. *Ignis & sulphur*, &
spiritus procellarum pars calicis eo-
rūm. Hanc partem qui amat, am-
pleteatur peccata, tanquam amica,
tanquam sulphurationis & ignium
parentem ne longa mora. *Pusil-*
lum, & non erit peccator: queres lo-
cum eius, & non inuenies. Et, sicut
deficit fumus; Et, fluit cera à facie
ignis, sic pereunt peccatores à facie
Dei. Audiamus Prophetam: *Ecce Psal, 72,*
ipsi peccatores & abundantes in fa-
culo obtinuerunt diuicias. Quomo-
d facti sunt in desolationem, subito
defecerunt: perierunt propter ini-
quitatem suam, velut somnium sur-

gentium Domine, in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges. Quid sunt somnia? aut quid reliqui ex illis surgente somniatore suo? aut ubi vestigia somniantis animarum? quid imago somni? quod umbra corporis, quod aëri & aqua relictæ semitæ ab aue volante, pisces natante, sagitta fugiente, vento perflante & somni imagini componitur peccator. ego hæc si diccerem, insurgant minenturq; purpuriati omnes. Scriptura componit: mentiri illa nescit, aut supra fidem crescere. & habes ab eadem.

Psal. 36.

Vidi impium superexaltatum & eleuatum sicut Cedros Libani, & transiui, & ecce non erat; & quæsiui eum, & non est inuentus locus eius.

Psal. 91.

Quid miramur, cùm exorti fuerint peccatores sicut fænum. Si sicut fænum aut sicut stipula, quæ hodie est, & cras in clibanum mittitur, pereant, & in fauillam, cineres, & fumum dispergantur peccatores, quorum cùm transferint, vestigia nulla, reliqua-

liquationes nullæ sunt; quid amplexabimur, aut quò consilia nostra viasque dirigemus? si non ut sequamur monentem Ecclesiasticum: *Quasi à facie colubri fuge peccata, & si accesseris ad illa, suscipiente dentes leonis, dentes eius, interficienes animas hominum.* *Quasi rhomphaea b. s. acuta eius iniquitas: plaga illius non est sanitas.* Nam quæ sanitas in æternū scuiente! quæ sanitas in flammis nullo suo restinguendis, nullo mitigandis! & benè colubro peccatum omne comparatur, cuius omnis familiaritas noxia, & contagius mors est. quodque non de propinquitate modò, sed & de longinquitate venena iaculatur. Benè leonis dentibus: quis effugiet implicatus illis? benè rhomphæz bis acutæ: in quamcumque enim partem te flexeris, quacumq; ictum exceperis, peristi. omne proinde cor sapiens & intelligibile abstinebit se à peccatis, & in operibus iustitiae successus habebis.

D 6 Si

Sit tamen in peccatum prolapſi,
non tardemus conuerti ad Dómi-
num , & deprecari iudicem ma-

a. Par. 7. num illius: vltro enim spondet, Si
conuersus populus meus , super quos
innocatum est nomen meum , egerit
pænitentiam à viis suis pessimis , &
ego exaudiā de cālo , & propitiā
ero peccatis eorum , & sanabo terram
eorum . Quare inclamēmus , toto
proni corpore , lacrymis madidi ,
singultibus ab imo corde ductis ,

Iud. 6. Peccauimus , impiè egimus , iniqui-
tatem fecimus . Tu qui pius es misere-
rere nostri , Misericordia patris in

1. Eſd. 9. peccantem filium . peccauimus gra-
uiter usque in hanc diem , Adeoque
in hanc usque horam : nec v̄lum
propè tempus sceleribus vacuum .

2 Reg. 24 Transfer iniuitatem nostram , quia

Eccl. 23. stulte egimus . Ne rogo adincre-

Pſal. 50. ſcant ignorantia mea , & multipli-
cetur delicta mea . Sed , auerte fa-
ciēm tuam à peccatu meis , & omnes
iniuitates meas dele , secundū
multitudinem miserationis tuarum .

parce

parce, Domine, parce peccatis meis,
quousque non audi? factus enim
sum mihi met ipsi grauis. Cur non
tollis peccatum meum, & quare non
aufers iniquitatem meam? Neque
enim vis mortem peccatoris, sed ma-
gis ut convertatur & viuat. Beata
conuersio, quam vita sequitur, non
mors altera priore deterior, ne
fiant nouissima peiora prioribus:
quæque non à labris, aut supremo
gutture, sed ab intimo prognata
pectore, seriam morum emenda-
tionem amplectitur. Beatus, qui
succensus amore Dei vetæque vir-
tutis antè mortem deligit, quam
aut innocua antè vita crimen ad-
mittat, aut semel expiato scelere
audiat, Canis ad vomitum, & sus-
lota in volutabro lut. Antè mille
tormentis corpus lacerandum ob-
iicit, quam ad priora redeat. antè
inferorum pœnas calcet intrepida-
dos, & per medios ignes inambu-
let audax, quam vel latum crinem
deflectat à mandatis Domini. antè

D 7 præcli-

præligat extrema pati sc̄culia alterius, quām nouo maculare vitam
 crimine: adeoq; malit sine scelerū
 æternū ardere, quām peccatis
 obnoxius æternū gaudere, cer-
 tus ibi esse Deum vbi nulla sunt cri-
 mina; ibi verò cœlam, vbi Deus
 est, contrà, infernum esse, à quo ex-
 xulat Deus scelerum viñdex. que
 enim conuentio Deo & sceleri?
 luci & tenebris? Felix anima, quæ
 peccato & morte proposita, si ne-
 gata fuga, in alterutrum deligendi
 necessitatē se redactam viderit,
 mortem cum Susanna peccato
 Dan. 13 prætulit. præit illa: *Angustiae mihi
 sunt vndique: si enim hoc egero, mors
 mihi est: si autem non egero, non ef-
 fugiam manus vestras. Sed melius
 est mihi absque opere incidere in ma-
 nus vestras, quām peccare in conspe-
 citu Dei.* Felix quæ inter peccatum
 & ignem media, ignem audaci-
 cum Thecla & Apollonia petit sal-
 tu: felix quæ è rupe pendula, hinc
 inferno minitante, ibi peccato al-
 licien-

liciente, antè cum Anselmo in me-
dias inferorum desilit flammae
quam in peccatorum leta pascua
spectatorem suum hilari amoenita-
te prouocantia. Hoc enim demum
amare est, nullis intercurrentibus
ab amato disiungi: non minis, i-
gnibus, verbere, non morte pro-
posita, quacunque tyrannide se-
uiente, quacunque carnificis manu &
ingenio ferociente; & antè animā
ponere quam datam fidem fallere.

Potuit pistillo contusus in mor-
tario philosophus insultare secre-
torum scrutatori; potuit fœmina
antè premansam linguam expue-
re in tyrannum, quam prodere a-
micos conſpirationis socios: po-
tuit Romanus vſtulanem videre
dexteram, ridereque foculum adi-
pe suo pastum; ſeuerior erroris ſui
quam tyrannus vindex: quid fa-
ciet Christianus, hinc minis in-
ſurgentibus, inde diuite ſpon-
ſione illeatus? deſtituet ama-
tum, prodetque tot cœlorum
ſpo-

sponsonibus grauidus? mori Romanus potuit ut Reipublicæ proficeret, & toties mori, quoties confusus clavis, inter insomnia & doctores, animam posuit; & inclamare etiam mulier post adactum punctionem, Pate non dolet, ut quæ iuncta viuo, iungeretur mortuo: aspides quoque alia immittere peccatori; ac in medios insilire diuites ignes marito socia; aut ferro viam abiturae animæ sternere, ne cogeretur supplex esse victori; aut in extrema fortuna respondere hosti, ducem querenti, imperator bene est: & Christianus eternitatis spe plenus, tantoque diues securusque promisso, sanguine amatus firmato, ne quid rubori desit, mortem expauescet proposito peccato? auditur unus in mediis doloribus, & in quadam rabie ac sequitiae dilaceratorum viscerum. Benè mihi est, & habeor benè: & Christianus ingemiscet sub tormento, sub vigilia & rota, aut veste picata, certus

tes de gloria, certus de prēmio? an
inanibus promissis deduci se pa-
tietur ab animo, peccato mentira
spe prolestante, vanis dignitatum,
opum, voluptatum sponsonibus?
plus spurca caro & tantum non
vermis & cinis, improbo fœdoque
impulsa; plus auri & honorum
nonquam saturanda fames, quam
Dens poterit eternarum sponsor
dignitatum, opum, voluptatum?
Hęc fierent, si ratio clavum tene-
ret? si imperaret anima, & non ca-
to? si mens staret? si non duram
serviremus corporis seruitutem? si
qua generositas insideret pectori?

Opes & honores prouocant?
prouocat & Deus. Vtrumque pro-
missa. Inde peritura, dubia, mo-
mentanea; hinc non moritura,
certa, perennatura. Quid dubitas
amplecti pro dubiis certa, pro mo-
mentaneis æterna? sed & illa cum
prouocant, cum ostentant opes,
cogita facilius camelum perforamen Mat. 19.
acus transire, quam diuinem intrare
in

in regnum coelorum; cogita illum
 cuius horrea plena Euangelicæ se-
 quuntur minæ, nec segnior mors mi-
 nis. cùm promittunt honores, co-
 gita Principes & Reges, & quid-
 quid terris magnum, Fuisse. miser-
 rum, non esse. quod si qui nunc
 in honore & ore vulgi, futuram
 breui, cùm audiemus, Fuerint; &
 nomen nunc nullum, & cinis om-
 nia, & mancipiis pates ossibus &
 cintere. cogita quām multos utra-
 que hac fallaci spe luserint, quām
 multos solo promissorio verbo di-
 miserint inanes, quām multos sola
 spōsitione rebus vidua lactauerint;
 quām multis denique ē millibus,
 vix vnum alterūmve ad sperata
 deuenisse. atque ex his paucis, nē-
 scio unus aliquis sorte sua qua-
 tumuis ampla contentus vixerit;
 adeò crescentibus opibus & ho-
 noribus curæ crescunt & sollicitu-
 dines individuali illis noxii ianæ;
 ut quamdiu illi, tamdiu istæ. au-
 gentur opes & honores, ac quasi
 per

per gradus tendunt ad sublimia,
comitantur iisdem gradibus passi-
busque fidâ custodiâ latera clau-
dentes sollicitudines & curę; nec
antè deferunt quām eodem mo-
numento claudantur.

Allicit caro, bellua verius quām
fœcia? propone ignes. & indignū
viro tam ignauē succumbere. ani-
mam cogita & carnem. utriusque
dignitatē metire: & quām æquum
sit imperare, quām parere. oble-
clamenta queris? animę quere. cu-
ius eo præstantiora sunt, quo ani-
ma antistat carni. sin peritiat im-
portuna illeatrix: mancipium co-
gita: luto, maceratione, verbere
doma. Mortem deinde cogita.
Fors eodem momento sustendus
iudici, feriendus inexorabili sen-
tentia durę eternitatis. nec no-
uum hoc euénisse plurimis, posse
& tibi. quid si ueniat? si te capiat
mors improvidum, inopinatum,
imparatum, & in medio affen-
sus prauī? serò tutiora cogitas
confi

confixus iaculis, serò receptai canis, confossum telo, serò de domo cogitas, ruina oppressus, serò pœnitudine tangetis, clade accepta. & quis prudens in securim & cruentem coniicit emendanda? quis iniagnem & tormenta? ante decuit; & vitanda malorum causa. Nam malo iam parato deliberationi preclusa ianua est.

Omnium verò quæ ubiqüe sunt malorum causa peccatum est. Ex hoc tanquam caule, flore, fronde, ramo, trunko, radice, semine, nascentur omnia. Præscinde non caulem aut florem, sed radicem; & tuiceris. Et tamdiu virge, vre, seca, ignibus etiam admotis, quamdiu reliquum aliquid est prioris. nec fide resecto trunko; radix petenda est. Neque illa à superficie terre radenda; excandicanda funditus est. Proscindenda terra securibus, aratro, ligonibus altè euertenda, ut nequa vestigia aut præteriorum memoria maneat. sic denique beatam

gam vitam duces. Si non potes ad
hęc magna in tam maligna terra:
quin exurgat & se se ostentet ma-
lum, ne dormi. Ut primū se pro-
dit, falcem admove. ne parce, nec
ad maturitatē cūlūm reiice. dum
tener est frutex, dum se quasi in
culmū erigit, ferrum adige. Ne
si omni simili parte succrescant zī-
zania, frustra victoriam speres. Co-
natus omnis à quo triumphus ex-
spectandus, à primis initiiis est. nam
si coloni ignavia adolescant ziza-
nia, antē quod reliquum est spei
bonę fœcunda malignitate sua iuf-
focabunt. ferè namque malignis-
sima quęque fœcundissima repe-
ries. Ergo dum tener est frutex,
peccadūc coaluit in arbore, dum
yelli manibꝫ potest, conatum ad-
hibe: nam pōst, ferro ac ignibꝫ
opus erit. ac ne sic quidem nisi im-
portuno labore viceris, aut sube-
geris malum.

Dénique cogita hic peccatum
ibi Deum vindicem, quis latro sub
gladio

gladio & fune scelera meditatur? quis in oculis iudicis, & in momento ferende sententia? quis ad motus ignibus & rotis? quis vibrato iam ferro? Audientiora habes in peccatore. quem aliis ensis, funes, ignes de vicinitate premunt, de sequitia minantur, de aeternitate terrent. non ille temerarius, adeoque extremè fatuus audiat, quem propositi ignes, & iamiam immit tendi leones, craticulæ, lamineæ, forcipes non auocant à facinore? & quid hæ temporaria, & paullò post non futura, ad aeterna de propinquitate certiora? Iudi illa sunt & pietæ fabulæ, ac non nisi corporis huius umbræ, ac ne umbræ quidem. & quale lumen arbitraris candelæ ad solem? maius etiam discrimen intersæculi huius ignes, & aeternos est. illi tamen si te à crimine renocant; quid facient aeterni, fors cras, fors hac hora, fors hoc ipso momento ruituri, & te in aeternam miserandam infelicitatem detul-

deverbatur? Hęc meditare: & de facili vinceſ quidquid te in peccato trahit, quidquid allicit. Si non coincunt, cauſa eſt, quod de ſuperficie tantam cogitata, non tranſteant supremam cutem, non labra, aut capitis crinem. immittet cordi ſeius cogitator, committe menti diligens ſcrutator: nec in ſummo natet hęc cogitatio, ſed ima petat, transadigens quidquid fibris latet abditum, quidquid concretum anima: ſedeatque inſixum pectori altius, quam ut illa ſecoli viſ dolusye vel latum capillum loco moeat.

Et ut defint reliqua, ſola cogitatio preſentis intuentisque omnia Dei, terrere quemcumque meritum à delicto polſit & debeat; terret parentis, terret domini, quanto potiore iure Dei: & verum eſt illud Stoici; *Magna pars peccati collitur, ſi peccatoris reſtituſi aſſiſtat, quem animus nereatur, cuius*

enim auctoritate secretum suum sanctius faciat. Felicemquitalempet
 petim ob oculos habet, ad eiusmemoriam se componat. hinc il-
 lud eiusdem est, Opus est aliquo, ad quem mores nostri se ipsi erigantur.
 Nisi ad regulam prava non corri-
 ges, & que regula certior Deo?
 quo latera claudente cingenteq;
 non fidem superat omnem pecca-
 tum peccato cumulari? in illius o-
 culis sceleribus se obstringere? ma-
 num ipso inspectore, & paullo
 post iudice, facinori admouere?
 Hec qui faciat, ego illum arbitrer
 credere presentem esse Deum? il-
 lum abditissima intueri cogitatio-
 num nostrarum? quis in oculis Re-
 gis, iudicis, domini, andeat luen-
 da patrare? si patrat, tu illum putas
 integro esse capite, aut scire pre-
 sentes? & in animum inducam
 meum, integra illum esse fide, imo
 nulla illum esse fide, aut cerebro,
 qui in oculis Dei committit morte
 non multo post pianda, & morte
 eterna?

æterna? procul hęc amētia & insana fatuitas; procul hęc fidei diminutio à Christiano capite. Peccasti? excidisti à Deo, ab hęreditate cęlorum promissa, factus mancipium diaboli, hęres ignis æterni. quę si placent, amplectere peccatum, inuoluere criminibus, & momento pòst exspecta nullo tuo restinguenda, nulla æternitate mitiganda, nullis precibus, lacrymis, suspiriis, pœnitudine minuenda.

Quid, quod peccatum ipsum, ut desit inspecto Deus, terrere unquamque debeat, sola mentis quadam corrosione ac veluti deoisceratione. Iusit ad hoc Poëta:

*Rostroq; immanis vultur obunc
Immortale iècur tundens, facun-
daque pœnis*

*Viscera, rimatürque epulas, habi-
tare que sub alto.*

*Pectore: nec fibris requies datur.
Villa renatis,*

cum intos animum crimen pulsato,
editque exeditque infelici natu

E. renit-

renatuque viscera; non dies, non
noctes concedens curarum vacuas.
hinc dira insomnia, & inter blan-
das quietis necessitates, & amicum
corpori soporem, timores & tre-
pidantia sequuntur corda, ac pal-
pitantia viscera. non minus ad hæc
eleganter, quam verè Satyricus.

*Nocte breuem si forte indulxit cara
soporem,*

*Et toto versata toro iam membra
quiescunt;*

*Continuò templum, & violati Nu-
minis aras,*

*Et (quod præcipue mentem sudori-
bus urget)*

*Te videt in somnis, tua sacra & ma-
ior imago*

*Humanâ turbat pauidum, cogitque
fateri*

*debet magnitudinem & immagi-
tatem patrati criminis, quam nol-
lus sopor restinguat. horrores ex-
hinc & tremuli artus, suaque collî-
sione graues, ac ingens omnipium
difti-*

diffidentia: non damus cuiq; sua,
aut thalamus satis tatus.

H_i sunt qui trepidant, et ad omnia
fulgura pallent,

Cum sonat exanimes primo quoque
murmure cœli,

Non quasi fornicitus nec vencorum
rabit, sed

Iratus cadat in terras et vindices
ignis.

Illa nihil nocuit? cur a graviore ri-
metur

Proxima tempestas, velut hoc dita-
ca sereno.

Præterea lateris vigili cum febre
dolorem

Sic cœpere pati, missum ad sua cor-
pora morbum

Infesto credunt à Numinis, saxe
Deorum

Hæc, et relaputant.

Has patitur poenas peccandi sola
voluntas.

Nam scelus intra se tacitum qui
cogitat ullum.

Fatigi crimen habet. eedo, si conata
peregit. E 2 Per-

*Penitusq; anxietas nec mensa cem-
pore cessat,*

*Faucibus &c; morbo siccis, interque
molares,*

Dificili crescente cibo.

*Ingens tormentum anima pec-
cantis, cum a seipso impetratur, & a
domestico laceratur carnifice. hinc
est illud eiusdem:*

Cur ramen hostu

*Eusisse pures, quos diri conscientia
facti*

*Mens habet attonitos, & surdo
verbere cadit,*

*Occulatum quariense animo sorcore
flagellum?*

*Poena augem vobemens, ac multo
sanior illis*

*Quas aut Caderius grauis inuenies
aut Rhadamanthus,*

*Noite dieque suum gestare in pectori
re testem.*

*Et alterius breuitate sua elegans
gratumque;*

*Quod quisque fecit paciunt, custorem
scelus*

Repetis,

*Repetit sūaque premiūr exemplū
nocent.*

Monet in hanc sententiam Pro- Lib 3. de
sper: *Quid, quod in peccantem etiam vita con-
fine humana iudicio conscientia iudi- temp.
cancia tormenta defauunt, & mali- cap. 311
fibi conscient mentem ipsa etiam cor-
gitationis secreti redire, truciatoria
recordacione consciunc?*

Fateor, aliquando tanquam in
alta pāce peccatotem viuere: cūm
nimitum in profundum peccato-
tum venerit. quz ipsa inquietu-
dine longē detestabilior est. nam
quamdiu mens agitur, sperari me-
licra possunt, ac à turbatz mentis
inquietudine, ac quasi intestino ci-
uili bello pax sperari, deposito per
pænitentiam, lactymas, supplices
ad Deum preces, vītē moramque
in melius emendationem, pecca-
to in hoc domestico Oceano pīa-
ticam exercente. Quod si semel
atra nube sua Solem omnēni lu-
cemque excluderit, noctemque pro-
die induxit, vt iam deleat in-

E 3 tene-

tenebris ambulare, afflctaq; metu
noctibus, aut non tangatur tene-
bris, aut has pro luce amplectatur;
desperata salus erit, nimiumque
defenda conditio, & phrenesi ac
manie similis, quæ tenebras pro
luce amplectitur, pro pace bellum,
pro interitu salutem, pro dignitate
dedecus, ignes pro cœlo, tormenta
pro deliciis, mortem denique
pro vita, & æternam mortem pro
vita æterna. misera pax ex pecca-
torum accumulatione nata: mu-
tuo namque se peccata tanquam
mutuo inuitatu ac traxi sequuntur,
credas ab uno dependere filo.
nam licet aliquis adhuc in illis sen-
sus est, peraditis

*Criminibus; tamen ad mores natura
ra recurrit.*

Damnatos, fixa & mutari nescia.

Nam quis

*Peccandi finem posuit sibi? quando
recepit*

*Eiectum semel accrita defronte ru-
borum?*

Quis-

Quisnam hominum est quem tu con-
zenem videris uno
Flagitio? Dabis in laqueum vesti-
gia noster
Perfidus, & nigri patiesur carcav-
ris vncum,
Aut maris Aegai rupem, scopulosa-
que frequenteis
Exulibus magis.

Ita nullis sceleribus nisi cum mor-
te finis. nulla pax criminis. nisi il-
lam pacem arbitreri, quæ à con-
gelidatæ mentis frigore nascitur.
quo cincta, & celestis Solis, & au-
ram luminis gratia aueratur, sed
cadaveris instar aut emortua car-
nis, sensu omni spoliata, non acu-
leos, non diuiniores immissos sti-
mulos persentiscit. sic ignaua qua-
dam celestium indolentiam, aut me-
liorum iæsensatione, torpenterit
ac ignauescensem spiritum tra-
hit.

Hæc est pax improbae ac cadave-
rinæ mentis, quæ ducit ad interitum,
ad præcipitum scelere tanquam

E 4 subo

nubē velatum, quę tormenta spe-
cioso nomine mentitar, quę ignes
oppenso facinorum mantello te-
git, quę recta planaque via ducit
ad infelicem eternitatem. Odiſſe
meritō hanc pacem debet quisquis
meliorem amat, quisquis æterna
cogitat. inimica illa cœlorum pacis,
inimica Deo, ipsique adeò inimi-
ca est animę, cum qua æterna bella
gerit, nullo æuo finienda, nullo in-
infelici eternitate minuenda. ubi
mutua corporis animęque nun-
quam ponenda odia, æterna inui-
cem detestatione, laceratione, nul-
lo temporis pro causa expianda,
nullo mitiganda. Hęc est pax tran-
quillitasque sceleribus nata, quę
rediviva semper odia æternaturo
profundit partu. Admirata olim
vetustas Alcidem sternentem Hy-
dram,

Cum duplices pareret vulnera mors
animas.

nec admirata minùs, cùm vidisset.

*Gaudentem strato latus acclinare
leoni. maiores*

maiores, si non animos, temerarios tamen ausus grandiores in peccatore reperies: qui cum non ignoret omni leone peccatum ferocire immanius, illius non procumbit lateri, sed ad ima demittit viscera, è quo non rediuitus animo iterum ferro depugnandę, sed centuplicatis vicibus exurgant tormenta nulla etate moritura: neque iterum nasciturus Hercules labor. sed.

Quinquaginta circa immanis bissec-
bus Hydra.

Senior intus habes sedem,
& peccatoria deponitur viscera. ita immortales morsus in immortalis grassantur corpore, bellaque ceterum relegata pace, sanguinantes eternas.

H̄ scelerum fructus, & tanquam mortiferę arboris suę fatalia poma, infelici culori sui noxiom uticum, nefasti caudicis sui flos nefastus, venenarij palmitis v̄ua morticinia. caue quisquis teipsum amas, quisquis animam Christi san-

gaine purparatam, vendicatam
nimis carè emitur tam vilis pretij
nocitum prēmium. ne credē mag-
gna pollicenti. mentitur. nisi ma-
guum sit aternūm vri. neu fide-
mollia spondenti. nisi molle sit
flammis exedi nō morituris. quid
fauū & mella speras? fellea omnis
peccati præmiatio est. quid deli-
cias & oblectamenta venarisco-
poris? plūs semper mororis
quām gaudij reperies. fugiūt gau-
diz omni velociora telo, aue, nim-
bo, vento, flumine: manet pœni-
tudo omni cofocynthide ana-
gor, omni venenosior toxicō. se-
mel enim hoc à quacanque vene-
naria lue prognatum occidit, pec-
catū atermat infelicio re vita quām
interitu.

*Lib. 2. de vita con-
tempn. cap. 12.* Scitē Prosper peccati præmia
depīxit. In inferno autem pecca-
torum continuus gemitus, cruciatus
aeternus, dolor sumus, pœnalis sensus
borquent animas nec extorquent pu-
nione corpora damnata nec finiunt
quos

quos ideo sibi depuratos ignis inex-
tinguibilis non extinguit, ne per-
manentे sentiendi vita, poena per-
maneat, & ad dolendum magis quam
ad viuendum acernis corporibus com-
peditos habeat, quos in flammis vi-
uacibus immortalitas secundæ mortis
occidas. Verè viuaces flammæ, quæ
nullo suo extinguuntur, nullo
moriantur: sed perenni vstione
tanquam perenni vita in damnata
fruiunt corpora, nouis semper ac
quasi rediuiuis audibüs crescentes.
Hinc illa eiusdem prudens moni-
tio: Si eo tempore quo quis peccare Cap. 56
deliberat, sana mente consideret, quæ
poena expectet in suis facinoribus ac
flagitiis deprehensoris, quod suppli-
cium convictos excruciet, qui tremor
membra quatiat, pallor ora perfun-
dat; quantum denique humiliet, &
execrabilis omnibus reddat, etiam
ipsum sordidae opinionis opprobrium
nescio en possit quibuslibet vitiis ac-
commodare consensum. Ut sane pro-
digio sumillimum sit hæc cogitanti

E 6 peccator

peccata obrepere, excidere scelerā, neq; eternorum tormentorum, semperq; ardentium flamarum memoriam impellentis a dorem criminis extinguere posse.

Quis latro non se retrahit fune pendente? quis non continet dextram sicarius sub carnificis manu? quae non improbitas conticescit iudice spectatore? quis perduellis sub securi mediata non reprimit facinora? quis fur in compede & laqueo prædam circumspicit? cadit omnis audacia, mitescit feritas, subsidunt scelera, si ferrum, crūcem, forcipes; cudentes laminas, rotas, ignemve admoueris. & tanquam niues sole aut igne medio, ita omnis malitia, iudice, tortore, pœna sequente delinquit animo: aut tanquam ignis flumine Oceanō proruente ardentes reprimit minas, irasque ponit, nec iam ultra ignis: ita quantumvis immanis ferocitas, tormentis insurgentibus submittit animos, nec iam scelera sunt;

sunt: & peccator tamen indice im-
mineute, tortoribus immane se-
uentibus, perennibus seuum v-
rentibus cinctus flammis, igne
miserando præcipitio proximus,
infelici æternitate proposita; nul-
laque vel momenti unius certitu-
dine concessa, scelerata sceleribus
accumulat; facilemque illis porri-
git dexteram momento fors post
æternum vrendam, cruciandam,
nulla commiserationis, nulla in
omnem æternitatem laxamenti
spe concessa. at haec peccatori eue-
niunt ob breuissimi temporis fru-
itionem, ob fugitiuarum oblecta-
tionum, momentanearum deli-
ciarum, periturarumque opum te-
nuem moram. ita fngientibus,
omniisque vento ac sagitta perni-
cioribus æterna infortunatissimâ
vicissitudine succedant. ut meritò De ho-
nest.
*exclamat Augustinus: Verè nimi-
ùm miseranda & plangenda conditio* mulier.
cap. 30.
est, ubi citò præterit quod delectat,
& permanet sine fine quod cruciat.

*sub momenso enim, libidinis impetu
transit, & permanet sine fine infeli-
cis anima opprobrium. Ita plane est.
Momentanea delestatio quantis
xterritatibus laitur? quantis tor-
mentis exsoluitur? quantis igni-
bus expenditur? dura fatuaq; com-
mutatio, momentanea xternis.*

*Quandocumque ergo volupta-
tes, honores, opes prouocauerint,
xterritate admove, in hanc ment-
tem oculosq; fige. prudenter Gre-*

*gorius: Quæ maior stultitia, quæ
propter bonum momentaneum perdo-
re bonum æternum? quid insanias
quæ propter modicam voluptatem
carnis, æternis se obligare incendiis?
quantum malorum in uno scelere?
momentanea voluptate, auroq; &
perituriis honoribus vinceris? xter-
na spoliaris gloria, voluptatibus
opibus xternis; ignibusque cru-
ciaris xternis, opprobriis & ege-
state xterna. Societate deinde ex-
cluderis beatarum mentium xterna,
finitione diuinitatis xterna: dæ-
moni-*

monibusq; in ignibus affoeiatio eternum. Fortiter in hanc sententiam Augustinus: O quanta iniurias, quanta perueritas, ut animam quam Christus suo sacro sanguine redemit, luxuriosus quisque propter vnius momenti delectationem libidinis, diabolo pessimo inimico suo vendat ac tradat!

De ho-
nest.
mulier.
cap. 30.

Quam gratis deinde iniuria & peccatis interrogatur Deo, serius investigator cogita. Sanguis ille sceleris nostræ luit, sanguine lauit, expiavit sanguine. quid, quod o-
tiam pascat sanguine, famemque
fimque leuet sanguine? ita pro-
digas facit, non corporis, non san-
guini, non parcit animæ, vilius ipse
fibi. Quasi cœlum sine peccatore
sordeat, & indignetur solitarie glo-
ria, socios asciscit. Deerant inisti,
peccatores excluderet cœlū. quid
faceret mens pia felicitatis nostræ
auida? quid faiceret miseratio per-
dere nescia? quid ignara miserari
iustitia? utramque junxit, cum

utram-

Vtramque sanguine suo explevit.
 Hunc sanguinem non proculcat,
 quicumque grauiore se obstringit
 scelere? non contemnit, qui hic
 sanguine vetante, ibi peccato pro-
 ritante, momentaneæ oblationis
 sanguinem postponit? minor e-
 nim & inferior illi sanguis, & Chri-
 sti sanguis, peccato est. nam si non
 vilius minorque, quid sequitur
 peccatum sanguine neglecto? non
 ille apud nos maior, cuius impe-
 riis paremus, cuius famulatui sub-
 dimur, cui proni ancillamur? &
 non ille peccato famulatur, qui ad
 illius imperia facilis flectitur, qui
 monita obandit, qui vocanti pa-
 ret? qua ergo mente arbitraris Do-
 minum, cum videt sanguinem su-
 um peccato posthaberi? tantumq;
 premium cœlo terrisque infinitum
 nobilius, præ momentaneis ne-
 gligi?

Inuitat peccatum, & animam ad
 se pellicit vanâ ostentatione, inani
 diuturnitatis spe, fallaci mora? ac
 clamat

etiam ex aduerso Christi sanguis,
hiantiaque toto corpore vulnera.
Quod aternum moriture ruis? in-
suere pignora pro te pendentis
Dei, clausos, flagra, lanceam, coro-
nam spineam, sanguinem venis
tanquam fluminū ostiis fluentem,
celumque tergamque, & quidquid
orbe toto est rigantem. si haec non
expletat barbarum & crudele pe-
ccatum tuum, quid speras? explerent
si peccatis finem statueres. nuno
cum veteribus noua accumulase
quid aliud facis, quam ut non satu-
ratus vna cruce, vna morte, noua
pares vulnera, clausos, crucem no-
uam? Et toties reus, toties Domi-
ni, Regis, Iudicis, Parentis, Dei in-
teremptor, quid exspectas? si ad
explendam iustitiam tam immane-
semendum fuit in innoxio Chri-
sti Dei tui corpore; quibus tor-
mentis domesticæ expiabis sceler-
a? quibus ignibus iustitiaæ litabis?
Consule proinde tibi anima-
que, dum tempus est, dum permit-
tit

tit ætas. & vbi cumque peccatum
inuitat, vulnera oppone sanguine-
mque Christi tui. vbi cumque te
peccatum mendaci pellicit ore,
vultu, fronte, genis, oculis; ob-
tende crucem. adde, quidquid sce-
leribus est, momentanū esse, quid-
quid in pœnis, eternum: quidquid
in illis, leue & fugienti simillimum
esse; quidquid in tormentis, per-
ennare. sanguis ergo te moveat &
eternitas, ne nocituris dedas ma-
num. Nulla tanta peccati vis est,
quam non de facili Christi tui crux
sepellat & eternitas altius defixa
menti. quocunque ergo peccato
prouocante, quocunque allicien-
te, cœlum intuere, abdicationem
eternæ gloriæ, infernum intue-
re, adiudicationem flammarum
perennaturarum; terram intuere,
& in ea de curce pendentem, cru-
deliterque lacerum Christum tu-
um corporis, sanguinis, animæ
que suę prodigum; te ipsum in-
suere, fors patrandi criminis mo-
mento

mento rapiendum: cogita contigit
plorimis, posse & tibi. Si-
restiteris, teque obduraueris ad-
uersus illas Sirenum voces, pre-
mila cogita nullo fine ponenda,
poenas felici fuga eternum abebras;
Christum benevolentem dexteram
protendentem, amplectentem, in-
timisque amoris nexibus sibi co-
ligantem, adeoque totum se in te,
teque in seipsum totum beatam me-
tamorphosi transmutantem.

C A P Y T III.

PALATIA, AGRI, OPES. Quam
zum ab his sperare debeas, quāne
validē innici, hic videbis. Disces
momentum sapè in ger surgentia
coelo retta, & vilem interiacuisse
cinerem. Ut verus dictum sic,
Campus ubi Troia fuit, veterisq;
ramalia fagi: ubi regna, steriles
anenæ; ubi hortorum pratorumq;
amoena, macri nunc cespitis glebae,
ubi

vbi aurum & gemma, vix negleg-
ti ramenta ferri. Disces dein di-
ctum verè, Nihilo te opulentio-
rem excipiet terra, quām à matris
acceperat vero. nudam hic te dé-
derat, nudum illa excipiet, inue-
stem, inornatum, naufragum. Di-
sces denique ab his vilibus peri-
curis que ad cælorum magna vero-
sicem tollere, dignumque his fudo-
rem spargere: quod si qua maior
etiam necessitas presserit, non in-
glorium sanguinem fundere ean-
quam semina, cælo, diuite finu, re-
ponendorum fructum.

VAnitas vanitatum, & omnia
vanitas. quid his imorimur?
Intuere exitum; pœnitentia te ho-
rum. mors & æternitas, & alterius
ſaculi non morituræ flammæ quid
loquuntur? quæ si placent, aggredie-
re ſaculi huius vanæ. iam res ipsæ
quām inanes? quām omni melio-
re ſucco vidue? quām emedullata
robore, neruis, adipes? quām emar-
cida,

etida, exsuccida, sanguineque vitaque inanes? intuere singula. arsum & opes quid sunt? quid immania coelo turgentia palatia, sudantibus marmoribus, rupium circumsecus crustis vestita? hic Numidico, Lesbio, Aethiopico, Crelico, Pontico; alibi Niliaco, Basaltico, Indico, Cycladico, Germanico, Belgico ludente marmore? quod mihi haec maculosa varietas? quod Alexandrina marmora Numidicis crustis distincta? quod segmenta artifice desculpta manu? an magnum in marmore videri, qui in speculo, aut littore cum Poeta poteram, cum placidum staret mare? quid si ex una rope varjum stet marmor multarum opus nauium, aut mille boum imane plaustrum? adde ab obelisco Thebaico, Alexandrino, Sphinge, ab Aegyptiis Pyramidibus, adeoque Pyramides ipsas defatigato mari & hominibus ab terrarum ultimis deportatas: adde porticus superstantibus mutuo

mutuo columnis, vario omnes
marmore aut ære diuites: laquea-
ria etiam auro densè non dicam
tecta, sed celata, quasi in inuidiam
& diuitiarū contemptum, aut mu-
siuo lassata opere, dum è versicolo-
ribus lapidum frustis tanquā do-
cto penicillo, vetera, nupera, no-
straqne referunt. Dum operosa &
in picturæ modum variata circum-
litio prætexitur.

(guris,

*Non istis olim variabant tecta si-
Cùm paries nullo crimine pictus
erat.*

Iam gradus quibus in superiora ni-
timur, audaci Dædalæ fabricatos
manu, tanquā torno ductos, sinuo-
sis circumvolutionibus inerrantes,
hic medio ludentes cylindro, ibi
superbo margine auroq; grauido,
alibi Polycletea, aut Phidiaca se-
tione in Onychino aut Carystii o
marmore ad miraculū varios? quis
è Thasio monstra marmore sub
gradibus & columnis gementia, vt
colorum sustēacula Atlantes cre-
das.

das. ædium reliqua quis enarrabit?
Et quò hæc domino suo? quò re-
gna & prouincię, additusque ager
agro? O vani! Campus vni domi-
no qui populus cepit angustus est.
ita nec prouinciarū, ac ne regnō-
rum quidē terminis cupiditas clau-
ditur. ubi cunq; dein amœnior lo-
cus, noua luxurię diuersoria exci-
tamus, alibi imposta montibus in
vastum terrarū marisq; prospedū;
alibi ex p̄lano in monūm̄ altitudi-
nem deducimus. quid hortorū ne-
morumq; referam l̄atos gratosque
dominiis suis in alienis errorib. lu-
dos? quid sacerdos inferosq; for-
tes? quid Arabiæ monstra, quā bi-
berant aquam vomentia? quid ru-
pes, speluncas, valles, montesq; lo-
cis non suis natos? quid in peregrin-
o solo silvas, flumina, lacus? quid
ad naturę innidiam consitorū ne-
morū in mille figuræ portetosam
varietatem, & quidquid ars via lu-
xurię laborauit? iam flores pomaq;
ex alieno orbe in nostrū traduca,
quid

quid facient? nam quod mihi haec?
 meliorēmne possessorem suum
 statuent? aut non maiora cupere
 ab his discet quicunque haec possi-
 det? aut quid valetudini bonę,
 quid memorię, ingenio, iudicio,
 prudentię, constantię, fortitudi-
 ni, castimonię ex his accessit vni-
 quam? poculis aliquis addidior,
 erupulę, incontinentię, superbię,
 iracundię: augustinor accessit ager,
 siluz non sponte natuz, torrentes
 insomni domino duai, palatia
 quasi in naturę contemptui, Ra-
 mniseo Mitreō ve marmore strata,
 prouincię & regna, quidquid nul-
 lis accessionibus, non orbibus
 ipsis explenda cupiditas audeat
 vouere: quidquamne ebrietati,
 voluptatibus, arrogantię, avaritię
 decessit? aut quidquam continentię,
 modestię, liberalitati, pruden-
 tię accessit? detractum aliquid vi-
 tiis, accessit virtutibus? Possidet
 aliquis agrum mente non satis in-
 tegra: additus alter restituit men-
 tem

tem & hominē suū sibi? nunquam cūcurbitæ naturam mutant, cingantur licet gemmis, vinciantur auro. tolerauit alter vitam pertenentī casa spissatis ramalibus, aut fronde congesta, aut gregali techo-rio aut nullo inducta, aut effossa quapiam rupe, aut exes arboris truncō : addita exin multorum morte prædia, &

Horrea fæcundis indeficiens mensis.

civicæque suburbanæque domas. tardōne insulsoque domino inge-nium acuerunt, sapientiam docuerunt? nosquam cardui rosæ, beta viola, quercus lauri, vrticæ lilia sunt. Pannis quisquis obsitus & pertenui sago, pane, & sale, modoque lacte & aqua non vnum exegit annū; obuenit inexspe-ata hereditas, ampla & latè patens, quæ vrbes & prouincias secum tra-heret: hinc pro vili pallio purpura & gemmeæ torques, & vestiendis aulæ parietibus murice & auro

F grauia,

grauia, creuītne crescentibus i[n]genium opibus? n[on] hilo meliorem faciūt aſinum clitellæ adamantinæ, conchyliata ſtrata, Phrygia, Agyptia, aut Babylonica p[er]fia acu, villoſa gauſapa; quām ſtramenta horreo delata, aut rustica depexa manu. Quid ſi accedant regna & imperia? an ex Neronibus, Caligulis, Heliogabalis, Vitelliis, Antoniis, Commodis, Fabricios, Curios, Cincinnatos, Fabios, Aemilios, Scipiones dabis? etiā Phocas post imperiū Phocas eſt. & non ferē ignauissimis quibusque deterioribusq[ue] obueniunt auguſtiores opes?

Res humanas ordine nullo

Fortuna regit, ſpargitque manu

Munera cæcā, peiora fouens;

*Ita tamen ut ſpongias illos faciat
postquam affatim biberint.*

*Jam, non extra hominem ſuum
agri & horti, palatia & vrbes, pro-
vinciæ & regna ſunt? niſi quod ab
hiſ etiam deteriora diſces.*

Prima peregrinos obscena pecunia mores

In calit, & turpi fregerunt facula luxu

Divitiae molles.

Et dictum verè,

Nullum crimen abest facinusque libidinis, ex quo

Pauperas Romana petit.

Licentia enim materies, anaritia, fastus, cupiditatis, opes sunt. à quibus prudentiam, continentiam, fortitudinem nemo didicit: didicit arrogantiam, molles animos, alienum torum: haustusque metus, diffidentię & simulationis semina. hinc illę voces,

Et me quem dudum non villa incertam mouebant

Tela, nec aduerso glomerati ex agmine Graij,

Nunc omnes terrene umbrae, sonus excitat omnis

Suspensum, & pariter comitiique onerique timentem.

Cùm illum, ante opes, non tela

F 2 vibran-

vibrantia, non arietata inter se agmina agminis densi, non urbis impulsus fragor territaret, aut de statione moueret.

Quantos deinde, omni historia teste, vidimus regnorum accessionibus è Curiis Nerones, ex Alexandris Darios. nullos è Neronibus & Dariis Curios aut Alexandros factos; ita ferè cum potentia crescunt adeoque nascuntur vitia, ut opibus congenita credas, fœundasque has vitiorum esse matrices. Sanè egestati, vt voluntas suppetat, negata sceleribus materia est.

Et tamen vt aliquid divitiis concesserimus, ac nescio quid illis felicitatis inesse; quamdiu concessis, aut improbo labore partis fruimur? quis sæculum spondeat? quis medium? quis annos decem? quis unum? quis mensem, adeoque diem? Et quæ hęc felicitas tam volubili rotę, tam incertę insistens? Quid, quod nullo non tempore moriat?

moriamur? quoties enim vite pars aliqua demitur, morimur; & tunc etiam cum crescimus, vita decrescit. Ut enim clepsydram non extrema arena exhaustit, sed quidquid ante defluxit: ita ultima hora qua esse desinimus, non sola mortem facit, sed sola consummat tunc ad illam peruenientius, sed diu venimus: ita dum viuimus morimur, crescendo decrescimus, nouisque auctus noua comitatur decessio, incrementis noua sociantur, decrementa paria, ut quantum accedit, tantum ipso momento decedat: nisi quodd propiores semper termino sumus. Nam licet ad mortem extrema hora perueniat, accedunt tamen omnes. hinc illud est,

*Vive memor leti. fugit hora. hoc
quod loquor inde est.*

O inane cogitationes nostra! quo usque tam fragili felicitatem metimur? viuimus. & immersimur opibus ut aeternum possessuri:

F 3

Hic

Hic nullo fine beatus

Componit opes, gazis inhibans,
Et congesto pauper in auro est.

Ille aduecit veteribus opes nouas.
& antè mors finem rebus, quām
cogitationibus facit. Etiam in ipfa
morte, si quid alterius morte ac-
cesserit, latabundi nuntia accipi-
mus. ô stolidi! coi hæc accessione? an
comites speras opes, & ne in co-
mitatus eas, aurum paras? gem-
ma fòrs cinget latus? hortine, ne-
mora, fontes, & seruorum agni-
na densabunt dominum? fallaces
spes nostræ! nudi nascimur. Et
mox regna nos non capiunt. nudi
rapimur è medio magnarum cogi-
tationum & moliminum. nudi si-
stimur iudici parcere in illa hora
nescio: hodie, cras, incertum an
hachora. & tanquam æternaturo
inhiamus auro. Nascimur, mori-
mur, nulla aut diuitiarum aut præ-
rogatiua generis, nec ab impari
pendemus vbere: nisi quod pluri-
mum diuite manant lacte, que
paupe-

paupere integuntur panno. fone-
nur exinde patinis, cunis, fasciis,
& quod infantia ac pueritia est,
opum generisque ignari, pares de-
turrimus. nulli hic fastos. bullæ
& aues, inequitate arundines, &
nutricum genua quod discrimen-
dibunt? admonuit mors iaculum,
pares cadimus, tam vilibus tegenti-
di quam nati. intermedia tempora
qua quanta sunt? quam torrenti similia,
fumo, vento, sagittæ, nu-
bibus?

Et hæc sunt illa magna. quæ cal-
canda & premenda natura dedit,
propter quæ calcamur & premi-
mur. propter quæ nunquam pacem
gerit ferrum. propter quæ orbem
totum cœdes inanibulant, nulla-
que crudelitas modum statuit, nul-
la nouit. propter quæ occisorum
gentium gloriofa scelera in triumphum
ducimus, propter quæ alterno
natamus sanguine. hinc fur-
ta & rapina priuatim vertitæ,
publicè iubentur; & quæ clam-

commissa publicè luenda sunt, laudamus palam: quæ noxia & monstruosa à singulis, ea ab uniuersitate facta prædicamus. Quid quod & venales inuicem facili? primum enim sumumque quod querimus, non quale est, sed quantum. Ad mercedem p[ro]ij, ad mercedem imp[er]ij, honesta, si qua spes lucri, seq[ui]m[ur]: in contrarium transituri, si plus scelera promittant. etenim

Rem facias. rem.

Si possis, rellè: si non, quo[rum]que modo rem.

Et à prima iam tum ætate decantata h[ab]ec à nutribus, inculcata à parentibus creuerunt nobiscum:

Querenda pecunia primum est

Virtus post nummos. De moribus

vltima fiet

Questio. Quot pascit seruos, quos possidet agri

Ingerat, quam multa magna que paropside coenat:

Quantum quisque sua nummorum seruas in arca,

Tancum

Tantum habet eī fidei.

Et non iam

Auro pulsa fides, auro venalia
iura,

Aurum lex sequitur? mox sine le-
ge pudor.

Vnde h̄z frequentat̄z non ab vno
aut plebeiorum infimo voces,

Sine me vocari pessimum, ut dines
vocer.

Non quæ eō vnde; quid habeam
tancūm roga.

Aut dines opto vivere, aut pauper
mori.

addamus & illas, ne quid desit ad
omnem fatuitatem:

Benè moritur, qui dum moritur lu-
crum facit.

Quid quòd ab opibus vnumquem
que metiamur? hinc illa,

An dines, omnes quarimus? nemo,
An bonus.

Vbique tanti quisque quantum ha-
bet fuit.

inops est, & angusta re familiari
pauperem vitam degit; impru-

F 5 dens

dens est & ignarus humanarum rerum. accesserunt opes, quo cumque Oceano, quacumque via delata, & qua iniqua nihil admodum interest; momento prudens est, momento acclamant.

Euge, omnes. omnes bene mira eritis res.

Et ipse iam diues

*Aspice & hæc, si forte aliquid de-
co- litione exit.*

*Ita momèto nobili metamorphosi
è fato sapiens factus est.*

Omnis enim res

*Virtus, fama, decus, diuina hu-
manaque pulchris*

*Divitij parent: quas qui con-
struxerit, ille*

*Clarus erit, fortis, iustus, sapiens,
etiam & Rex,*

Et quidquid volet.

Nec quenquam reperies,

Lusco qui possit dicere, Lusce.

*Neminem qui audeat né in amici
quidem aurem:*

Dicisque faciesque quod ipse

Non

*Non sani esse hominis, non sanus
iuret Orestes.*

Vno contrà ore laudant omnes,
ab vnius ante stolidi voce pendet
turba. & ubiqueq; lucris spes, eunt
hę voces ad gratiam & aures com-
positę;

*Nunc non è manibus illis,
Nunc non è tumulos, fortunataque
fauilla.*

Nascentur violæ!

Quis tanq; clamoribus tanquam
faustis acclamationibus exsurdato
fatuaria insufseret verba? aut quis
audiat monentem? immo quis non
rideat. Et hęc fatuitas non est
non extremę hęc dementię, signa
nouissima sunt? nam quid interest
inter hanc insaniam & eam qnę à
medicis curatur? nisi quod hęc
morbo laborat, illa fatuis opinio-
nibus; alterā furoris caussa suxit ex
agritudine, alterā animi inualitu-
de est, eo infelior, quo minus cu-
rationem admittit. nam illam me-
dicam etiam vi admota curamus,

E 6 & no-

& nolenti nigrā bīlem subducimus: hęc monitis præceptisque curanda est. Quę si noster æger non admittit, fruſtra medicationi insudamus. Maximē cùm totis ostiis admittit laudatores, non exclamet,

*Egregium cùm me vicinia dicat,
Non credam?*

Et huic sanè fruſtra ex aduerso inclames,

Nequidquam populo bibulas donaueris aures.

Tecum habita, ut noris quām sit tibi curza supellex.

Nam cùm ex opibus virtutēni videamus metiri, quid speres? ô fatui! quoique illam auro pensamus? an etiam qui pedibus æger est, qui oculorum altero orbatus, quique in solidum: obuenientibus diuitiis lumen recipiet, valebit pedibus? nam si ingenium & sapientiam, cur non magis valetudinem bonam commensuramus opibus? Stulti, si non videmus nullis

nullis externaram rerum accessionibus, animo quidquam posse accedere: nisi ut ab his discat plura appetere, maioreque quam ante tenebatur, prematur egestate. Ita post Darium & Indos pauperior Alexander est, scrutatur maria ignota, in Oceanum classes mittit ncuos orbes-piscaturus: ut iam quod naturae satis est, homini non sit: cum inuentus sit qui concupisceret aliquid post omnia. Et ille modò vnius anguli nec magnus dominus, post Lacedemona & Athenas, Græciamque seruire iussam, Europæis primùm clâdibus, inde orbis totius eruditus, de tantis terrarum finibus per suum nunc rediturus, qui per alienum iuerat orbem, tristis est & ingemiscit super angustis naturæ terminis: ut videoas maiorem etiam cupiditatem regna accendere, crescereque ex copia desiderium. vis causam? plus incipit habere posse qui plus habet.

F. 7

Et

Et confer inter se pauperem &
diuitem. intuere vultus. minus vi-
debis sollicitudinis in illius vultu,
minus in fronte rugarum, minus
altarum cogitationam. hinc sapientius
& sincerius pauper ridet. nullæ e-
nim curæ torquent animum. quod si
quæ incident, instar nubium le-
ues transeunt. diuitum ferè hilari-
tas fieta est, grauisque & suppura-
tristitia. eoque non raro grauior,
quo frequenter non licet palam
esse miseris: sed inter extre-
mas cor exedentes mentiendus vultus
est, oreque oculisque ridentibus
concoquenda infelicitas est: &
cum damina acceperis, lucra men-
tienda sunt. ut non immerito Ly-
ricus pro paupere cecinisse videa-
tur,

*Non istic obliquæ oculomea com-
moda quisquam*

*Limat, non odio obscurum mortisque
venenat.*

Nec minus verè diuiti,

*Perdidit arma, lecum virtutis de-
seruit, qui* Sen-

Semper in augenda festinas & obruitur re.

Subduc te his opibus anime.
quid times? paupertatem? at pau-
per

Non est, qui rerum suppetit usus.
Quid haeres? & morosiores anxius
voluis cogitationes?

I bone quod virtus tua se vocat, &
pede fausto

Grandia latirus meritorum pra-
mia. quid stas?

Non potes? eripe te. vasaque ali-
quando collige. nimis multū tem-
poris sparsimus, nimis in hoc fredo
iaestamur. merriamur in portu. ne-
mo huic Neptuno securus fudit.
perimit dum ludit: nemo huic alto-
se tutus credidit. ubi à terra te sub-
duxeris, flatus te manent & tem-
pestas sequa. quoq; magis protinus
fueris, eo statim iminet. Contem-
ne has opes sperantibus meliores
quam assecutis? Si quid enim in il-
lis esset solidi, aliquando impleret?
nunc haurientū sitim concitant,

nec

nec cupiditati terminus est. Congerantur in te quidquid Claudij Narcissus, Neronis Massa, Domitiani Purthenius possederunt: ultra Salomonis thesauros fortuna te prouehat, & eō te deliciarum & opum perducat, ut terram marmoribus, auro laquearia parietesque abscondas, & non tantū habere tibi liceat, sed calcare diuitias: accedant statuæ ac picturæ, & quicquid ars vlla luxuriæ laborauit: maiora cupere ab his disces. Immensum enim opinio desiderat, cum naturæ desideria finita sint. atque hinc vnuſ

*Ista sibi introrsum & sub lingua
immurmurat, O, si*

Ebulles patrui præclarum funus,

& ô, si

*Sub rastro crepet argenti mihi se-
ria, dextro Hercule!*

nec minùs alter,

O, si angulus ille

*Proximus accedat, qui nunc de-
normal agellum?*

O, si

O, si vnum argenti fōrū quis mihi monstret?

Addam ego. Verūm quis scit an non hic dies in medio diuitiū hārum cogitationum vltimus sit? sānè vt non sit, propē ab vltimo est, vt benē Lyricus,

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

& eleganter in re nostra alibi.

Quid vici profunz, aut horrea? quid ve Calabris

Saltibus adiecti Lucani, si metis orcus

Grandia cum paruis, non exorabilis auro?

Et nos interim vetera nouis cāmūlamus, tanqnam semper viēturi. Permitterem, si meliorem diuitiā facerent: faciunt deteriorem, cūm explicatam secum omnium sceleurum materiam trahant. Benē Phocion, roganti quid sibi soli auti misisset talenta centum: cūm Alexander reddidisset, vnum se illum inter Athenienses bonum viram iudicasse:

dicasse; respondisse narratur, Permitte me in posterum bonum vitum esse; reddiditque talenta. bene Diogenes, In opulenta domo locum virtuti deesse. bene Socrates, Aureum diues mancipium est. &,Habentur à diuitiis diuites, non habent. vt enim febres hominem, sic diuitiaz tenent.

Quod si proprius etiam atrum intueamur, quid illo fœdius, quamdiu mersum & incolutum cœno suo latet? quid obscurius, quando per longissimorum canicularum tenebras educitur? quid dum à fæce sua separatur, informius? opifices intueamur, quorum manibus steriles hę terrę glebę perpurgantur. videbis quanta fuligine oblinantur. iam terra ipsa quanta cura aurum omne abscondit? nos illud in lucem efferimus, nos periculorum tam multiplicium causas & instrumenta, deiecto terrarū pondere, eruiimus; nec erubescimus sum-

somma habere, quæ fuerunt terrarum infima.

Quod si in gloriam, ituramque in posteros, adeoque eternitatem famam oculos conieceris, maior à contemptis quam cumulatis opibus gloria venit. Non omne potentissimorum quorumcunq; argentum auromque millies conflatum est? Tuberonis interim, Curijs, Fabricij filiijs omnibus saeculis vivent. Iam quotusquisque non preferat Heliogabalis Scipionem, Regulum, Menenium, quibus populus Romanus dotem, colonum, funeraria dedit? Et quid refert quantum habeas, modò naturam paucis explendam dimittas pacatam.

*Vel dic, quid referat intra
Natura fines virens, iugerae-
rum, an*

*Mille ares. at suave est ex magno
collere aceruo.*

*Dum ex parvo nobis tantumdem
baurire relinquas.*

Chy

Cur tua plus laudes, cumeris granaria nostris?

Vt tibi si sic opus liquidi non amplius vrna

Vel cyatbo: & dicas, Magno de fluminē mallem,

Quām ex hoc fonticulo tanquam sumere.

ecce nūc eleganter & verē, nec minus acutē,

Millia frumenti tua triueris aerea cencum,

Non tuus hoc capiet venter plus quam meus.

Neque interim vniuersas opes tollo, sed cum Poëta

Mensura tamen quæ sufficiat census, si quis me consulat, edam.

In quantum sitis atque fames frigora pœcunt,

Quantum, Epicure, tibi paruis suffecit in horcis,

Quantum Socratī ceperunt ante penates.

Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.

Nec

*Nec Croci fortuna vñquam, nec
Persica regna
Sufficient animo, nec diuitia
Narcissi.*

Tacerem, si has s̄eculi opes non
sequeretur p̄œnitenda. At illæ sunt
propter quas ignibus plurimūm
addicimur nunquam morituris,
propter quās sudamus, noctes in-
somnia ducimus, vitam erogamus.
ille sunt propter quas stabimus tre-
muīi, conscientia pulsante, dēmo-
ne minitante, Angelo accusante,
sociis detestantibus, iudice dam-
nante. Quò mihi tunc argenti au-
xiq̄ue talenta in s̄ecula seposita?
abierunt. Quid additi nemoribus
colles, propugnacula fluminibus,
vineta pascuis? fueront. Quid pa-
latia palatiis inedificata? quid mā-
moribus superstantia marmora?
transierunt, quid hortorum fon-
tiumque ludi? quid amicorum &
famulorum exercitus? perierunt
Et non quidquid hic illustre, ma-
gnum, vanum, in quo prima que-

que ingenia luserunt ad miracu-
lum, fuit, cum essent? Quare tu co-
gita præter animum nihil hie esse
magnum. Cui magno nihil ma-
gnum est extra conditorem suum
Deum. hunc imitare, sequere. an
fors pudcat Deum sequi? intueri,
quanto hic auro, gemmis, purpura
circumfulserit, quanta nemora,
hortos, agros, fontes, flumina, ma-
ria numerauerit, quam laxa lata-
que terrarum spatia occupauerit,
quothorrea cellasque impleuerit,
quantum auri argentiique conua-
sauerit, quantum gemmarum pi-
scatu ceperit, quantum prouincia-
rum, regnorum, opum possederit.
Sin spreuisse illa & tantum-non
pedibus calcasse, ac paupertatem
delegisse videris; quid haeres in de-
leitu? melius esse debuit quod
delegit Deus, qui errare, qui falli
in deleitu non potest; homo po-
test, & plurimum solet. deteriora
ergo Deus non delegit. humani
ingenij delectus hic est, qui rerum
igno-

ignoratione labi solet. ignoratio
in Deo nulla est. meliora proinde
elegit Deus, tutiora, certiora, mi-
nusque paenitenda. imitare. Deus
delectus huius dux & comes sit.
Quid dubitas Deum seqq; esse
non potes. opulentis, auroq; gem-
misque suis grauidis veltigiis ini-
stis? errare potes, & errore errare
eterno. in diuinis semitis tatio du-
ctore stratis, tanto prelibatis, nullus
error ludere potest. Quid haeres?
certa præpone dubiis. nam & in-
certorum in hoc delectu ducuque
ingens periculum, nec reparanda
damna sunt; maximè ubi æternitas
in medio est, ubi de pereñitate de-
lectus est. quid times? non delegit
has arentes cœtuq; geluq; torridas
vias Deus solas tenellæ virgines et-
tiam ante ingressum alterius cœtatis,
pueriq;, ingentibus eisdē animis
ingressi, à diuitiarum contemptu
iter sibi strauerūt ad cœlorum pri-
ma, ad famam in omnem eternita-
tem ituram.

Sic

Sin obdurare pergis, & graue
est tibi vel lento sequi gradu, tan-
tis passibus ausuque ad summa pro-
perantes: audi saltem monentem
Senecam densa etiamtum gentili-
tia errorum nube tectum, & ad
Deum te ducentem,

*Aude, hospes, contemnere opes,
te quoque dignum.*

Finge Deo.

*Nemo aliis est Deo dignus quam qui
opes contempserit.* Potuit aliquid for-
tius e Christiana penus? aut poten-
tius emitti iaculum e Christiana
pharetra? potuit ad Euangelico-
rum consiliorum adyta propius ac-
cedere? Indigni ergo Deo Seneca
iudice qui opibus inuigilant pa-
randis, nulla copia possessorem
suum saturantibus, qui opibus in-
cubant seruandis, qui prudentiam
virtutesque reliquas metuntur au-
ro, qui felicitatem voluptatemque
diuiniis estimant: cum solos Deo
dignos diuinarum contemptores
statuat Seneca. pergit deinde ami-
cum

cam monere: Subdue cervicem in-
 go. semel illam incidi, quām semper
 premisatus est. Si te ad priuata re-
 tuleris, minora erunt omnia, sed af-
 facim implebunt. ac nunc plurima
 & vndiq; ingesta non satiane. utrum
 autem manus ex inopia saturitatem
 an ex copia famem? Ita fit. plurimos
 dabo in paupertate satis, nec ul-
 tra desiderantes: raros aut nullos
 reperies in opibus. audi eundem.
 Ille ingentis animi est, qui diuinae
 circumfusas fibi, multum diuque mi-
 racus quod ad se venerint, ridet, su-
 asque audit magis quam sentit. mul-
 tum enim, non corrumpi diuinarum
 contubernio. magnus ille est qui in
 diuiniis pauper est; sed securior qui
 caret diuiniis. Hanc securitatem
 plerique arbitrantur à solo Euange-
 lio diuinarum contemptui conces-
 sam; & eandem à Philosophi men-
 te videmus. adiungamus alterum:
*Is maximè diuiniis fruicitur, qui mi-
 nimè diuiniis eget: qui eger, timet
 pro ilitis.* Nemo autem sollicito bone
 fruicitur. G Adda-

Adamus Stoico Epicurum, quem
minus pudeat discere & imitari,
padeatque non sequi voluptatis
magistrum in diuitiarum area, vo-
luptatis arena. Si vis diuitem facere
non pecunia adiiciendum, sed cupita-
ribus detrahendum est. Discamus hi
magistris, quam iucundum sit, ni-
hil poscere ; quam magnificum,
plenum esse, nec ex fortuna pen-
dere, sed se sibi fortunam suam
statuere. quanto enim glorioius es-
t' a se petere quod satis sit, quam a
fortuna ; tanto vilius dubia illius
exspectare & fortuita dona. nam
ut quam largissime infuderit, non
hic fors ultimus dies erit ? & ut noi-
st' propetamen ab ultimo. Pergi
Epicurus. *Multis parasse diuitias*
nou finis miseriarum, sed mutari
fuit. Ut enim nihil differt, a grani
in ligneo, an in eburneo, & aure
eolloces lecto ; quo cunque enim
illum transstuleris, morbum suum
secum trahit ; ita nihil interest, a
genitimus in hoc an in illo opus
augmen-

augmento constituatur. Malum suum ipsum sequetur: à quo illo
ad iutiarum aut accessio aut appetentia non liberabit; liberabit, si
illas contempserit, si calcare didicerit. Magnam enim talis morbi
partem sustulerit. Ferè namque
agritudinum caussa opes sunt; &
quibus ingentia manant animi
vulnera, & quaz non extremam cu-
tem, sed precordia feriunt & de-
pasuntur intima. Ex his

Liuor serificum malis venenum,

In tactis vorac ossibus medullas,

Et totum bibit artubus cryorem.

Ex his sunt qui

*Sollicitant remis freta caca, r*u*n-
tique,*

*In ferrum: penetrant aulas & li-
mina Regum.*

*Hic petit excidiu*m* urbem miseres-
que penates,*

*Vi gemma bibat, & Sarrano dor-
mitat ostro:*

*Condit opes aliis, defossuque in-
subat auro;*

*Exilioque domos & dulcis limina
mutat,*

*Atque aliopatriam querit sub fo-
le iacentem.*

Intuere deinde vultus talium
semper attonitos, inter spem me-
rumque varios, intersollicitas cu-
piditates & amittendit timore dubios. Quantò certius securiasque
vivunt, quos nulla auri aut para-
di auiditas, aut amittendi metus
urget? quam placidos dies ducunt,
quam pacatas noctes? & intuere
vultus eorum, qui securitatē men-
tisque tranquillitatem ex valido
opum contemptu natam, non ab
Epicuro aut Stoico, sed ab Euang-
elio didicerunt. Vide, quam lato
superculo, quam exporreta fron-
te, quam ridentibus genis, non di-
cam abeuntes opes dimiserint, sed
in sinum prouolantes, & impor-
tunè se ingerentes repulerint: pos-
sessis etiam se exuentes, quod expe-
ditiores forent ad destinatam eter-
nitas metam: ad quam nemo au-
xum,

ram, gemmas, aut opes tulit. Sicut
enim egressus est diues nudus de-
voto matris sua, sic reueretur, et ni-
hil auferet secum de labore suo. Mi-
serabilis prorsus infirmitas, quomo-
do venit, sic reueretur. Quid ergo
prodest ei quod laborauerit in ven-
tum? Bene in hanc rem Poëta:

Eccle-
siastes.
cap. 5.

Sed cuius votū modō non suffice-
rat aurum,

Quod Tagus et rutila volvitur Pa-
tolus arena,

Frigida sufficiet velantes ingui-
na panni,

vbi mors accesserit, & nanciam
saturando iaculo diutinem suum
confixerit. nam quid aliud in po-
tentissimo quoq; speres quam te-
nuem pannum, audeo, & vilem,
cadaueri integendo, terraque, è
qua & in quam nati sonus, com-
mittendo? Cur igitur superuacuis
oneramur? non promptiores su-
mus onere discusso? aut sub inge-
niti sarcina gementibus leuius iter

G 3 est?

aut fors aliquādē finis & terminus
cupiditati est? bene Stoicus noster:
Qualis series cassarū ex quibus na-
scitur fatū, talis est cupiditatū, alte-
ra ex fine alterius nascitur. Séca, si
victoriā cogitas; siste si pacem, si sa-
lutem amas. monet nos Gentium
Doctor: *Qui volunt diuites fieri, iur-*
cidunt in tentationē & in laqueū dea-
boli, & desideria multa in uilia & ho-
cina, quæ mergunt homines in incertū
& perditionem. Radix enim omnium
malorū est cupiditas. Fortius etiā
intonat Iacobus: *Agite nunc diui-*
tes, plorate & ulantes in miseriis ve-
strū, quæ aduenient vobis. Diuitia
vestrā putrefacta sunt: & vestimenta
vestra à tineis comesta sunt. Au-
rum & argentum vestrum æruginar-
uit: & ærugo eorum in testimonium
vobis erit, & manducabit carnes ve-
strās sicut ignis. Thesaurizasti vobis
iram in nouissimus diebus. Ego
hec si dicerem, quantis in me ani-
mis exsurgent diuites, & sexuli
huius potentes? Apostoli verba
sunt. Mentiri non didicit, fallere

2. Bim. 6

Iacob. 5.

nescit. Discute proinde seruis investigatori moniti huis verba. Quid si accesserit Dominus non iam interminator, sed sponsor? Nemo est qui reliquerit domum, aut agros propter me, qui non accipiet canticas tantum nunc in tempore hoc, et in saeculo futuro vitam aeternam. Etiam præmia Christiano, & centenarium fœnus, centenarias usuras, & nullo fine terminandas, beataque aeternitate concludendas videmus; & inhiamus auro? nec calcamus opes antequam ab iisdem protegantur? Audet sine Euangeliō, sine interminatione sequitur mortis, sine metu ignis aeterni, sine sponsione remunerationis in omnem ævum perennatur, Epicurus è voluptuaria cathedra, Seneca è Stoica disciplina opes contemne-re, & Christianus post illa diuitiis incumbet? etatisque partem bonam, non & maximam, inveniet illi? illi vota, illi fors etiam cadent lacrymæ, & altè ducta suspiria

G 4 inſo-

insomnes dabunt noctes? nimirum

*Ploratur lacrymis amissa pecunia
veris;
At Deo virtuteq; sceleribus amissa,
vix etiamdum*

Vexamus oculos humore coacto.

Et ridet Epicurus, ridet Stoicus, &
indignos iudicant Deo diuitiarum
amatores. & Christianus, qui phi-
losophos tam altè sine præmio ci-
tatos, tam Christianè sine futuro-
rum spe aut metu palliatos videt,
industriam suam omnem, ingenii-
um omne erogabit auro? non &
anteponet Deo suo, ut iam aurum
illi Deus? nam quis non de præro-
gatiua censeat illi cui plus vigila-
tur, plus laboratur, cui & profu-
sior profluit sudor, & sollicitudi-
nes eunt, spesque metusque am-
pliores? cui dierum pars maxima
conceditur, noctisq; maximia? non,
cui plus vltronei obsequij, plus e-
tiam venerationis damus? cuique
plus spontanei largimur laboris,
plus

plus etiam amoris? obsequia namque laboresqae sponte impensi, venerationis amorisque certissima testatio sunt. Qui ergo validius parandis incumbit opibus, auroque corradendo quam Deo, non ille tibi auro postponit Deum? nam quem quisque censeat servidominum? non cui plus ille sudat, alget, astuat? cui plus operz redit in orbem? cui famulator pronius certiusque? eadem de auro Deoq; cogita. Vide deinde quam indignum, aurum praferri Deo, terram aliquam metallicam egeriem conditori factoriisque sano Deo. Et talis quis dignum arbitrabitur Deo, aut sponzionibus illius aeternis, cui omnis de opibus carrit labor: cui nullus, aut sane non nisi postremus, Deo manat sudor? est signo remetire, est militari tessera militem. ita olim hederatum esse, Libero Patritiasse; populum aut oleastrum aut apium capite prætulisse, Herculi se sacrasse; spicis coronatum,

G. 5 Isid.

Midi se dicasse fuit. Nec ullam tune
gratiam floris, nullam lētitiā
frondis, nullum aut cespitem, aut
palmitem non alicui capiti inue-
nies conseratum. Ita singula pro-
pē, facta fuerunt figura sacratioris
alicuius dicationis.

Post Euangelium verō vulga-
tam, nullum verē virtutis & cœle-
stis semitę indicium certius, quām
opes contempſisse, non habitas
nunquā ambiuſſe, concessas spre-
uſſe, vtrō oblatas neglexiſſe, de-
mique totum ſe illis Christi exem-
plo exauſſe; qui ſe cœlorum opi-
bus exuerat, ut nos, post diuitia-
rum illucſſculi huius contem-
ptam, illis, meliore iam ſeculo,
felici demutatione indueret. Quē
duo remonitore monitoremque pīgeat
in illarum contempta ſequi, quid
ſeliquum erit niſi ut excludantur
æleſtium poſſeſſione ſpretarum
opum præmio? nam quid ſperem
remuneratore Deo, ſi contemne-
re recaſem illo duce in ſalutem,
quod

quod & prior ille delegit in exemplum, delegit in sequelam; & Philosophi etiā affectauerunt siue pro gloria in famę & prudentię ostentationem, siue pro commoditate in quietem, siue pro solidz voluptatis fraktione in documentum. Et sane quid responsuri sumus in die Domini magno, si tantum nos pigeat erogare pro vero & aeterno, quantum illos non paenituit pro temporatio? aut non erubescat Christianus, si ab Epicuro & Stoico in diuiniarum vocetur contemptū tanquam ex quo, Christo in primis praenente, ducente, & de aeternā premiatione spondente? magis etiam illo iudice, cuius iudicium in suos non in compede aut pileo vertitur, sed in eternitate paenę aut salutis. cuius severitati declinadz, aut liberalitati consequendz, quid magnum aut asperum, quod non lubentes hilaresq; amplectamor? maximē illo de conditionum in se expertarū, calcatorumq; vestigiorū

G 6 similiq;

similitudine in contemptum dignitarum prouocante, sub certissimis sponsionibus retributionis æternæ?

C A P V T IV.

HONORES. Veros settari hic asfuesces, cùm intutam faculi dignatum videris possessionem, infidas sponsiones, infames exitus, & sanguine plurimum nobilitatos. ita facilis ex alto lapsus, certior in plano statio est. Et celsa cùm ruinam ferè minencur, tum rarius ex humili casus est. è quo, siccis oculis, quisquis stetit, insanos per prærupta reptantius risit conatus præcipitio proximos, & infelici plurimum fine funestandos. Ille felix cuius omnis sudor cælo fluxit, æterna digna gloria: solaque cælestes circumspexit dignates, quibus natus; contempsite reliquas; risique inanes cogitationes magna in perituri sperantium, cùm possent sagiri aeternis.

DE-

Descendamus ad Principum aulas, ad honorum & dignitatum fastigia, ad illa saeculi prima & maxima. O vanitas! quousque ludis in humanis? ex ingenti ambientium turba, quanti fruuntur optatis, votaque referunt saturata rebus? non unus aut alter è milibus? quibus æmulationum & odiorum fluminibus natent reliqui, quis ignorat? & mentimur interim benevolentiam, cùni sub amici pallio latent hostes, sub congratulantium exercitu inuidentię agmina, in ridente vultu liuentia corda, in applauso & laude Medeza vota, quam enim magnus admirantium & plaudentium, tam magnus inuidentium populus est. Iam in illo ipso dignitatis fastigio quanti metus? quam lubrica statio? quam semper pendula & precipitio proxima, & intuta omnia? plerumque enim excelsis adiacet abrupta, tuus per plana iter est. Iam quanti ibi insidiantium acerui, & oppu-

gnantium cunei? cuniculis illi, aperto hi marte pulsant hos colles, ac vix quenquam reperias qui non augeat metum. ita tu tissima etiam suspecta: non amicis, non seruis, ac ne coniugi quidem fides. Interebre dubios oculos & semper pauidos. Iam Principis vultum quanta sollicitudine videoas obseruari, ne quid offendat, ne quid acrius feriat, ne gestus incompositus, ne vox, vultus, oculi, ora minus ad afflentionem parata, ne quid delatum, ne quid acceptum sinistrius, ne qua suspicio ingesta aut nata. aquum iniquumve Princeps postulat; quid agas? parine assensu rapieris in utrumque? at Deus videt Principe maior. audes iniquae resistere postulationi? minę & precipitum in manu sunt. nec satis est Principi obsequi, etiam domesticas illius pari propè studio obseruandum. Hic atria, hic ostia, hic obseruanda reliqua, ne quid offendas, ne vultu, ne verbo ledas.

iniu-

iniuriam accepisti? gratię agendę,
& beneficium agnoscendum in
contumelia est, nec quisquam è fa-
miliatu tam vilis, apud quem non
decrecas pedes duos, cùm genua
amplecteris, non & crura aulicis le-
nonis, aut extremam vestem pala-
tine meretriculę. liceat mihi cum
Lyrico:

*Quid das ut Cossum aliquando sa-
lutes,*

Ve te respiciat cluso Ve iete labello?
Cruitq; nunc eō assentationis stu-
dium, vt si quis è primoribus, à quo
res nostrę pendent, dicat

*Aethiopem cycnum, parham ex-
coriamque puellam*

*Europem; canibus pigris seabit-
que veluta*

*Lanibus, et siccæ lambentibus era
lucerna;*

Nomen erit pardi;

Magno applaudamus assensu. In-
digna viro. Atque interim consu-
lamus hos ipsos magnos, & in-
tuciamus eos pròprios, fides erit
oculis.

oculis & ipsorum adeo testimo-
niis, vide illos in inuidioso suo fa-
stigio trementes & attonitos, lon-
geque alia quam alij de se opinio-
ne. Nam quæ aliis excelsa, ipsis
prærupta sunt. quare exaniman-
tur & trepidajit, quoties despexe-
rint ad illud magnitudinis suæ pre-
ceps. cogitant enim varios catus, &
in sublimi maximè lubricos. tunc
desiderata primi formidaat, & quæ
illos graues aliis reddidit, grauior
ipsis felicitas incumbit. tunc pin-
gue otium & oppidi laudant rora
sui, & fugam à rebus adhuc stanti-
bus quærunt. tunc videoas philoso-
phantes metu, ægre fortunæ sanæ
cōsilia. nam quasi illa pugnant bo-
na, fortuna & mens bona, ita me-
lius in malis sapimus, secunda re-
sum auferunt. hinc illa monentis
ē præcipitio verba,

Summum ad gradum cùm clarita-

tis veneris,

Consistes agrè, et citius quam a-
scendas, decides.

Cecidi

Cecidi ego, cadet qui sequitur.

*Homilia proinde sequere. minus
enim habet virium lapsus flatusque
ex humili.*

Minus in parvis fortuna furit,

Leuiusque ferit leuiora Deus.

*Sollicitudo etiam non diurnam
modò, sed & nocturnam purpu-
ram vexat, & inter somni delicias,
cum corpus sopore elisum, blanda
quietis necessitate fratur, acerrimi-
mos excitat stimulos, ut quem na-
tura tanquam quietis portum de-
dit, lasso levamen, illum purpora
procul à litore in altū excutiat ma-
re naufragiis infame. at verò mol-
lem somnium, & sine suspiriis no-
tes in humili videmus; cum pur-
pura omnem tectorum suorum
paueat sonum. hinc inter aulæ au-
ro fatigata, inter inuercundas pi-
cturas libidinum illicias, inter exla-
ta laquearia. siquid increpuit, hæret
attonita: ut iam magna pars metus
tecta sint; & ab ipsa potentia, que
tranquillitatem spondebat, timor
& for-*

& fermido nascantur. ita à quo sa-
lus speranda , nascuntur damna,
diūm verè,

*H̄i sunt qui trepidant, & ad omnia
fulgura pallent.*

Et illud non minùs verè.

*O sc̄na nimium granēsque Paren!
O numquam data festa longa! sum-
mis*

Cur plus ardua casibus peratis?

*Cur sc̄na vice magna non sc̄no-
scunt?*

Alia ex aliis cura fatigat,

Vexatq̄ue animos non a tempestat.

*Quantum curarum minus plebeia
dat vestis? quanto molliores so-
mnos tenuis torus, adeoque dura
nudaq̄ue largitur tellus, aut densa
ropis aut leuis arboris umbra, pel-
lucidiq̄ue fontes, riuiq̄ue non co-
acto itinere obsolefacti, sed spon-
te sua currentes, prataq̄ue sine ar-
bores formosa, nemora nullo studio
compta, agresteq̄ue inter hęc do-
micilium, rustica & ab aratro pos-
sum manu? luctad hęc Poëta:*

Sernat

Seruat placidos obscuraque*s*,
Præberet somnos casæfécuros.

Vis hæc propriùs cognoscere? vidè
inhumili securam, in paupertate
ridentem, ludentem. Accesserunt
honores, creuere dicitur? simil
metus & pauor, & pro illorum au
diu, incrementa formido sumpsit
iisdem gradibus ad extrema ten
dens. Ut meritò vatèm cecinisse
videas,

*Mens habet attonitos, furdo
verbere cedit*
*Occulum quatiente animo terroro
flagellum.*

Ita nulla animo ab opibus quies
sed nec securitas hæscitur, quam in
paupertate tonuiq; fortuna & for
te sua contenta ferè videbis. Hæc
enim necharedum, nec inniden
tium venena nouit. Eleganter an
lius.

*Dum exelsum steti,
Nunquam pauere destiti, atque
ipsum mei
Ferrum timere laeris. Æquumque
bonum est* Obsta-

Obstare nulli capere securas dapes,
 Humi iacentem sceleram non intrant
 domum,
 Tuncque mensa capitum angusta
 cibus.
 Venenum in auro bibitque, expertus
 loquor.

Et in eandem sententiam Lyricus,

Nulla aconit a bibuntur
 Fictilibus, tunc illa rime, cum po-
 cula sumes
 Gemmata, glato Setium ardebis
 in auro.

Nec minus verè alius,

Quis magis optato queat esse bea-
 citate auro,
 Quim qui mente procul pura, sen-
 suque probando

Non quidas agnouit opes, non tri-
 stia bella?

Olli dulcis adest requies & pura ve-
 lupsas;

Qui pectore puro
 Sapè super tenero prosternit gra-
 minie corpus,
 Florida tunc cellus gemmanteis pi-
 sta per herbas Vere

*Vere norat dulci distincta colorib[us]
arua.*

Verum ut omnia fluant è votis:
quamdiu sedoribus, vigiliis, pre-
ce, ac pretio parta manet dignitas
illæsa, aut non pulsæ sede sua, non
concessa, non elisa, nō loco mota?
quām multis paucorum annorum,
quām multis annua, ac nec tanta
dignitas stetit? quām tari infractam
sepulcro intulerunt? exempla nos
docent. Galba imperij mense se-
ptimo cadit: illud Poëta in Piso-
neni denuntiatum arbitratore,

*Vnusque Titan vidit atque unus
dies*

Spatiem & cadentem.

Otto mense quarto, Vitellios no-
no, Maximus & Balbinus duode-
cimo, Gordianus senior decimo
octavo, Quintillus à senatu Augu-
stus dictus, decimo septimo imperij
die, Annius Tacitus mense sex-
to, Annius Florianus mense secun-
do, Basiliscus vigesimo, Siluanus
octavo & vigesimo imperij die,

Maxi-

Maximas necdum expleto mense
secundo, Michael Calaphates men-
se quinto, Anastasius Arthemius
mense decimo quinto, Theodo-
sius tertius anno non integro ex-
pleto, & ferro omnes suo, suorum,
aut hostili cadunt, decurramus ad
initia Romani Imperij. Non

*Fraterno primū maduerunc san-
guine muri?*

Non qui nomen vrbi dederat, de-
cerptus à Senatu in comitiis est, vt
in deorum numerum referri pos-
set non Eteoclis & Polynicis

*Stat consanguineum campo scelus,
vnius ingens*

Bellam vteri?

Et non magnum inuidumque Ty-
deum validissimi exercitus du-
cem,

*Effracti perfusum tabe cerebri
Menalippi sol*

*Aspicit, & viuo scelerantem san-
guine fauces?*

quid memorem infausto hiato sue
nobilem Amphiaraum, qui

No-

Non arma manu, non freна remittit,

Sic ut erat, rectos defereat ad certara curru?

*Quid numinis celitumq; contem-
ptorem Capaneum? cui*

Paulum si cardius artus

*Cessissent, poterat fulmen meruisse
secundum.*

*Cuius etiam illz barbarz & sine
deo voces,*

Vires mihi numenq; enfras

Quem teneo. Et

Primos in orbe Deos fecis timor.

*Memento Reguli toties victoriū,
post vnam infelicē pugnam, quo-
cunque fatigatum corpus inclinat,
vulneri incumbit, nisi in perpetuā
vigiliam suspensa stent lumi-
na. Memento Coriolani, Camil-
li, Manlij. Numanticus etiam ser-
auorum manibus gutture ob-
struēt perit. Africanus post
assertam libertati patriam, cùm
plus quam illi expedire vide-
retur, exculpet, ut libertatis
causa*

caussa sic argumentum fuit, & inscribit monumento: Ingrata patria ne ossa quidē mea habes. Iam Marium videmus post lagurtham & Africę deserta, post Cimbros & Teutones, Minturnensium paludibus tectum. Ciceronis sanguine aliens erectus maduit.

*Quid fauor, aut cæcus, pleni quid
honoribus anni*

*Profuerunt? sacris exalta quid
arcibus etas?*

*Abstulit vna dies anni decus, ita-
que luctu*

*Conticuit Latiae tristis facundia
lingua.*

*Ille senatus
Vindex, ille fori, legum, ritusque
togaque,*

*Publica vox ciuis aerumnū mobitu-
tuit armis.*

*Informes vultus, sparsamque
cruore nefando*

*Canitiem, sacrâisque manus, ope-
rûmque ministras*

Tanc-

Tantorum, pedibus ciniis proiec*te*
superbis

Proculcanit manus.

Non Nasica & Lentulus extra pa-
triā iussi mori? De Pompeij ca-
pite pupillus & spado tolere sen-
tentiam, de crasso crudelis & inso-
lens Parthus. C. Cesar iussit Lepi-
dum Decio tribuno pr̄bere cer-
nicem, ipse Ch̄arez pr̄stitit. Vul-
nera quis in Cæsare ignorat viginti
tria, in Caligula triginta, in Domi-
tiano septem, in Vitellio inno-
ra? quis in Galba suffixum hastæ
caput? quis pauidum in Nerone
ferrum? quis in Tiberio & Clau-
dio venena? quis quinquaginta
minimūm Romanos Imperatores
adieci omnes aut sui ferri, aut ve-
neni victimas? quos natura in sum-
mis imperiis constituisse videtur,
ut ostenderet quid summa vitia in
summa fortuna possent. Quid de-
inde sperandum, quid timendum
sceptris? quidquid fieri potuit, fu-
tura cogita. & Seiano, qua die

in sénatum deductus fuerat, nihil
superfuit quod carnifex traheret.

Et ut Romam egrediar, non
Crœsus rogum suum vidit, Poly-
crates Samius crucem, Agis laque-
um, Nicias lapides, venena Phœ-
cian, vincula Miltiades? non Pto-
lomæum Africę Regem, Armenię
Mithridatem intra Caianas custo-
dias, Iugurthamque eodem quo
terpidauerat anno in vinculis Ro-
ma spectauit? quid ferrea inclu-
sum & circumlatum cauea memo-
rēm Ottomannicum Baiazerem?
nec trans eo hic indomitum Alpi-
bus Hannibalem post tantum non
sq̄baclum in Roma orbem terra-
rum. Non precario vitam tolerat,
veneno finit, ut metum adimeret,
quorum antē mœnibus vicit or in-
sederat? non Thesea scopulis in-
sepultum, non post ignes barba-
torum iaculis confixum exulem.
Ascibiadem, non Pausaniam in-
dia vitam finientem, non ad vieti
quondam hostis genua Themisto-
clem,

clem, non Solonem, Aristidem,
Lycurgum in exilio vidimus? non
ingeniti damnatos pecunia Per-
clem & Timotheum Athenienses;
illum quinquaginta, hunc talentis
etiam centum? non truncatos na-
ribus Leontium & Justinianum
minorem; manibusque pedibus-
que Thomam à Michaelle Traulo;
dextramq; Leonis præcisam? quis
Alexandri Parmenionem, Clean-
drum Commodi, Ablauium Con-
stantini, Eutropium Arcadij, Si-
liconem Honorij, Theodosij Fla-
num, Frederici secundi Vineam,
Brocam Philippi, Cabreram Petri
Aragonis, Caraciolum Ioannæ
Neapolitanæ, fortunæ pilas ludos-
que nesciat? quis Julianum igno-
rat in cœlesti iaculo, quis irigni-
bus Valentem? quis tota anima de-
fossum Zenonem, quis in Basiliso
ferrum, fulmen in Anastasio, exi-
liam in Heracleone? quis Leo-
nem animam via non sua eiicien-
tem? quis theatrum in Mauricie,

H 2 Bulga-

Bulgarorum iacula in Nicephoroſ
quiſ in occidente in Luſio caueam
ferream , yenenum in Conrado,
Gallicum in Manfredo ferrū , car-
cifem in vltimo Suęuici ſanguini-
niſ? Si pergam, quantos darem in
Wandalis? Gaudericum, Hens-
ericum, Hildirem, Gilimerem; in
Viſigothis , Attulpham , Gigeri-
cum, Theudoridum, Thurismun-
dam, Theudoricum, Alaricum,
Gefelicum, Amalaricum. quantos
in Ostrogothis ? Theodoricum,
Amalaſuentharuſ , Theodeharum,
Vitigem. quantos in Longobardis?
Alboinum, Rosimundum, Cle-
pham, Aotharim, Rodoaldum,
Gondebertum ; omnes morte non
ſea extintos. vt verē liceat dicere,

*Inq; ve permisar brevis hora sum-
mis?*

Sic eadem ſumma permotat imis,
idque infeliſi ferē & cruento exi-
ta, in ſceptrorum & dignitatum &
inanum cogitationum noſtrarum
Iudibriuſ. Regna denique ſi per-
ſurſas

cūrras orbis singula, rāros in plē-
tisque siccā petīsse Reges morte re-
periēs. Ita pluriñūm sanguine sua
regna purpurarunt. Et sanē regno-
rum dignitatumq; mare magnum
est altermis zētib; reciprocum &
infamē, ac plusquam decumanis
fluctibus horridum, assidua iacta-
tione sanguinum. quod quicunque na-
vigator, nūnquam, nūsquam stabili
consistunt loco, pendent & fluctu-
antur, alteriq; alteri illiduntur,
 naufragio omnes proximi. ita qui-
cunque innatans non eunt, sed a-
lienō temige feruntur; ē quibus
paucos mōllior vnda vexit aut fida-
ratis, alios vehementior rapuit, a-
lios cursu languente destituic: plu-
rimos oppressit. Audiamus ē ma-
gnis vnum,

*Quicunque regno fides, et magna
potens*

Dominatur aula,

*Animumque rebus credulum latim
dedit;*

*Me videat et se Troia: non vnguere
culis* — *H 3 Dux-*

*Documenta fôrmaiora, quam
fragili loco
Starent superbi.*

*Magno momenzo obrui
Vincendo didicit; Troia non timi-
dos facie.*

Audiamus alterum:

*Ego esse quidquam sceptra nisi
vano puerem*

Fulgore settum nomen?

Casus hac rapies brennū.

*Ac licet ex his magnis, non pau-
si multorum ore & calamo vtra-
que facundia decantentur: si ta-
men propriùs illos intueamur, ple-
riique omnes cùm antè se agerent
agmina, & hostium tergis graues
insisterent, perfusiique suorum ini-
micorumque cæde cadaveribus
flumina susterent, ingentibus in vi-
toriis triumq[ue]hisque suis victi cu-
piditatibus sunt. Videamus Ale-
xandrum. Cùm orbe toto arma
circumfert, nec finem aliquando
nouit lassa crudelitas; non immo-
riam ferarum more plus quam
exigit*

exigit famies , mordet ? cùm ipsi
naturæ vim parat, alio: que suspi-
catorbes , an ille ire vult? nec non po-
test stare. non aliter quām in præ-
ceps deiecta pondera, quibus eun-
dit finis est iacuisse. Et Pompeios
quid externa, quid domestica in-
ire bella suavit, si non insanus amor
magnitudinis falsè? quid illuminis
Africam, quid in Armeniam traxit
si non infinita crescendi cupido,
cùm sibi vni parum magnus vide-
retur? Quid Marium per deserta
coëgit? ille exercitum, illum am-
bitio ducebat. Cecinit hæc antè
Lyricus,

*Quid Crassum, quid Pompeios e-
nervit et illum*

*Ad sua qui domos deduxit flo-
gra Quirites?*

*Summus nempe locus nulla nou ar-
te petitus.*

Qui cùm ignem inferrent urbibus
& regnis, cùm per artates tutæ pro-
sternerent, concutiebantur tor-
binum imperi, qui rapta quidem

H-4 conve-

convolvant sed ipsi ante voluntate
tur, eoque maiore impetu, que
nullo tenentur freno. In quibus
quid aliud reperias quam delirans
quandam dominandi cupiditatem,
quam omniam gentiam digito &
calamo monstrari? Nam si testis &
spectator absit, ambitio subsidit &
vitiorum pars magna: quorum
monstrari & conspicui fructus est.
Quis enim quam nemo videat in-
duat purpuram? quis sub alicuius
rusticæ arboris projecta umbra la-
boris suæ pompam solus expli-
git? nemo oculis suis fastu turget,
ac vix paucoram & familiariom:
sed apparatu ambitionis reliquo-
rumq; vitiorum pro numero spe-
stantis turbæ expandit. itaque irri-
tamentum est omniam in qua in-
sanimus, admirator & conscius. &
sperata laudatio. Ne concupiscas
efficies, si, ne ostendas efficeris,
ita ambitio omnis scenam desiderat.

Quod si tamen pergis, & spe-
ctator

ator mouet, moresq; ad alienos
lubet oculos componere, & pro-
nomo ac spectantium dignitate
vitam instruere, intuere spectan-
tem Deum, Patrem, Regem, Iudi-
cem. Non magnum theatrum ha-
bes virtuti ostentandz, robori ex-
plicando? vide nulla non hora mi-
nitantem, evocantem, & finem fa-
cientem honoribus & vitę, ac qua-
si vna falce fructus, ramos, trun-
cum, radices præcedentem, actam-
quam vno caustico succū omnem,
& quidquid speratum emeduſan-
tem. Et quò mihi in illa hora, cùm
imperio magni Dei fatale morste-
lum admonerit, purpura & hono-
res? quid deduetum nomen à tra-
beis, quid eboratz curules, aut por-
purissati fasti? quid à magno ve-
niſſe Iulo, ab Agamemnone aut
Cyro? quid si fasces præferam, &
à Valerio & Bruto descendam in
Magnum Ponipeium & Cæsareum,
in Catones, Camillos, Scipiones,
Fabios? ab Hectore in Troiam, &

H 5 Semai-

Semiramide in Nilum , à Pericle
aut Miltiade Athenas , à Pelopida
& Epaminonda in Thebanos , à
Leonida & Pausania in Lacede-
monas , à Timoleonte in Corin-
thios , à Machabæis Ierosolymam ,
à Tamberlano , in Aegyptum &
Mogoris regnum , ab Alexandre
in Macedonas , ab Hannibale in
Africam , à Mithridate in Asia?
verbo ,

*Scenmata quid faciunt, quid pro-
dest ... longo.*

Sanguine censeri, pictosque ostendere vulnus

Maiorum?

De equis cecinit Satyricus :

*Nobilis hic quocumque venit de
gramine, cuius*

*Clara fuga ante alios, et primus
in aquore puluis.*

Idem de homine cogita , in illa
maxime hora cum mors iugulo in-
federit , cum frigus pectoralia ob-
federit , cum in ultimo spiritu vita
iamiam migratura steterit , du-
cante

râne illa secum est Marcellos, Metellos, Hercules, Achilles, Iasones? an exercitus & arma tutelaria? seeprâne & diademata & quidquid imperium sapit? Antiochos & Xerxes cogitz, Darios & Ottomannos, Cyros, Assueros & Nabuchodonosores, & quodcunque Iaponia, China, Tartaria, Moscovia, Persia, Aethiopia, Oriente denique ac Occidente tota fendet magnum.

Quo ruimus? & cogitationes iacutamur non profuturas? tam leviter consequimur, tam breves possidemus, tam dubij tenemus, tam certi perdamus. & à momento pendent hæc magita, momenta cadunt. momento nulla, aut cini & puluis & terra latam. Hic campus ubi Troia fuit, emortuum ibi Sodoma solum, vastitas ingens & orba regio, & frustra ager est, & urbes retro, & populi frequentes. haecenus ergo Sodoma & nulla Gomorrha, & cini omnia;

H 6 sed

sed & propinquitas maris iuxta
cum sole mortem babit. & iam e-
rosolyma vbi est? vbi Babylon, Ec-
batana, Nineue? & non regna in-
tegra solo nomine nota? quot A-
siria, quot Achaia vrbes uno tremo-
re ceciderunt? quot Syria, quot
Macedonia? quoties in se Paphus
corruit? ne vestigia quidem pri-
marum olim vrbium videmus. Ita
vbi turba olim suffocata, ingens
nunc solitudo est. sed & montium
juga defluxere, & totę desedere
regiones. Operata iacent fluviis
que mariä ignorabant, altissimiq;
vertices nauigantium quondam
solatia ad humilem prostrati sunt
arenam. Si quod mare non diluit,
non subduxit terra aut soli inglu-
ties, detorondit gladius. ita vnde
que malis stipamur, inuidiis
cengimur, ambimur perituri. Ut
vere dictum sit, Longam motam
dedit malis properantibus qui diē
dixit. Horę momentumque tem-
poris exortēdis imperiis suffecere.

Quæ

Quæ domesticis bellis iterant regna, quæ externis, nullo impelleente coiuerunt. Scythæ olim exuberant in Persas, & Scytham iam Persia ignorat; Phœnices in Africam eruerunt, in Italiam Phryges, Cimbri, Tentones, Gothi, Vandali, Longobardi; & nec nomina nunc nota sunt. Chaldaum semen in Aegypto educatur, dehinc cum inde transducitur India gens Palestinae populus est, qua Iordanis amnis finium arbiter, & Palestina nunc Iudeum nescit. Quot in ynam Hispaniā transvolauere gentes examina, & iam yix nominum memoria. Quot passim ingentes populi de populis, vrbes de vrbibus, regna de regnis nata? & iacent nunc cum originibus suis tanquam propagines cum surculis ac semine suo uno igne pasti. Lusit Poëta ad vanas magnorum quæsternaturas cogitationes.

*Erassum Paribus habet, Libyæ
iaceat aquore Magnum;*

*Tertius ingratam perfidis sat-
guine Rōmām,*

*Et quasi non posset torcellus ferre
sepulcrā.*

*Divisit cineres. hos gloria reddit
honores.*

Iam ex illis magnis, quorum pro-
liuīs est virtū quām virtutes re-
perire, quem existimem felicēri?
quem magnū? nihilo magis quām
illos quos icepto & chlamyde sce-
na vēsit, cūm eothurnati ince-
dunt. Simul enim exierunt, excal-
ceantur, & ad staturam suam con-
ditionemq; redeunt, cecinit hōe
Poëta:

*Grex agit in scenā mimam: pater
ille vocatur;*

*Filius hic, nomen dianis ille ve-
ner.*

*Mox ubi rīdendas inclusit pagina
partess.*

*Vera redit facies, dissimulata
perit.*

*Idem de illis cogitandum, quos
Honores in altiore fastigio posue-
gunt.*

Sunt nemo maior est, licet Apennium calcauerit. & quis prudens statuam basi meritur? pumilio parvus est, licet in Alpibus steterit. & Colossus magnitudinem feruat, licet Ocean o consepulta iaceat. & verò semper in edito stat ex celsus animus, licet in puto cum Iosepho & Daniele consepultus iaceat: nec ex surgit in plantas, nec summis ambulat digitis, eorum more qui mendacio statuam adiuant: contentus est enim magnitudine sua, cum eò creuerit, quod manum fortuna nulla porrigit.

Et vis ex vero scire qualis quisque sit? fac quod equum empturus, quod asinum; stratum iubet soluis quod mancipium, vestimenta detrahit, ne qua corporis vestita vicia lateant. ita è montibus ornamenta ipsa suspecta sunt. Si crus, si laudatur brachium aut pedius, vide re vis, & nudari etiam optas, ne fallaris. Idem in illis magnis quos

quos supra turbam lectica suspen-
dit, cogita. Omnia enim isto-
rum personata ac bracteata felici-
tas est. Contemnes, si spoliaueris:
discesque, sub ista tenui dignita-
tum veste quantū mali lateat. Ho-
nores ornatumq; reliquaque for-
tunę mendacia sepone. intus com-
fidera, animum intuere: videbis
suo an alieuo sit magnus. Si sciat
fua nihil interesse, pauper an diues
vivat, inter amicos an in exilio vi-
tam degat, patriam an peregrinum
calcet solum, laudatus an contem-
ptus viuat, anima per os an per iug-
ulum exeat, febris an Jaqueus
tauces elidat, podagra an carnifex
pedes excruciet, pleuris an ensis
latera fodiat, ignis an pestis visce-
ra depascatur, angina an ferrum
spiritum iugulumq; petat. Si cum
desuntiata fuerint tormenta, ve-
nena, vincula, exilia, carnifex, se-
curus audit, & dicit confidenter.
Paraui ad hæc animum, & cogi-
tando leuia feci; præcogitationem
mali

malum mollis iactus venit. Qui si par
sibi in omni rerum statu sit, sive se-
cundo cursu vita procedat, sive fla-
ctuerit per aduersa, diagnosticus ille
est,

*Quem neq; pauperies, neq; mors,
neque vincula terrent.*

*Quis pacium vita extremum iuvet
munera ponas*

Natura:

*Major, si ante mors abstulit ani-
mam, quam vel latum crimen tor-
bauerit, quique eodem volto se-
curim excipiet & autum. Et vis
scire quid sit magnum? mortem
eogita. Illa te hamilia ioxta ac ma-
gna docebit. Non potes errare, si
in illam horam oculos conieceris.*

*Quod enim cera formacibus, quod
ignibus nives, quod fumus vento,
hoc quidquid magnum morte ir-
ruente, honor & gloria & laus ha-
mana sub mortis telo, quid nisi
ballazz concharum ludi? quid nisi
nimbi Aquilone puls? quid nisi
nebulæ sole dispergit? sceptra &
diade-*

diademata, tiara & purpura, aurum & gemnis morte premente, quid nisi arundo fluchi concusa, quid nisi stipula igne decocta? quid nisi vilis verruca terra? honestorum prima, dignitatum summa, gloriarum augustissima, morte dominante quid nisi folium perflante Borea? quid nisi vitrum faxis illis? quid nisi fœnum stammatum pabulum? maiorum nonnulla, Romulidum genes, aut sanguis regius, quid nisi pluma Sparta per aera? Et inhæremus his tamen, tanquam semper fructuri, victuri semper, insequimur, tanquam possesuri aeternum: possidemus, tanquam nunquam destituendi. Nec ignorare interim possumus quam celeri haec diffugiant pede. & exempla nos docent aliena, domestica, omnis zelus. ut meritò madeamus lacrymis super intana temeritate nostra, dum caco fatuoq; cuimbras impetu

in hęc vana, rebus inania: in his fugacibus, dubiis, fallacibus etatem perimentes, in his quę nos plurimam præcipitant in flammis nullo fletuum oceano restinguendas, nullo diluendas: cùm cadent nil auxiliaturę preces, fluent nihil opitulaturę lacrymę, trahentur non iustitia suspiria, mitten- tur non profutura vota: irrito nimis in omnibus & frustratorie conatu, sera pœnitudine.

Quod si qua in nobis prudentia, si qua non iniqua rerum estimatio; regocemus ad incudem, res omnes seculi huius & futuri magnas. mittamus in stateram honores, & que- cunque hic optanda, regna, impe- ria, orbem denique totum. In al- teram non dico quidquid seculi futuri, sed cui illius infimum. Fe- stucam illa arbitraberis, hęc mon- tem, ipsosque Pyreneos saltus: ita pondere hęc suo excutient quidquid in aduersa parte se- culi huius fuerit, tanquam folium

Solum quod vento rapitur. & cōfēr, si audes, opes cum opibus. egestas mera, pauperies ipsa opes sunt nostrę, aurum scoria, gemmę siliquę, regna casz, imperia stabula, honores sterquilinia calcanda pedibus, si cum cōlestibus in certamen veniant.

Quod si tempora metiaris: frusta momentanea componis cōternis. Si rēs ipsas, quid magnum apud hominem esse magnum? nam & ipse apud quem nōmet cōsequutus es, quantus est? fulget tiara, diademate, sceptro? quid si eadem nocte arripiant animam illius qui in Euangēlio diuitis aut Baltasaris tyranni? quid si tuam? quantus eris? noli te metiri alieno ore aut calamo. fraudis plena mensura hęc est. simul ac perierit cui innitebaris tanquam arundini fluctibus quassatę, vento raptę, nullus eris. magnus fōrs audies, quamdiu famogius ille aspirabit. Spiracula remisit? è gigante pumilio natus es.

Ita

Ita luditor in humanis : alternis
tanquam fluctibus iactamur, depri-
mimur, tollimur, mergimur. irre-
spirabile depresso profundum est,
Intuere dein proprius rerum vices,
quām pauci dignitas cum mor-
te finierunt? quām multi ante mor-
tem ab illa destituti? quām multis
ipsa dignitas monumentum fuit?
ut vnde sperauerant incrementa,
& apud posteros famā, apud pre-
sentes admirationem, apud ami-
cos laudem, inde & decrementa
nata, & famę yitia, & inuerecunda
conciliatio. ne fide,

*Forensē vis regia est, dum splendet,
frangitur.*

Quod si tamen magna & ex-
cessa delectant, quin alterius vitę
deligis magna , certa & falli ne-
scia. Potes defacili. & minor in
his quām in illis sudor. Potes a-
pud Deum magnus esse, illios ere
laudari , illios manibus decora-
ri : quid homana venaris? po-
tes diadema cingi aeterno : quid
seruis

Seruis perituro? potes purpura vestiri perennatura; quid famularis labanti? potes sceptro donari celorum; quid ancillaris terreno? potes auro gemmisque lucere eternis; quid ambis huius qui, fors cras, fors hodie, fors hoc momento rapiendis? potes eternum audire magnus; quid magnitudini incubis hic demetenda? Aut non Deus tibi quocunque Regum ac Imperatorum maior, potentior est? quid humanam aucuparis gratiam, cum possis diuinam? aut a quo sperare maiora potes? illius te famulatu*i* dedit. si à sculo hoc aut homine potes, illis serui. si à Deo; quid in mundi partes transis? non quidquid creatum, ab ipso fluxit Deo? à quod igitur certius etiam peritura sperare quam ab omnium conditore potes? è cuius manu tanquam à filo pendent hæc omnia: in nihilam redigenda, in primordiale chaos, si manum ille vel ad momentum retraxerit, si subduixerit

xerit dexteram. Ab hoc igitur cum
& mundi huius & melioris seculi
sperare magna possis ; quin duci
illi te obstringis iuratus miles , te-
que totum imperio illius sacras di-
casque , à quo seculi utriusque ma-
gna dependeat ; illius manibus ac
voluntate eroganda , illius nutu &
imperio tollenda ?

Confer deinde cui utriusque
magna , à spectantium , admiran-
tium , laudantium numero . prius
es in vrbe magna ? quanti te no-
rent ? primus à diadestate ? quanti
te nesciunt ? sceptro es & corona
primus ? quam multa millia reges
suos ignoravit ? quam paucisciunt
si cum reliquis componamus ?
Magnus Deo es ? exaltibus omnibus
magnus es , tot hominum mil-
libus orbe toto enocatis magnus
es , tot Angelorum myriadibus .
Iá in die Domini magno orbeto
to inspectore quantus eris ? quan-
tus non eris ? neminem magnitu-
do tua fugiet . Lucebit illa Deo
con-

concessa sole clarius, omniumque
 fulgore suo percutiet oculos, lau-
 dantium, inuidentium, sociorum
 dissociatumque mentem, cælo
 flamnisque addicatarum. Magni-
 tudini ergo huic invigila que te
 Deo cæloque statuet magnum. re-
 liquam seculi huius contemne, a-
 deoque calca pedibus, antequam
 te illa proterat. Qui prior occupa-
 tur magnam victoriz partem re-
 tulerit. fortiter occupa, & indigna
 hanc statue cui submittas ceruices,
 cælo & Deo soli natas. indignam
 qua imaginem magni Dei vestias.
 proiice hanc stolam generi tuo in-
 dignam. vir es, maior etiam. Dei
 imago es. ille te sibi assimilauit.
 quid indueris momentaneis, &
 perituriis deuenustas imaginem ze-
 ternitati natam? Quid Deo maius,
 nobilius, pulchrius? quid post illum
 vita illas imagine? hanc inhon-
 orat quisunque aliena exornat
 magnitudine. nulla cum nativa il-
 lius compodi posset. serua qualem
 accepi.

accepisti. si ornanda? cælesti ornabis amictu, nec alio. aliorumque quid te vocat, sperne, ut illi aliquando iunctus cuius imago es, rideas hæc sæculi magna, puerorum crepitaculis minora; bullis, fumo, vento, & ymbra merito comparanda. Sed & imaginis huius magnitudinem è prototypi magnitudine metire. interminum hoc est, quin & illius imago portio quædam infiniti decoris & amplitudinis est. Quidquid ergo terris natum, infra hanc est, indignum cui adnegetur.

Erige proinde te anime. & parentem te redde cælo cui factus; maioremque terra, quam tibi in famulam dedit cuius imago es. contemne domina famulam, & indignum crede parere ancillæ. cuius audaciam potentioribus comprome; Deo nimirum, & cælorum dignitatibus speratis. Vt rafq; possidere, aut non potes, aut non nisi ingenti periculo potes. Noli tam
carè

carè timenda possidere, quæ te
pondere suo deprimant ad ima,
deducant cœlo, & ex hærede con-
ditoris tui magni, mancipium te
statuant ignis æterni.

C A P V T V.

NO B I L I T A S. Quanta cuique
infat, virtus brevi hoc compendio
ostendet. nec alia re alter alterum
antecellimus, nec alia veram lau-
dem mereamur. nam quid stolidius,
quam eiusdem patris sobolem de
generis prærogativa contendere?
Iam si animam cogitas, disces eor-
um Deo patre natam; si corpus,
eiusdem parentis manibus singular-
rum; si totum hominem, ad imagi-
nem illius factum. Hoc parente
pares nascimur, morimur pares,
præmiamur pares, si virtute pa-
res sumus. Quare si gloriandum,
magno hoc patre Deo gloriandum,
cuius ingens nomen preferimus.
Nam quæ intercurrunt nomina,
tanquam

*tanquam de scena rapra; cui pre-
auique exera hominem suum sune,
ac nec umbra quidem magni illius
parentis, à quo solo fluit anima,
tanquam decidua quadam pars
magna aservit ac.*

EX hac honorum nominis am-
que prærogativa vanissimæ
oatæ generis ostentationes, ut o-
mnium ubique ora plena sint ma-
iorum gloria, imaginib[us], fabris,
dictis fortibus, quæ plurimum
nusquam sunt, nusquam fuerunt;
& non

*Maxima pars hominum morbo ia-
ctatur eodem?*

Sua laudant omnes, aliena da-
mnant,

*Vel quia nil rectum nisi quod pla-
cuit sibi, ducunt;*

*Vel quia æmulo timore præferri
quemquam sibi nolunt. Maio-
rum si qua, ut sit, meus lo inci-
derit,*

*Grande aliquid quod pulmo anima
prælargus anhelet,
Meditatur quisquis est, etiam cer-
donum ultimus. si ignoratus illi
pater, aspice tamen,*

*Quanto cum fastu, quanto molimine
circumspectet.
Quem si prehensa suauiter lacerna
comitem moneas,*

*Paullo à turba seductior, audi
O bone, num ignoras quem te
Deus esse*

*Insit, et humana qua parte loca-
tus es in re?*

*Nescis, ex qua caula non ante mul-
tos annos mater nata*

*Siliquic grandi pasta polenta est,
Glandem ructante marito?*

*Insanire credas, ita in immensum
Turgescit vitrea bilis,
Ut non immerito pacando homi-
ni queras,*

*Visne salutari Sicut Seianus?
At ille ingenti fiducia,*

*Num quid de Dacis audisti?
Etiam de Longobardis, ab ytra-
que,*

que, ait, gente maiores mei. & inspice; nōmen conuenit. quod licet ignotum his terris, clarum tamen illis, & è Regum sanguine. bene est. tam felicibus auspiciis,

Iam postibus armas

*Iam chlamydas Regum, iam lated
gaus apacaptis*

Essedaque expedito.

Miror tantum, è tanto Regum sanguine superesse neniiném, qui clarum cœlis terraque nomen præfatur. at ille, Fateor, nulla mihi in his terris

*Iam reliqua ex amitis; patruelis
nulla, proneptis*

*Nulla manet patrui, sterilis ma-
ter terrena vixit,*

De quaenam nihilum superest.

Apud Dacos tamen grande etiamnum nomen, & notum Regum fastis. iam credo. etiam Hercule tuatum, & succedaneos humeros Atlanti commodaſſe. nam & nunc è veteri purpuratorum formula,

*Nanum cuiusdam Atlanta voca-
mus,* I 3 Aethio-

Aethiopem cycnum.

Quin tu potius Stephanus, aut

Paulus vel Petrus moribus esto.

*Mos ante effigies maiorum pone
enorum.*

*Nam quis generosam dixerit hunc,
qui*

*Indicus genere, & praetato nomi-
ne sanctius*

Insignis?

*Sed tu ingenti maiorum fasta cu-
mes, claroque altoque*

*Drusorum sanguine, tanquam
Feceris ipse aliquid, propter qua no-
bilis essem,*

*Et te conciperet qua sanguine fut-
geret Iuli.*

*Res pro me, res nobilis te magnum-
que statuerit: quæ si à virtutis gre-
mio & vberè prognata laetataque
fuerint, nñ tu magnorum maxi-
mus eris. nam vt votis etiam tuis
maiora concederim, finem intue-
te. Non inter peritura ambula-
mus? aut hæc te magna nomica
sequentur? aut in illo tribunali cui*

extre-

Philosophus Christianus. 199
extremum sistitur, numerabit
Iudex;

Ante tibi serui

*Ostro, decem comites, post te an sit
sella, togati*

Ante pedes?

Dilce, magnas arboreos diu cresce-
re, vna hora extirpari. & non vna-
rapiet hora, deuerretque hæc ter-
ris magna, tanquam mensali pen-
culo post secundas mensas anal-
eta? excutietque hæc illusoria, vt
vanno rostica manu paleam, de-
generem veritatis grano, solaq[ue]
mendaci inanitate silvescentem,
quod purior frumenti massa in hor-
rea Domini reponatur? Et quod mi-
hi hæc nomina rebus inania? non
omnes à Regibus seruisque nativis
retro sequentia pensamus? aut produ-
ctius cuiquam nomen supra illos
qui Dei figulati manibus,

*Compositaque luce nullos habuerer
parentes?*

Cum frigida parvam

*Præberet spelunca domumq; ignemque
laremque;*

Et pecus & dominos communi clanderet umbra.

Aut pudeat te illius sarculi, huiuscoli, cùm ab aratro ille veniret, excuteretque grauem puluerem, durasque ablueret manus;

*Torum cùm sterneret vxor
Frondibus & culmo vicinarumque
ferarum*

Pellibus?

Hec sunt illa initia ingentis ambitionis, à frondea domo, à cespite & viridi indolato ligno. inde nos tegna non capiunt, & iam impetua cogitationibus minora sunt, satis

*Vnus Pellae iuueni non sufficie
orbis.*

Et tamen seu prima cogitemus initia, seu postrema & finientia, non pares nascimur, pares morimur? licet in quibusdam quod intercurret purpura fulgeat, gemma splendeat, auro luceat, in aliis vix trita tegatur

tegatur lacerna; momenta tamen
nascendi & moriendi æquant o-
mnes, sceptraque ligonibus. inter-
media scenæ & theatro similia, vbi
exieris personamq; posueris, nul-
la prærogativa purpuræ est, nulla
tiaræ. Iam omne illud scenicum
quām incertum est? quām leuis
cortina finem statuit? nec exspe-
ctat exitum; sed in medio adeoque
in limine scenæ speratæ rapimur
miseri; nomina daturi, ò si non
erudeli eternaturæ tragœdiæ, in
ignibus nullo quo ponendis, nullo
mitigadis! Et intueamur magnorū
retro nominum vanitatē propiùs.
Quis nostrū millenarios maio-
res numeret? quis annorum quin-
gentorum? quanta pars nec tre-
centesimum, ac ne ducentesimum
quidem annum attingit? quod ul-
tra est, quis enumeret? quod si
quos supra hunc numerum conse-
quuti fuerimus, quantos fors à se-
curibus & fune, à rota & ignibus,
aut ab ultima omnino fæce inter-

maiores recensebimus? sánē ut
quāt̄ longissimè genus ducamus,
à ligonibus & aratro, à colo & sar-
culo omnis origo est.

Eadem in rebus reliquis repe-
ries. initia scrutare, levia sunt. quæ
ingenti post auct̄i creuere. Ita re-
gna omnia à tenuibus nata in eam
quam videmus amplitudinem ex-
creuere. Intuere flumina Rhenum,
Danubium, Mosam, Padum, Rho-
danum, omnesque amnes incly-
tos. Quid sunt, si vnde effluant
estimes? fons, aut ignobilis scatu-
rigo. tolle radices terræ damnatas,
nemora non sargent, nec tantū
montes aut valles vestientur. aspi-
ce trabes latissimè & altissimè ful-
sas. quanta res iis comparatæ quæ
ignobilis radix temui fibra com-
plectitur? flores recense, quām
portentosō ad oculorum varietat-
em natu quām prodīga effusione
hilaritudineq; mentem oblectan-
tes? hic repanda, ibi carminata fo-
lia, alibi rostrata, spicata, umbel-
lata,

Iata, crinita, circinata, introrsum
extrorsumque in orbem multipli-
ci conuolutione contorta, nec ra-
ro quasi ad artis contemptum ne-
glectim expansa, mira colorum
venustate, nec minore odorum
fragrantia. ad radices deinde & se-
mina oculos deflecte, è quibus tam
multiplex varietas ad miraeulorum
fudit: videbis è tenuisordidoque
filamento in tantam elegantiam
tanquam à matrice exurgere huc
admiranda. Futura deinde con-
templare, mausolea & ossa, & va-
gini puluerem. an nō æqua cinerii
vilitas, seu illum tegat gemma, seu
indolatum lignum, seu lambat au-
rum, seu ventris spargat, seu cingat
ebur marmore Parium, seu lutea-
erusta tegat? & marmorata quidē im-
paria sunt, at illa nulla pars nostri
sunt. alieno proinde gloriatur qui
lapide gloriatur. quod si æternare
putas quæ marmore clausa, erras.
nata quæ sunt, pereunt, & in amica
redeunt crudera, in consanguineum
cinerem.

Ibimus omnes,
Ibimus, immensis vnam quatit
Aeacus vmbros.

Intuere singula manu aut natura
facta. amoenissimos fundos famosę
solitudines obliterauerunt,

Et segeres iterum, atque hæc de-
serta virebunt.

Fœcundissimos agros saxa occu-
parunt, & iterum ager: paludes e-
liquantur, nec multo imbre na-
tant, totoqe elemento consepul-
t*q*e iacent, & maria iam sunt. vbi
Regum & Cæsarum sedes, ingens
solitudo est. Iues etiam & fames,
bella & ciuitatum voragine pro
remedio nunc deputanda, & tan-
quam tonsura insolecentis gene-
ris humani; nouqeque indies secu-
res, maximam mortalium vim ut
silvescentia nemora cedunt. & nō
infra nos non uno loco videmus

Vrbes populosque premi? per an-
taque tota

Rura

Rura abiisse mari?

Non ubi nunc maria, vrbes & re-
gna fuerunt: & ubi olim maria,
nunc regna sunt? montes vallibus
impositos, vallesque ubi olim for-
midanda faxa & montes, totaque
flumina rupibus siluisque derasis
cernimus. Ingeniosè vrbi lupino
laetè pastè, & à tam vilibus initiis,
in tantam magnitudinem aduertè,
ut orbem seque ipsam potentia
lassaret, inclamat Poëta,

Qualia creuerunt mænia lacte tuo?

Et hanc à talibus initiis tantā, gen-
tium terrorem, orbis fulmen, quā
non semel hosti supplicem, & tan-
tum non ad humilem deduciam
arenam vidimus? & non campus
vbi Troia, ac propè vbi Roma fuit?
vbi zmula imperij Carthago? ut
meritò Troia, Carthago, Romanos
timidos faciant: imò prudentes,
considerantibus humana. decur-
ramus per clara & inlustria terris
loca, & videamus an vel ipsa su-
perstinet vestigia. quanto terra tegit

nec nomine notos? quantos in sua
genesi ludentes, fastuque plenos
ignobilis tegit humus? intuere;

*Ossa vides Regum vacuis exhausta
medullis.*

Secerne hæc à pauperis Iri. eadem
re fors manet, & hæc fors vltima
hora est.

*Nam licet à Pico numeres genus,
altaque seute*

*Nomina delectent, omnem Tirani-
da pugnam*

*Inter maiores, ipsumq; Promethea
ponas.*

*Calcanda breui leti via est: & ad
eineres lutumque redeundum sci-
mas omnes. Licet non in alto pe-
itoris, sed in extremis naret hæc sci-
entia labris. Hinc inanes illæ co-
gitationes, hinc in alieno nomine
fastus: & tamen si deterso fucove-
rum sapimus, non*

*Miserum est alienæ incumbere for-
ma?*

*Ne collapsa ruant subductis rectas
columnis,*

Scribas

Seracus humi palmes viduas desiderat vlmos.

Nos viduis sterilibusque regunt
vlmis inuehitur miseri. de ædific-
cio nimisrum nostro male nobis
est. aliossum destinamus ramos.
& non videmus quam debili pa-
rieti innectamur, luteo, adeoque
breni in puluerem redigendo?

Et ut omnia cōcesserimus, quan-
taq; voles ipse nomina, quid pra-
ter nomina cōsequutus fueris? rem
magnum nomina non faciunt: nec
semper magni qui à magnis. Imo
plurimū parvi qui à magnis; in-
genio, eruditione, prudentia, vir-
tutibus, bellicalaude. hoc verum,
à quo eunq; patre paruos magnosq;
nasci. Ac ne minoribus fallamus
tempus, decurramus per Impera-
tores Romanos: videamus quibus
majoribus non postrem illorū ad
orbis Imperiū degenerint. Ælium
Pertinacē Libertini filium accepi-
mus, Opilius Macrinus ne parenti-
bus quidē notos seruilibus officiis
primam

primam iuuentutem attruit. Maximinum Thracię montes opilonem senerunt, Puppienus à patris malleo & incude ad Imperiū transcedit, Philippus ab Arabe patre latronum ductore, Aurelius Cesar à ligonibus & falce, Carus Cæsar è tenuissimis initiis. Diocletianum Libertini sanguinis agnouimus, Maximianum Herculeum ab aratro, adeoque mercenaria manu è Sirmio ad Romana scepta descendisse narrant historię. Valentianum & Va'entem fratres funarius pater dedit. Zenonem Isaurica villa, Anastasium Dicorum humillimilares, Iustinum Thracia bubulum, inde lignario fabro famulantem, Imperatoremque demum Oriens vidit, Justinianum verò è Iustini sorore patreque porcario. Mauricius è Notario, Phocas ex humili sago imperium tenuit, Theodosius tertius è Publicorum vestigialium exadore. Isauricus Leo sedentariam exercuit.

Michael

Michael Traulus ex infima plebe,
Basilius Macedo è captivo & ven-
titio ignotisque parentibus Oriens-
tis diadema sortitus est. Michael
Calaphates parentem habuit qui
apud Paphlagones diurna merce-
de naues pice oblineret, ipse pa-
renti in eodem munere famula-
tus, inde ad imperium transiit. Et
nō Tulli Hostiliij incunabula agre-
ste tugurium cœpit, adolescentia-
que pecori pascēdo occupata fuit?
& Romuli non ignoratus pater?

*Arpinas alius Volscorum in monte
solebat*

*Postere mercedes alieno lassus ard-
trō.*

Et non

*Ancilla natus crabeam & diadema
Quirini,*
*Et fasces meruit regum ultimus
ille bonorum?*

Non

*Plebeia Deciorum anime, plebeia
fuerunt
Nomina?*

Vt

*Vt merito Poëtam cecinisse videas,
Summos posse viros & magna e-
xempla daturos
Veruecum in patria, crassaque sub
aëre nasci.*

*Mnò plures longè ex humili summa
tenuerunt, quam in alto nati, inter
alta steterint. adeò insolens est Re-
tisse in quibus natus es. vt verum
sit illud Lyrici;*

*Rarus enim fermè sensus communis
in illa.*

Fortuna. & illud Homeris,

*Παῦροι γάρ τι πάγδες ὄμοιοι πέ-
τρὶ πέλονται,*

*Οἱ πλέονες κακίησπαῦροι δέ τε πε-
τρὸς αὔρεις.*

*Aequat rara patrem soboles, sed
plurimum ab illo*

*Degenerat, pauci superant probi-
tate parentem.*

*Et nos interim inanissimis cogita-
tionibus aliena potius infirmitati
quam proprio innitimus robori.
aliorum exuviis induimur, nostris
pestis*

destituti, plusque alienis extollimus, cum possimus veris & propriis. quis prudens aliena superbit vestes aut vicini ostentat opes, agrumque non suum? pueros in scena rideamus cothurnatos, purpuraque non sua superbos; quanto nos meritò magis, in anima maiorum nominis tanquam ingentibus alieni pedis cothurnis innixos, purpuraque peregrina indatos? detrahe inanis hęc ad nivicula, ornatum vanum, purpurata, cothurnataq; nomina; non atrum

*Desine in pīscem mulier formosac
superne?*

Hoc etiam inter magna. rōpes & superstantes nubibus montes superbo sterilescere vertice; at humilia quæq; fœcundo iacere quoque. Nullum deinde aut rarum ex humili periculum esse. alta perang fulmina, submissum transeunt verticem; fortia conterunt, moflia illa sa præteruolant: intactas laurus & quidquid voluntaria
inioria

iniuria serpit humi, quercas & altas cedros ignis non lambit, sed e-medullat: Lusit ad hæc Lyricus.

*Nec praetextatum rapuit Nero lo-
ripedem, vel*

*Strumosum, atque vetero pariter
gibboque tumentem.*

Ita maxima quæque ruine proxima, humiliata etatem fecunt. idem in honore cogita. plures etiam cadimus primâ iuventa. pauci octogesimas hyemes, pauci sexagesimas vident. hinc illæ voces lacrymis madidatæ.

*O ubi ventura spes non longinquæ
iuentæ,*

*Atque genis optatus honos, iurata
que multum*

*Barba tibi! cuncta incineres gra-
uis intulit hora*

*Hostilisque dies: nobis meminisse
relictum.*

Et alibi:

*Lacrymis ene mea carmina in ipse
Ore natant. media cecidere abruptæ
iuencia*

Gaudia,

*Gaudia, floreniesque manu scidit
Aeropos annos:*

*Qualia pallentes declinans lilia
culmos,*

*Pubenesque rosæ primos moriun-
tur ad Austras,*

*Aut ubi verna nouis expirat pur-
pura pratis,*

*Plutes etiam rapiuntur, cum nec-
dum validi gressus, nec dum men-
sura cultibus maior, nec dum*

Visa pueris decrescere vestes.

Sic plura maligno,

*Afflantur vineta Noso: sic alte
senescit*

*Imbre seges nimio: rapida sic obuiet
puppi*

*Inuidet, velia adnubilat aura se-
cundis.*

*Et quem iauentatem egressum, vi-
rilique iam cinctum toga, non in
medio vanissimarum cogitatio-
num, adeoque in ipso turbine re-
rum,*

*Deprendit suprema dies? quem
verò abire paratum*

As

Aeplenum vita?

Vix è multis millibus vnum Neque hęc tam prępropera Imperatoribus tantum Regibusque euēniunt, quos recensere longum foret: sed multo etiam magis priuatis quibusque in omni gente & populo, totisque non raro regnis. hinc tot redundantiam gentium in alias gentes, regna, terras examina. Iones nouas in Africa vrbes popularibus pulsis instruunt, vtrūque Orientem tot myriadibus cęsis, vt sanguine fluere posset tellus, Hispani Lusitaniq; occupant: Galliam Germani, Britanniam Saxones, iterumque Galli, Normanni, Gothi, Longobardi Europam propè totam: atque hęc non nisi ingenti illata acceptaque clade, dato haustoque sanguine, vt solo sanguine stare mare potuerit: & post tot bella, cędes, funera, vixiam nomina tot ubique gentium. Atque interim vna hęc è tot funeribus gloria, nomen prætulisse

Norm-

Nortmanni aut Gothi, Afri aut
Ægyptij, Longobardi aut Scy-
thæ.

*Quidam sortici metuensem fabba-
rtha patrem,*

Ad Salomonem decurrunt; facilis
epim ab hoc in Adamum procur-
sus, cum enim tot ciuibus, tot ex-
teris emedullati deruncinatiq; bel-
lis, propria ignoremos: itus ad
barbara, ad hostilia nomina, lixæ
fors aut calonis aut vltimi traha-
tiorum: talibus opulentari dome-
stica contemnimus. ita nostrorum
inopes peregrina cogitamus, & ab
alio cœlo opes mutuamur. Inde
hic ampla de sanguine prisca Go-
thorum nobilitas: ille Euphratę
supra diademata felix, Troiana spi-
rat nomina: alius non contentus si
ingens Latium supplevit genus,

*Sed quibus occasus pariter famula-
tur ortus,*

In suum translulit genus. quartus
omniem etiam horum progressus
genus,

Dines

*Dives auis, & vtroque Ionem de
sanguine ducens,
De cœlo genus trahit, nimisvile ē
terris.*

*O quantum est in rebus inane!
Ex his interim crescit genus, fastus,
patrimonia;*

*Et crescit quacunque animo, mai-
raque sunt*

*Incude assidua, semperque ardente
camino:*

*Donec Vulcani domus. Vulcania-
que arma, Aetnæique Cyclopes in-
teruos reperti,*

*Broncesque, Steropesque & nudus
membra Pyramon:*

*Aut ad venatu nobilem Nemroda
mentitū genus deduxerimus: aut
sanè in Numidam aliquem, Thra-
cem, Persam, Moscam, Tartarum,
Mogorem: nescio an non & in
Cacum, geminos Aloidas, Salmo-
neam, tergeminumque Geryona, ad
Amphitryoniadem,*

Lapithas, Ixiona, Pirithoumque.

*O miseris hominum mentes! ô pe-
leraca!*

Qua-

qualibus in tenebris vitz

Degit utr hoc ani quadcumque est?
non veriora minùs audias minùs-
que restata,

Nutricis inter Iemmaras,

Lalliique somniferos modos:

cum inter somni difficultates, de-
cantat Lamix carres, peccines So-
lis, inequitantem arieti Phryxam,
Ariōnem delphino. & tamen de-
lestant hæc inania, & viduata re-
bus nomina. & inter primas nu-
meramus felicitates, altius genus
traxisse. quod si yltra illum primū
familie ductorem nomen exten-
derimus, redimus ad primorum
parentum æmulos, ad solitos

Versare glebas, & seueræ

Matris ad arbitrium recisæ

Portare fustes.

Hinc purpura & gemmæ, & cœla-
ta laquearia, & ambitio nominum.

Et quod tibi si à veteri Latio, si à
barbaro solo, si à prisca vernacula
gente, si à peregrina tellure; quod
tibi si à Regibus nomen genusque

Kducas?

ducas? quanto è fortuita casa, è
textili, frondea, palmea tunica,
coruo pastus felicitus Paulus est?
quanto rupeo domicilio, quod
nullus labor, sed manu sua alumi-
nata natura fuerat, beatior Anto-
nius est? quanto è triginta anno-
rum columnatione sua, clarior o-
mnibus Regum palatiis Stylites est?
quanto Damascenus præcisa dex-
tera, sordium elutrice, omni Sar-
aceno illastrior est? quanto Hila-
rius, Paphnutius, Benedictus,
Bernardus, Norbertus, tantorum
Regum diademate & sceptris no-
scibiliores sunt? viuent in omnem
memoriam, ibuntque in posteri-
tatem omnem, tot terris olim par-
ua, nunc cœlo & terris magna no-
mina, Vitalis, Mennas, Bibiana,
Monica, Franciscus de Paula; iace-
bunt interim in cinere suo inglo-
ria tot terris aliquando magna no-
mina, tot sceptra & tiare ne nomi-
ne quidem notæ.

Vnum tamē illud nō diffiteor in
magna fortuna magnū. Omnes

Omne animi virium canco consper-
ditus in se

Crimen haber, quanto maior qui
peccat habetur.

Hoc enim unū in magnis magnū.
neque celari in illa fortuna vitia
possunt, omniū oculis in magnam
fortunam intentis. Scitē monet
Lyricus:

O Corydon, Corydon, secretum di-
uīs vllum

Esse putas? serui ut taceant, in-
menta loquentur,

Et canis, & postes, & marmora.
clande fenestras,

Vela tegant rimas, iunge ostias, tol-
li volumen

Emedio, clamens omnes. propè ne-
mo recumbat:

Quod tamen ad cantum galli facit
ille secundi,

Proximus ante diem capo sciet.

Addit monita tanquam à Christia-
no calamo.

Viuendum reſlē, cùm propeer plu-
rima, tum de his

Principiè causis, ut linguas mancipiorum

Coniemnas. nam lingua' mali pars maxima serui.

Multò etiam magis quòd obrepat inopinantibus decretoria dies horaq; soli Deo nota; vt pendula exspectatione sollicitudo fidei probetur, semper diem obseruans, dum semper ignorat; quos idie timens quod quotidie sperat. neque statem mors tanquam messi maturam exspectat, omnis illi ætas matura est. obuia proinde quæque nullo delecta demetit, seu etiamnum serpantumi, seu lentam adhuc tollant caput, seu superbum ostentent verticem; illamque, aut adhuc inanem, aut rebus satorum. feritque promiscue quæcunque (vt celo iaculata grando, quæ purpure & ignobilis sagi discrimina nescit) omnibus inexspectato ingruens: tiaramque & diademata vt ignobilia elementa calcans; nobilitatiq; clara nomina vt paleam vento pul-

to pulsam, vt vagum puluerem, vt
solares atomos, vt infantiz bullas
ridens: vnaque messoria falce &
manu, quidquid vspiam resonat
splendetq; dignitatum, quidquid
magnorum attollitur nominu, vt
agrariam spicam horreis maturam
refecans.

Et nos interim inanibus hisce
statem terimus, quasi in illu diem,
suumque tribunal Dei illustrium
seriem tutelarium nominum dela-
turi simus in defensam. O vani!
quid dicturi, quando iudices sede-
bant diadematis & tiarz, olim pi-
scatores, & de ultima ferè plebe;
etiam de mendicitate, & extrema
pauperie notati? euocabimus ad
nobilia magnorum nominum tri-
banalia? ultimum hoc est, tot terraz
motibus, fulminibus, terroribus
prænotatum; frustra aliud speres:
in pice hic purpuram trementem,
diademata trepidantia, sceptra ti-
tubantia, nobilitatem omnem tre-
mulam, horrore concussam ante

K 3 hos

hos plurimū ab infima plebe iudices, ante h̄ęe aliquando dum vi-
aerent mendicabula, à vana nobil-
itate contempta, & tantum-non
protrita pedibus. Quis tum ani-
mus futurus Imperatoribus, Regi-
bus, Principibus, omni denique
nobilitati, cùm sedebit inter hos
minorum, ut ita dicam, gentium
iudices, ad sententiam de xternita-
te ferendam, Fabri filius, paupere
& tenella mātre in ignobili spe-
lunca pecorum domicilio natus,
in frondeo aut stramineo toro v-
bere lactatus virgine, paupertinis
pannis obsitus, in cruce demum
per vincula, flagra, regios contem-
ptus, nobilitatis risus, Pharisaeo-
rum & Scribarum ludibria, milita-
ria spuma & alapas, populares sales,
crudelia vulnera, spontanea ani-
mam morte ponens? Quid faciet
in illo tribunalī tanto nobilitas
quaesita studio, parta sudoribus,
empta sanguine? cuius tu ibi per-
sonam, si concedatur, induas, La-
zari

zarijan Epulonis? Laurentijan Decij? Bibianz an Iezabelis? Leduind an Liui? quod tunc factum voleas nūc imitare. sequere Dominum omnino nobilioris purpurę calcatorē.

Nobilis ille est qui placuit Deo. & non ille solus? nobilis ille qui nobilibus factis triumphum intulit cælo, qui nomina sibi inscripsit cœlorum factis, inter cœli principes magnos, magna: inter illustres animas, illustria, nulla æternitate tenebranda, nulla refigenda, nulla minuenda. & potest aliquid illustrius esse talibus, potest nobilius esse Deo? tanto preinde nobilior quisque, quanto propinquior Deo est. at omnis in illum propinquitas de vicinitate virtutum, de vitorum fuga statuenda est. Seculum intuere, & ex huius arbitrio etiam cœlum metire. non ille maximus qui purpurę & sceptro proximus? qui imperantibus simillimus? idem de vicinitate Dei cogita. Ille nimiriū maximus.

K 4

qui maximo illi simillimus. hanc similitudinem virtus dabit, & virtus sola. Nam si animam species, pares nascimur, eiusdem conditoris & parentis manibus figurati; si corpus, pares. opes & maiorum fortia facia extra nos sunt. nostræ non sunt. non magis quam virtus aut eruditio aliena. non magis quam Sampsonis robur, Aristoteli scientia, Socratis moderatio, Mutis constantia, Ciceronis eloquentia transit ad nepotes. nemo enim in nostrâ gloriam vixit, nec quod antè fuit nostrum est. Virtus facit nobilis; ad hanc ex qualunque conditione licet assurgere. & non imbelles nascuntur fortibus, audacibus timidi, prudentibus stolidi? quid quod plurimum primis quibusque ingenii ignava subnatur foboles, degener parentum virtuti. Excute regnum scrinia, vix in via gente duos tressve continua serie reperies magnos. unū Publicolam, Brutum, Curium, Fabricium

briciam, Dentatom, Camillam,
Cincinnatum, Papiriam, Mariam,
Sullam, Lacullum, Pompeium,
Caſarem vnam; Catones duos,
Decios duos; tres Metellos, Fa-
bios, Scipiones, rarissimo & pro-
digioso magis quam consueto e-
uentu reperies. vnam etiam Ly-
curgum, Solonem, Alcibiadem,
Themistoclem, Pelopidam, Aristi-
dem, Epaminondam, Thrasybu-
lum, Agesilaum, Philopoemenem,
Timoleontem, Phocionem, Pau-
saniam, Eomenem, Iphicratem,
Chabtiam vnum, vnum Hanniba-
lem, Pyrrhum, Alexandrum, Da-
tamen Persam vnum. vnum etiam
Trismegistum, Platonem, Aristotelem,
Demosthenem, Ciceronem
vnum. Sallustium, Livium, Tacī-
tom vnam. Virgilium, Ouidium,
Martialem, Horatium vnum, tres
continua serie Carios Oratores
fuisse pr̄ miraculo habitum: nec
eos tamē primos. ita ferē varia aut
virtute aut eruditione claros tan-

K 5 quam

quam phœnices in familiis suis singulos reperies.

Tu ergo diuis facisque magnis nomen tibi procude magnum, cœloque terræque in omnem posteritatem inlustre & clarum. In huius verò claritatis estimatione, & tanquam in statera sua appensa cuius sententia stabimus? Dei an hominum? iam quæ claritas, quæ Deo nobilitas probata? non quæ ex virtute nata, cœlo donanda & Deo est? Et quam tu purpuram, quæ sceptræ prefers, sæculi huius, an alterius? peritoram, an nullo æuo finiendam? Intuere cœlum cui natus, diadema cui conditus, regnum hereditario iure tuum. ab his nobilitatem pete. quid illam metiris peritoris? aut quo usque sæculi huius

Iactas genus nomen inutile,
Nihilque profuturam maiorum
seriem? quo usque Agamemnonas,
Hectorasque Hannibalesque, Ma-
zedonasque, Semiramideisque,
Napu-

Napupollastarosque, & quidquid
ultra Dacos Scythasque infrendet,
magnum? quo usque

*Regulum aut Scanros, animaque
magna*

Prodigum Parvum,
Et quidquid retro apud Romanos
exteriosq; illustre est, cogitas?

*Aue quid imaginibus, quid anicis
fulta triumphis*

*Atria, quid pleni numerose consu-
le fasti*

*Profuerint, cum vica labat? perit
omnis in illo*

*Nobilitas, cuius laus est in origi-
ne sola.*

*Quod si praecipitem rapit ambitus
atque libido,*

*Incipit ipsorum contra se stare pa-
rentum*

*Nobilitas, claramque facem pra-
ferre pudendis.*

Bene in hanc sententiam:

*Quid genus e proauos strepitis?
Si primordia vestra*

*Auctoremque Deum spectes,
Nullus degener extat,
Ni viciis peiora fouens
Proprium deserat ortum.*

Ni se voluntaria iniuria seruitati addixerit, an non seruit, quilibet dini, gulz, ambitioni, cupiditati, reliquisque vitiis seruit? expressit hoc Lyricus cum in exemplum Vlyssem & Circes pocula proponit,

*Quæ si cum sociis stultus cupidusque
bibisset,*

Sub domina meretrice fuisset turpis exors,

Vixisset canis immundus, vel amictus luto sus.

Circæa pocula non unicumque nostrum à vitiis propinata? quæ quanto imperant fœdius, tanto illorum famulatus viro indignior, maximè Christiano, sanguine immaculati Agni in libertatem asserto. & quisquam has dominas ferat, & ad illarum imperium cervicem fleget; & liber, & vir, & Christianus audiatur? maiorum dignitate & libertate

tate gloriabitur seruitutē serviens
omnium miserrimam? ant virtu-
tibus se illorum iactabit, durissimo
vitiorum iugo subiectus? ancillabi-
tur illis Christianus ignauissimo
famulatu? & maiorum nomina si-
ne rubore recensebit? nobilitatem
decantabit? non hæc, ut aliquid
concedamus, ab origine petenda?
quam si cogitamos, non uno Deo
patre nati omnes? sive per splen-
didos, sive per obscuros gradus, ad
illum tamē primam omnium ori-
ginem deducenda sunt omnia. e-
rige tantū animos, & quidquid
in medio obscuri latet, generosus
transili: & vbi cunque te proavi de-
seret nomen illustre, destituitque
dies, & alta nox caliginosa nube
tegit,

Qua plurimus vndam

*Fumus agit, nebulaque ingens spe-
cus est uat atra;*

Principiti salto in Deum enola. Il-
lum cogita patrem, ab hoc tibi no-
men spera quod nulla deleat artas,

K 7 nulla

nulla posteritas minuat, nulla potentia infringat, vis nulla eripiat. Et non ignauissimi pectoris testatissima signatio est, à perituris non men petere, cùm possis ab eternis? ab auto egerie terræ? à sculi dignitatibus vanè ludentibus, fallenibus, à maiorum dictis factisque fortibus extra te positis: cùm possis à nunquam abiuris cœlorum spibus, à nunquam morituris supernorum dignitatibus, fortibusque virtutum factis domi tæz natis, quæ cœlum terramque & quidquid illorum ambitu contingetur magnum, in admirationem tui prouocabunt?

Macte animæ, ad æternæ te vocat cœlestis pater. contemne atria sumosis plena imaginibus. Nam quid hęc aliud sunt, si vera liceat lequi, quam puerorum crepitacula, infantiarum bullæ, cymbala & inequitatæ arundines? nil te dignum, nil parente tuo Deo. illius nobilitatem clarumque cœlo terrisque nomen,

nomē, diūis factisq; pr̄fer. Magnos vbiue nobilis athleta spectatores habebis, laudatores, admiratores. Exurge. Et dignum te redde patre Deo. illo te iacta, illo gloriare, nobilissimārum maxima- rumque cogitationum illius imitator & emulus: ita referes Regibus ac Imperatoribus omnibus tanto inlustrius nomen, quanto ēternis peritura cedunt; tanto nobilias, quanto perennatura fugientibus antistant: tanto clarus, quanto sol sideraq; Aegyptias vin- cunt noctes.

Excute inanes proanorum cogitationes, & tuis te factis cœlo- que metire. magnus es, si origi- nem tuam cogitas, si animam Deo assimilatam. quid te abiicis ad hęc ingloria & generis tuo indigna? in possessionem vocaris omnis qui, in cœli terręq; dominatum. quid vanis at auorū nominibus incumbis? nobilis portio magni Dei es. Et non maior etiam si ingentis animi sanguis

sanguinisq; pro te prodigum Christum cogitas? magnitudo pretij præstantiam rei denuntiat. ab hoc sanguine nobilitatem tuam censemus illo ingentes animos tolle, illo erigere nullo fine pœnitendo. & ex illius pretij magnitudine magnitudinem tuam metire, moresque vitamq; totam ad illius angustam amplitudinem compone, omnibus quâ orbis patet potentibus Regibusque celior maiorumque. Hæc una ad summam nobilitatem semita est; hæc via trita facilisque ad melioris sæculi æternatura regna, ad nunquam intermoriturâ gloriam, ad nomen cælo Deoque de perennitate coequandum.

C A P V T VI.

V E S T E S. Criminis pœnam vestem esse disces. Ignorabat hanc innocentia, reperit prævaricatio. inde abiit in ornatum. præludisq; nunc luxu*i* & lapanaribus. assuesces deinde

deinde animos his metiri, ut qualem veste videris, calem mente cogites, inuere cundum, discinctum, lasciuientem, & ad omnem audaciam ac libidinem expeditum, ad omnem inuere cundam prouum, sotloque nomine leuonibus inferiorum. ita hominem suum habitue loquuntur; reconditarumque rerum, & in imam enie latentiis, testis indexque vestis est. Us non raro non alio opus sit indice, non alio opus sit indice, non alio delatore. ipse enim animus ornat se suo publicat, & palam abdita recludit.

Homo nudus & in uestis conditori suo stetit. nec erat opus veste quem innocentia tegebant omni pallio densius. Accessit consiliarius serpens, à primordio ad huc usque mendax, spondens deitatem diuinitatis emulator. assensa est mulier. quid fuit magnum mulierē vincere diuinitatis sponsoni-

fionibus? sed nec magni molimini fuit virum trahere carnem de carne illius, ex cuius costa figura, viraginis nomine mutuata erat, tanquam decidua aut mutuatitia pars viri. Hinc iam nuditas ante ignorata, & vestis folia, rubori tegendo. vestis ergo occisæ innocentia tegumentum, & primordialis peccati poena fuit. Sciebat sine veste bonum, nec erubescere norat nuditas ignorata. Accessit cum peccato scientia mali antè incogniti. Inde rubor delinquentiæ poena, & iam vestis. Ut clarè videas vestem in poenam natam. Quam enim ignorabat innocentia, innenit prædicatio. prodito proinde pudori vestis inuenta: inde abiit in ordinatum. Ut quæ de rubore: de gloria nonc vestis sit. Ita quod in poenam fuerat delicto irrogatum, in dignitatis prærogatiuam transierit: quasi à delicti poena gloria eresceret. Nec stetit ambitio in simplici ornatu, qui videri contem-

contentas esset, voluit laudari,
amari.

Hic vide quām lepibus initiis,
ad hęc summa venerimus: ad ve-
stium non fastigia, sed summum
verticem, supra quem nihil est.
Quid exspectamus nisi præcipitia?
Intnere singula diligens scrutator.
Arbusta primitus, & herbida quo-
cumque prout obvia erant de facili
arrepta primos texerant. Satis ar-
bitrati pudorem tegi. Nec opus
erat curiosiore delectu, cùm nihil
quæreretur præter ruboris integu-
mentum. Et quę expeditior tute-
la ruboris? simplici cura necesse
ria constant: in delicias & super-
tuncanea laboratur. Sequere rabo-
rem, non desiderabis artifices, per-
facilē enim est pudorem tegere.

Sed intolerabile frigus est. Non
ferarum pelles abundē frigus ar-
cent? non est adeo inimica homi-
ni natura, vt cùm aliis omnibus fa-
cilem in defensam vestitum dede-
tit, homo solus non possit sine tot
stricto-

strictioribus vivere. ad parata natū, difficultia facilium fastidio fecimus. obvia vestimenta erant, & leui patribilia: hodieque docemur à Scythis, innumerisque aliis, qui vulpium ac mutium tergis aliorumque animalium coeli iniurias propulsant. sunt qui arborum corticibus contenti, reliqua ut onera annescantur. & verò natura per paucis pacatur, minimo tegitur, ambitu nullo. à natura luxus defciuit, qui in horas seipsum incitat, & tot iam seculis crescit, ingenio adiuuante vitia. ac primò superbaqua cœpit concupiscere, inde nocitura, nonissimè alienis oculis & libidini placitura: vt iam rusticitatis ac misericordie habeatur velle quantum satis est.

Ab hac proinde cupiditate que nullos terminos nouit, tot natū luxui splendo, quot hodie videamus. hinc primùm intorta fila, aut ex molli solutoque dueta: hinc flamina & suspensa pondera, & sub

sub temen insertum, quod duri-
tiem utrumque comprimentis tra-
mē molliat Lusit hoc Poëta:

*Tela iugo iuncta est, stamen secer-
nit arundo,*

*Inseritur medium radiis subtemen
acutū,*

*Quod lazo feriunt inserti pectine
dentes.*

Alter etiam in ætatis illius vestim
laxum.

*Quæ lacerant anidas inimico pecto-
re mentes,*

*Si non Assyrio fuerint bis lausa co-
lore*

Attalicis opibus data vellera.

Quid cecinisset, si vidisset has no-
stri temporis telas, quibus indu-
siantur nihil celatur? in quibus
non dicon nullum corpori auxiliū,
nullam pudori est? quid si multi-
colori byssō vestes prætextas, hic
albo candore lucidas, ibi croceo
flore luteas, alibi roseo rubore flo-
ridas, cœruleos columbarum colli-
flosculos emulātes, multiplici ubi-
quæ

que arte in oculorū decipulam interludente, in quibus gemē fulgurant, margaritę nitent, coruscat aurum, mutuo lenocinio diaites;

*Quis le manus addunt ebori decus,
ane ubi flano?*

Argentum Pariūsne lapū circundatur auro?

Quid si nōgo puperoq̄e inuenito, omne animalia, p̄sciam, ferarum, hominumq̄e genus, gentiumq̄e mores, in nata ludant tela nulla alieni mistione, solis filamentis variè, ingenioso textili commento, in diuersum deductis? vnde bella & venationes, mensæ & choreæ, vites & palmites, foliis vuisq̄e luxuriantibus intertextis; arbores etiam, siue quæ promisera sobole fœcunda, siue quæ sola umbra contentæ; adde magistratum fascibus & purpura noscibilem, militem armis, philosophum pallio, senatorem toga, rusticum baculo, pastores fistula & tibia quasi modulis dulcissimis personantes.

Adde

Adde naues faberrimè factas, ma-
lo insurgente, poppi proraque
iacentibus, carchesio conspi-
cuas, velisque aut vento grauidis,
aut tanquam à partu excuseis. Ut
non miseris cùm audieris, nouo-
rum luxuum auctorem primum,
cerebrum cani arte telz inte-
xuisse.

Nec stetit hic laxas. Piscari ve-
stitum placuit. Nam & de mari
velleraque muscosę lanositatis lau-
tiores conchę comunt, decerpta
ac quasi deconchata. Bombyces
etiam Seres repererant, scopis ali-
quando aranearam more idoneas,
nos etiam magis veneramur ob-
seruamusque ē terrarom vltimis
aduetas, dum distenduntur, dum
deuorant, mox reddunt, animata
stamine aluo. Succis deinde her-
barum & concharum alueis do-
cuit luxuria lanas incoquere. Ex-
ciderat nimirum Deo cùm univer-
sa nasci iuberet, purpureas & coc-
cineas que tradere, tagerem si hęc
para-

pararentur corpori tegendo, frigori arcendo, & tu reliquisque aëris iniurijs propulsandis. at nunc non raro rubori propalando sunt. & iam aues etiam administræ luxus, hinc pluma vestis, nullumque propè nunc animal quod non exanicilletur laxui. Sed & stolæ totæ pauone nitent, sine quâ colla florēnt, quâ terga fulgent, quâ cauda iacet: ita multicoloribus, discooloribus, versicoloribus vestis. omnis splendet, nunquam ipsa, semper alia, tqtles denique mutanda, quoties mouenda.

Exordiamur à capite, ituri deinceps ad reliqua corporis laxui dicata. crines non ut olim leniter reflexi, qui per colla dehinc dispersi occurrerit diffuerent natura ductrice: sed capillaturæ totius strætrices quæruntur, nec tenui satis est pæne discriminari, itur ad ferrum & ignem, ne quid crispando desit. vertuntur & capilli croco, & pulueris aspergine, & lixiūoram nos vno

vno genere: quasi ætatis & gentis
pudeat, ita annos patriamque ca-
pillo transferimus. Accedunt exa-
miz capitis alieni, fortè immundi,
nocentis, & gehennæ destinati, ut
quæ non poterat auro, crinum ar-
tificio coronetur, capillis matuo
in orbem superstansibus. nec onus
sentiunt quæ gaudent videri.

Tanet est quærendicura decoris.

*Tot premit ordinibus, tot adhuc
compagibus alium*

*Edificat caput. Andromachen à
fronte videbis,*

Post minor est; aliam credas.

Aliæ quasi de neglectu gloriam ve-
nantur, cum in fronte ludunt de-
pendentes cincinni. Nec mole-
stiam sentiunt studio prouocatam.
Iam flores qui sublimem distingu-
unt verticem, quam variè interlu-
dant? Arabicis ex in odoribus ob-
undum caput cuius aucupetur na-
res, si non alienas? intercurrit di-
scriminalis acus, quam nisi gemma
elaudat Indico aut Britannico pi-

L scata

seata mari , aut ignobilis conchæ
 dura verruca , periisse rem credas .
 Infima etiam aurium non raro Kalen-
 darium explent . Saltos & ins-
 sulæ teneram cervicem cingunt
 vniique collari lino aureorum mil-
 lia inseruntur , grandiaque multo-
 sum patrimonia minimum pectoris
 integunt . Inde iam lamina cap-
 pillorum quibus monilia variantur ,
 circuli aurei armillaque que
 cum gemmis superbiam iunguntur
 quibus brachia arctantur . Qua-
 suntur & de draconum frontibus
 gemmæ , & de piscium cerebris la-
 pidositates , ut de serpente & pisco
 cultior prodeat mulier . Hoc nimi-
 rum deerat ad explendam omnem
 vanitatem . Atq; hec propè omnia
 de sola peregrinitate gratiam ob-
 tinent . Semper enim raritas gra-
 tiam ingenit , concupiscentiamq;
 concitat habendi difficultas abun-
 dantia vero in seipsa contumeliosa
 est . Hinc apud barbaros quosdam ,
 quia vernaculum & copiosum au-
 rum

rum est, auro vincitos in ergastulis
habent, & divitiis improbos one-
rant, tanto locupletiores quanto
nocentiores.

Arctatur deinde corpus & in mi-
seram exilitatem cogitur. tanto fu-
turae elegantiores, quanto arctiores,
ut iam de coacta gracilitate glo-
ria sit, neque hic vinculis aut fer-
ro paratur: ita quæ olim criminum
nomina, nunc ambitionis sunt.
cætera corporis inexplicabiliter ad-
regulam. pedes soleæ tegunt, non
tam arcendo frigori aut luto, quam
peregrinis oculis illecebraz. Nec
quidquam in his nimis variom:tot
sedionum genera, tot formarum,
tot colorum, ut nisi purpura in his
aurumq; calcetur, frustra omnis so-
lea sit. nec gemas hic desideres. ni-
mis vile erat calcatum aurum, calcari
debebant gemæ. nimisq; modesta
ambitio erat, quæ contenta calcasse
purpuram, margaritas seruauerat
vertici: etiam calceis sua lumina
tanquam oculi largienda fuerant.

fors ne cæco obtritu lutum obtinerent.

Quod hæc nisi ut mulierum stuporem inædificant viris? sancè de integra conscientia non venit studium placedi per decorum, quem naturaliter inuitatorium libidinis scimus. Nam quid aliud haec pompa de proximo curant quam luxuriaz negotium? nō obstreput hæc palam pudicitiaz disciplinis? non gratiam decoris cultus societate prostituunt? adeò ut si defint ornamenta, ingratam reddant formam, velut exornatani & naufragam: contrà si forma deficiat, ut in plurimq; omnibus, de suo gratiam ornamenta supplent; ut iam etiam de longinquo noxia iacentur, incautosque irretiant oculos longius licet positos: ita draco spiritu de longinquo absumit alites.

Et quæ non ætas in hac forma periclitetur? aut cuius non oculis fiat gladius? nec mihi dieas, Non minor ornata quam neglecta castitas

tas esse potest. Habitus mores pronuntiat, & non publicatione sed periclitator mulier dum percuditur oculis incertis & multis? non à quod vulnerator tot vulnerat? & plures etiam, cùm à pluribus videatur quām videat. sunt hę versutię diaboli, qui quod improba suggestione non potest, harum ornatū perficit. Qqd si quas natalium, diuitiarom aut dignitatum ratio compellat pompaicas progredi, temperent taltem, ne totis habenis licentiani usurpent necessitatis ptxtextu. Et quz dignitas cogit peccus retegendo prestituere? non hoc est occidere in publico castitatem quam domi seruaueris? quz opes peccus discingere? nimis nimirum casta opulentia est; nisi discingatur, nemo ambiat. Quz natalium prærogatiua omnian occulis obiicere, quz vix sine rubore matribus aut marito retegantur? de aduersario artifice hęc nata usque ad cœlum scandalala iaculantur.

L 3 Et

& quid sunt hæc aliud quam summa lasciuia nota, extrema verecundia negatio, omnis ruboris propalatio, defrontata mentis tessa, conflatio illecebri? quid nisi maria, vortices, brevia, scopuli, Charybdes, Scyllæque adolescencie nauibus, periculorum & flumina ignoris? eò magis quo securius navigant, nec vada hæc diffidentia & circumspectionis bolide tentat. Timor prudentia comes est, securitas stultitia socia. timeant proinde quæcumque tales sunt, quæ inuenientur discinctu, merito pudoris omnis interemptrices, libidinis auctrices, castimoniam omnis profitutrices censeri debent. non hoc est virginem esse, est lenam; non est matronam, est lupam esse; non castitatis domicilium, est lupanaris esse. In inuenientur hoc pectori meretricia mens latet; in discinctis vberibus discincta castitas: nam quos iam oculos sola vereator, quæ toto palam pectori omnium admisit?

misit? quod ruboris sui secretum
habeat, que verecundiam omnem
publicauit? aut quid reliquum fe-
cit pudori, que pudorem omnem
deuelauit? nam cuius oculis haec
referatio, cuius hec erubescenda
retectio? iuncta viro es? quid pub-
licas soli viro concessa? aut quid
prouocas alienos? soli viro debe-
ris. non in illius ius concessisti, cui
te tota semel tradidisti? non pub-
licatione tui facta es captiva ocu-
lorum alienorum? & hec placere
marito possunt? si placent, non
iam vxorius leno est, qui quod po-
tissimum in coniuge erat proue-
catiuam casti coniugalis amoris,
retexit imprudens aliis, uxoremque
dedit omnium feriandam oculis,
omniam vulneraturam? virgo es?
& quisquam credat integro pudore
hec fieri? virginem qui suam prodit,
virginem credat? & non illa prodit,
que ruborem omnem prodit? ab in-
tacta castitate discinctio hec venit?
aut si corp' castum, mens casta est? po-

test casta esse, quæ omnium oculos publicatione sui prouocat? quæ quod sumum habebat incentiu[m] affectus, omnium obiicit oculis castitatem exutura, quæ omnium exp[on]it[ur] prostituenda oculis? hoc est virginem esse? virginitatis omnis custos pudor est, hunc quæ exuit, illam publicauit. Virginitatis individua comes verecundia est. Hanc quæ destituit, illam obiecit. Verecundiam vero & pudorem omnem, nulla re promptius, quam inuere cūda refectione, prodegeris. Nam quid aliud est renuntiare pudori, quam palam illū in omnium oculis prodigere?

Seriō proinde dispiciat quæcumque talis est, timeat hic oculos non castè ludentes, ibi censorium Dei lumen; gaudeatque sibi & conditori nota; temptationibus suis alienisq; gradum obstruens, tegat se uestiatque probitatis ferico, sanctitatis bysso, pudicitiaz purpura. His namque pigmentata Deum habebit

bit amatorem: induat armaturam pudoris, circundet yallum verecundię, murum sexui suo struat, qui nec illius emittat oculos, nec admittat alienos. Pudeat Christianam verecundia & custodia sui superari ab Ethniciis. Sanè Arabiz fœminas tradunt historiz, non caput, sed faciem quoque ita totam tegere, ut uno oculo velato contentę sint dimidia frui luce, quam totam faciem prostituere. Christianę non faciem modò, sed & quo nobilior ferè vnaquæque, hoc plus etiam pectoris prostituunt, diem ipsum inuerecida refectione contaminantes, libidinumque scintillas, in quocunque soporato oculos in quacunque mente amico castimonię somno elisa, ac sub denso timoris Dominici cinere consipulta, ingentes ignes conflabelantes.

Et quomodo hęc Christianam decent Deo suo supplicem? quomodo ream, & tot sępē criminum

L 5 ream?

ream? quæ se vspiam stitit iudicii,
 omni gratia floris, omni latitia
 frondis stipatam? quæ in tribunali
 laciniiosis pomparum & deliciarū
 ineptiis sese occupauit? & Chri-
 stiana in coccino & Tyrio pro de-
 lictis supplicabit? prostrata geni-
 bus in habitum peccatricis, alien-
 nos admittere oculos, suosque e-
 mittet publicatæ testes verecun-
 diz? Quid reliquum, nisi ut specu-
 lum admoueat, vt si quid plusculū
 ruboris, si quid palloris labra aut
 genas urgeat, artifice manu corri-
 gat? si quis crinis loco non suo,
 docta crinali acu reddat sibi? mi-
 rum si non puluerem deribus eli-
 mandis, si non & fucum admo-
 neat nitore mentiendo, rubori re-
 pastinando, capillo vertendo, si
 non puluerem oculorum exordiis
 producendis.

Quid quod non adolescentulæ
 modò, sed & viris iunctæ, duces
 sint ad prædigū hunc luxum? qua-
 si turpe sit ab ambitiose luxu vin-

ci, tunc

ci, turpe v̄erecundiū tegi. hinc etiam x̄tates requietas iam , & in modestiæ portum subductas splendor & cultior dignitas à maturioris sexueritatis possessione deturbant; purpurissâ verd & fucus, & mentitus caluo cœnoque capiti capillus pro ignibus sunt. O vani! quamdiu ludimus in hoc pigmento, & simplices animas, & solū columbas trahim̄s in capturam, in mentitę formę retia? & quis arbitretar iuuentutis castimoniam, inter hos scopulos & sinus, inter hęc vada & freta velificata, reatum cursum tenere? Intue... propius quisquis salutem tuam amas. nihil inuenies in omni hoc ornatus pr̄ter ornatū, nihil pr̄ter ea quæ in fronte suspensa sunt. vt c̄mptorē decipiāt, forinsecus ista pendet. intentus doli, fraudes, sordes, nec aliud.

- De ingenti vestium copia quid dicam? vnum aliquod tenellū corpus tot circumdari quis credat? poterant castæ regi decem, poterant viginti,

L 6 Sil.

*Siluestrem montana torum cūm
sterneret vxor
Frondibus & culmo, vicinarumq;
ferarum
Pellibus.*

At iam vni corpusculo multorum
seruoram onus leue est. nullus cer-
tior testis quam vbi nocte iam alta
se spoliauerint. Familię non infi-
mę diuitem arbitraberi supelle&t;
lem, aut non ultime spolia vrbis
ita magni coenaculi mensas amplas
vna mulier fatigat. Et ornamen-
torum nomina, vt aut pugillaribus
& stilo memoriz iuuandꝝ, aut an-
cillis egeas nomenclatricibus. pul-
crè Aristophanes. *Mitra, redimi-
cula, nitrum, & acus, pumex, stro-
phium, quæ post locatur funda, & po-
sterius operculum, fucus, torque, &
componandorumq; oculorum instru-
menta, subtilis vestis linea, vitta,
Zona, instita, prætexta, multitia, cy-
thon, baratum, encyclon, tunica.
Quæ sunt autem horum non dixi ma-
xima, inaures, gemmae, plastra, bo-
ryli-*

Citat
Clemēs
Alex.
pædag.
lib. 2,
e. 128

zrylidon, fibula, amphilea, monilia,
pedica, sigilla, carena, annuli, cara-
plasmata, ampulla, capitis ligami-
na, olubi, scordia, ventilabra, clin-
teres. Ego quidem defessus sum, et
indignor dicendo tot earum ornamen-
torum multititudinem. Mibi autem
in mentem venit admirari, quod ea
non eneuntur dum tantum onus ba-
iulanit. O vanam et insanam gloria
cupiditatem! rite meretricio opes
effundunt in probra ac dedecora, sua-
que improbae et arroganti stoliditate.
Dei dona corrumpunt et adulterant,
artem maligni imitantur. Possem
plura nomina: multa enim hic ca-
pitis, multa pectoris, multa pedum
ornamenta, aut ignorata aut ne-
glecta Aristophani, aut illo seculo
desiderata, nunc

Sæuior armis

*Incumbit luxus, tocumque vici-
scitur orbem.*

De mutatoriis quid dicam? sunt
que diem periisse credant qua non
aliq atque aliq domo egressi. Quid

L 7 quod

quòd vna non raro dies non vnam
in uno corpore gentem viderit. &
iam miserè ancillarum greges vix
custodiè sufficiunt, magnaque non
raro pars blatis teneisque habitata,
plus tenebras quā d'ominam no-
nit, vt putas infelici carceri dam-
nata. Quid quod tanta nunc o-
mnium vestium, è quacunque gen-
te, adeoque è terrarum vltimis, quā
Oriens, quā patet Occidens, euo-
catorum copia laboremas, vt ha-
buisse ac vidisse satis sit. Saturandis
nimirum oculis, non integrando
corpori euocatas arbitreris.

De linte a supellestile quid di-
cam? nescio an villa vetustas vide-
rit parem. & iam numero premi-
nur, copiaque pro fastidio est, te-
nebris natam credas, ita non po-
strema illius pars totum solem ig-
norat, aut anno vix decimo ex in-
fortunata custodia sua prodit, a-
deoque semel viuo domino diem
vidisse in pretio habetur. Illud
magnum, in sextum decimum ve-
abiuisse

abiuisse h̄e redem quasi ab h̄ester-
na insolatione recentia. Et fuere
viri, quę audiat & taceat satyra! qui
nullo non die peregrino lēta solo
indosia mutarent: quasi abluendis
vnius diei sordibus patria omnia
lumina nimis ieiuna forent, eun-
dum erat ad externa.

Quid ego hic de docta puellari
acu & manu referam? fidem res
superat. & vincimur rebus. & fru-
stra oratio: elumbis omnis dictio
est, & tanquam ab estuante cani-
cula emedullata. Adeo nihil est,
quod vel Nero desideret, vel Sar-
danapalus audeat poscere. Omne
auium, piscium, animalium ge-
nus iudit in hac acu & file, o-
mniumque mores gentium: id-
que tam fabrē, vt si vocem addas,
nihil vlt̄ ad animam poscas.
Et hęc sunt muliebri aut virili
collo ornamentorum extrema,
aut tanquam capiti cristę: vt
iam cristatas ingenioso filamen-
torum ducu mulieres videas:

aut

aut sudaria ciangunt. Perirent nimis sordes, nisi diuite hoc custode clauderentur: tam operoso non raro molimine, ut unius mulierculæ collo aut sudario multorum annorum manuumque opus dependeat, superbo ubique ambitu, vana ostentatione, difficulti gestamine. Verum non sentit orsus quæ videri amat, non patitur molestiam quæ laudem sperat. Nulli laus sua, ambitio sua, oneris est, levat onus admiratio sperata. Aut si quod onus, nulla fatetur, turpis arrogantia confessio est. Nam quæ seipsam damnet, conscientia licet pulsante, mente testante, Deo monente? Fortiter ornatui huic omni scalpellum imergit Isaias, nullis virtutis adulans, nullis veternis parcens, adigens cauterium ambitioni, præscindensq; pompe muliebris gulâ.

Isa. 3. Pro ego q; elenatae sunt filiae Sion, et ambulauerunt extento collo, et nucibus oculorum ibant, et plaudebant, ambulabant pedibus suis, et composito gradus

gradu incedebant. Decalvabit Dominus verticem filiarum Sion, et Dominus crimen earum nudabit. In die illa auferet Dominus ornementum calceamentorum, et lunulas, et torques, et monilia, et armillas, et mitras, et discriminalia, et periscelidas, et murenulas, et olfatoria, et inaures, et annulos, et gemmas in fronte pendentes, et mutatoria, et palliola, et linceamina, et acus, et specula, et sindones, et vittas, et theristra. Ecerit pro sua i odore færor, et pro zona funiculus, et pro crispanete crine caluitum, et pro fascia perflorali cilicum. Nec impari noua, Ezecl. 16cula sequit Ezechiel: *Vestini te dico scoloribus, et calceau te ianthina, et cinxi te byssō, et indui te subtilibus.* Et ornau te ornamento, et dedi armillas in manibus tuis, et torquem circa collum tuum. Et dedi inaurem super os tuum, et circulos auribus tuis, et coronam decoris in capite tuo. Et ornata es auro et argento, et vestita es byssō, et polymito, et multicolori-

coloribus. Subiungit ornatui formā.
Et decora facta es vehementer nimis.
Forme crimen. Et habens fiduciam
in pulcritudine tua fornicata es. cri-
mini interminationem: *Vae, vae ti-
bi, ait Dominus Deus.* Sequitur:
*Ecce ego extendam manum meam su-
per te, & dabo te in animas odientium
te. Et indicabo te in iudicio adul-
terarum, & effundentium sanguinem:* & dabo te in sanguinem fare-
ris & zeli.

Tim. 2. *Quis verò habitus fœminam de-
seat, habemus apud Apostolum:*
*Mulieres in habitu ornato cum ve-
recundia & sobrietate ornantes se, &
non in corsu crinibus, aut auro, aut
margaritis, vel veste pretiosa, sed
quod decet mulieres, promittentes*
1. Pet. 3. *pietatem per opera bona.* Et apud Pe-
trum: *Non sit extrinsecus capilla-
tura, aut circumdatio auri, aut in-
dumenti vestimentorum culcus:* Et
Pædag. *Alexandrinus Clemens ad locum
l. 2. c. 1. 2. Pauli: Earum ornatum iure abesse
inbec. Si sunt enim pulcræ, sufficie-*
naturæ

natura nō conterat ars conera naturam: hoc est, *fraus minimè litigerē
veritate.* si autē sunt natura turpes,
ex iis quæ sibi applicant, quod non ha-
bent arguunt. addit de Apelle Cūm
vidisset quendam ex suis discipulis
pinxit Helenam multo auro ornatā:
O adolescens, inquit, cūm non posses
pingere pulcrum, fecisti diuitem. ra-
les sunt Helenæ, quæ nunc sunt mul-
ieres, non verè pulcræ, sed multis ef-
fectæ & ornatae dinitiis. Et eleganter
libro tertio vniuersim de mulieri-
superfacuo gaudentibus ornato.
Istæ autem non animaduertunt, dum
colunt id quod est exerinsecus, qua
incus in profundo sita sunt, esse pla-
nè inculta, horrida, & sterilia: cuius-
modi sunt etiam ornamenta Ægyptior-
um, apud quos templo, eorumque
porticus, vestibula ac luci magnifi-
cè instruti, eorumque atria multis
columnis cincta sunt: parietes au-
tem lapidibus externis & artificiosè
depictis resplendent, ita ut nihil
deficit: & des autem auro argento,
et ele-

Cap. 21

et ele^otro collucent, et ex India et
Æthiopia variis fulgentibus lap-
lis: adyta vero in extis auro obum-
brantur peplis. Sed si penetralia tem-
pli ambitus subieris, et ad eius quod
est præstantius spectaculum prope-
rans, imaginem qua templum habi-
tat quæsieris, sacerdos quispiam ex
iis qui in templos sacrificant, grani et
venerando vultu aspiciens, et Egy-
ptiorum lingua pœanem concinens,
cum veli aliquancum contraxerit,
tanquam Deum ostensurus, abunde
nobis suppeditat occasionem irriden-
di numinis: neque enim in eis inue-
niatur Deus qui quærebatur, ad quæ
festinabamus; sed felis, vel crocodi-
lus, vel serpens indigena, vel aliqua
eiusmodi bellua, qua templo quidem
est indigna, sed antro, speluncæ, ac
cæno magis congruit. Apparet Deus
Ægyptiorum bellua, qua super ve-
stem stragulam purpuream voluta-
tur. Ita etiam mihi videntur fæmi-
nae qua aurum gestant, et in crispan-
dis crinibus exercentur, et in genu
vnguen-

vngendis, oculisque pingendis, & pilis
 tingendis versantur, & verè Ae-
 gyptios imitantes, infelices amato-
 res attrahere. Sed si quis velum tem-
 pli aperuerit, vittam inquam, ve-
 stem, aurum, fucum, serinxuram, &
 quæ eis intrita & incrustata sunt,
 hoc est, velamentum, quod ex eis con-
 texi sum est, tanquam illie veram in-
 venturus pulchritudinem, recte scio
 eum esse abominaturum. Neque; enim
 Dei imaginem intus inneniet habi-
 tare, quam est consentaneum: sed
 loco eius fornicatrix & adultera ani-
 mæ occupauit adyca, & vera esse
 bestia conuinceat, fuso scilicet in-
 trita & incrustata simia: & sedu-
 ctor ille serpens, mentis exedens in-
 telligentiam per gloria cupiditatem,
 pro spelunca habet animum; & cum
 omnia exitialibus venenis impleuer-
 rit, & erroris sui virus eructauerit,
 mulieres in meretrices transformat
 hic draco, fungens lenonis officio: nō
 est enim mulieris, sed meretricis illud
 nimius sui ornandi studium. narratque
 illud Comici,

Quid

Quid prouidi fecerimus nos fæmina

Vel splendidi, quæ tot colorum floribus,

Sparso sedemus; liberarum mutie-

rum

Typum ac figuram destruentes

funditus,

Perniciem domorum, & coniugum

exitium,

Et filiorum vendicantes dædecus?

multa deinde ex veteri alio Co-

mico subiungit in hunc sensum,

elauditque his dæmum verbis: Su-

perclia aliqua flava habet, depingit

fuligine: alicui ut ea nigra sint con-

rigit, tollit cerussa nigrorem: sunt

alicui nimis alba, farina deterit al-

borem: habet aliquam partem corpo-

ris candidam, eam nudam ostendit:

bellos habet dætes, rideat necesse est.

ut præsentes videant quam sit ei os

venustum: & quamuis leca non sit,

totam die ridet. Subdit: Hæc

ad dehortandum nimium sui orna-

sus studium ex mundana adduxi sa-

piencia.

pientia. Et infra: *An verbum non absurdum est equos quidem & aues, & alia animantia, ex herbis & pratis surgere ac euolare proprio ornamento latantia, iubis & colore naturali, & pennis variis. mulierem vero perinde ac si sit bestias inferior, se esse adeo deformem existimare, ut externa, emptissia, & edumbrata pulchritudine egeat? vittae certe, & earum permulta differentiae, & curiosa ac superuacanea capillorum plicaturae & crinium innumerabiles figurae & preciosae speculorum structurae quibus se componunt, dum eas venantur qui puerorum more insipientium formas admirantur, sunt fœminarum quæ omnem pudorem exuerunt. quas qui meretrices vocauerit, is non aberrauerit, quæ ex vultibus suis personas faciunt. Nobis autem suades sermo, non ea considerare quæ videntur, sed ea quæ non videntur. Quæ enim videntur, sunt temporaria: quæ autem non videntur, aeterna.*

Atque

Atque interim vt aliquid sexu
huic concedamus. Semper enim
fœminis multa indulxit vetustas
formæ augendæ. Quis viros ferat
mulieribus suppares, capillū ver-
tere, & in acu lasciuio re comam si-
bi inferere, crinibusque à fronte
diuisis apertam profiteri mulieri-
tatem? quis verò non rideat cùm
viderit crines cum Apolline pre-
multis antiis, & promultis capro-
neis anteuentulos & propendu-
los? quis, cùm vniuersam comam
modò in humeros reieclam, solu-
tam, varieque errantem, modò in
nodum collectam, nec raro occi-
pitio ad cutem raso, solaque fren-
te capillata, aut in corona vicem
vertice propè depilato circumlu-
denter, aut vni tantum auri aut
vtrique incumbentem, aut vniuer-
so lasciuientem vertici, non excla-
met, Quousque hæc inania? & cùm
capillum vel effuderis more Par-
thorum, vel Germanorum more
vinxeris, vel Scytharum sparseris;
non

non in quolibet equa densior ianatur iuba, horret nitetque in leonina ceruice splendidius? olim voracem apud Romanos volsellam nouimus, nunc cæsareatos habemus fronte supra muliebrem nitorem decoriter discriminata. Et miramur Numidatum cæsareatos equos, iuxtaque cutem tonsorem, ac cultri verticem solum imunem? miramur non apud vnam reginam leoninas iubas, & alibi asinum pectinem passum? quanto potiore iure mirabimur, cum viderimus iuentutem nostram, ac maturiorem etiam ætatem, muliebria omnia in capillo pati, comam struere, cutem fingere, speculum consulere, collum pectusque demulcere, aurem quoque foratu effeminare? Quid, cum supra muliebrem molitiem pulchre indufiatos, ut triginta non raro vlnarum tela collum vnum cingat, annorum opus multorum,

Tantum orbem? quanto ceruix non sufficit vlla, M Vix

Vix adeò leone aut elephanto
progenita.

In annulis verò quid primum
miremur, orbiculum, palam, gem-
mam? omnia faberrimè & supra-
muliebrem ambitionē cælata. ve-
stes. Textu tenues, tactu molles,
purpura radiantes. Hinc illa im-
peria,

Rutilum coreuma byssos,
Rutillasq; ferte blattas,
Recoquente quas abeno
Melibœa fucat vnda,
Opulentet ut meraco,
Bibulum colore vellus.

è quibus illę vestes totū vironi mé-
tientes, nec rarè patriam. Non &
ille audeat religionenī? Quousque
luxus? & vinci virum veste? do-
cuit nos magnus Imperator. Vice-
rat Medicam vestem, vietus Medi-
ca veste est: cùm pectus armorum
pondere disculpitum, vulnibus
signatum, cicatricibus implexum,
textu pellucido nudaret, anhelom-
que adhuc bello serico ventilante
extin-

extingueret: exinde non vna infelici suorum cæde cruentatus. bene aliquando, & dictum de alio verè, Quām ornabat Omphale in leonina pellis, tam decebat Herculem theristum. Ut mulierem virilis toga, sic virum muliebris stola. vnde illud apud Poëtam,

Sint procul à nobis iuuenes ut feminæ compici:

Fine coli modico forma virilis amat.

Iam cùm spargunt odores, dumque quam inambulant totam signant hac quasi nota odoratę vestis, ut credas in vnum teclū commigrasse aut odorum diuites Arabes, aut Arabiz Felicis germina; quid arbitaberis? non, tam odratis inodora tegi? ò quales in non vna gente viros ætas nostra dedit! mirum si non toti defluant, in muliebrem vestem. Quid cogitas Christiane, cùm hos videris barba & cornia nitidos, de capsula & speculo totos? in quibus ut vestis,

M 2 sic

sic oratio circumtonsa, fucata, manu facta. Non est ornamentum virile concinnitas. Et ferè magnis viris ut incomptior dictio, sic & vestis est. Illa nimia accuratio muliebris ingenij est: feminæ cùm non habeant aliud quod ostentent, ornamenta proferunt. Et quo ferè unaquæque virtutis minus, hoc ornamentorum plus habet. Ornamenta nimirum illis pro virtute sunt. Videri amant, cùmque non habeant domi nata quibus se iacent, à peregrinitate gloriam venantur, ab alieno honorem mutuantes, cùm à domestico non possint; tenuiorum mercatorum more, qui quidquid habent effundunt teclis, ut obtutu vno videas quæcumque sperare debeas: cùm potentior quisque plus habeat in recessu, contentus leui indicio ad interiora prouocasse. Et ferè quo tenuior unaquæq; res est, hoc ostentationis habet plurimum. mendacio enim iacta tenuitas est. opulentio-

Ientiora commendatione non egent. Ipsa dignitas sat magnas fai
præco est, non vult verbis iuuari
rebus diues, de plano negotium
suum agit. Ita dico. Ut primum en-
iuscunque videris effutum prodi-
gumque ornatum, omnia te vidisse
cogita. Intus nihil sperandum.
Quidquid opulentianū erat, quod
laudem, admirationem, amorem
prouocare posset, palam videri.
Contrà ubi videris ad modestiam
cunctā composita; minoraque ver-
bis promittentem, hunc arbitrare
rebus diuitem. Plerumque enim
hæc commissa, opulenta ve- ba, res
tenuis; paupertina oratio, res lau-
ta. Et verò solidæ opes non egent
landatore. Illa commendationem
poscunt, quæ indigarebus dictio-
ne adiuuari debent, casura sine
hoc fulcro. Ita virtus vestiri indi-
gnatur. omnis vestis minor illâ est.
ostentari nuda gaudet quidquid
addideris, infra illam est. Nec cu-
iuscunque ornamenti tanta digna-

M 3 tio

tio est, quæ non maiora tegat, si vir-
tati adneatur. Et sanè mirum, ve-
ttes de homine suo iudicare, &
non raro de toto homine, ut non
necessum habeas interiora scrutá-
ri, virilis habitus est, modestus, ad
grauitatem compositus? idem plu-
rimū de animo cogita: varius est
& ad levitatem factus? mentem ex
his metire. Ab animo namque or-
namenta veniunt: & animi ferè
Index vestis est, neque hoc priua-
tim tantum, sed & vniuersim.
Nam ut conuiuiorum sic & vesti-
um luxuria ægræ adeoq; marien-
tis ciuitatis indicia sunt, & semi-
nariū in Republica Catilinarum.

Quòd si proprius etiam ornatu-
m caussam examinaueris, nullam
reperies extra placendi studium.
nemo enim sibi, nemo in tenebris
ornamenta deponit. Scenam il-
la postulant, & spectatore gaudent,
cui soli hęc panduntur. Et tamen
Deo & seculo placere non pos-
MattL, 6 sunzus. *Nemo enim potest Deo scr-
uire*

uire & mammona. Et fortiter Apo-
stolus : *Si adhuc hominibus place- Gal. 18
rem, Christi seruum non essem.* Huius
& illorum oculos implere hacte-
nus negatum omnibus, conces-
sum nulli. *Amicitia* namque hu- Iac. 4.
ius mundi inimica est Deo. Et quid
respōnsurus es Deo in illa decre-
toria hora, in his ornamenti libi-
dinum g̃stuariis deprehensus , in
hac facie noui lupanaris ? agno-
scētne suum sub alienis signis mi-
litantem , alieno sacramento ob-
stricatum ? intuere Christum cuius
ductu è dura seruitate in liberta-
tem vindicatus. Ornamenta con-
fer militis & Ducis, serui & Domi-
ni, rei & iudicis. poteris sine ru-
bore ? aut decedes ab hac regula ?
xterna est, falli nescia. an de orna-
tu vices, pr̃miaq; de viō con-
ditore referes ? aut ignorabat ille
quid potissimum sequendū, quid
deligendum ; tu sciebas, condito-
rem docturus ? nam si hac bona
sunt, quæ tāto ambitu prosequeris,

eur non amplectebatur bona quæ
norat Deus? si ignorabat, vide
qualem tu Deum statuas bonorum
nescium. Et potest aliquid bonum
esse quod ignoret, aut quo careat
Deus? aut bonum quodcunque a-
derit homini, aberit Deo? miser
Deus quem boni huius accessione
vincet homo. Sin nefas est cogita-
re ullum omnino exulare à Deo
bonum: quid vilia delegit, quibus
non ornaret, sed tegeret corpus?
quid ornatum omnem contem-
psit, vt naturæ supereracaneum, vt
delicti somitem, vt incentiu[m] li-
bidinis, vt nutritium voluptatis,
vt v[er]sionis materiam? neglexisse,
Deo contemptile est: nec quisquam
prudens bonum negligit, quo sine
molestia potiri poterat, nisi fors
maiori obstruat bono.

Relinquamus Deum & illias de-
leatum falli nescium, rem ipsam
suis ponderibus pensemos. Quis
paullo prudentior, & à plebeia re-
motior beta, miratur parietes te-
nui

nisi marmore inductos, quasi igno-
ret nihil illis solidi marmoris ines-
se: aut quod sub Ägyptiis istis Afri-
caeque crustis lateat calx & rudera
& ignobilis lapis? quis auro tecta
perfusa? mendacio sanè, nisi bis
pueri simus, nemo applaudit. Et
quis auro vilissima integri ligna ne-
sciat? marmora fôrs & aurum non
immerito quis miretur & laudat,
ut nobiliores vilissimæ terra ver-
rucas; parietes & tecta vili lapide
& ligno contexta quis miretur?
quis, ut ab inanimis ad animata
transeamus, asinum buxeo liuore
macieque emarcidum amet, cum
illum viderit bullis aureis ac pîli-
ibus balteis exornatum? extra asin-
am suum ornatus est. Quis stri-
gosum equum purpura instratum,
phaleris gemmeis, frenisque ar-
genteis superbum? extra equum
suum purpura & gemmæ sunt. Ea-
dem reperies in homine, quem sub
purpura, auro, gemmisque sudan-
tem vides. Intuere sub purpurea

M. 5 hac

hac aureaq; sarcina quantum sordium lateat, quantum miseriarum. Et ferè quo quis plus auro radiat, purpuraque gemmisque fulgurat, hoc plus integrit sordium. Bene.

*Cor. xi. ad rem nostram Apostolus : *Quæ pueramus ignobiliora membra esse corporis, his honorem abundantiorens circumdamus. & quæ in honesta sunt nostra, abundantiorem honestatem habent. Quem proinde videris maiore impendio corpus velantem, hunc cogita mentiri velle hoc ascitio ornatu formam, aut potentiam qua caret, aut alieno illam mendacio iuuare : ita qui vestitum omnem Arabicis aut terrarum ultimis perpluunt odoribus, hos meritò arbitramur pœdori tegendo, fœtori medicando medicabula hæc querere, & à peregrino solo, aut belluarum odoratis recrementis putori suo remedia mendicare. nam quis domi diues, quis de suo potens, quis viribus integris, quis forma valens, alieno adiuuari velet?*

lit? mendicitatis genus, & in opiz
suæ tacita coufessio est ab aliunde
mutuatis opem poscere.

Hos verò tales quis felices aut
beatos iudicabit? non magis quām
illum ad quem pecunia magna
confluxit. Beatus ille est, cui ani-
mus erectus, excelsus, nullius ap-
petens; nullius nisi Dei indigens
est: cuius bona nulla vis excutit:
quemque fortuna, cùm nocentis-
simum ac se uissimum iaculum in-
torserit, si pungit, non vulnerat;
si liuorem tanquam sequitur vesti-
giam relinquit, idq; perrard, san-
guinem nullū elicit: imò in quem
quæcunq; fortuita aut destinata se-
culi huius iacula, grandinū more
dissultant, quæ incussæ tectis siue vi-
lo habitantiū incommodo crepitant
& dissoluuntur; aut fluctuam in-
star, qui dissipant & disrumpun-
tur rupe superstante, & in concussa
ac indomita cervice adlatratores
suos & inimica murmura despecta-
te. Hunc tu beatū meritō dixeris,

M 6 hunc

hanc formam præstanti, quem virtus
decorat vestitque nobili integu-
mento, quod nec cariem nec exca-
tem sentit, nec atteritur, sed inua-
lescit & roboretur uisa. nullæ gem-
mæ, aurum nullum, purpura nul-
la splendet, si cum hoc amictu
componatur: adeoq; aurum, gem-
mæ, purpura, nox metu & scrupuz
quædam testæ sunt, si cum virtutis
ornatu conferantur. Iaculator e-
nim hæc lucis & apparatus sui ra-
dios supra cœlorum summam: bea-
tarumque mentium oculos in ad-
mirationem laudemque, quin &
in amorem sui ter maximum cœli
Numen prouocat. Cuius si in te
benevolentia delectaris augmen-
to, adhibe incentiva maiora. & ut
nouis semper auctibus crescat a-
mor, cingere vestibus illicibus di-
uinorum horum affectuum. indu-
ere proinde sanctitatis byssino,
probitatis serico, pudicitiaz purpu-
ra, submissionis coccino, pietatis
Tyrio. Exornatamq; ac veluti na-
tura

tura sua naufragam animam, hisce
nitorisadminiculis subduc in mo-
destiz portū, in casti cælestis amo-
ris fidam stationē; discussis omni-
bus laciniosis pomparum & deli-
tiarum corporis ineptiis, quæ de
propinquo luxuriz curant negoti-
tium, & obstrepunt castis diuini a-
moris proritamentis, internique
decoris gratiam adiecitio prosti-
tuunt velamento.

Fuge quisquis Deum amas. infi-
da in mutuatitio hoc corporis ni-
tore statio est sceleribus proludēs,
infame ad nauigantibus male spei,
deteriorisque rei promontorium
est: inenatabile excussis profun-
dam, irrespirabile deuoratis hypo-
brychium. quemcunque fluctus e-
ius effocant, inferi desorbent. Ne-
mō dicat, Quis tutò percauebit?
exeundūmne de sāculo erit? pau-
corum hoc est, & non nisi à Deo
delectorum. nec hoc volo. sed po-
nenda superuacua illecebra, & fœ-
minam in viro mentiens, in ma-

M 7 trona

trona lenam, in virgine meretrixem. submitte has dolosas plagas, hec incautis animabus, & solum columbis extensa fraudum retia. sepone auribus, collo, brachiis kandaria, & quidquid de raritate & peregrinitate gratiam possidet; non interantur vni lino, nec dependeant collo, aut innendantur comis saltus & agri & villarū pretia. neque enim de integra conscientia prouenire hoc studium potest placendi per decorem, quem naturaliter inuitatorium libidinū nouimus. Nam quod tantis multorum periculis de Britannico aut Indico mari ambitio piscata & voluptatis illecebra? quod inertissimorum concharum verruce? quasi de sunt terris irritamenta libidinum: & inter sequentis Oceani flatus querenda aut è piscium cerebris, aut è draconum frontibus lapidostas luxuriaz sit ministra, ut Christianus de piscibus & serpente cultior, paratiora de facili libidinum iacule-

iaculetur terris cœloq; scandala. a-page hęc à Christiauo pectore lasciuia & aucupia. prima placendi Christo destinatio, cultus moderatione peragitur. docebunt hęc quotquot cœlo magni, quotquot terris aliquando Christo suo iuncti. „Paria si speras, paria secessare. parilitas cultus parem famulatum dominumque testator, nec alia tutior ad illios obsequia & præmiationem via est, quam quæ cœloq; iam ascriptorum pedibus calcata est. Quid nouas cogitas semitas? omnis ab illa via aberratio morti proxima est. per altas niues qui itineris ignarus viam sibi sternit nouam: qui per infames scopulos maritimaque brevia, Oceano inassuetus audax noua proludit semita: qui per arenos campos, pulueremq; nullo vestigio signatū iter calcat nouum; non fatuus audit, & erroribus adiacet? idem de illis cogita, qui alia graduntur, & non sueta cœlorū incolis via. Vis incolmis portum tenere?

tritis

tritis iam antè insiste vestigiis, & securus delige, quæ non sine periculo negligere potes. Prudens damnata cum potest vitat, fatuus se iis innedit. Tu tutiora securus sequere. Totte iam olim omnium ætatuum exempla in utramque fortunam docent. Non potes ignorantem prætexere in tam protrita via. sequere. donandus præmio pari.

C A P V T VII.

S C I E N T I A. Cognosces hic 1. quæ vera, quæ solida sit. quæ non possessorum, non auditorem, non spectatorem lectorē fallit. 2. quæ fatuæ apud plerosque student lampades, solo merito cœlo lucendæ, solidi salutis accendendæ. 3. quæ in anis omnis per litteras, membranasque veteresque codices cagitatione sit. 4. prudenciam illorum qui cœlo studia reponunt, Deo dies, Deo noctes sacrant. Virtutique serū

seriū inuigilant, qua vna non moritum nomen paratur. Reliqua aut senescentium iniuria temporum, aut inimica manus, aut ut quam longissime protendantur, dies ille ultimus elementorū disfido pronotandus, ut mensarum analecta, ut solearum puluerem, euerret.

Quò mihi eruditio breui morituro? quò fama litteris comparata? quò pulueri & cineri hac laudum scabie? quò pruritas & titillatio oris & calami alieni? Æ inanes cogitationes nostras! impallescimus chartis, & posteritati valetudinem sacramus. Emedullamur ad nocturnas lampades, & per insomniam nomen venamur. & pro gloria risum, latumque pro laude cachinnum referimus. Ita dum vitam in alieno sedlamer ingenio, sannas satyrasque reportamus alienas; dum alienæ manus occupamur gloriam, inglorij viuimus,

mus, melius silentio & in tenebris
aut densa nube morituri, quam in
cuiuscunque liberoribus denti-
bus, & mulique mortibus vixiri.

Iam quotus quisque est ad quem
tot nobis syderibus solibusque su-
data vel de nomine manant? con-
cedamus lectores. Quanti è milli-
bus intelligunt? & inter hosce
quam difformia iudicia? unus lau-
dat? vituperant decem. Audeo.
probat unus? damnant centum:
nec quisquam ferè est adeò amicus,
qui non multa ad iucudem reu-
get. Nemo tam constans pertinax-
que admirator, qui non aut plures
lucernas, aut circummorsos mo-
rosiore calamo, doctiore dente
desideret, vngues. Hic corpus &
vniuersa damnat membra. ille
multalicet probet, damnat pluri-
ma. Alius plus sanguinis boni,
plus casti ruboris plus succi melio-
ris, plus etiam nativitatis aut ascititij
coloris, plus nervorum & virium,
plus singulatim aut vniuersim ro-
boris

boris desideret. Est qui delegetur
 macie, gaudeatque si virginem
 suam dictio preferat; alter toro-
 sam & matronalem habitudinem
 vbere suo diuitem laudat. Huic
 nisi Asiam totam, illi nisi Africam,
 qualem Tertulliana videtur sœ-
 cula dederis; frustra sudaueris. al-
 teri quidquid extra Lacones est,
 nimis molle est, & fœminam suam
 loquitur: aliis, nisi fluas instar
 Nili, arescere credet omnem ve-
 nam. sunt quos solus expleat Tul-
 lius. præfers eiusdem cui Cœsarem;
 nimis leniter fluis. Intonas Salla-
 stium; non placent hi torrentes
 per confragosa minitantes, lecto-
 remque suum terroribus implen-
 tes. Plinios das, Tacitum, Li-
 uiuim, Florum, aut Stoicum Se-
 necam; sœuior frons est, & Catœ-
 niana hœc area duriore sarcula
 proiecissa virum suum plusculum
 sapit. nimirum, non sunt implenda
 pectora tam audacibus dictis facti-
 que nam vt res placeaut, fit tamen

vt

ut vel puerorum more, nisi medicamenta saccarooblinias, respuant salutaria, vel è moliebri ingenio plus placeat leta vallis, & toto ipsa ludibundo æquore, quam aut montes aut nemora in quemcunque masculum oculorum prospectum surgentia. Quid agam? nullius ante trita pede sequor vestigia? audio nouus. & vnde huic patricius sanguis pedibus qui venerat albis? si addo,

Nuilius additus iurare in verba magistri.

Rideor hospes.

Deligam è tot millibus aliquæ, ad cuius regulam calamum hunc flectam? in clamant, Ciceronis aut Sallustij catulus: nihil hic de suo. de alieno agro Moabitis spicas colligit. si pergo, & totum Ciceronem depluo. verborum aiunt plutinū, rei nihil ridentque fœmineam stolam & pallam latè fluentem pulueremque cineremque legentem, & cuiuscunque cœnaculi analæcta

leða verrentem; hyacintho licet,
lilio, violaque sua floreat: rident
capillum fusè sparsum, corpusque
vicinaque; integentem, variis quam-
uis inoculationibus gemmeis tan-
quam stellis per firmamentum su-
um sparsis, discriminatum. neque
enim his Romanū Imperium cre-
uisse, retisse. sub virili iago, callo-
sa manu & pedore, puluerulentis
genis, armata de ligonibus, falce,
aratro dextera, sub pugno, liuore,
vulnera, sanguine, nata succreui-
se regna. monetam illam optimam
esse quæ pretij plurimum habeat
in parua mole, ita & dictione quæ
sensum plurimum, verborum mi-
nimum, virisque semper fuisse plus
facere, quam dicere, fortiusque
quam mollius loqui: dictiōnēq;
adferre rebus grauidā, in qua ver-
borum minimum, sententiarum &
rei plurimum, & cuius nulla pe-
riodus auro aut gemma sua careat:
nec illam quæ in summo natet, qua-
lia leuium metallorū sunt, sed quæ
altius

altius fodienti thesauros ostentet: nam fusam illam dictionem, rotundam, teretem, calamistris circumsecus inustam, sandaliis magnitudinem mentientem, versicoloribus pictam, ad tibiam & citharam, ad speculum & capsulam factam, fœmineæ frontis & oris esse. virum tubis & tympanis deleteri: nec ullam gratiorem illi musicam quam quæ ab armorum fragore venit, ab armata collisaque mutuo dextera: talis ferè virtutis sermocinatio est, docta non bella; fortis non venusta: succincta & ad corpus stricta, non latè fusa, quæ caudam non sibi, sed populo trahat. hinc illud: *Cuius orationem videris sollicitam & politam, scito animum quoque non minus esse pusilli occupatum. magnus ille remissius loquitur & securius.* Oratio vultus animi est, si circumsona est & manu facta, ostendit illum quoque non esse sincerum, & habere aliquid fractum. Et sane quod hec ornamenta si non
menti-

mentiēdꝝ venustati? iam quis prudens Apelleam tabulam, Polyclteam aut Phidiacam statuam ornauit veste? Hęc non vnuſ magnis vbiqꝫ vocibꝫ & ingenti laterum contentione, supercilio graui, oculis ardentibus, ore ſeu eriore, vultu athletico, & qui plus promitteret ex Herculea clava, Vulcania incude, Ioue tonante, fulminante, Diana vmbra culis, Iunonio symmate, Veneris ſtola.

Etsanè quæ exteriū nitent & in superficie splendent, interiū plurimū ſordent. hinc illud. *Plus ornamenrorum oculos ferit, plus narres odorum, plus ſordium latet intus.* Nec quisquam maiora ornamenta minoribus texit, nec ornatum adhibuit formæ à qua vincitur, niſi aut ornatui à forma venustatem paret, aut à mutuo hoc lenocinio, toti corpori mutuandam pulcritudinem ſperet. Ac fruſtra ornatur extero, quid domēſtico diues ornatū plus habet ornamen-
torum

torum quām accrescere illi possit à
quacunque peregrina manu.

Tangamus proprius omnem literariam artem. Quantē in hac fabulę? quām nihil spondet fixum certumque? imò quām labili omne hoc edificium arenę, flumini, aëri instratum? iam quantis animis surgitur in re nulla? pudet referre. De interpunctione quanta bella? non alia Roma aut Grēcia vidit maiora. de verbulo aut syllaba extra ordinem tanquam extra aciem suam posita quantis insurgitur animis? Hannibales, Alexandros, Scipiones, Césares, Pompeios si in partibus cogitas, nihil cogitas. cadunt hic liuores & vulnera perennata, & ad cuiusq; lectoris oculos rediuiua, ita in omnium mentibus renascuntur infelici redanimacione cedes eternitati coensurandę. Vncis ô quis non indulgeat naribus,

*Nec lingua, quantum sitias canis
Appula, tantum*

exerat,

exerat, aut non ingenti ciconia
pinsat à tergo? ridemos insanas
Regum vanissimarum ostentatio-
num molitiones in clemento, cal-
ce, lapide. Ridemus vesanos cru-
delesque in alieno suorumq; san-
guine ludos, dam fines terminos-
que pretendere, quo iure, qua in-
iuria, efferato singuli aoso conatu-
que meditantur. Et præmia tam ex
in his regna & prouinciaz & ma-
gnum imperi nomen: & patimur
sine risu, sine manu, que auriculas
imitetur mobilis albas, dentes bar-
baraq; calamorum scalpellæ, nulli
amicæ, inimica omnibus? vlli par-
cere nescia, omnium odio flagran-
tia, obuiumque quemque calce,
dente, rictu, vngula, cornib; cau-
da, ferociore omni crocodilæ ti-
gricaque rabie, scorpiacaque ve-
nenatione, impetentia. Si caussam
queris tanè efferæ imanitatis; com-
mata aut interrogaciones non loco
positas, capitales litteras male lo-
cas, dictionem verbi transposi-

N tione

tione mutilam, minusq; sonoram,
variamque à cariosis lapidibus, se-
miesisque membranis scriptionem
reperies. adde coniecturas pro cu-
jusque ingenio varias, siue in com-
modiore periodi interpanatione,
siue in solerti verbi in aliū locum
migratione, siue denique in noui
vocabuli substructione, veterisve
exulatione, expunctione. ut non
extra lineam ille cecinerit,

*Grammaticos humiles qui solo cor-
rice gaudent;*

*Quos non admittit intus pinguedo
medulla,*

Sed imperitas aures puerilium
verborum spuma ingenti fastu con-
spuunt. Adde è Græco codice e-
mendatius verbam, quod aut con-
iectoram iuuet, aut vetustatem sa-
piat, aut longius illius peritiam
indicet, aut admirationem noui-
tate, aut raritate sua excitet. de quo
quid dicam? querar, an fileam?
racere tutius. non possum. mini-
tentor licet insurgantique frenmen-
tes,

tes, oreque calamoqae infren-
dant Græco dirum imprecantes,
pulcrum horum calcibus impeti,
pulcrum conspuī, aut post dome-
sticum tonitru irrorari. responde-
bo cùm non vno, Si quis me as-
nus calce feriret, irascar? respon-
debo Aristides: Admone istum
ne postea tam improbè oscitet, &
abstergam faciem. Respondebo
Socrates, Facile diuinabam post
tantum tonitru sequuturam pluui-
am. Et verò ea nunc tempora sunt,
vt nisi Agamemnonis aut Priami,
aut errantis Vlyssis nauib, in Thyr-
rhenū aquor Græca nauigent ver-
ba, sententiarim verbatimque ob-
soletioribus quibusq; deductis, &
tanquam in Charonticū naolum
deportatis, indocta non vni infe-
lixque nauigatio videatur. - Hinc
nisi aut Aristophanis leporibus,
aut Euripidis dolis, aut Homeri fa-
bulis, aut Anacreontis amoribus,
aut Pindaricis imbris. Latinos per-
pluerint agros, Ægyptū in clament

Nilo tabescente, alij, nisi aut Iso-
cratis suauiludiis, aut Xenophon-
tis commentis, aut Herodoti men-
daciis, Halycarnasseo syrmate,
Thucydidis cæstibus, aut Demo-
stenis Æschinis bestiæ simo ster-
coraueris agros; steriles ominan-
tur auenas, & emortuos Latiæ cam-
pos, exramata pomeria, defoliata
nemora, defloratos hortos, denu-
data pampinis vineta.

Doctiorem tamen, hos ornatus,
æstatem, purumque Latium, quale
Augusti æuo, ignorasse mihi cer-
tum. Rarissimus in his Cicero, Bru-
tus, Antonius, Crassus, Atticus:
nusquam Sallustius, Cæsar, Seneca,
Tacitus Græco flore aut imbre Ro-
manos vestiit aut irrorauit cam-
pos. Nusquam Poëtarum Princi-
pes, Virgilius, Ouidius, Horatius,
Juuenalis, Persius, Seneca, Teren-
tius, Lucanus frondes è Græco in
sua, hoc est, Romana, Græca aut
manu aut cortice, transtulerunt
nemora.

Patres

Patres etiam & fidei nostre duces, Apostolorum succedanei, quam parcè Latinam Græco consperserint rore paginam, nequid ignorare potest, qui Tertullianum legit, Arnobium, Minacium, Cyprianum, Hieronymum, Ambrosium, Augustinum, Paullinum, Apollinarem Sidonium, reliquosque, nobis, nisi Latialis campus rorē maceretur Græco, arenaria paucua sunt & emarcidus ager. Nisi assutus aliquis Lacedæmonem panus in Roma niteat purpura,

*Spectatum admissi risum teneatis
amicī.*

Nihil vidimus, nihil legimus; verbo, nihil sapimus. quasi nihil iam doctum, nihil prisci zui, nihil reconditæ eruditio[n]is & prudentiæ sit, nisi Græco turgeat fastu, Græca fulgeat stola. non his assueta docta maiorum s[ecundu]m s[ecundu]m, non Latium nostrum cum staret, & robore se suo tueretur, nullius indigum.

Et quis Græcorum veterum no-

N 3 uorum-

uorumque paginam suam infasciit
Latinis? quis è Latio nostro, & tot
doctis omnium scientiarum & sa-
culorum scriptoribus, sonantia
defructauit verba? quis sententias
lectorem suom implentes? quis di-
cta fortia, quis robore plena; quis
sapientia grauida, sublimitate illu-
stria, flore suo nitida, & ad volu-
ptatem facta, qualia apud Latino;
plurima, tanquam alieni agri flo-
rem decerpserat, ut insereret suo? In-
tueamur singularum gentium non
indoctos vernaculos scriptores,
quis Dalmata Italica miscuit verba
suis? quis Hispanica Germanus,
Flandrica Gallus? quis à primis ul-
timisve sideribus erogata conso-
cianuit Hebreus suis? docta licet,
domique singulorum nata & edu-
cta, & que nulla alia lingua tam na-
tiuà exprimat elegantiâ, pondere,
leprore, singulæ possideant gentes;
nemo tamen peregrino & non suo
decerpta nemore permisicuit suis
fne risu & stomacho aut amentis
nota.

nota. Usque adeo, stolidissimi conatus ac inanissimæ ostentationis, omnium uno ore gentium tessera hec semper fuit.

At nos nescio quod Latij fastidium capiat, nisi forte ad Graecos mores, Graeca sacra respicimus. meliora à nostris & domi nostræ nata possidemus, & viliora mutuamur, nisi fors nouitas delebet, & fastidium vetera ingeneret. ita ferè optima quoque si frequentatio accedat nauseam pariunt, noua licet deteriora amplectimur. Sanè si de vniuersæ dictioris elegantia, venustate, robore questio est; nulli cedimus: si de sententiarum pondere, dictis fortibus, prudentibus; vincimus: si de rerum frequentia ac densitate, amplitudine, maiestate, & augusta copia; vincimus: si de scriptorum varietate, numero, delectu; vincimus. Et magnum aliquid spiramus, animosque ingentes circumferimus, si à peregrina deteriore area in-

N 4 beatio,

beatores campes nostros raderet
traduxerimus. Magis hoc etiam
mirum, cum omnis hec ferè tradu-
cta mutuatio in vana scientiarum
iactione consumitur. pugnamus
de etymo, de verbi nominisq; va-
ria lectione, & ingenti conatu die-
bus nostris tibusque sudantibus, auxi-
lia à Græcis poscimus tam longè
sæpè petita, ut Arabes credas à Sco-
tis subsidia sperare. tacerem, si me-
rita suborta difficultate id fieret,
sed quoties nulla impellente, nul-
laque aut venustate, aut robore ac-
cedente?

Et his meliores ævi nostri dies
damus. Sunt qui ingenti mensium
& annorum etiam molimine,

*Nutricem Anchise, nomen patri-
amque nouerat*

Archemori disquirunt. alij, quo
Acfestes vixerit annos;

*Quo Siculus Phrygibus vini dona-
uerit urnas.*

Non nemo etiam, maior ætate Ho-
merus fuerit an Hesiodus, minor-
que

quæ Hecuba fuerit an Helena, aut
quare hæc tam male tolerit etatem:
Patroclus an Achilles maior fuerit
annis, Sirenum voces Vlysses tule-
rit, & Circes pocula ignorauerit,
socij biberint: an inter Italiam &
Siciliam iæstatus fuerit, an extra
notum nobis orbem, neque enim
potuit in tam angusto error esse
tam longinquus. Veréne votum
pro reditu simulantes,

*Instar monte equum dinina Pallae-
dis arte,*

Ædificarint Graii, vterumque ar-
mato milite compleuerint, Troia-
naque mœnia fatalis machina ar-
mis foeta concenderit, geminæque
angues pelago incumbentes, Lao-
coonta

*Bis medium amplexi, bis collo squa-
me a circum*

Terga dederint in expiantum
intortæ hastæ, raptatus ne bigis He-
ctor, perque pedes traiectus fugam
Æneæ in somnis suaserit. fueritne
Euander Romanæ conditor arcis

N 5 veréne

veréne aliquando indigenæ Fauni
Nymphæque Romanæ occupauer-
gint.

*Gensq; virum truncis & duro ro-
bore nata,*

*Quæis neque mos, neque cultus
erat?*

Saturnusque

*Arma Iouis fugiens & regnum exult
ademptis,*

Latium vocari mandauerit,

*Hus quoniam latuisse tunc in
oris.*

Mezentius Turnusq; Aeneæ dex-
tera ceciderit, an illorum Aeneas.
quaæ Aeneæ ex vero mater, quis pa-
ter fuerit. Anaereon libidinosior
an ebriosior vixerit. Publicanus
Sappho fuerit, Penelope pudica,
an verba sæculo suo dederit. quan-
cum temporis inter Orpheo inter-
fit & Homerum, quatuorne libro-
rum millia Didymus grammaticus
scripserit. quid hæc ad vitam bea-
tam ad quam nati sumus? quid ad
virtutem & mores bonos? iaqua-
mus

mur intro non raro decumanis
maioribus, & impellimur in pro-
funda irrespirabili naufragio pro-
ximi, & sedemus incurij; irreti-
mur blandientium verborum il-
lecebris, illicibusque multorum
oculis impetimur, & venenaria
passim aurum, & linguz iacula
densantur, verberamur hic coma-
ibi genis labrisque ridentibus, sol-
licitat nos aurum, & impetigine
sua proritat honos: ibi effera ra-
piunt & humano crurore bella gau-
dentia; alibi insidiosa fallaxque
sub amico vultu circumuentio, &
dum suauiantur oculi, nouercali-
bus natat mens odiis. His potius
compescendis, edemandis, & in
solidum debellandis ac sub iugum
mittendis, quam curiosis litterarum
placitis dinoscendis elaboremus.
excludamus superuacua & quid-
quid ad virtutem non ducit, quid-
quid abducit.

Verum delectata curatior litterarum cognitio. At non consultio-

N 6 neces-

necessariis incumbere, & quem
tem melioribus instruantur? quis sa-
peruacuis prudens insudat? aut
quis paullò generosior animus le-
uioribus se explicat? quis non ma-
ximis quibusque adornatur, aug-
misis capitur, cui celsior mens
est? infimis insedisse plebeij inge-
nij signum est. Hinc monent viri
magni, dictionem nimis sollicitam
ac politam, animum designare pu-
fillis occupatum. Magnus maio-
ribus distinetur. Quod si loquen-
dum, remissius ac securius loqui-
tur: si scribendum, fortius: osten-
ditque plus fiduciae quam curae. ut
verè dictum sit, studia dictionem
que vultum animi esse. si fucatas
videbis huic oratori mentem quo-
que tenuem esse, fractam, nihilque
magni promittentem. non est viri
tam leuibus ætatem terere: nec in-
dex animi magni concinnitas nec
sollicita verborum disquisitio est,
nec ab accessito nitore sublimia
speranda sunt. Non magis quam à
barba

barba & coma de capta & speculo
formata. Fœminam hęc suam sa-
piunt. Virum magnarum rerum
species ad se vocat: humilia verò
illa nullum excelsum ingenium ad
se trahent. quemadmodum flama,
si concessa via est, surgit in teſta,
deprimi xternū non potest, non
magis quam quiescere. Ita gran-
dior animus ad summa contendit;
addo ex mente Stoici, liberalium
artium orationisque curiosiorem
confectionem, molestos, verbosos,
intempestinos, fibi placentes facere,
& ideo non discenses necessaria,
quia superuacua didicerunt. Inter
que plurima dediscenda potius,
quam si nescias scienda sunt. Ita
passim plena omnia reperies aut
inani Deorum cultu, aut parum
caſtarum rerum serie, in qua obli-
uonis potius scientiam quam me-
morię apprecabitur quisquis xter-
na sperat.

Et in his tamē sudat, imò xta-
tem conterit, melioresque breuis-

N 7 vite

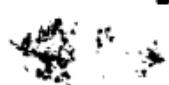
vita dies tanquam in re salutis anima. Quid quod plus in illis quam
 in eternitate ponitur? iunguntur
 dies noctibus, & tot passim deblat-
 tata veteres parum non raro vere-
 cundę membranę, tot derosa ru-
 dera marmoraque lascivientia, tot
 pugnantes coniectiones; & nus-
 quam Christus, nusquam gloria
 cui nati, nusquam beata eternitas
 cui renati. non hoc est in peregrin-
 o solo aenti & exsuccido, & de-
 malignitate sua nocituro sudorem
 sanguinemque fundere nil profu-
 turum, cum habeas ad manam ca-
 sta fœcundaq; in quæ calamorum
 aratra ducas pascua? cum habeas
 cœlo natam, cœlo concessam ter-
 ram, quam meliore proscindas vo-
 mere, fœcundantioribusque riges
 sudoribus; & si aut necessitas, aut
 Dei maior prouocet gloria, san-
 guine tanquam perenni circum-
 spergas in fœnerariam vbertatem
 fonte aut flumine? In tam vilibus
 sudorem, sanguinem, animamque
 potes?

ponere, cùm possis in cælestibus? in tam leuibus dominumq; fallen-tibus verborum apicibus, tanquā in infida fugitiuaque arena do-mum construere, cùm possis in perennaturis nulloque dominum quo destituentibus, nullo fatiscen-tibus, nullaque inani fortitaque spe aut fiducia ludentibus? in tam breui morituris; multorum cala-mis, aut tanquam pede calcandis, aut dente lacerandis, cùm possis in æternaturis, nulliusque moriu aut ferro violandis?

Venio ad iurisprudentiam. à qua quid speres inter tot pugna-tia? inter tam varia legulæ bel-la tantis animorum laterumque contentioneibus desudata, tam in-ani fatuoque partium studio fota, tot dolis fallaciisque tanquam re-tibus circumsepta, tam ludibun-da patronorum circumuentio-ne vanis sponsionibus, clientes-que ludentibus diuitata? quid e-nim in his plurimū yidemus aliud,

quām

Quām inter opulenta viētricia vota
crumenales exenterationes, eme-
dullatis arcis horreisq; adeoq;
defrumentatis sequuturorū anno-
rū messibus? dum variis pollicita-
tionibus clientes ludunt, vacuisq;
promissoriis flatibus fortuitos pro
certis euentibus venditant, alter-
cantum contentiones pr̄proui-
da grarij sui circumspētione, do-
losis inflabellant spebus, vt mutuis
partium flammis ambustis rebus,
soli ipsi aureo dominorem nau-
fragio-concalecant. Intuere de-
inde scientię huius scriptores: &
vide quātis animis insurgant, quātis
decurrant, quām parum con-
fentientibus adh̄erescant, quām de-
vna eademq; re diuersum opi-
nientur, quām fallacibus firmamen-
tis innitamur: quām rationis pa-
rum, vt exulare illam credas: quām
incertarum Legum & in vtramuis
partem pro patroni arbitrio para-
tarum, scriptorumque plurimum.
dicunt quasi ad veritatem fortiter
dixisse

dixisse satis sit. ut iam ratio ferè voluntas patroni scriptorisque sit. ita dum verè solidęq; aut excluduntur rationes, aut nusquam sunt, mens propè cuiusque pro ratione & lege est.

Transeamus ad Medicinam. à qua quid sperem, nisi conjecturas in vita sanguineaque non plebeiorum, sed & Regum, Imperatorumque ludentes? hinc iam primus ille est, non qui doctissimus, sed qui fortunatissimus coniectator est, felicitas hic quedam fortunaque ludit in alieno sanguine, à quo scientiam quisque suam mercatur. quid quod ille ferè principem in hac arte locum teneat, qui plurimum alieni sanguinis hauerit, ille imperitissimus habeatur, qui nullas animas prodegerit, ut tantum iam nominis quisque referat, quantum profusi sanguinis miseriè quorum vita sanguineaque omnis propemodum medica eruditio petitur: quorumque proiectę animę

animę & migrare iussę medicum docuere. quorum defrustata corpora dum errores imperitiāmque medicantis dexterę ostentarunt, celebriorem ferro & inscitia medicum dederunt. conuoca totam medicam cohortem, & experire quām in lubrico pedem figant, quām in alieno faciles sanguine dubij inerrent, inarentque tanquam in vili peregrina humo & alga. Hic morbiū uniuersum ignorat & manum ferrumq; admo-
uet; ille caussas & principia dum dubius sciscitatur, & tanquam per obscurum noctis forcitum rimatur lumen, medica miscet pocula, datura pro fortuna felicem infeli-
cimve euentum, mortem vitam-
ve, tertius ab effusa bile, quartus ab astu precordia vrente, quintus à frigore viscera depascente, sex-
tus à prodiga humoris diffusione, septimus emedullato arenteq; na-
tivo humore & calore mali caussas
venatur, nec deerit qui sanguinem pluri-

plurimam, & mole sua interitam
minitantem, alter qui sanguinem
modicum & tanquam ab avara no-
uercale nutritia manu & ubere,
nonnemo etiam tanquam ab inge-
stuante flama torridum, aliis tan-
quam ab hybernis niuibus albi-
cantem congelidatumque & ini-
micum animę vaticinabitur. In
tam pugnante diuinatione quod se-
vertet ager: dum ille astu, frigore
pellendo inuigilat alter, iste hu-
more depellendo, accersendo de-
sudat alius? non via trita facilisque
ad interitū, dum antē cadūt genę-
nares, oculi, antē anima medica-
mine violētata amica statione pel-
litur, quām egritudo malāque inti-
ma depascentia nota fuerint. Hinc
itur, ut dixi, ad barbaras sectiones,
& crudele imitis animi ferrum, re-
uelatoriū plurimiū & medicorū
inscitię, & soli erudiendo medico
repertū: ut discat spectator demite-
scere, dum humana lustrat viscera
cultroductore, discat exerubescere,
dum

dum secreta rimatur naturę tot obicibus firmata. Hinc indurescit animus & barbarum nescio quid induit, dum in humano corpore tanquam inter gallinę aut bouis viscera inambulat ferrum, manus, oculi, commiserationes ac humilitatem ex assuetudine deponentes, misericordiam ex frequentata barbarie exuentes. Tacerem nisi vota geminarentur, & votis tardior properaret mors, quo citius eatur ad immites cultros, nunquā satis medici imperitiā dedocentes.

De Philosophia quid dicam? ingens hic campus est, in quo nobilissima quęque ingenia tanquam gladiatorum paria, orbe spectatore medio decurrant Circo. Et quid hic sequar aut quem? pars Platonem, pars Aristotelem, pars Averroëm cęco validoq; mergentium more conatu complectuntur. Et ego de meo nouus Iupiter cerebro aut femore, nouum Vulcanū Palladēmque cudam? quis sequetur duōto-

ductorem? quis probabit? singuli
dum sua firmant, conuelliunt aliena:
& ferè ingenti ariete in vicina
decurrunt propugnacula, ed for-
tiùs imperum datori quò è deru-
derata ac deparietata vicinia ma-
iorem gloriam aucupantur. Re-
cense. Et videbis Philosophicæ
strukturæ tot pugnantia substructa
fundamenta, quorū manus huic fir-
mandæ industriā attulerunt. quod si
vel cespitem vnum in aduersaria
arce aut area probauerint, dam-
nant reliqua. idque eo grauiùs ac-
cidit, quo ab audaciore damnatio-
ne maiorem gloriam venantur:
quasi hęc stare non possit nisi in
aliena damnatione tanquam ru-
pe. hinc tam varia à varia manu.
Huic nulla subnixum cœlum vo-
luitur materia, arbitreris Ange-
lum: alteri nec voluitur quidem,
sed illo stante, circumrotatur terra
pendulo perennimō. Sunt qui-
bus orbes in uno cœlo iunameri
propè pro stellarum varietate: nec
uno

vno omnes motu, nec ad orbisum
 tantum suorum motum agitata si-
 dera. aliis nauigant stellę, & tan-
 quam in Oceano scaphę per liqui-
 dum aguntur, motib. singulę suis,
 aliis æthera sunt ære aut chalybe
 fusa. Inuenias qui in hęc inferiora
 tanquam perpetuo matrio nixo
 aut prædiuite vbere fluere velint
 sidera, aut decidui instar matutini
 roris in ipsis adeo etiam animas
 aliquid depluere propensioris vo-
 luntatis, negant alij. De Luna, So-
 le, sideribusq; siue firmatis & tan-
 quam trabali clavo orbibus suis
 affixis, siue inerrantibus sedem-
 que non vnam tenentibus quam
 variè narrata? excutiamus præ-
 dicamenta. Vnum, duo, qua-
 ter, decem reperies. Quantita-
 tem nanc nullam, nunc re, nunc
 ratione sola à substantia sua aliam.
 Relationem aut nullam, aut cum
 subiecto cui innititur eandē; nanc
 discretam ab illo. atque hinc iam
 vno culicis saltu aut muscę volatu
 cœlum

cœlum terramq; mutari, relationib;
bus aut nouē ad natūris aut refugien-
tibus. **Habitus naturæ** adsociatō
res esse, nihil esse, aut si quid fint,
reliquationē aliquām operis esse,
tanquam vestigium presi pedis &
arena signati. Ex infinitis partibus
infinitū componi, adnectentibus
partes indivisibilis tanquam in-
tercursu lenti glutinis: nulloque
zuo ac ne Dei quidem manu, bi-
pedalem calamū partes diuidi pos-
se in omnes arbitratur non vñus.
nec desunt qui è finitis determi-
natisque certo partibus infinitum
omne conflari, in eisdemque Deo
deneccente solui posse velint. eu-
demq; infinitate potentiaꝝ suꝝ in-
numerōs lapides, fontes, ignes, si-
dera, mundosque infinitos creare
posse; pugnare hęc cum natura re-
tum humanarum inclamat alij.
fortius validiusq; quam pro regnis
& imperiis in his opinationū mo-
libus decertantibus partium &
duotoribus & sequacibus, anteque
animam

animam ponentibus quām vel crī-
nem vnum in aduersam partem
transferant, quid sequar aut quem-
nam? quōd si veteres consulueri-
mus, magis etiam pugnantia re-
periemus. si enim Protagoræ affe-
timur, nihil in rerum natura certi
est, fluctuamur dubij, & fluctua-
mūs æternū: si Nauphani, vñū
certum est, nihil eorum quæ audi-
mus quæ videmus certi esse, nihil
proinde magis esse quām non esse:
si Parmenidi, nihil est præter vñū:
si Zenoni, ne vnum quidem est, to-
taque rerum natura inanis aut fal-
lax umbra est.

Claudo h̄as omnes scientias
Theologia. quam vnam scientiarū
omnium quandā quasi Deam ne-
mo melioribus tintus ignorare
potest: siue illam cogitemus quæ
scholis, siue quæ pulpitis & audito-
rio nata, siue quam iudicij simul
ac ingenij magnitudine metimur,
hominum moribus, vite, negotia-
tionibus adequatam, Verūm quo-
tus

tas quisque è tam varia doctorum
turba hęc aut legat, aut intelligat.
& inter eos qui intelligunt quām
pauci idem sentiunt? & cùm ferē
ea probemus quę sentimus, quām
rari probant? iam in tanta raritate
quid anxij stamus? quid pro his e-
medullamur? andeo. Quid exce-
rebramur? quid meliorem sanguī-
nem transfundimūs in chartam; &
atramento tanquā sepia nobilem
tingimus animam, qua vna viui-
mus assimilatio quędam magni
Dei? aut quid in tam exiguo intel-
ligentium, tamque raro laudan-
tium numero fatigamur miseri, aut
cui potissimum yitz & sanguinis
partem damus?

Et ut largiamur concedamusque
his omnibus aliquid inesse, quod
laudem mereatur, quodque non
immerito doctum sudorem pro-
uocet, quod accidat somnia, quod
violentet oculos, erigatq; caden-
tes, & amicam quietem armata de-
pellat dextera; quodque follie-

O sum

cum percūiat pēdus gloriꝝ ani-
 dum, & irrequiem ingerat cordi
 posteritatem cogitanti: quanta hęc
 sunt, & quām diu viētura? & vt tri-
 buamus vitam, quō mortuo vita?
 aut quid calamorum & chartarum
 demortuo domino? quō pruritus
 aurium cadaueri? quō linguarum
 calamorumque orisque titillatio-
 nes cinerato corpori? seqūiturāne
 scriptorei suum charta & calamis?
 & alieni oris admiratio, laudatio,
 comprobatio stipabunt sistendum
 audici, mediumque raptum tute-
 laribus densabunt armis, aut ani-
 co cinctum defensabunt agmine?
 an cauſsam aegerū sceleram rei in-
 exorabilis aduocati tribunalis? &
 ante flecti nesciūm iudicem sta-
 bunt oratores? & quid speremus
 criminibus tanquam rupibus con-
 sepulti à yeteribus membranis, à
 solerti interpellationum nomi-
 numque coniectura, ab inanibus
 Poëtarum fabulis, libidinibus gra-
 nibus, à dictionis tereti rotunditate,
 à leui

à leni verborum flumine, aut sale-
brosa dēsitate? à mascula torosaq;
dictione, à virginis, ab audace, a
fusa & que syrma trahit, pallamq;
stolamq; latè spargit, à stricta & ad
arma clypeumque nata? quid à la-
risconsultorum vepribus, à matuo
se vulnerantibus? à legum in alien-
nis possessionibus lusu, à crume-
nali clientum internecione? quid
à medica manu & ferro, dum con-
iecturis luditor in alieno sanguine
& iugulo, & tanquam pilz daratim
vita pellitur repercutiturque for-
tuito prospero aduersoque iactu?
quid à Philosophico robore & cir-
eo, vbi pedem pedi, peccas damas
pectoris? quid à docta pressaque
argumentatione, vbi duris castibas
aduersarius perit? præcepique
nunc hoc, nunc illuc agitur? quid à
Theologico acuminie? à docto
Scholasticopuluere? à virida ardē-
tis animi disquisitione? à terum sa-
gacimedullitus indagatione? mors
& una dies, hora vna, momentum

O 2 rapiet

rapiet quidquid hic doctum. Ibi-
mus in cineres, in plebeium pul-
uerem indocto calcandum pede,
in ignatum cinerem rustica spar-
gendum manu. in terram & argil-
lam, pororum & vermium escam.
sistemur Judici sine charta & cala-
mo, apud quem pari libra & lance
mens docta & imperita pensatur.
pari, manus sub calamo & aratro
sudantes, pari docta membranae &
agrestes caulae. libri ubi erunt, &
ad lampades noctibus sudata ve-
lumina? ubi docta charta ingenio
superante manum? ubi præcox so-
lertia ignauo repressa calamo? nisi
quod ab his grauior subductio:
maioraque nomina à maiore inge-
nio. Splenduit hoc claritque ex-
coltum artibus, ornatum scientiis,
ingenti nomine & fama? erit cùm
Deus à claritudine, maiestate, eru-
ditione, rationum initia ponet, eo
plus exacturus quo plus acceperis;
vt donationis prærogativa & cœlo
eruditio concessa aut labore parta,
maioris

maioris alieni æris te seum statuat: plus redditurus qui plus accoperis. ita à donorum magnitudine, magnitudo reddendæ rationis pendet. Quod tunc faclum velles cùm susteris sola, cùm ab his splendidis & docta scriptione accusatio crescer, aggredere nunc anima. Deo ætatem a non esque expende, noctibus illi vigila. illi vita, sanguis, viresque iudoresque fluant. æternam si speras, emedullaberis illi, emaciaberis illi, deroboraberis illi: illi lampada lunaque luceat: illi dies, illi desudent profuturæ noctes & in æternam lucem migraturæ. Ingente messem spondet sudor sanguisque fusus centupla fœneraria redhibitione. Semen enim omnis hic sudor sanguisque est, cuius fructus cœlo tanquam horreo suo inferendos sperare possumus. diues est qui spondet, fallereque & falli necius, diues non promissorio tantum, sed & satorio, messorio, remuneratorioque verbo, cui qui-

O 3 cunque

cunque manat sudor cœlo reponit
tur, exsoluendus cœlo præmiatione
eterna. Hunc cogita. huic stu-
dia, omnisque; seria fluat cogitatio.
nulla indonata abibit. nulla præ-
mio suo vidua. à litterarum verò
studiis reliquisque scientiis quid
speras? aut quibus hęc cultorem su-
um præmii donabunt? non emo-
lumentorum in iis pars longè ma-
xima, vt audias, O hominem lit-
teratum! seculi sui sidus magnum!
sol italicus, Belgicus, Gallicus! Ger-
maniz ocellus! litteratum prin-
ceps! artium meliorum medulla!
omnis purioris scientiæ mel me-
rum! purum saccarum! quam simi-
lis est adulatio amicitia? non imi-
tatur eam tantum, vincit. apertis
auribus recipitur, & in ima de-
scendit præcordia, eo ipso gratio-
sor quo lædit grauius, dum vitia
sub virtutē nomine obiicit blan-
diens inimicus. quanto feliciores
erimus, si audiuerimus à cordato,
O virū, qui diligentius seit viuere
quam

quām loqui! cuius omne studiorū
in formanda mente versatur, cuius
omnis labor in animorum peren-
naturo cultu ponitur! huic te or-
natui, huic scientiæ dede, quæ te sz-
cali huius terribilia, tyranni minas,
tormenta, ignes, fortunæ deprimé-
tes tollentesq; ludos doceat con-
temnere. quæ doceat fidem serua-
re Deo, maioribus, paribus, infe-
rioribus, eliciatque nobiles has &
viro dignas voces, Vre, leca, non
prodâ. ied quò magis secreta quæ-
ret dolor, hoc illa altius condam.
quæ doceat voluptatib. imperare,
& tanquam efferis belluis manicas
& cōpedes iniicere, & cancas fer-
reas, & flagris etiam comprimere
ferocientes minas. quæ te liberum
statuent, quæ iuris tui, quæ non ser-
uientē aliis, non submittentē cer-
vicem sceleri. dabūt hęc tibi virtu-
tum ac sapientiæ studiū excelfum,
forte, magnanimum. nam illa lit-
teraria studia pusilla & infantiæ
prima sunt, & tanquam canarum,

fasciæ. & quem hęc ullo sęculo. bo-
num fecerunt? ne promittant qui-
dem. cui ad virtutem vel de lon-
ginquo viam strauerunt? cui ver-
borum illa & syllabarum constru-
ctio, interpunctionum curiosior
adornatio, fabularum cognitio &
enarratio, versuum modificatio-
metum ademerunt, cupiditatem
exemerunt, libidine refrenarunt,
odia represserunt?

Iam Musica quid dabit? quid vo-
cum nerorumque dispar concor-
dia? quid cùm omnis vox & mel-
leus modicator Æolium expres-
sero simplicem, Afrum varium,
Lydium querulum, Phrygium re-
ligiosum, bellicosum Dorium?
quid ubi aut Apollinem aut sequiu-
tus Hyagnem manus cañendo di-
scapedinauero, variasque uno spi-
ritu tibias animauero, lēuisque ac
dextris foraminibus acuto finitu,
graui bombo omnimodis peritus
modicator musicam concentum
miscuero? quid ubi lyra auro ful-
guran-

gurante, ebore candicante, gemmis veriegata variè intonuero? magnum aliquid daret, si animum cùm virtute & Deo suo consonantem concederet, si mentem nunquam sibi discrepantem, nusquam cum ratione pugnantē, nec quidquam prater vnum Deum extra se quęrentem largiretur, si suam virtutum concentu beatas cœlorum mentes, Deumque ipsum in admirationem & amorem exciret.

Geometria verò, Astrologia, Arithmetica, totaq; Matheſeos ſchola quid dabit? quid latifundia metiri, auaritię calculos & digitos aptare? & quò mihi

Frigida Saturni quò ſe ſe ſtella recepit,

Quos ignis cæli Cyllenius erre in orbes?

Quæ nubes inerrent Lunæ, quæ ſubterlabantur Soli, quæ comitantur? quid aut minentur aut promittant ſidera cùm aut hostili aut amico ſe obtutu viderint? Digna

O 5 hęc

hęc forent cui noctes diebus ian-
gerentur, si homiitem docerent
eis, & sibi metiri & labili huic quos
cibum potumque vix pedali stu-
macho, aurum & opes morituro
domino & fōrs hac hora: si non
eam diuidere docerent agellum, &
ad calculum redigere pedes etiam
decempedam fugientes, quam ne
mo rorem intutiat melior vicini
seges & potētia, & aliquid ex meo
abradens: si non tam docerent ni-
hil de meo concedere, quam qui-
bus modis totis possessionibus
spoliatus fecurus hilarisque dies
transfigam, maxime cūm, si vera fa-
genda sint, non nisi opum coloni
sumus rationem Domino redditu-
ri: si docerent, non in quadrum
redigere quamcumque formam,
non siderū interalla numerumq;
recensere, non irascentis Lunę mē-
strua incremēta, aut senescentis de-
liquia, iterumq; post mortem sedi-
mū, post vitā mortuę aut mortuę
similimę, nouo semper audiū aut
decre-

decremento varię; non ad ealculum vocare terrarū opes, fatigasq;
Regum agitationes; sed animum
metiri, & alterius sc̄ali opes pro
magnitudine sua pensare, in illas
meliora de penetrali pectoris vota
iaculari, illis infudare, Deo pro si-
deribus inhērere, illi optimā par-
tem nostrī sacrare, illi indissocia-
bili nexu æternū riungi: vitę de-
mique nostrę dīes ad calculos vo-
care, memores illius!

*Si verò Solem de rapidum stellaf-
que sequentes*

*Ordine respicias, numquam te crav-
stina falles*

*Hora, nec insidiis noctis capiere
serem.*

Omnis enim hora pōstrema tibi
erit, omnis prima, nec quidquam
super hoc caleculo imparato tibi
obuenier. si qaq; fluit ultima erit,
exspectata erit; si minus, in lucrū
sepones, ut aliquid virtuti accedat
dum fluit, ne elabatur inanis.

*Confer deinde famam quam &
O 6 diurna*

diurna nocturnaque commentatione speras, cum cælesti, confer mortituros laudatores, admiratores cum cælestibus. confer finem cui doctus omnis sudor calamis & charta funditur, cum Deo cui in virtutis stadio curritur & sudatur. confer utriusque studij magnitudinem speratam. confer tempus utriusque gloriæ commensuratum; & tutiora, certiora, maiora prudens sequere. Nam ut largiamur aliquid gloriæ ex varia scriptione tanquam riuum è stillicidio fontis manantem, quamdiu stabit hic fluxus? quamdiu stillicidium? fugit mundus, & quidquid hic magnū, ad vilem deducet arenam ultimus decoctor ignis. Ibumusque docti indoctiique ad destinatum præmissionibus finem. In hoc quæ scripturarum gloria? nam siue inter infelices animas æternis trademur ignibus decoquendi, siue inter beatas æternis donabimur gaudiis, quod doctæ scriptiones? nisi ut in infeli-

felici æternitate crescant scriptori
suo tormenta, qui quod meliori-
bus poterat, deterioribus dedit:
quod salutaribus, noxiis impendit:
vel quod à scriptione sua proba
longissimus abfuerit vel sanè ut in
felici illa beatitate minora conse-
quatur, qui temporis meliorem
partem plus scriptioni quam vir-
tuti impenderit, & scriptioni vel
vanæ, vel nihil ibi profuturæ, vel
famæ tantum conciliandæ, vel o-
stentationi inani, vel aduersarios
vltro parandi, vltro prouocandi
studio, vel tuendi denique sui, nec
alia.

Et sanè una hic virtus assidue la-
bore comparata, quantis ibi scri-
ptoribus anteit? una Humilitas fre-
quentatis submissionū conatibus
parta, omnibus libris tanto ibi
splendet gloriōsius, quanto hic de-
licuit submissior. una Continentia
tanto ibi scriptoribus lucet niti-
dius, quanto hic fuit neglectior.
una Obedientia omni eruditio-

O 7 tanto

tanto tibi clarescit amplior, quanto hic incubuit prostrator. unus hic solidè Paupertatis amor opumque fuga, tanto ibi doctis voluminibus opulentescit angustius, quanto hic iacuit depressius. una in Deum Charitas tanto ibi clarescit amplior, quanto hic enituit minor, omnibus scriptoribus librisq; maior, omni scientia calamisque altior, omnipagina membranaque doctior, omni ingenio excelsior, viribus potentior, iudicio certior. Ibi tot doctis indecū fulgebūt chariūs; ibi tenerę virgines & quarum nec terris nota nomina omni eruditiose consurgent altius. ibi nudis nota solitudinibus turba, eremo nata, educta vepribus & siluis, antris prostrata, glandibus & aqua pasta, librorum, artium, scientiarum & calamorum ignara, totorbe toto eruditione claros anteibit.

Ut meritò inclamem, Beatus
cui pro libro & calamo, crux.

Christi

Christi & clavi; pro charta & atra-
mento lancea & sudatus sanguis;
pro docta scriptione & lectione,
vulnera & sanguis prodiga non iam
manu, sed corpore toto fusus, bea-
tas, qui in flagris & cruce imitan-
da legit; qui in vinculis & alapis
sequenda meditatur, qui in felle &
spongia & propudiota purpur
eminem contemnit seculi purpu-
ram, delicias omnes. beatus, qui in
corona spinica omnem represtit
carnis stimulum, eo poteritius do-
mans quo insurgit validius, eo ge-
nerosius enecans quo minatur ar-
dentiūs. Crux & vulnera non do-
cta volumina sunt, è quibus cœlestē
hauserunt solo cœlo concessam cru-
ditionem tot Confessorum millia,
animos viresq; induerunt tot Mar-
tyrum agmina: continentia bibe-
runt, continentiam professe, que
maturitatem suam soli Deo sacra-
runt, que virginitatem suam illi so-
li maritarunt, mactata & enexta li-
bidine, & quidquid ad hanc ducit:

in

in corpora sua sequierunt generosa
& spontanea maceratione, verbe-

Heb. 11. ratione, tot Anachoretz, qui Cir-
cuierunt in melotis, in pellibus ca-
prinus, egentes, angustiati, afflitti,
quibus dignus non erat mundus: in
solitudinibus errantes, in montibus,
et speluncis, et in caverne terræ. la-
pidati, scelli, tentati, in occasione mor-
tui, verbera experti, vincula et car-
ceres.

Et quò mihi litteræ, & quidquid
mens manusque docta docto lusit
calamo? quò tincta charta dictio-
nis purpura? qnò prosa vorsaque
facundia Elegiz flebilis, morden-
tis lambi, ridentis Satyræ, modu-
lantis Lyrici, laudantis Heroas, in-
tonantis classicum, aut ludentis in-
ter pascua? quò facilis comœdus,
quò terrens tragicus & horridum
infrendens, aut cum fremitu, in-
dignatione, lacrymis auditorem
dimittens: si Christi mei speciem
purpuram, rorantes lacrymas, con-
uicia & risus, blasphemizæ voces,
spinas

spinæ & clavos, verbera & cruce-
m, tristem exitum sole fugiente,
cœlo exhorrente, terra tremente?
quanto meliore facundia, sonan-
tioribus verbis, potentiore motu,
dilectis fortioribus, doctioribus sen-
tentiis, implebant os, pectus, cala-
mum hiantia Christi vulnera, &
nil nisi mansuetudinem, clemen-
tiam, veniam, ac tutelarem prote-
ctionem, cœlique gaudia spiran-
tia: omnibus Poëtarum, Orato-
rumque queralis aut elegantibus
verbis, siue ad venustatem, siue ad
eruditionem, siue ad motum de-
lectis ac compositis? quanto me-
lioribus densioribusque lacrymis
fluent genæ Christi sanguine ma-
didatae, sudoribus maceratae, quam
que aut Poëtarum lamentis, aut
Oratorum perorationibus expri-
mantur? que leges, crucis legibus
in innoxio vertice pro tot noxiis
gratiore? que Principum placita,
caelestis Patris, in delictorum ex-
piationem, sanguineo decreto cer-
tiora?

tiora? quis legibus poenam debuit
 & pro nocentibus innoxius ad
 omnem iusticæ expletionem ex-
 foluit plenius? quæ medica manus
 balneaque cum hoc sanguinum
 sudorumque balneo comparari
 potest? quis fons, quæ ve medica-
 bilis aquæ cum hoc purpureo late-
 ris fonte, aquam sanguinemque
 deuomente, imbreque salutari suo
 cœlumque terramque perpluente?
 quæ herbe, hortorumque pratorum-
 que flores, cum hoc purpureo ma-
 nuum, pedum, capitis, corporisq;
 rotius perenni flore componi po-
 fuit? semel hic sanguis fluxit, eter-
 num medicus fluxit. semel propi-
 natus est in delinqüentia veniam,
 eternum expiat. semel porrectus
 est in venenarij paradisiaci delicii
 antidotum, semper profuit. Iero-
 folymæ fusus, limbum cœlumque
 penetrauit.

Iam quæ Philosophia, quæ Theo-
 logia cruce hac certior? tenebref-
 sunt omnia ingenia ad hunc Solē,
 noQe scit

modestis omnis eruditio ad hanc
lucem crucis suffixa. in hac indo-
eli sapienti, & simplici mente inh-
rentes vulneribus, teneroque af-
fectu confixi clavis, ingentique fi-
ducia pleno sanguinem ore prolo-
entes, plus referant hauriuntque
eruditę mentis, quam omnis Phi-
losophia aut Theologia spondere
audeat. Docti animiūm vulnera, e-
rudite & nimium fanguis, omniū
Ubique scientiarum celo terraque
concessarum fons largissimus, ma-
re magnum cuius vna de milibus
gutta cęlum explet terramque, ex-
ho terraque, & quidquid illis con-
tinetur, sanctior, nobilior, maior
omnis cui humana eruditio com-
parata, fatua, delira, meraque in-
scitia est, indigna calcari pedibus,
substerni verbere indigna scientia
nomine. Proficisci anima ad
hos doctos scientia fontes, ad hęc
eruditioū purpurata flumina. nō
multis annis scientia hic paratur,
nec magno molimine doctrina
con-

constat; vltro se hic omnis sapientia expandit, protendit manus, laxat brachia, plenoque effundit sinu quidquid cœlo terraque datum. amplectere. strata facilisque via est vltro profundenti. hauri. uno audaci amoris haustu epotare potes quidquid cœlo terraque magnum, quidquid doctum. Nec certior diuini quam pauperi, docto quam indocto, valido quam debili, potenti quam engenti, patet aditus. facilis cuique ad omnem scientiam ex hoc fonte via est. prona ex hoc flumine potatio est, larga diuesque ex hoc Oceano salutarium vndarum copia est.

Extingue sitim quisquis es. oblationes animorum queris? maria hic sunt. Ne exhorreces hoc profundum. licet mergeris, beatus. & sanè felicia in inenatabili hoc profundo naufragia sunt. quid haeres? beatus ille qui ad amoris hosce scopulos impingit nauem: quem absorbent flatus, effocant vnde.

vnde, ne verere, quin & totis fau-
cibus elementum hauri. permisus
amor fluctibus est, innexa his vn-
dis scientia est, omnisque erudi-
tio perennatura. quam nulla tem-
poris longinquitas, nullæ inuale-
tudines franget minuētve. quod
si pergis hic etiam sitire, si ignoran-
tiis integri, ignauiae tuæ tribue: nam
si vel ora referas, influent totis o-
stiis oblationū flumina. si de-
liciarum venaris roren? fontes re-
peries perennes, nulloq; sitibun-
dum anhelumque venatorem su-
um die destituentes. Amorum per-
scrutaris torrentes? flumina hic ha-
bes in quibus natet hæc amans ani-
ma, paradisiacis meliora, certiora.
Vina te delectant? ingredere cel-
las has promas. quid metuis san-
guinem? vina fundunt nollis com-
ponenda. hinc fortunata illa po-
cula amoris mista manibus, quibus
nobili celestmate præit pocillator
noster, *Bibite & inebriamini amici
mei, ebrietas hæc Virgines, Marty-
res,*

res, Doctores generat. etiam haec
perfusi Apostoli, cum momento
citius pescatores facti sunt orbis
Doctores, à plebio sago & pedore
nati momento seculorum magi-
stri, nusquam hic scholæ, nusquam
magistri, nusquam libri, nusquam
rostra & emulæ exercitationes uno
celesti spiramine, à rustica scapha,
ab agrestibus retibus, à pertenui
piscatione prodeunt omni facula-
dia, Philosophia, Theologia in-
structissimi. intuere altitudinem
Paulli, maiestatem Petri, grauita-
tem Iacobii, robur Thadæi, acomē
& delicias Ioannis. & vide an illa
secula à quacunque eruditione pa-
ratiores tulerint. intuere omnium
vbique gentium vernaculaos scrip-
tores, & vide, num quis Paollo ri-
metar profundius, Petro doceat
augustius, Iacobo exsurgat gra-
nius, intonet Thadeovalidius, huat
Joanne in epistolis suavius, aut
antepronida futuronū cognitione
in Apocalipſi extollatur sublimius?

atque

atq; hęc uno superno afflato Christi cruce & sanguine tanquam anteambulo ac prænumerario didacto institutionis non multò pōst sequunturę , dum viuis Spiritus & validos amoris ventos & doctas jaculatur linguas, omnium etatuum scientiarumque omnium eruditrices.

Quod si sapientię reliquarumque te virtutum pulcritudo capi: plena hic nemora sunt. & quę fuscundior hac arbore silua, è qua pomā carpas primordialis delicti & dolosi pomī clementię sponsionis depulsoria ? excute ramos , qua cœlum se terraque porrigit patulos. quos flores fructusque desiderabis , siue ad delectationem varios , siue ad necessitatem certos , siue ad mala pellenda medicos ? Odoribus delectaris ? fluit hęc arbor odoratioribus lacrymis , quām quę terrarum ultima odorumque diuites Arabes odorato diffundunt imbre. Peccata re terrent ?
junc-

imergere his lacrymarum, & sanguinum balneis, perlauaueris. Magis animis. & rape has occasiones certi nitoris, felicitatis certæ, vt ille tu nihil penes Deum nisi nauseantis stomachi fastidium, arborifas qualis penes aquas fertur & infundibus perennat. ne dubita immersi his balneis, mundaberis, abstergeturque quidquid aut ventus error inquinavit aut ignorantia contaminavit, aut defœdauit improbitas; mundamque pectoris tui domum Spiritui sancto superuēturo parabit, quod se ille cum cœlestibus donis lubens volensque inseret.

Neque tu hic mihi ingenij tenuitatem, aut languentis memoriz fluxam labilitatem adfer. nihil enim altitudo aut hebetudo mentis ad cœlestem hanc institutionem, virtutum insationem, scientiarum largitionem afferunt adimuntque. omnis mens bona omnium hic capax est, peccus omne docile est, ingenium

gēnium omne idoneum est. tan-
tum aude & perfīta. quo maior fi-
ducia, plus referes. quo ardenter
amor, hoc munificentior dextera,
& eruditior scaturīgo est. Aude.
Quid repulsam vereris? etiam post
illam patet via. bibe. quid ebrie-
tatem pertimescis? etiam ebrietas
hic laudata. amplectere. quid vir-
ginitem tuam circumspicis? omnis
hinc exulat non castus pudor. os-
cula infige. quid oris vorecundiam
pudicamque frontem cogitas? ni-
hil his basis cōlum terraque tulit
castius. Quid æstatem adfers, aut
congenitam ingenij tarditatem
recenses? tenelle hic virginēs vin-
cunt viros, pueri Philosophos ri-
dent, & indecta plebecula primos
Theologos post se relinquunt. do-
cent Cæcilia, Catharina, Agnes,
Agatha, Lucia, Christiana, Susanna,
Domitilla, Prisca, Emerentia-
na, Barbara, nec vlla eruditior sci-
entia est indecta hac inscitia, quæ
extra Christū suum, illumq; cruci-

P suffi-

suffixum nihil nouit, felix ignorantia, dilecta Deo, æternitatis socia. sola prudens, sola docta, sola secura sui, sola æternum beata, yi-
&ura æternum.

Erigere anima. viue hac cœlo sa-
piens, fatua terris. viue cœlo co-
gnita, ignorata terris; cœlo docta,
iudocta terris; cœlorumque elo-
quentia, Philosophia, Theologia
instruta, infans & neglecta terris.
felix infantia, ineruditio felix, quæ
te doctam statuit Deo, & illi soli,
æternum illi. felix quæ extra hunc
vnus nihil audit, videt, loquitur.
extra crucifixum suum nihil intel-
ligit, meminit, sapit: extra hęc
vulnera nihil ambit, amat, sequi-
tur. cuiusque litteræ omnes, Phi-
losophia ac Theologia omnis, ars,
scientia, votaque omnia & calen-
tia de penetrali pectoris suspiria
sunt in vnam crucem.

Hoc demum vivere, hoc scire,
hoc sapere est, intra hęc vulnera
vivere, morienti comori, patienti
conso-

consociari, suffixo affigi, totumque in cruce hac amoris nidum figere. nec aliud præter hunc flagris concisum, pugnis contusum, sputis turpatum, vinculis arctatum, spinis coronatum, clavis confixum, lancea perfosum nosse & sapere. Hic enim omnium scientiarum finis & terminus, hic spei & fiducia nostræ, hic fidei & amoris, hic corona & gloria, hic triumphi & beatæ aeternitatis semita & meta est. fruere anima mea, & pascere, teque ipsam exple hac scientia, quæ sola verè doctum, sola sapientem statuit, & extra quam omnis humana eruditio, eloquentia, Legum peritia, Medicina, Philosophia, Theologia infantia, mera fuitas, & extremi delirij ultimæque inscitiz certissima cognitio est.

P 3 CAPUT

C A P V T . V I I I .

B E L L A . Q u o r u m l e u g e s p l u r i m u m
 cauſſas, & ab inopia, improbitate,
 fastuque natas, feroceſ duclus, in-
 fauſtos exitus, immanitatemque
 ferociamque ſupra belluas hic vi-
 debis. Neque enim iam vniu-
 teri tantum, ſed & vniuſ pa-
 tris ſoboles, vniuſ ſpiritus aurae,
 vniuſ argillæ portio, vniuſ pro-
 paginiſ ſurculi, vniuſ ſeminis fru-
 ticeſ, vniuſ cœli hæredes, vniuſ
 ſanguinis pretium, in mutuum ar-
 mati iugulum ſtamus, tanquam
 ab hauriendo, & non à prodigè,
 Christi exemplo, ſanguine dando,
 gloria naſcatur. Hanc qui querit,
 cœlo querat: cui ſoli illam repo-
 ſuit Deus fæneraria largitione
 remetiendam.

H ACTENVS homines. nūc
 etiam imāniores feris. qua-
 rum ferocissimæ quoque intactum
 hominem tranſeunt, mitescunt
 blandie-

blanditiis. Ita delphinis , quibus velocius nihil habent maria , ita ut etiam salientes nauium transfor- lent vela, cum provocati insignia- liqua contumelia, iraque subiacet, inhorescunt dorsuales spinae , & statim minae & bella. admone mu- sicam, conquiescunt animi, & ubi- cunque symphonie est, gregibus adnatant. admone hominam vo- cem mulcentem, blandientem, re- condunt iras tanquam in vaginam, vt captos arbitrere humana voce tanquam modulis & tibiæ cantu. quid quod familiaritate semel im- bibita mœror exsurgat si qua mors occupauerit amatum, etiam usque ad ultroneam mortem , vt nihil in his requiras præter ferrum & nia- nus quibus testentur amore. nar- rant veteres cum à Baiano littore inequitantem paerum delphinus -Pateolos deuheret, emortao e- quite suo , sub oculis publici desi- derij mœrore vectorem interisse. eadem habes in Herma pueri, que

sūm insidentem vndosior nēcaſſet fluctus, ad terram cadauer ubi
se exiſſet, confeſſum reatū ſuum
delphinum pœnitentiam morte
mulſaſſe, cūm profunda tanquam
inhospitę crudelitatis inimicum e-
lementum detestaretur.

Quanto homines, ſi oculis or-
bem qua patet inambulemus, iſma-
niſſimiſ belluis crudelioreſ ſunt?
- rapiuntur non uno loco in quem-
anque ſanguinem. non & con-
ſanguineum, adeoque eiusdem
vteri? inuenias qui matuo ſe viſi-
mas habent, & ossibus adoleſt
ignes focorum; hinc ſi quem ho-
stem naſti,

*Illum in plurima ſectum
Frusta ac particulas, ut multis
morruſus vnuſ
ſufficiat, totum carroſis oſſibus
edit
Vicitrix turba. nec ardenti deco-
xit abeno,
Aue verubus (longum uſque adeo
cordumque putauit,*

Exſpe-

*Exspectare focos) contenta cada-
uere crudo.*

Sunt qui de hostium cutibus & se
& equos integant crudeli pronou-
camento. sunt quibus cibi sunt hu-
mana viscera, & qui hostilem cruo-
rem è vulneribus ebibunt bellui-
no suetu. crescitque apud hos glo-
ria ab epoto sanguine, vt inter op-
probria vel maxima sit hanc igno-
rasse, castasque retulisse fauces.
quin & fœdera inter hos cruenta
sunt, mutuoque mistum sange-
inem alacres hauiunt. hinc decan-
tatum illud,

Solitosque cruentum

*Lac potare Getas, & pocula tin-
gere venis.*

Nec honos alius maior quam plu-
rimum hauisse ab aduersarij in-
galo, dum adhuc calet anima &
spirant minz, & feruent odia, qua-
si abeuntem inimicam animam in
viscerá sua tanquam in hostili mo-
numento recondituri, quo ater-
num sequant. reperies, ne quid

P. 4 immat.

immanitati desit, quibus decus
sumimum in parentum cadavera
fixare dentibus, & pecudum mi-
litias carnibus mensas instruere, ca-
pitumque ossa auro inorata in po-
culorum circumferre ministerium,
quo purior sacratiorque ex his bi-
bat quicunque sanguine propior
est, ut mitia iam censeas Diome-
deas presepio in quibus in homi-
nem non sauiunt humani dentes.

*Mites Busiridis aras,
Antiphata mensas, & Taurica
regna Thoaneis.*

Non belluas vincimas? omnium
ferocissimam Basiliscum tradunt.
herbas necat & arbores, cerrum-
pit, aërem vt nulla propè auiū im-
pune transuoleat, adeo pestilenti
spiritu in vicina quæque grassatur;
horrentque etiam serpentum reli-
qui, si quando vel eminus vénien-
tis sibilum exceperint, proniique
fugam meditantur. homines non
vicina tantum, sed terrarum vlti-
ma ferro & igne depopulantur, vt
cùm

etim in propinquo desit, quarant
per tot spacia crudelitati suz sege-
tem. & Basiliscus reliquzque ferz
raro ad sanguinem propter ipsum
veniunt, fame stimulante rapian-
tur ad hæc szua, quz vbi resederit,
plurimùm & ira & crudelitas: nec
resumunt hanc nisi aut proritatz
aut fame viæ. homines quantis
de caussis ad sanguinē decurrunt?
quantis in innoxio szuiunt iugu-
lo? quoties effera rabie viscera
scrutantur nihil nocitura? quoties
tanquam per iocum & lulum aut
alez iactum voluuntur in sanguine?
& bellatis satis est occidisse;
homines etiam tormenta in mor-
te querunt, indighabundi si in uno
simpliciique mortis genere hostis
cadat, cogitantque szuitiz suz pa-
bula, vt toties pereat quoties per
nouos cruciatus pellitur anima.

Nec hic stare confueuit crudeli-
tas, luntas perquirunt mortes, vt
per singulos cruciatus ferocia pro-
betur. vellent nimiram æternum

P 5 inimi-

Inimicam mori in æterno crucia-
tu, nonisque auctibus per monien-
ta pœnas crescere, odio crescente.
ita dum æterna furent alantque o-
dia, æternos votent cruciatus. ne-
que satis sequisse in viros, itur ad
mulieres imbellem sexum, in qua-
rum etiam vteros sequire placet.
mitior Herodes qui in natos sequiis,
nec passus est militem sequire in ab-
dita natura, quæ voluit crudelitati
suæ intacta. At inter arma non pau-
ci, vbi classicum insontorit, nisi
effodiantur vteri, & vix ingressæ
animæ violenta raptentur manu,
nimis sibi clementes videntur. du-
ra obstetricatio quæ ferro viam pa-
rat in interitum. Ita plerumque
gratuitò malos & crudeles audi-
mus. adeoque, ne per otium se-
mel tympanis excite torpescant
manus, fontibus exhaustis, itur in
insontes. ut iam iuxta bonos ac
malos trucidare glriosum, virgi-
nes rapere pulcrum, puerosque
à parentū complexu à sanguine & vbe-
re ma-

re matrum, matresque familias in alienam potestatem redigere, cadaveribus denique, crurore, scele-re promiscue omnia complere.

Sed neque hic furori finis, ita in lapides, arbores, herbas, pomœria, in piscinas, fontes, flumina. ut ad ferociam satis sit adnumera-tum aliquando fuisse inimici pos-sessionibus ita

*Nulla manus requies, densisque
insibilat aër*

Verberibus,

Si ferro vulnerique materia desit, quo usque ò furor ! & ex his lau-dem etiam sperant repleturi altius historię laconas infami pagi-na. minùs mimirū glriosum clas-sem in hostili nataſſe sanguine, ca-daueribusque acta retro flumina: si non orbis ipſe subducatur pedi-bus, si non incendio latè populante, pecoribus arboribusq; eneatis, in mutos ſcuatior lapides, in ho-stiles cespites, in ligna & lateres, minùs fortes validiisque habeantur.

P 6

Et

Et homines hi dicī volunt, & non
 immanissimę bellum? sed & glo-
 riā sperant, tanquam à generofā
 manu & peſtoře hæc tam barbara
 nascantur. virtutisq[ue] etiam no-
 men sceleribus imponunt. hinc
 pessimarum rerum audacia, forti-
 tudo vocatur; bona aliena largiri,
 liberalitas; misericordes, ærarij fu-
 res, alieni innoxij sanguinis pro-
 digi largitores, iustitiaz administri.
 qui cùm bonos omnes perditum
 eant, improbos quoque foueant,
 Reipublicæ consuluisse videri vo-
 lunt: cumq[ue] pat sim oppida, mu-
 nicipia, colonias spoliauerint, e-
 uerterint stupris omnia poluerint,
 non sacro non profano abstinen-
 tes, continentes audire volunt.
 Imò, quo quisque in libidinem ac
 leuitiam corruptior, hoc modera-
 tor haberi desiderat. & commone
 jam vitiis virtutis nomine insigni-
 ri velle, tegiturq[ue] pulcro vesti-
 bulo infamis domus.

Pudor

Pudor impudentem celat, audacem quies,

Pietas nefandum, vera fallaces probant,

Simulantque molles dura.

At intuere tacitus mecum in alta
Rempublicam pace, videbis exu-
lare hęc crudelia & barbara ferita-
te hominem infra belluas ponen-
tia. ex illa enim lenitas & mansue-
tudo, & mutuę dexterę, & sine cu-
stode & armis vita secura sui. se po-
ne arma, ignorabis crudelitatem;
pone ferrum, & damnata feritas
est; tubę sileant tympanaque, &
exurget probitas pietasque; inton-
net classicum bellaque matribus
inuisa, quę quemque dignitas, vir-
tus, etasque proteget, quo minùs
stupra cędibus misceantur? hic
grandes senes, & exacta etate
feminas viles ad prædam, in ludi-
briam trahi videbis, ibi adulta vir-
go, aut quicunque forma conspi-
cuus tot raptatur manibus, ut ipsos
non rapti raptores in mutuam per-

niciem ardor agat. alibi templo-
rum calcantur dona; & quę sacra-
ta Deo, prostibula exornant. At
vbi obvia quęque direpta, abdita
per verbera & tormenta scrutari
lubet, siuntque dominorum pro-
ditores servi, liberi parentum, &
adulterę virginis mater. faces dehinc
in manibus, quas vbi præda om-
nis excussa, in vacuas domos, &
inaniam per ludibrium & lasciviam
iaculentur templā, vt vel ignibus
st̄tim expleant quam non sanguine,
non libidine, non præda va-
luerunt. hinc deformis & misera-
passim facies, vulnera simul &
scorta, crux & adulteria, ignis &
præda, lacrymæ & risus, ac inter
arma plus quam in luxurioso otio
libidinum, prorsus ut eosdem fu-
ttere credas & lasciuire. inde tan-
quam perlusum frigido enim nunc
ferro & mente sanguire placet; vt ar-
bitreris in varia cede, oculorū pa-
bula queri. quod si quibus relicta
in poenam anima, tenebris clausis
sequo-

sequoq; ardenti ferro, cum mætore
& luctu, inter repetita verbera, no-
nusque cruciatus, morte graui-
rem vitam exigunt. iam quoties in-
stratos per cubilia, propterq; men-
tas, nullo hostili metu, non timo-
re, ac ne belli quidem fama, flam-
ma ferroque grassatur miles, nol-
la aut sexus aut ætatis commisera-
tione, nullo sacro prophanoq; de-
lecta? nec aduersis tantum castris,
sed ex iisdem cubilibus, quos simul
vescentes dies, simul quietos nox
habuerat, ex iisdemque contuber-
niis disceditur in partes, ingeran-
tur tela, clamores, vulnera. & du-
bia spè causa, suorumq; iuxta ac
hostium ignoratio. ita ceci in mu-
tuum ruunt sanguinē, non huma-
ni, non divini iuris memores, non
socię mensę, non coniugalis thori.
Ferox nimis animus prava semel
via ingressus, ubi consueta non
suppetunt, fertur accusus in socios,
in ciues, in consanguineū sañgui-
nem, mouet composita, res nouas
veteris-

veteribus eomponit. & si negatim
alibi, sicut in domesticos, in filios,
adeoque in thori sociam.

A fratre frater, dexter a natipar-
rens

Cecidit, maritus coniugis ferro
iacet,

Perimuntque fætus impiæ matres
fus.

Tantum ad improbitatem valet
iachocrata per classicū feritas. non
sistit illa, nec antem modum ponit,
quam doméstico latet sanguine,
candemque cæde, sanguinem
que suorum sanguine expiauerit.
eumque per vndantem vndique
sanguinem vestigia traxerint, per-
que socia corpora viâ sicutiæ stra-
uerint, carnificumque manu thea-
tra maduerint, ciuiumque cruento
tota natauerint oppida, in sepul-
tusque opulentissimarum ciuitat-
um ruderibus populus iacuerit
cineribusq; cineres permisti nullo
lignorum cadaverumq; discrimi-
ne; cum que seculis crenere una
rapuerit

rapuerit hora, & ad humilem arenam vagumque puluerem deduxerit inimicus ignis, mutuæ eunt gratulationes, onerantur barbaris narrationibus mensæ; & sicca pocula sint, nisi narrato natent sanguine; languida fercula, & naufragium hospiti suo factura, nisi his famem prouocantibus condiantur. ille maximus qui ferociissimus, qui que plura crudelitatis exempla per cachinnum & iocum miscuit, bis crudelis, facto & narratione, fors etiam narratione crudelior: facta comitantur ira, indignatio, & recentia odia, ac tanquam fornace sua calentia at vbi illa refederint, & vindictæ iam litatum est, quæ rabies posito ferro, inter amica pocula, conuiuales mensas, eadem cogit tanquam nouum ferculum nouæ feritati saturandæ repetere? & quorum memoria roborem meritò cuiuscunque etiam durissimæ fronti excutiat, incunda commemoratione recensere? ut non iam subite

monemur enim non in vanū. Quod dicit se in ipso manere, debet sicut illud
 Ioan. 3. ambulauit, & ipse ambulare. cùm omnis Christi actio nostra fuerit in-
 stitutio, à qua qui aberrauit, totidem
 aberrauit cœlo, eternitate tota. in-
 felix error qui reuocari, qui emen-
 dari, qui corrigi non potest, sed
 cum eternitate finitur.

Venio ad bellorum caussas, rem
 arduam. neq; enim gratuitò quis-
 quam bella & ferrum cogitat.

*Quis enim furor hosticus vlla-
 Velles prior arma monere,
 Cùm vulnera saua viderer.
 Nec præmia sanguinu vlla?*

Hunc metus & conscius scelerum
 animus, adesa patrimonia, & no-
 men à proavis magnum, malique
 existimulant mores, & sanè mag-
 num incitamentum cùni vetus
 nobilitas per libidinem pocula,
 lusum prodigasque manus sine
 gratia & auctoritate esse cœper-
 it: iisque obnoxia esse, quibus
 si patri-

patrimonia confiserent, formi-
 nati essent. atque hinc iam illz vo-
 es matuo se inhortantes, Emori-
 ræ stat quām miseram vitam tra-
 ere, aut per dedecus amittere, &
 lienz superbiq; ludibriom fieri.
 iam quis ferat, cui maiores sum-
 no natant pectori, vulgos diaitiis
 superare, & habere etiam que pro-
 fundant, nobis rem familiarem e-
 iam ad necessaria deesse? nec ma-
 gni moliminiis res est. audacia pro-
 mis erit. Et vero in vacuam Rem-
 publicam imperum facere nihil
 magnam. vacua autem est, in qua
 publicè egitas, priuatim maxime-
 que in plebe opulentia est. in qua
 reparati quisque consilium capit,
 nec alteriusquam augendæ rei sue in-
 nigliat pecuniæ seruus. alia condi-
 io maiorum ætate fuit, neque tam
 orona ad hæc magna via, cùm ani-
 nos ad publicè consulendum
 promptos, non libidini, non am-
 bitioni, non avaritiæ obnoxios ad-
 erent, publicaque domesticis po-
 tiora

tiora haberent publicum & rationem
priuato p̄spōnerent, easque ve-
ras opes c̄stimarent quas publicē
in opūlenta Republica quisq; pos-
sideret, priuatim verò nihil extra
virtutem haberent, quam quisque
pro thesauro & ingentibus gazis
p̄ssideret. at nunc in tanta mo-
rum corruptela facilis ad imperia
via est. tantum in cœpto opus erit,
succedent reliqua.

Ab his initii expeditum ad bel-
la iter est, neque deesse quidquam
potest animo cum primis excuso
& ad audendū parato, quem hinc
paupertas, inde dicitarum stimu-
lat sitis, magna audacię incitamen-
ta. Iam exhaustę opes, turpis men-
dicatio, fœda dignitatis accisio,
domestica in vniuersum conuinia
exulare iussa, alienę mensę auca-
patio, seruitia abacta, vxor inor-
nata, neglecti filij, ipse inglorius,
non ingens calcar sunt ad ferocem
animū per tribulos & auia, per sa-
xa & rupes, per dumeta & incalca-
ta me-

ta nemora concitandū? non vali-
 dus ignis ad sua incēdia excitā-
 da; maximē cùm ad extremā de-
 mesticarum serum quasi despera-
 tōnem ventum est? grande malū
 poteris quiesci quod aliud, ad immā-
 nissima quęque audēda. Nam cùm
 eō res redacte sunt, Ut aut miserē
 vita trahenda sit, & cum perpetua
 paupertate lu&gandum vulgi fabu-
 lam: aut non nisi audaci factō opes
 parandę, quibus dignitatem no-
 menque tueatur: si in excelsas ne-
 cessitas hęc mētes impegerit, nihil
 familiarius est quā noua moliri, &
 audere quę moderatus exhorreat
 arimus. Nam cùm mortē egestati
 pr̄ponant, hanc verò non nisi au-
 daci factō sciant se posse effugere,
 quācunq; rem illipellendę idoneā
 audent. nec quidquā tam immane
 barbarumq; est ad quod expalle-
 scat aut trepidet. quod si cōsequunti
 fuerint, tū demū beatos se arbitrā-
 tur: sin min. vna morte finē statuēt,
 quā omni egestate potiorē dueūt.

Sed

Sed neque talibus socij deesse possunt, nec audentiz illorum scintilleg, non incendio faces. Magnus enim in quacunque Republicae gentium numerus, qui postquam per luxū sua profuderunt; fidem, probitatem, modestiam, animamque ipsam vilia habere didicerunt, omniaque semper quam decus veramque è virtute gloriam cariora. inde lingue periuria, testimonia venalia, signatores falsi, scriptores mendaces, probitatis osores, modestie hostes. Quibus cum libido luxuriaq; nihil reliqui fecerit, querenda noua luxui materia. quam cum in alta pace non reperiant, commouenda pacata sunt, felicior nimiram in turbido piscatio est. Ab his quid speres? nam cum prodigia eos mens comitetur, adeoq; & crescat, dum que per facili perfidia parta, pari largitione profunduntur, in eterna egestate sunt; quare & in eterno bello necessum esse. huc enim una reliqua illis ratio-

tio est, qua quæ prodigè diffundant facili via consequantur. mors proinde sola malo huic remediū est, quæ sola profusioni, egestati, & rapinę finem statuit. Tolle has è Republica Deus pestes, has mali seminis noxias herbas, hęc tritico tuo intersparsa zizania ignibus deputata, hos maligni fruticis & cauli venenarios flores, hęc impia radicis barbara germina, hos nouercalis vineæ labruscatos palmites, hęc spuria vitulamina nimis altis fœcunda radicibus, hęc denique omnis pietatis, probitatis, calitionis toxica. Neque enim hęc alia manu cadere, alia eradicari, quām tua Christe possunt.

Alium dominandi libido, & immodicæ gloriæ sitis, cùm maximā laudem in maximo imperio ponret, ad arma ferrumq;ne protrusit. nam quid aliud agebat Alexandrum & ad ignota mittebat, cùm orbe toto circumferret arma, nec pateretur sub uno sole subsistere

Q

nullo

nullo lassandam sanguine immansimi pectoris sui rabiem; crudelium ferarum more, quæ plus quam ex igit fames, mordent: cum ultra Oceanum mundique claustra properaret, indignabundus ad angusta Herculis Liberiq; vestigia? non immensa crescendi cupiditas? negque ille tum ibat, aut humano more properabat, sed rapiebatur ponderum more in preceps auctorum, quibus voluendi finis est iacuisse. ita quod naturæ satis est, homini non est, cum inuentus fuerit qui concupiseret aliquid post omnia.

Quid Cn. Pompeium externa, quid domestica inire bella, quid illum in Asiam, Africam, Hispaniam, per nota ignotaque maria terrasq; traxit, quid per tot flumina incessaque propè homini nemora, arentesque campos, & solo pulvere suo macieque notos? quid per Pharsaliz agros, cum aquile utrinaque aciesque starent Romanæ,

quæ

pro orbi domando satis esse poterant, & sanguis etiam olim matrimonio natus: si non insanus imberandi amor, nomenque Magii?

Quid Cæsarem in sua iuxta ac publica immisit fata? non ambitio & gloria? vnum supra se ferre non poterat, cum Respublica duos ferret. Gallici triumphi, vix tandem Romano sanguine parti, nimis lenia gloria præmia, nisi accederet Italia, & in Africanum Afaticumque exilium Roma mitteretur, tot locis damnata quot orbe toto imperauerat, nisi Pharsalici campi Romano natarent sanguine, nisi Ibericus ager Romanis integreretur cadaueribus; nisi Respublica in Dictatore Dominum non Consulem admitteret, expleri ambitio non poterat. quanto maiore in omnem posteritatē pietatis gloria cum Camillo, civili parandum imperiam sanguine exilio posthabuisset, cum eodem,

Q 2 laud.

laude etiam in omnem æternitatem maiore, armatus, si qua patriz necessitas, si quis extraneus hostis postulasset, redditarius: quantoque maiore cum Coriolano laude nou matris imperio, sed patriz cessisset lacrymis, clarior iam à miseracione, quam à ciuili sanguine? frustra hac ambitioni monita. nescit illa lacrymas sanguine pasta, nescit misereri cædibus saginata, ignorataque hunc pietas, quæ impietati litauit, & per quam viam crudelitati stravit. nam si quæ fuit cum matrio lacte imbibita, eluit hanc ciuicu[m] crux, efframque pro pietate barbariem impunit.

Quid Marius cum Teutonas
Cimbrosque concideret, cum lugurtham per exsuccida Africæ deserta, per ardentem puluerem, per saxa sole decocta, per tostos ardoribus campos, silvasq; rupibus suis implexas sequeretur; cum post Minturnensem paludes, post sex consu-

consulatus raptos ciuili supra Numidarum & Teutonum sanguine maderet? tot illum pericula viarumque incerta, bellorumque dubia appetisse credemus virtutis impulsu? Marius exercitum, Marium ambitio ducebat, & per patriz cineres raptabat. quanto prudenterius cum Scipione exiliū, cum Catone mortem delegisset. sed nimicrum ambitioni patria peregrina est, ciues hostes sunt, suorum sanguis Baianz thermz, quibus immanis hęc bellua puluerem deterget omnis humanitaris, si qua fōrs reliqua à patre laeti supererat.

Quid Sullam in ciuilia rapuit bella? quid Romam ciuium suorum natare sanguine, proscriptiōnibus, vinculis, exilio coēgit? si non eximia Mariānis trophais ambitio, efferaque sanguinum sitis? nimis mite ambitioni erat peregrino patriam madere sanguine, nimis tritum hostili lassari cadauere; nisi ciuiam suorum fatigata cedibus infe-

I^x ingemisceret genitrix, non si fatitum ambitioni foret. & quis sciret imperium Sallē? angustis Italia terminis clauditur, proscriptionibus orbis implendus erat, ut nullus iam annulas imperia ignoraret.

Atque hi omnes similesque quos recensere longum foret, cum infestis omnia signis concuterent, cum agerent ante se agmina viatorum gentium cum regna triūphalib^z plaustris circumfereant, turbinum voluebantur more, qui ipsi ante omnia voluntur, eoq; maiore impetu, quo nullum ambitioni frenum est. rapitur enim ipsa prior exco incursu horrentium studium more, qui antē colliduntur quam collidunt, & reperissa, magis etiam in se sequunt. Quanta hi intus bella sonent animo? quam validis aguntur cogitationum exercitibus? quanto aerorum fragore concutuntur? intus sequiora premunt bella ascen-

ascendentium inuicem, motu quoque se prementium & interficieniem cogitationum, curarum, & anxietatum. nulla hic ac ne in alta quidem pace pax sedet, nullus sine ferro somnus, sine tympano ac tuba nox est, dum alia ex aliis nascuntur nouasque spei, timoris, glorie aut ignominiae caussas suggereunt, secunda malorum matre ambitione perpetuo in felici partu & bole que suos locupletante. eternam miseri, quibus nulla animo quies, sed eterna collisio est, maximo persimiles estuicai nulla statio est.

Ac licet opum & glorie ferè causæ bella inter mortales sint, plurimum tamen his libertas prætexitor, quam nemo paullo generosior nisi cum anima simul amittit. Necesritas etiam, fidei ac religioni tuendæ. pro qua non fortunas modò, sed & animas ponere pulcrum; illique hæc sanguinum & animarum libamina tanquam anathemata figere magnum. neque v'la

Q 4 res

Es alia prouior ad excutienda imperia, nouanda, turbanda, quām
 vbi religio prætexitur, sanctum
 nomen præuē rei. vbi pietas &
 Deus magna nomina præfiguntur
 improba voluntati, maximē apud
 plebem. vulgo enim ad hæc rapi-
 mur, & audiuisse satis est. quæ no-
 minibus his obteguntur quāti no-
 runt? quām rari excutiunt? quām
 pauci pectora recludunt labiorum
 horum? os ferè contuemur & mé-
 tem verbis metimur. neque quem-
 quam in re salutis mentiri velle,
 vbi pro anima & aternitate stan-
 dum, arbitramur. accēdunt voces
 faces Reipublicæ, regnorum ful-
 mina. sibi vnumquemque stare &
 eadere. liberos nos naturam con-
 didisse, mancipia nunc paucorum
 dominandi libidine fałos, qui
 non corporibus modò, sed & ani-
 mabus vincula iniiciant. neque
 vlla re libertatem magis elucere,
 quām si quod cuique optimū, hoc
 etiam sequi liceat. hanc enim de-
 mum

num libertatem esse , amplecti
quod voles: reliqua de seruitute,
de carcere , de manicis & compe-
de esse. speciosa nomina. & quis-
quam aliorum seruitatem & do-
minationem sibi concipiuit, qui
non eadem vocabula usurpauit?

Verum quis paullò oculatior
non sentiat inlatentes pestes? tan-
ge hanc venam , & deprehendes
quanta febris intus ardeat, ruinam
mox datur. sed neque genis aut
fronti crede. mentiuntur: ne lu-
centibus oculis. intus venena la-
tent. Nam quæ, rogo, illa Respub-
lica erit, in qua voluntas cuiq; pro
imperio est? imò quæ familia sta-
bit in hac vaga libertate? nullum
discrimen statuès inter seruum &
dominum , filium & patrem, ma-
ritum & coniugem, inter Reipub-
licæ Principes & plebeiorum vlti-
mos? aut omnes è plebe, omnes
principes? aut imperia partiri pla-
ceret in omnes, parentiam in nullos?
nam quis obsequetur, imperanti-

bus omnibus? Quod si imperia in
omni bene constituta Republica
valere debeant, & designandi qui
imperent, & qui obsequantur, iam
tollatur necesse libertas illa: se qui
quod volet quisque magis hoc eti-
am locum habet in fidei rebus, in
quibus errasse aeternum est, in qui-
bus etiam falli primum est. imus
enim plerique in religione tanquam
per obscuram noctis, maximè com-
destituti scientia, & seculorum co-
gnitione. nec quidquam princi-
prio libertate vicinus in tam densa
non raro caligine: ut prodigium sit
non labi, non pedem offendere in
tam alta nocte. Senserunt hoc om-
nium seculorum primi, etiam post
etatem totam studiis extitam: quo
magis quicunque ex plebe, qui à
studiis & omni literatura remotissimi,
sepè etiam hostes. ita ferè igno-
rata odiſſe iuuat. erit proinde
effusa hęc libertas prudenti con-
filio refrenanda, ne Rēpublicam
secum trahat in perniciem, cùm
nulla

nulla res euertendis regnis Religio-
num varietate oportunior sit. ex
hac enim ingentes animorum dis-
sensiones, & præferuida partium
studia videbis, et feratasque in pro-
pinquo sanguine & agro decurcio-
nes sanguine signatas. scelerata nam-
que ignorantia cum religio præfi-
gitur, nullumque iam facinus sub
illius aquilis, nec quidquam tan-
felleum quod non mitescat sub
hoc fauo. latentque sub his elec-
tibus condimentis uominis ma-
gni peremptura venena. fuge hunc
colubrum. licet torpeat; ubi in-
caluerit, nocitura sparget, nec in
quemquam validius quam in ho-
spitem suum, potentius etiam in
benigniorem & blandientem. ce-
cinit in hanc sententiam de leoni-
bus Boëtius,

*Quamvis Pœniperula leones
Vincula gestent, manibusq; datas
Capent escas, metuantque trucem
Solici verbera ferre magistrum.*

Q. 6 *S.*

*Si cruor horrida tinxerit ora,
Resides olim redeunt animi,
Fremituque graui memincre sui,
Laxant nodus colla solutis,
Primusque lacer dente cruento
Domitor rabidas imbuic iras.*

Et quis finis erit credendi, si libe-
tas cuique sua stabit? quantæ reli-
giones, quanti Dij enascentur? sui-
gulis enim pugnantibus religioni-
bus pugnantes necessariò Deos
concesseris. neque enim ab uno
pugnantia veniant, & simplex ve-
ritas est, aduersantia ignorat. quid
relicuum, nisi ut in tanto pugnan-
tiam Deorum numero, febri suum
cum veteribus Deum, suam pallo-
ti, cloacæ & flerquilino suum, ad-
ulteriis mox & odiis, rapinis sce-
leribusq; numina sua statuas? ne-
scio an non cum Deorum fœcun-
dissimis Graiis, grandeos hos
semperque canos, barbatos, ini-
berbesque alios, pueros, iuuenes,
aligeros, atricolores, claudos, uno
genitos, alternis viuentes, similia-
que

que propudiosa prodigia, & somnalia deliramenta daturus sis. quis enim vetet, quod olim vidimus, in tam prodiga libertate Deos sibi fingere & colere? imo in tanta impunitate quiduis credendi, sequendi, non deteriora nasci possunt? nam ubi neque metus ultrà neque pudor, quid non audeat soluta mens legibus libidinique suz reflecta?

Atque hec ferè bellorum initia, quæ à minimis ac nullis propè initiis ad ferocissimos nō vna in gente exitus deuenere. & ab uno alteroque initia sèpè ducta orbem totum in arma & sanguinem traxerunt, dubiis etiam non raro iniciis & auctoribus, vt vna scintilla ea- que permodica, regna non semel arsisse audinerimus. quæ quamdiu quasi velata cineribus ac sopita in paucorum animis hærebat, nullo negotio restinguiri poterat, & mederi malo. at ubi erupit, & non vnam prouinciam comprehendit,

Q 7

fruste

frustra furibundam & in igne suo
exultantem restinguere conamus.
nam ubi paucissimis hisce & in so-
la audacia & desperatione spem
ponentibus, omnium ordinum cor-
ruptissimi, inopia flagrantes, sce-
lerumque conscientia exagitatis,
quibus quies in seditionibus, in pa-
ce turbæ sunt, socias manus scele-
rum iam magnitudine pares con-
iunxerunt; sola plurimum aut alterius
partis aut utriusque ruina extin-
guiri possunt. atque hinc ferè ci-
uilia bella, aut partium alterius in-
ternecione aut infami concordia
ponuntur: medium in his reperi-
re, ubi consanguineus exarsit sanguis,
imniustique agri misererunt odia,
difficile.

Inter Reges aut Principes, pauca
capita, exsaturatis odiis, aut bello
fatigatis facilis ad pacem via est.
Mors hanc non raro Principis vni-
us reperit; grauis etiam à vicinia
hostis in alterū propensior, publici-
que ærarij exhaustio, & alienum
graue,

graue, aut partium per matrimo-
nia foedera. Si propinqua regna?
damna mutuo illata, vastatus ager,
incendia latè vagata, direptiones,
cædes, oppida castellaque euersa,
vnde graues suorum querimonix.
Si remota? fastidiori à longinqui-
tate natum, metusque in alieno ad-
uersarum rerum à vicini Principis
potentia excitatus, ne si quod gra-
uius damnum acceptum, alienz è
vicino cupiditati strata semita sit.
Nam quis oblatum vicini spem re-
gni deponat? quis non in propin-
qua regna armis fracta, paratum
ferrum habuit? nec longè caussæ
sunt. nunquā defuerunt regna pe-
tentí: ipsumque nomen & adia-
centes agri sibi magnam caussam de-
derut. Si per militares aduces, non
per ipsos Principes bella admini-
strata, terror in secundis succesi-
bus à potentia gratiaque magnam
ponendorū armorū caussam dede-
ruñt. neq; exempla in Oriente &
Occidente desunt, enissos à Regib?

ac Imperatoribus duces, hoste superato, Reges Imperatoresque rediisse. adde vix euenire, vt vitra que pars paribus aut odiis aut cupiditatibus exardeat. & ferè quanto vna in ferrum procliuior, tanto in pacem altera. iam cùm plurimum apud Principes unus aut alter omnia possint, non magno conatu vnum hunc alterumue pretio flexeris. quod vbi euenit, trita ad reliqua via est, inter Christianos denique & quibus vna fides, Pontificia auctoritas precesque plenaria semper valuere.

At vbi domestica arserunt bella, pulcrumque libertatis nomen plebeios animos exciuit, tot iam duces, tot Reges, quot capita patimur. omnium autem libidinē expiere impossibile, à paucorum voluntate res non pendent. Quod si quis inter factionum duces benignior, si in pacem prior sociorum metu, quibus quia tumultum è tumultu, bellū ex bello serere vtile, etiam

etiam iucundum est, se continet. si quis quod affatim biberit, tuncior-
que partorum, in pace quam bel-
lo possesio videatur, meliora co-
gitata premit, ne si quid pronioris
in concordiam animi ostenderit,
ab ipsa potentia periculum adeat.
ita cum nemo tutò se alteri credat
(ingens enim inter improbos dif-
fidentia: neque facile improbitas
coalescit in bono; ad damna spon-
te voluitar, ut nihil opus sit impul-
sore) plebeiaque indignatio san-
guine ferè luenda terreat; solùm
verò tantam tot difficultatibus im-
plexam rem aggredi, temerarium
sit, æterna bella sunt. maximè cum
non ignoret nihil publicè prom-
ptius esse, quam si quid beneho-
lentioris animi vulgauerit, prodi-
te libertatis nomen in caput suum
acessere, nullo publico bono, ma-
ximo suo danno, cuius rei cum
non unum exemplum sit, consilia
apud se habet.

Reperies eriam inter hos com-
plures

plures qui cum ingentium scelerum
conscientia oppressi, non audiant
se suaque aduersariis, quocunq[ue]
iurato fœdere interposito, credere
è suo iudicio reliquos metientes, à
desperatione animos mutuantur,
bellaque bellis innescunt. neque
enim tales tantis sceleribus odia
prouocata poni posse arbitrantur,
perpetuaq[ue] facinorum formidine
concussi alia omnia q[uam] pacem
meditantur.

Sunt alij qui latrociniis nobiles
opes suas Ecclesiarum in primis opibus
in immensum auxerunt. hos male
partorum restitutio, veterisque
gestatis timor retrahit à meliori-
bus.

Molti etiam dominandi libidi-
ne perstant in sententia. priuatum
aliud assuetis vivere dorum; indi-
gnitate, positis semel armis diffici-
le. quare bella fonent augentque,
perpetuaque huic flammæ ligna
subiiciunt, faciles ad caussas, no-
uasque prioribus potentiores
inauenien-

inueniendas. quid enim non adiu-
neiat ambitio, & gustata semel im-
perandi maiestas, & dulcedo in a-
nimo honorum cupidus, & nihil a-
liud quam imperia cogitanti? non
animā, non Deum, non incertavit
non felicem infelicēve aeternitatē.
tē. omnia enim hęc illi in honore &
imperio sunt, fratres, sorores, pa-
rentes, libri, coniux, diuina huma-
naque omnia, sacra prophanaq[ue]
venalia huic sunt, in cuius semel a-
nimo gloria pro Deo infederit. in-
gens stimulus ad omnem barba-
riem.

Plerique etiam solo propè præ-
sentium odio, nouarumque rerum
studio ad arma deicendunt suis
queque periculis letabundi. id a-
deo plebs fere ubi ducem naclis,
videtur facere. In omni enim Re-
publica, quibus aut opes aut honos
nullus est, maioribus intidentur ve-
teria odere, cum etiam bonarum re-
rum assiduitas fastidiū pariat, exop-
tant ergo noas, odioque suarum
rerum

rerum motari omnia; seditionibusque misceri gaudent. & est ea conditio illorum, ut maior semper illis ipes in turbidas, quam in alta malacia sit. Magnum etiam ad hæc incitamentum, cum inter coniuales epulas grata referant narratione, quati ex infinita olim plebe, è vili sago è lixarum & calonum grege Senatores Principesq; facti, quanti potentes & regio prope viatu & cultu etatem transigentes. sibi quoque, si victoria in armis foret, talia speranda. sin minus, melius tamen esse vitam in hostili ferro posse, quam pecorum illam more per egestatem & seruitutem trahere. muliebris ingenij esse, vincere & seruire; virorum, imperare aut mori. mortem inter ferrum gloriosam esse posse, in pace ingloriam fore. ingentem deinde spem premiaq; certæ misericordie præponenda. an fors arare terram, & exspectare annum malint? quanto generosius vocare hostem;

item, & vulnera mereri? quanto sanguine parare, quam inertis sudore? cogitandum sat amplam mercedem in victoriz spe fore. quin & in morte fortiter obita quacunq[ue] demam caussa clarum apud posteros nomen fore. cum nemo paulo generosior hostili licet animo, ad magna nihil prater fortunam defuisse narraturus sit, animosque ingentes, promptamque ad alpera iuxta ac mollia manum. quin & optimus quisque & tenacissimus & qui bonique pro Republica similes animos optabit. ut si damnent caussam, probent mentem, & vel exitum defuisse tantu[m] audientie, aut prudentiam in delectu, aut non dignam tantis animis materiam repertam. hinc admirationes & pro virtute ac Republica vota. meatus & trepidatio, & totis non raro regnis consternationes, lacrymæ & preces, & non ultimorum suspiria terroribus permista. Et quanto generosius audisse forte etiam in

in mala caussa, quām ignauum in bona; & historiz non vnam im- plesse paginam, quām per ignoriam puluerem æternū rapi? tantū audendum; ferocissimis quibusq; conatibus plurimū euentus re- spondere. neque quidquam mag- nūm à pacata semper mente. à tur- bida inter temerantes ausus magna solere nasci. bene illum sensisse qui non nisi à mota mente magna spe- randa monuit. humilia ingenia ferè repunt, & in ignaua modestia sua senescunt. illa magna sūnt, non uno philosopho teste, quæ demen- tiz atquē adeo furoris aliquid ha- bent. hęc enim audendo ad sum- ma non semel deuenerunt, reli- quis inter viles humilesq; myrticas consistentibus.

Atque hęc similiaque nouandis conuenientissima rebus non va- cuiis auimis accepta. nec seigniores ore manus, cùm fortibus plerum- que verbis facinora innascantur fortia. inde iam animus bellorum
& lan-

& sanguinum spirans, fletique ac
parcere nescius, non incendiis, ra-
pinis, credibus expleri, nulloque
fatiandus sanguine, non si totis O-
ceanus ostiis sanguinem vomat.
mitia hęc sunt, si cum illa prouoca-
ta per hęc verba rabie componan-
tur. efferam enim mentem, vbi se-
nel ferociam totis imbabit fauci-
bus, nulla proluent maria; ludet in
domestico iuxta, ac peregrino cru-
ore, haurietique illum ut auida ari-
daque tellus multorumque men-
tium & stria exsuccida torridaque fœ-
condū imbreui, ut emarcidæ plan-
te irriguum rorem. adeoq; quam-
diu imperia, & vicinus speratus a-
ger, tamdiu sanguis. si unum illi or-
bē subiectis, alterū queret, & iam

Nequidquam Deus abscidit

Prudens Oceanus dissociabili

Terras.

Angustior enim hęc ambitioni est,
maria tentare suavit, crispisque in
primis illius torosisque erroribus,
canisque spumosisque fluctibus
delecta-

delestanta, cùm alluderent terre re-
labentes flutus, mutuoque se re-
sorbentes: exinde si quid fôrs ul-
tra Oceanum nouarum terrarum
tegeretur, temerario ausu tentare
elementum placuit.

*Inde furor ventis, indignataque
procella,*

*Ec cœli fremitus, et fulmina plu-
ra Tonanti.*

*Ante rates, pigro torpebant a-
quora somno,*

*Nec spumare Theris, nec spargere
nubila flutus*

*Audebant. visis tumuerunt pup-
pibus vndæ.*

Neque tot exinde acies toto con-
sepulta æquore, tot auri gemma-
rumque defossi thesauri ab incœ-
pto terrent; quin mage cum peri-
culis toties delusa cupiditas & au-
dacia crevit, quasi non placeant
opes que sanguinem nesciunt, gra-
tiusq; multorum mortibus veniat
aurum. Inclama quantum voles, &
ambitioni è portu decantatum il-
lud

Iudicemuntia, Quò properas pericula
ture? quod

*Non tangenda rates transfixas
vada?*

.... Nonne vides, ut
Nudum remigio latuſ,
Et malus celeri faneius Africis
Antennaeque gemant, ac sine funi-
nibus

*Vix durare carina
Possint imperiosius
Æquor?*

Quid è tanta periculorum vicini-
tate aurum & mox perituram ve-
nariis gloriam, dolato

*Confusus ligno, digitis à morte re-
mouis*

Quatuor?

Quid tam dubio exitu ad tam vana
& fallaci plurimum spe ludentia,
decurrat ad regnorū incerta, ad
alio calentes Sole terras? quid ad

*Gemmas & lapides, aurum et iu-
ucile*

Summi materiam mali?

Rident etiam hæc monita tanquam
pavidī & fœminei pectoris docu-
menta. pulcrum nimirum siccis
oculis præcipitem Africum deper-
tantem vidisse Aquilonibus, & tri-
stes Hyades & rabiem Noti. tam
altè enim eos prolatandorum fini-
um aut opum libido harpagatos te-
net ut nulla pericula, nulla sequen-
tium ventorum terreat rabies, non
si à sedibus imis

*Vna Eurusque Notusque ruant,
creberque procellis
Africus, & vastos volvant ad lit-
toram flutus.*

*Præsentemque viris intentent om-
nia mortem.*

Non cum è sociorum numero

*Hi summo fluctu pendent : bis un-
da dehiscens*

Terram inter flutus aperit,

*Illidique vadis, atque aggere cin-
git arena.*

Aut denique

Laxis laterum compagibus omnes

*Accipiunt inimicum imbrē, rimis-
que fatiscunt,*

Inuel-

*Involunturque diem nimbi, et nos
humida cælum*

Solemque eripit, cæcisq; quotquot
navigant inerrant vndis, mutuo-
que miserando errore volvuntur
rates, flumus, vedores. Iessia enim
hæc ambitioni, & tanquam in da-
tario pilæ iactu infantiz losus. mi-
runt si non cælum ipsum peritas
stultitia, manibusque magnum re-
scindere Solem aggrediamur, do-
nec cum Titania pube

*Fulmine deiecti fundo volvamur
in imo.*

Ita nullus locus ambitioni clausus,
nullæ terrarum spacia, nullæ Syrtes
aut voragine, scopuli, Charybdes
nullæ, brevia saxaq; nulla. premia
proposita sunt? imos andentes ne-
quidquam iufrendente Oceano.
natant elemento toto naufragæ o-
pes, validarumque classij taba-
li promontoriis insulisque omni-
bus fluitant? per medias ludibri-
di navigamus tabulas. Rubent mæ-
ria sanguine, lentataque cadaue-

R 2 ribus

ribus malaciam mentiuntur. glori-
osius per hanc Oceani dorsum ra-
dere, iratosque illius fluctus minas-
que scindere. idque l'entre sepius
quam rate, ut non immerito ceci-
nerit vates,

*Audax nimium qui freta primus.
Rate tam fragili persida rupis,
Terreque suas post terga videns
Animam lenibus credidit auris
Dubioque secans aquora cursu
Potuit tenui fidere ligno,
Incer vita mortisque vias
Nimium gracili limite ducto.*

Optanda hec pericula & vltro am-
plexanda ambitio & cupiditas fe-
cere. Hinc æstu & frigoribus pern-
ita solisque sideribus, secundum vren-
tibus Aquilonibus, immanissimis-
que nota feris enauigamus maria:
hilaresq; non iam rostris iratos pro-
scindimas fluctus, sed securibus per-
gelidata aquora, ratibus viam ster-
nimos, niuibus, glacie, feris qua-
qua septi, premie lucro, gloria,
ambitione. Mirum non uoua qua-
piam

piam Dardalæ manu fabricari naues, que per glacie constrata maria ingeniose autu chalybeis decur-
tant rotis, vento administro, aut illo posito, contis remorū vice pro-
trudentibus: ut non Oceanus tan-
tum nativo fluore suo, sed frigore
densatus calcanda terga ptebeat
cupiditati famulabundus.

Nam quid iam erit inansum am-
bitioni? tot non naues, sed terre
naufragium passæ; & ubi altissimi
quondam montes nunc maria sunt.
Hierapolim, **Delon**, **Rhedon** &
Coon insulas multis cum hominū
millibus pessum abiisse legimus:
memorat Plato maiorem Afiz &
Africę partem Atlantico mari ero-
ptam; & vis vndarum Lucaniam
Italię abscissam in Sicilię nomen
relegavit: quot vrbes, regna popu-
lique in Oceano queruntur? & na-
tante continentí suo aulsa nemor-
ia; ingluviemque voraginemque
sequissimi elementi nulla non im-
peria seuerunt. & nos leui tabula
R 3 prouo-

pronocamus indignantes secari filius , arrogantia clavum tenente, cupiditate remige. Et tibi minora Babylonio conatu tentare vide-
mur, cùm arrogantiam cœlo mini-
tantem dispertiuit in linguas Deus?
& minorem dexterā expediāmus?
aut falmen merebimur Sodoma
mitias tardiusve?

Et interim inter hęc rapimur tra-
himarque miseri ad alterios sæculi
Iusta, ò nimiam! tribunalia. trahi-
munt inermes nudiique feralis sen-
tentia miseranda capita, infeliciſ-
que æternitatis hostiæ infelices. pro
sanguine , inter suas carnificum
manus, nullo suo mitigandas, per-
ennaturis ignibus crueiandi. Hic
animorum & efferatarum mentium
exitus nullis imbris aut Oceano
purgandus , nullis oculorum flu-
minibus dilagendas. ò vbi cogita-
tiones nostræ! è medio , adeoque
ne inchoato quidem non raro ra-
pimur cursu , è cogitato scelere pa-
ra adhuc manu ; è meditato faci-
nore

nōre, integro licet corpore, ad alterius cui immixta refra, iu quibus feroeissimus quisque & ille incensor popularis animi, ille orbis dominator, nouarumque terrarum circumspetator, toto contremiscat corpore: ut nec virginita patentibus quaqua campis, ruentibus undique ventis, tot tamq; variis contendantur motibus. Hic ille quem in alieno sanguinem ut medio pisces mari vidisti ludibundum, pallens paucisque ad nil profuturas decurrit lacrymas, ad muliebria arma. Hic ille civilis incensor belli, exitialis flammæ facula, ignem cædesque spirans, prædas sanguinemque deructans, latrocinia deuoniens, urbium villarumq; videator, agrorum barbarus depastor, sceleras sceleribus farciens, omniumq; factorum criminum, ad supplices decurrit preces, ad non valitura vota: ad uoluntate genib^o nullis suspiriis mitigandis, prosternitur pedibus nullis submissionibus flebendis, & ad

vltimè denique desperationis blasphemias descendit voces.

Flectamus hic oculos ad omnes properebellis & imperio claros, videamus quām pauci sicca morte, quām pauci sua desierint. Quām propē nullus cui non parata ruina, proculeatio, carnicem. nec magnis h̄ta momentis diuisa. horē momētum intererit inter triumphos, imperia, & aliena genua. Crœsum cogita qui rogam suum & ascendit iussus & extingui vidit: Ingurham quem Roma intra annū quām t̄spuerat speciatuit: Proloqūum Africę Regem, Armenię Mithridatem intra Caianas custodias populus Romanus vidit. Quid Sp. Mellio fauor amplissimæ ciuitatis, quid Gracchis aut Scipionis memoria, quid Druso sanctissimi penates, quid Saturnino vis sacrosanctæ dignitatis auxiliata est? Scipionem audiamus. Si *Scipio Roma deesse debet, aut Roma liberas, nihil derogatum volo legibus.* Utene beneficio meo

mea patria, causa libertatis fui, ero
 & argumentum. exilio, si plusquam
 tibi expedit crevi, vero. Factum ut
 dixerat. dedit innidiz locum, &
 Linternum se recepit. in hoc an-
 gulo ille Carthaginis horror, cui
 Roma debet quod sanctum semel
 capta est, terram subigebat. Eios-
 dem etiam iam ante Carthaginis
 terror Regulus quam infelici exitu
 triumphos claudit? rcsedis palpe-
 bris, dolio praecutis in orbem sti-
 malis prominētibus vigilia & vul-
 neribus cadit. de Pompeij capite
 post orbem victoriis circumactum,
 post Magni nomen, non pupillas
 & spado tulere sententiam? non
 de Crasso crudelis & insolens Par-
 thus? nihil hic insurandi sanctitas,
 nihil valueret preces. Num Cesa-
 rem loci sanctitas aut maiestas exi-
 puit, aut deterruit percussores? ia-
 cer orbis domitor post octingenta
 oppida vi capta, gentes trecentas
 subactas, signa cum tricies centenis
 millibus diuersis temporibus col-

R 5 lata

lata, xxii. confossum vulneribus,
Senatu spectatore, laudatore. Non

*Ille Iugurthino clarus Cimbroque
triumpho,*

*Quo viatrix toties Consule Roma
fuit.*

*In caeno Marius iacuit, cannaque
palustri?*

Non Q. Catulus Cimbrici triumphi Marij socius mori iubetur recenti calce cubiculo illite, multoque igne excitato? tantum illi nocuit in victoria socium fuisse. Non Seianum quo die eum Senatus deduxerat, populus in frusta diuisit? è quo, cum tot flumina possideret in suo orientia, in suo cadetia quæ pauci nauigassent, nihil superfuit quod carnifex traheret.

Galbam & Pilonem quis ignorat? contis affixa capita inter cohortium signa, iuxta legionis aquilam, certatim ostentantibus cruentas manus, qui occiderant, qui interfuerant, quive verè, quive falso, ut palcruni & memorabile facinus

cinus iactabant, populus vidit.
Plures viginti supra centum libellos præmia polcentium Vitellius reperit, & interfici imperauit: non honore censorum, sed tradito Principibus more, munimentum ad præsens, in posterum vltionem.
Neque zta, deuexior Galbam, non iduencus Pilonem, non nobilitas utrinque, sanctique mores, vitaq; in qua nihil præteritum meritò excusandum haberent, à plebeio ferro reuocauit. dignus uterque imperio, licet alieno quam suo Galba felicior.

Neronis efferos mores, feralipectus quæ non loquitur pagina? quod monstrum simile, libidine sanguineque conflatum? post nobilitatis cedem tanquam inter Circenses & gladiatoriios Amphitheatrales ludos, post uxores Octavia & Poppæam, etiam mater inuereundo iacet ferro, Romaq; omnium regnorum spoliis diuitata cinis audit &

R 6 familla,

fauilla, & triste illud, Fui; inter fru-
ticeta & vepres per angustias effos-
sz cauerne in clientis cellula salu-
tem sperat. Habes de hoc illud
Boëtij,

*Fraatre qui quondam ferus inter-
empro,*

Matri effuso maduit cruore,

Corpus & visu gelidum pererrans,

Ora non zinxit lacrymis, sed esse

Censor extinti potuit decoris.

Othonem quis nesciat? illum mol-
le, & muliebri ornatu inter stupra
& comedationes, & fœmineos coe-
tus dum priuatus staret, fortem &
indefesso imperio arrepto. Lorica
ferrea, iter ante signa pedestre, hor-
rido & incompto habitu, planeq;
famę dissimilis, dilata voluptates,
ostentatae false virtutes, ac vitia
mox reditura. Niſi qui per duro-
ram ceruices viam ad imperium stra-
gerat, per latus suum Vitellio ape-
riret.

*Qgis inexplebilis non audiit
Vitellij libidines? cum nouies mil-
lies*

ljes sestertigm paucissimis mansibus inter irritamenta gulę stupentibus ab utroq: mari itineribus interuerteret? Et hic est ille Imperator fortunæ Iusus, cui à Romano Imperio, eligatę post terga manus, iniectus cerūcibus laqueus, seminodus aqud Gemohias minutissimis ielibus excarnificatus vno traditus in Tiberim deiicitur.

C. Cæsarem Caligulam imperij portentum quis non legit? & templum stetit Latiali huic Ioui, sacerdotes, hostię, phœnicopteri, pauones, tetraones, Numidicę, Meleagrides, Phasianę, qnę generatim per singulos dies magno huic Numinis immolabantur. Video hunc vobis plenam fulgentemque lanam prouocantem in complexus, interdui cum Capitolino Ione screto fabulantem, accipientē præbentemque aures: atque hic Tibérij fratri cedem, Silani saceri fauces nouaçula dēmessas, post nobilitatem caneis coērcitam, aut ferris

R 7 disse-

disiectam. Post notissima illius,
Omnia mihi eis in omnes licent. Ita
 feri vce se mori sentiat. Oderint dum
 metuant. *Veniam Romanus populus*
cervicem haberet unam, vni nimi-
rum ieiui parentem. post totum il-
 lud Tiberij Cesaris vicies ac septies
 millies HS non toto vertente an-
 no absumptum, sex & triginta con-
 cissus vulneribus iacet, cum trien-
 nio & decem mensibus imperasset.
 seculum credas, si scelera intuearis,
 nefandorumq; facinorum nume-
 rum in eas.

Quid inhæreo his tam fænests
diutiūs? carptim decurram infeli-
ces magnorū bellicaque laude cla-
rissimorum exitus.

Veneno periisse domestico, &
 inter amica aut medica pocula,
 contiualesque mensas narrant Hi-
 storici Alexandrum Magnum ab
 Antipatro, Tiberium à Caio, Clau-
 dium ab Agrippina, Britannicum
 à Nerone, Traianum, I., Verum,
 Constantium à suis. Spontaneo
 periisse

periit se veneno volunt Themistoclem taurino iangaine, Hannibalem apud Antiochum, Diocletianum Constantini meta. Hostili veneno Philopæmenem, cruciisque suffixum cadaver, publica etiam damnatione carnificisque manu Phocionem Athenientem pretio pro veneno carnifici numerato, ita illum nec gratuitò mori licuit, Aratum verò Philippi imperio.

Iaculis confixus iacet Alcibiades cùm ignem effugisset, Valens in torquio Gothicis flammis perit; lapidibus Nicias Atheniensis nequidquam Syracusanis supplex; tegula Pyrrhus Italiz terror, & quidem mulieris manu, à tam imbelli in urbe Agis dux tantus: inter vincula publici carceris falso proditionis accusatus Miltiades Atheniensis, in hostili custodia inter vincula & catenas Demetrius Antigonis filius ab exercitu Seleuco proditus; iniectu puluilli cùm lentiùs venenom
præper-

Properaret Tiberius & Commo-
dus Cæsares. Strangulatus Valen-
tinianus Gratiani frater Arbogasti
fraude, & Lacedæmoniorum Rex
Agis cum matre & auia suorū per-
fidia. Eadem inter vincula passus
Æmilianus in Ægypto, & Valerius
Maximianus Constantini iussu. la-
queo etiam Gordianus senior vi-
tam cum imperio abripuit; & De-
centius Cæsar Magnentij frater a-
pud Senonas fascia pro laqueo v-
sus; Alexius junior Comnenus à
Murzyphilo faucibus compressis.
Venam soluit Quintillus decimo
septimo imperij die Angustus à Se-
natu renuntiatus.

Ferro suo perierunt Antonius in
Cleopatré sinu, Brutus post Cæsaris
necem, Ottho apud Bebriatum,
Nero in Phaonis liberti sui subur-
bano, Ingentius in pannonia, Ma-
gnentius post infelicem cum Con-
stantiuo pugnam. & ante hos Utice
Cato.

Iam suorum ferro quanti? Ro-
mulus

malus à Senatu discerpitur, Coriolanus à Volscis trucidatur, Sertorius à suis, Pompeius Aegyptio Romam noque cadit ferro. Sanguine suo Cesar Senatum temerauit, Domitianus domesticis vulneribus septem, Pertinacis caput conto suffigitur, Didius Julianus gregarij militis manu iuxer fœmineas complationes Senatos imperio: M. Antonius Bassianus Martialis centurionis ferro: Opilius Macrinus cum Diadumento filio Bithyniam funerat: Heliogabalus orbis paretum in latrinis ad quas confugerat cadit: Maximini filiique capita hastis infixa & in ludibriom circumdata: Maximus & Balbinus anno imperij primo vestibus spoliati trucidantur, Philippus Arabs Veronæ imperium cum vita exuit, medio capite supra dentium ordines cæso; Aemilianus à suis cæsus, idemque euenit Valeriano & Galieno apud Mediolanum, Regilliano in Illyrico, Trebelliano in Isaurico, Celso in

in Africa , Saturnino in Oriente :
Aurelianus notarij sui improbitate
cadit, Annius Tacitus militari
tumultu, T. Annius Florianus pari
exitu imperij mense secundo, Pro-
bos cum Persicum bellum appara-
ret, Numerianus infido Arrijoee-
ri sui ferro ; Carinus Triboni sui,
Dalmatius Constantis patruelis fa-
ctione, Constats Magnentii, Silua-
nus octavo & vigesimo imperij die
a suis, Gratianus Valentiniani fi-
lios insidiis Andragathij perit,
Constantinus Heraclij filius cum
Constance filio , & Iustiniianus
cum filio Tiberio suorum conspi-
rationibus, Nicephorus verò Pho-
eas in lecto à Ioanne Zimise.

Iam hostium imperio & gladio
 quanti ceciderunt ? Eumenes inter
 Antigoni vincula , Maximus in
 Theodosiana custodia. Valentinia-
 nus Theodosij consobrinus ab Aetij
 militibus in campo Martio procu-
 bit, Auitus in Ricemeris custodia.
 Orestem Odoacer Placentiae iu-
 gulari

gulari iubet. Nec finis Cyro, donec orbatz ad Thomyris veniret utrem.

Cum exilio imperio pulsos habemus Alcibiadem, Themistoclem, Cimonem, Timothéom Athenienses, Leonidam Spartanum, Tarquinium Romanum, Dionysium Syracusanum.

Oculis etudelem in modum priuatos accepimus Philippicum Bardanium ab Arthemio, Arhabadum à Copronymo, Nicephórum Constantini quinti filium à Leonis filio Constantino, etiam lingua, eademq; hunc passum eodem die anno voluente quinto quo in Nicephorum desuierat. Michaelem Calaphatem post oculorum effusionem in exilium pulsum, Bryennium & Nicephorum Basiliacium ab exercitu Nicephori Botoniatis, Nicephorum Diogenis Imperatoris filium ab Alexio Comneno: eadem tulisse Isaacium Angelū Comnenū à fratre Alexio; & an-

404 *Caroli Scribani*

& ante illum Andronicū Comnenum, altero oculorum effossi, asino insidere iussum, frustatimque à mulieribus concisum: pariaque tulisse Murzyphiliū præcipitio addito fedaque in minutissima frustra dilaceratione.

Maximum, cuius opera Aetius & Valentianus czsi, membratim concilium Tiberis deuexit. Gallus Constantij Constantini Magni fratris filius revinctis post terga manib[us] securi subiicitur: Baliliscus cum filio fame & frigore enecus, Zeno viuus terra reconditur, Mauritius cum uxore liberisque carnicis manu cadit. Eadem passus Phocas Heraclij inslu, manibus pedibusque truncatus. Leontius, qui amputatis naribus Iustinianum in exilium miserat, equis raptatus, calcatusque Iustinianeis pedibus, minutatim concisus; eodemque mortis genere Absimarus Leontij viator multatus: Thomas etiam à Michaële Traulo manibus pedibusque

busq; eradeli in purpuram exempli reseclis.

Hic exitus primorum ferè orbę bellatorum, Imperatorumque non postremorum ut reliquos extra Orientis ac Occidentis imperium, taceam, quos longum foret recensere. Sed neq; diutiūs putauit hanc paginam infelici Regum exercitu- umque ducotorum exitu funestan- dam. In omni ferè gente paria aut non inferiora feritatis documenta reperies. Hinc non in vno populo viginti, triginta etiam Reges bellorū omnes claros ferro cecidisse ihue- nies. Apud alios etiam ; paucos morte sua defuisse, sed in hostili plurimum domesticōve ferro ani- mā posuisse. Miseranda condi- tio, & antē lacrymis quam calamō diluenda. Ut exclamem meritō.

*Magnis fallax fortuna bonis,
In præcipiti dubioque vimis
Excelsa locis.*

O dolor! ô barbarum efferrumque ferram, inferis non cœlo ensim! igni-

ignibasque deuouendum caput
quod primam ausum fuit armare
manum, magis etiam cum in viros
Principes, exercitus duces, Re-
ges, Imperatores / ite mei oculi,

Lacrymas lacrymis miscere iuuat,

Voces fundite querulas, lamenta
cadant, madeant genz. & vos si-
dite mortales roboti, fidite regnis.
tam fragili innitimus, tam dubio
labili que insigimur grada. Effera
vna manus parata mori quid non
potest? quid non excitus demone
furor? liceat hic mihi,

*Collecta via per tot acares diu
In nos redundant, saculo premi-
mur graui.*

Quæ non bella vidimus, sensimus?
o Belgij (orbis, abi inuidia, Gem-
ma, Sol, Oculus!) quantorum po-
pulorum strage fœdatum iaces?
quot gentium ferale monumenta
factum? quantum domestici, quan-
tum peregrini sanguinis hauseris
referre pudeat,

O iam

O iam miseris respice terras,
Quisquis rerum fædera neditis,
Et quo cælum regis immensum,
Firma stabiles fædere terras;

Vt pace in plenum reddita, tibi, aris, templisque tuis, alieno domino sticoque vacui sanguine, puras tibi sacremus manus, purasque mentes, puras cœlo tendamus.

Verum vt proprius militaris roboris decus excutiamus. quid hic magnam, in quo iure quisquam gloriatur, meritamq; laudem speret? an magnum in mortuo sanguire sanguine? & belluas feritate superare, aut in natura dedecorationem flumina, mariaque humano cruce vincere, telluremque inuisito rore fœciudare? an stare repercusso corsu cadaveribus fiumina, humumque sub pondere ingemiscere indignabundam? Hannibalem Vergellum flumen corporibus instrauisse Romanis, exercitumque per cadaverinum traduxisse pontem, quid fuit magnum? quid cum apud

apud Cannas per Romanos annulos cedres suas modio metiebatur? Quid Mithridatem octoginta Romanorum millia per Asiz vrbes dispersa uno imperio iugulasse, & tanquam vnius arundinis internodia vnius ceruicis caput prescidisse? Quid Scipioneni octoginta censorum millibus preliis duobus Africam cruentasse? Quid Marium centum Teutonum millibus; quid eundem cum Catulo triginta supercentum Cimbrorum millibus Italiam delassantem? Quid Lucullum quinque preliis sexcentis & amplius censorum millibus grauem, ut natare in suorum sanguine Mithridatis & Tigranis regna potuerint? In exercitu vero Darij decies centena armatorum millia numerata, cesaque, aut non magno negotio a Macedone in fugam versa. Et Xerxem mille ducentarum longarum nauium apparatus, duobusque oneriarum millibus maris, terramque peditu septingentis millibus, equitumque

temque quadringentis milibus fa-
tigantem legimus, suorum cæde,
nec memoranda se alia nobilem.
Cæsarem autem annis non totis
decem, extra ingentem captivo-
rum numerum, supra deciescen-
tia millia ecclidiisse unde ore mar-
rant historici. non posuerant ab
hoc sanguine ingenia nati flami-
na, quibus immanis haeseritas fa-
tiaretur? non potuit namigare clas-
sis in hoc barbare sanguinem Q-
osam? ac rectio an sub Pompeio
pauciores ceciderint. In Constanti-
ni sarcè cum Magnemio pugna-
spectauit Roma ciuium suorum su-
per quatuor & quinquaginta mil-
lia cæsa, cum sub Cæsare & Pom-
peij liberis fatali propè congressu-
non sopra triginta nullia vidiſſe,
ita regna omnia orbisque vniuersi-
tis Romano natauit sanguine, na-
tauit suo, ut si sanguinem admetia-
ris, dubites an stemmibus vincen-
tor. Hinc illud Lycet,

*Quis non Lacio sanguine pinguius
Campus sepuleris impia pralia.*

*Testatur, auditumq; Medis
Hesperia sonicum ruina?*

*Qui gurges, aut quæ fluminalu-
gubris*

*Ignara belli? quod mare Daunia
Non decolorasse cades?*

Verum quid miramur ab hostili-
mannu & mente tot vndique san-
guinum manasse flumina? cum
etiam per lusum, & in oculorum
oblegamentum in uno Romano
Circo ac Amphitheatro non pau-
ciores quam iustis plerisque exer-
citibus ceciderint? centum sanè
sub Tito editionis dies, sub Traia-
no centum viginti legimus, & in
iis non semel gladiatoriis millia
decem. quid quoddie vna vieies
non semel Amphitheatri area de-
sabulata? vt non opus fuerit Euri-
pis, cum sanguine nauigare potue-
rit classis. Subdue rationes, & vi-
debis vnam hanc amphitheatralem
aream plus in alta pace ridete vul-
tu hauc-

er hausisse sanguinis quam omnibus propè bellis Cæsar fuderit.

Quod si ad nostra tempora occupos calamumque fleamius, nec non inūsne humani sanguinis fluxerit. Lusitanico sanè ferro Gama, Albuquerchio, Almeida, Pacieco lucibus, flamina cadaveribus resuila stetisse, sanguine Oceanum superante accepimus. ab eodemque ferro Africā natasse vidimus, duodecies centenis Angolanorum milibus, anno 1584. per precipitia factis, ut ingentibus montibus valles suæ exquaz planum calcatum Lusitano præberent, accensis altera vaga anno in sequente, qua sexenta illorum millia exigua Lusitania manu Pullo Dias ductore cederent. Ac dubium etiam mihi naret, pauciorēsne in Occidente berico iaceant ferro, fatiscentibus otis recognis cadaveribus: ut non unus fuerit cœlesti imbre, rigari sanguine terra potuit, barbaroque hoc imbre fœcundari.

Iam si propriis ad nostra montes
flectamus, maiora videbimus propon-
vna Gallia annis non teris viginti,
sexaginta quinq; supra septingenta
millia suorum funera vidit? cum
etiam ipsi testatum reliquias an-
nis non integris decem vicies can-
tega millia fecerit. Namque ceci-
disse: a chos inter, sacerdotum quin-
que millia, hospitalia vero non-
genta, monasteria supra duo mil-
lia, ecclesiarumque aliarum supra
viginti millia excisa. Hec Christia-
ni. Christiani saltē mandare volunt
in hoc tam effero barbaroq; ferro.

*Negue hic lupis mos nec fuis lep-
nibus*

Vnquam, nisi in disperferem.

Et nos in amica rauimus capita, in
eiusdem coeli tanquam uteri sobo-
lem, in eiusdem Dei tanquam unius
parentis filios, eademque sangu-
ne libertati redditos. pulcrum ni-
mirum Christiano madere sanguine,
ut iterum Christum suffigamus
cruci: ita crudelitati nostra non sa-
tis

Eis est semel peperdisse. minor iu-
dxa manus vna morte stetit. at ha-
bis pulcrum sanguinem irrumpere, per-
plui, innatate etiam, qui fluminis
de debamus & fluentes diuinaz
gtatiz. pulcrum adeo sanguine po-
tari, inebrari, quos inealescere &
quam fuerat cœlestis sponsi vino,
a cellis illius promis casto amore
fluente. Qad rapimur, furorque
nos trahit? quo ira & indignatio,
animasque ferox, sui impatiens,
aletti appetens? quo nō iam imus,
sed tanquam è precipicio voluimus
in sanguinem,

*Vt rapidus correns, animos cui verb
na ministrae*

*Flumina, ex cui concreto frigore
colles?*

Dictum, factumque aliquid quod
animo non fatis compreso, & ad
ferram prompto displiceat; aut vi-
cino inhiat agro tanquam fonti non
quam explenda fatis, alieno horre &
tanquam mensa non quam sacerda-
ta fanaticis, aut dira denique egoflat
S 3 premit

premit alio locupletanda , teli
parant,

*Horrensque sive gladios in saecu-
lo recurvant*

*Vulnera , & aerito cognit iuue-
nescere saxo.*

Exulat pietas , relegata modestia,
exutaveremus & quidquid pro-
pe est Christianæ frontis. moraque
iam omnis longa. mens, oculi, vul-
tus, verba nil nisi sanguinem spi-
rant, loquantur cædes, incendia,
direptiones, vibium regnorumq;
viduationes. credas ante signa se-
culum totum pugnatum , seculo
operuisse iras.

*Amnibus hybernis minor est , mi-
nor imperus igni;*

*Tardiūs astra cadunt , glomeran-
tur tardius i nes.*

*Gelida nec crebrior exilit Arcto
Grando , nec Olenia manant eae
cornibus ignes;*

*Quam nouitum hoc ferrum fertur
in cogitatos hostes , in innocua pa-
scua , nemora , montes , vallies , flu-
mina ,*

mina , hostilesque aggeres maria-
que. Nihil hic intactum, nihil san-
ctum. nullus ager amicus est, adeo
que quidquid praedæ & rapina ma-
teries est, hostile est. nec cit parce-
re manus semel armata , voluitur
exco impetu. omnis illi opulentia
inimica est, omnis ager hosticus.
inde iam sclera tanquam agnive
facto qua data porta ruunt. inde
facinora quo erubescat calamus, &
sanguine pinguior campus, dulce
nimirum viris hac ire via, inimica
iuxta amicaque calcata proterere.
corpora , ut ignobilis terra vilam
puluerem. possem hic illud Po-
ët:

Vinci sua crimina gaudens.
Manes, in tanto scelerum procur-
su , tanta promiscui sanguinis pro-
fusione. &

Iam cominus ipsa
Pabula dira feris, campasque ope-
re volvures
Spirantes cabo, & cælum ventos-
que granantes.

Solus homo tanquam inter amica concilia & mensales epulas, inter lata adolescentie primæ gaudia, in ambulat lates, cedas rosas violas que calcare: iuareque etiam in carduera ferrum experiri, animamque si qua lateat excutere. nimis illi mite uno cecidisse vulnere. Repetenda sunt & exacuenda feritas, non fors mora mitescat, aut humanitate tacta miserari discat.

Et veniunt hęc à Christiana mente? aut sapiunt hęc Christum suum, beatamq; aeternitatem cui adoptati? nulla ibi bella, aeterna pax est; nulla odia, aeternus amor est; nullum ferrum, aeterna quies est; nulla ira, aeterna mansuetudo est; nulla indignatio, miretas aeterna est, imitemur aeternaz. errare non possumus. nemo fallitur qui ad illam vitam composeit suam; nemo qui ad illius mores formauit suos; qui ad illius placita mentem effinxit suam.

Incipiamus dum via spanet
et

emulari facta, quorū speramus
associari consilio. incipiamus fe-
qui quę possess̄ iuuabunt, imm̄
quorum fratribus gaudebimus, &
exultabimus lacrimis immorabit̄.
nisi infinitum signum est celo de-
potati si pacem ammet, pacem fu-
treat. hinc illud: *Beni pacifici, quo-*
Matt. 5:9
miam filij Dei vocabuntur. Si filij
Dei pāis callosos, quales erant
& cuius filij discordiarum scindato-
res, bellorum maximeque cini-
lium incentores, cediam ad minis-
tri, odierūque omnium tubas ac
tympana sequunt̄ incontra? & ver-
o pacē benevolens dexterū Do-
minis signum esse ab Haia discimus.
Conflabunt gladios suos in pomeres,
Is. 42:1
et lanceas suarū fates. non levabitis
gens contragensque gladium, nec exer-
cebuntur n̄rā ad p̄climā.

Bella verò indignantis, sequen-
tis, ac sceleribus nostris provocatis
dexterū signum esse habemus. Le-
bitici 26. Quid si ambulanteris ex
adversis n̄ib; ego quoque contra vos

55 adver-

aduersus incedam, inducamque super
vos gladium ultorem fœderis. Et
Deuteronomii 28. Quod si audire
nolueris vocem Domini Dei tui, ut
custodias et facias omnia mandata e-
ius; ponet iugum ferreum super ser-
nicem tuam, donec te conserat. addu-
cet Dominus super te gentem de lon-
ginquo, et de extremis terræ finibus
in similitudinem aquila volantis cum
imperio: cuius lingua intelligere
non possis. Gentem procacissimam,
qua non deferat Lexi, nec misereatur
parvuli, et deuoret fructum iumento-
rum tuorum, ac fruges terra tua:
donec incereas, et non reliquias tibi
eradicum, vinum, et oleum, armenta
boum, et greges ovium: donec te di-
sperdat et conserat in cunctis urbi-
bus tuis, et destruantur muri tui fir-
mi atque sublimes, in quibus habe-
bas fiduciam in omni terra tua: et co-
medes fructum veteri sui, et carnes fe-
liorum tuorum et frumentum tuarum,
quas dederit tibi Dominus Deus, in
angustia et vastitate, qua opprimet
te hor-

ze hostis tuus. Bella ergo scelerum
poena; & quidquid illa individuo-
terè n̄ ex a comitatu in vindictā est.

Pax contra virtutis premium,
pietatisq; ac probitatis merces ma-
gna. hinc illud: *Habibabit lupus* 16a. 218
cum agno, & pardus cum bædo accu-
babit. viculus es leo & quis sumus mo-
rabantur, & puer parvulus minabit
eos. Viculus & ursus paseentur s-
um requefcens carnem eorum: & leo
quasi bos comedet paleas. Et delecta-
bitur infans ab ubere super foramine
aspidis: & in cava reguli, qui ab-
lent aīus fuerit manum suam misere.
Ut exprimeret pacis augustam am-
plitudinem, ingensq; bonum, ad-
versantia mutuo coniunxit, ardi-
simoque vinculo, nulla astate, nul-
lo robore soluendo, invicem pug-
nantia colligavit. Euenient hæc no-
bis, pacisq; eternum euiores, Dei qz
eternum filij nominemur & simus.

Bella in æternum nociteris ho-
ribus parentur, Carni, Mundo, De-
moni, habes hos perpetuos, habes

S 6 domes

domesticos, habes inter gaudia
mores, vigilias, somnium: inter
nox-mesura odia eternitati insi-
diantes. nullus hic inducet, eterna
bella sunt. nulla armorum cessatio,
perennis dimicatio est. nulla ho-
stilitatis intermissione, perpetua col-
laudio est. Exurgo & invigilia a-
nimam. nulla quios ab hac manu est,
nemus dies noctes immunes. & vali-
da stat acies tot annorum milita
probata, tot magnorum cedibus &
monumentis clara, tot orbe primo-
rum iugo, mancipio, vinculis, ia-
gato illustris. pauci ex hec lecta e
milibus vitam rotulerunt, ipso ul-
moratus transfix nemo. Nulla hic
de regnis, opibus, gloria conces-
tio est. De aeternitate est. Semel
penisti? aeternam iaces tormento-
sum & ignium infelix pabulum.
Opigere. tamum Christus in capite
pro galea sit, eternitas pro clypeo,
infecta vita huic pro ferro. his ar-
mante. quid metuis sanguini, aut ex-
horrescis vulnera? etiam in te haec
fiducia

fiducia plena erigere. de genu si
pugnandum est, aude. post linea-
res & dentes sub iacula si rapi-
bus fragores, audientior exurge.
Sicut sanguis? vices ille addat: ita
veteranus vires à sanguine & vul-
nere sumit: adeoque sanguis illi cu-
bę & tympana sunt ad noua bella,

*Vix modū connubis taurus, salu-
que recepero.*

*Cum posuit pugnat, alio si foris re-
mugis*

*Bellare venus, quanquam ora et
colla cruentis*

*Imbre madens, nova bella parat,
campumque laceffens*

*Dissimiles gemino, ut vulnera
pulvere celas.*

Imitare Christi miles. illi si sanguis
fuit, bene. fugit anima? si Christo
fugit, felix. vel non ibas corpus im-
mane hiat? Christo si patet, beatus
addicę omnes? contemne vmbone
rebus Christi. in vuum caput tot
instruxit veterorum acies, totin-
ferorum legiones? ne terere,

S 7 Christi

Christi tui flatu diffugient hexagmina.

Qualis caroled tumido sub gurgite terror

Piscibus, arcani quosies denece profundus

Scrutancem delphina vident; fugit omnis in imos

Turbalacus, viridesque metu stupur in algas.

Falsi omnis interni potestas Christo te commouente. quod si mutuo te inhortantes, pergant se a te. perget ille protegere, tartareasque crucis fugabit legiones: illumque à primordio venenarium serpentinum primordiali noxa nobilem, feliciore paradisiaco conteret ligno. qui licet cimae quod habet virus in ora legat, ut primum tamen celestes tutelares senserit manus,

Cecideremina, tunefabbaque frusta

Colla sedens, irasque sni bibit ipse venen.

Allicio

Alliciunt fortè præmio ? memen-
to primordialis delicii fallaci pro-
mittorio verbo propositi , inde-
que infelici traduce in omnem pe-
steritatē germinati. spondent ma-
ximā ? non possunt maiora illo di-
uinitatis simulatore à primord. e
mendaci, etiam iuramento inter-
posito ? fuge has Sirenum voces.
hostes sunt. voluptatem, opes, glo-
riam vltro obiudunt ? ne hde, ve-
nena latent sub hoc fano. & hosti-
lis exercitus ductores hi sunt. time
Danaos & dona ferentes. sub hoc
fatali equo proculatio latet & ru-
na, flammæ, & quidquid excogita-
ri malorū potest. in latentia dies, te
docebit, à Christo s. le tuo natus. ille
insidias deteget, fœtumq; malorū
vterum meliore flamma & ferro
rescindet. tantum ne ab illius pla-
citis vellatū crinem decedas. quan-
tum enim decesseris, tantum peri-
clitatus es. nec aliud hostile studiū
quam ut te ab illius latere, à fida hac
statione deducat. Navigandū erit?

care

caue sine hoc navelero elemento
fidas, malaciam spondes? naufragia
dabit. toto ridet aquore? mo-
mento sorbebit, & inter iocum &
latum operient te flumus non quam
reddicuri. instruenda acies est? vi-
de ne sine hoc ductore, ille si abest,
peristi. ingens enim hostilis exer-
citus est ad omnia paratus, ceu è ve-
teri Romanorum disciplina,

*Iam clypeo clypeus, umbone repel-
licur umbo,*

*Ense minax ensis, pede pes, & ca-
spide caspis.*

Ceu Nomadicarum more facilis no-
mioque iuxta procul suu fugaque, ceu
polis & fundis eminus Persico ap-
paratu, ceu valida Gallica impre-
hione, ceu Germanico aperto Mar-
to campoque, ceu insidiis denique
ses agenda est; omniaq; regnarum,
nullaque parentem, nullius mife-
reniem hostem naekis es. nihil il-
lo promptius, nihil ad quodcum-
que festum expeditius. quoquo te
vertis, armata inuenies dexteram
fugis? quid ignave

Se-

Sequens rāmida compendia vita?
instata omnis fuga est, sequitur fu-
gientem, grauiora daturas vulnera.
fugit ipse? dolos aliquis latet in haec
fuga. ne defore stationem, neu fide
rebori. numero, prudentia, astu,
experiētia, vitib[us] immensūma
vinceris. Christo tuo adhuc, ab il-
lios latere vide ne latus dimo[n]eas
tuam. si somnum matura postulas,
in illios amati sūna caput reclina. H-
le te tuabit ab insomni hoste. se-
cures ad illius pedes lassata sopori
membra dabis. siā dies te vocat, ac-
cingere, ut viram, ut militem de-
cer; non tanquam ē mollii culcitas
sed vt ē tentorio, ē nuda humo, aut
dura rupe, membra prorumpere. nū-
quam exarmata procede dextera.
fulgeat ferrum, pharetra depen-
deat, luceant arma. ac nec somnus
obrepatis in armato. arma vero à Vir-
tutis armamentario pete. ab illios
incudibus ferrum fluit quod nullus
lius habebetur armis: lorica venit
nullo penetrabilis celo.

Accia-

Accingere his armis animis. totus per medios hostiles ibis cuneos. tutus castra penetrabis inimicam nulli parce. non cadit vno vulnere hostis tuus. Cadmæa soboles est, enascuntur ab vna ceruice plures. at tu fide his armis. nec effero terroris conspectu. armis, non oculis victoria paranda. ne barbaros effesarum mentium verere vultus. ferro, non clamoribus victoria stabit. nec multitudinem formides, quanidius accinctus hoc ferro es, quamdiu armata dextera his tellis. Arma proiecit hostis & inertes protendit dexteræ, oneravitque palma, lilio, rosa, viola proferto? ne crede. maiora bella parat, & magnum aliquid meditatur malum. ignis hac palma tegitor, lilia felle madent, & toxico tincta rosa violaque est. uno verbo. ne tange, quidquid ab hostili manu venit. durum sit aut molle, amarum aut delicijs affluens. cedes & flamas de proximo minatur, venena & di-

& direptiones de propinquo iactulatur. neque vñquam magis aut ille timendus, aut armada dextera est, quam cum pacem mentitur. bella tibi & eterna ab illo sunt.

Mæde virtute Christi tui, quanto potentior hostis, tanto nobilior victoria, clariorque triumphus erit: nec arma pone donec in Christi tui sinu generosior miles felicem posueris animam, cœlo in omnem æternitatem donandam: cum *Quod u. Cor. 4.11* in præsensi est momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate aeternum gloriae pondus operabitur in nobis. tunc (omnibus que in hoc seculo, quæque inter celum terramque plena formidinis sunt, omniisque quod ventorum fluctibus, nimborum, nivis, grandisique iadu tumultuolo teritus peragrato) inter summa constitutus, palcerimo divinorum spectaculo fruetur, & per quidquid in omnem æternitatem fuit eritque, beatus decurset tunc

tunc etiam pericula quibus olim
obnoxius proprius cognoscens, ho-
stiumque suorum numerum, ro-
bora, improbitatem, nullo re-
pacanda odia, nullaque ignibus
tormentisque satorandam fægu-
num animarumque in infernus
fitum, prorupit in Dei laudes eo
maiores, quo vnius illius dexteræ
maioribus se erectum videbit, se-
curus iam de victoria, deque indu-
bitata bonorum omnium felici pos-
sessione nullo rite finienda, nalle
minenda.

C A P V T I X.

MENSÆ, VOLVPTAS. Ve-
recundiam hic indues, cum videris
te vincere bestiis, qua famem si im-
que restinxisse contentacibum ne-
cessitate, non cupiditate merinn-
tur. nos maria et terrarum vlei-
ma palmaris stomacho serutamus:
et iam orbis luxu fastidio que mi-
nor est. velut peccatum deinde acer-
nis

uis commensurare disces carmen-
tis, ignivis, exilio acerno: aliorum
exemplo prudenter, qui oblecta-
tionibus momentaneis, nullo ince-
pientia quo flammis accessuere.
at tu memorem caelo recondidissima
gaudia Deum acerne, canitam ful-
ginea hac consenue, majoribus
natus, prudentis negotiatio est, pro
peritiorum neglegentia eternam cy-
cari. Sed et plus in hac etiam via
ta. voluptatum hauris animo, quia
celestibus his meditationibus ani-
mum pascit, quam sperare sponde-
re que caro omnis audet.

DE CVR RAM VS seculi ha-
dies reliqua. vira per aates &
gentes numerata, pisces à supe-
re inferoque mari, à hominibus
torrentibus, lacibus genocatoe; fe-
ras defatigatis silvis & montibus,
seruorum dominorumque non ra-
re sanguine purparatas; aves post
mutas lacerationes caelo deera-
tas, aut a cupis decipulari fistula-
cione.

circumuentas. iam ele~~ct~~bissimum ci-
borum reliqua, condimentaque
nauseanti domino somnista, quid
dabunt ad beatam vitam? i^mò quid
ad vitam? addo. quid ad oblecta-
mentum palati? panis & casens, &
recenti mella aluëario rustica de-
florata manu; notioque multatralia
laete sudantia, minotene sensu ad
aratra venient, quam perdices &
paui, & quo~~rum~~ qua venerant via re-
dire iubentur, ne desit quod inge-
ratur stomacho?

Ovbi mens nostra? vix palmari
stomacho ingentia fumant fumi-
bula, feruent tripedales aheni; Ba-
byloniq calent fornaces, immanes
attusnt ignes, superstant fercula
ferculis lassatis mēnsis. seruorum,
ancillarum, coquorum sudas exer-
citus: natant penuaria vino; fati-
scunt horrea frumento. Et ego cre-
dam vnum ventrem cui plurima-
rum non raro gentium condontur
vina? cui in Hispania, Italia, Ger-
mania, Gallia, & qua se latifundet.

Occi-

Oceidens Oriensq;e iactat, sonant
calculi, scinduntur maria, feritur
terra.

Ac ne quid desit laxai, tot pi-
scium monstra, tot avium ferarum-
que genera, tot condimentorum
proritamenta non explent oculos,
nisi æmuli naturæ, quidquid homi-
na, matia, ær, terrarumque omnia
fami saturandæ benigna dederner-
manu, ludat in saccaro imò nisi
non iam pisces, aves, feræ, sed sac-
carum sint, mentita genus solum,
nihil egeris. natant proinde tan-
quam in saccareo Oceano pisces,
procambunt tanquam inter saccare-
re pascua & nemora saccarez fe-
rae, minantur volatum saccarez a-
ves. quid quod castra & propug-
nacula solidio fabricata saccaro in-
ferantur mensis, cum propugnat-
tum, oppugnantumque manu?
utrinque saccarez minæ, tormenta
saccarum vomentia, hastæ & plu-
tei, enses & saccarea iacula, & fer-
rum nusquam, & sanguis nullus.

Vena-

Venationes deinde regiē vni in-
combunt mensa. saccareos leones,
apros, ceruos, lepores, saccarei in-
sestant canes, saccarea cingunt
retia, tegunt saccareq̄ silue, potant
saccarea humina. iam quoꝝ veteri-
bus marmorez statuz, saccarez no-
bi, sunt. amantium iras & blandi-
tias, indignantium tremitus & mi-
nas saccarum mentitur. nimis om-
ni comedant oculi, intuerantur ora,
quod hęc tam fauna simulatio? sed &
ne quid deſit naribus, perflantur
mouſe odoribus ex ultima Arabia
deportatis, ut in his ad plenum lu-
xuriz parentetur.

Nec satiſ fuit ad luxuriz paſatom,
odoribus saccaroque conacula vo-
lific, niſi uno conuento (ita ſem-
per ingenioſa cupiditas eſt) saccareis
caueis & reibur viue include-
rentur aues, quoꝝ cantu ſuo conui-
tioneam mulcerent aures: niſi fac-
careis plagis irretiti lepores, aureis
vinci armillis, dum fagam trepidi
meditantur, neda conuinas spe-
claculo

Baculo exhilararent. atq; hinc etiā
retibus saccareisq; dissectis plagiis,
& cœnacula volatu, & leporina tu-
ga, grata mensx trepidatione per-
strepunt. quid exspectamus reli-
quum? nisi vt mensx stent saccarex,
saccarea cœnacula, sedes saccarea,
scutellæ, orbes, mappæ saccarex,
parietes, deniq; laquearia, domus-
que totta saccarea, & laccarum
omnia.

Adde his tibias, choros, psaltrias,
urbam musicam, concentum va-
rium, qui & Hispanam maiestatem,
Italiam prudentiam, agilitatē Gal-
lam, Germanam grauitatem, An-
glam solertiam, maturitatem Bel-
gicam, omnisciam & omniano-
ram modulationem exprimat. ad
quam non iam Arcades, Satyri, aut
saliant nymphæ, aut furentis orgia
Bacchi; sed qui Philosophum pal-
lio, Senatorem toga, matronam
modestia, virginem referant vere-
cundia. Fuit cum nemo sobrius sal-
aret, cum solus

T Bassa-

Bassaridas, Satyros, Panas, Fauno/que docebat

*Ludere Silenus iam numine plenus
alumno.*

nunc ignara virti & vini virgo, inter ruboris sui ornamenta prima, saltus & choreas statuit in medio vitulantis inuenitutis, inter petulcos oculos, & sola libidine fortes. non satis erat vultu, nisi & manibus & pedibus iacularemur cælo scandala. nam quid hæc sunt nisi incensuua libidinum, & quæ publicare prudentissimus ac continentissimus quisque vereatur? nam quo modestior aliquis, quo verecundior, eo in his magis publicam vietat. at nunc pudore posito in omnium oculis

*Iuuat & vagorotatu
Dare fracta membræ ludo,
Simulare vel trementes
Pede, veste, voce Bacchæ.*

Verum exercitatio hæc valet adi-
ni oportuna. quasi deesset vere-
cundior ludus, & qui minùs publi-
caret

caret ruborem, & accenderet pœnitendas flamas. & deerat olim valetudini aut tuenda, aut repandæ ratio, quia nusquam chori nisi in scena aut lupanari? & quos nullus duceret, nisi aut sine fronte comœdus, aut impudens leno? aut virgines ætas nostra potentiores dedit, quia valentiores psaltrias? an & olim fracticor Romanus miles, robustior Sybariticus; quod illi sine saltu, hic cum tripudio hostem ferirent?

Quamdiu hæc vana? cibum & potum excipiunt tripudia & Corybantum cymbala, & rufsus pocula, & redunt mensæ. ita itur in orbem,

*Festasque iunat reponere mensas,
Donec ab Elysis prospexit sedibus alter*

*Castor, & besternas risit Tironia
mensas.*

vt taceam verba quo non æstatem modò primam, sed & totum dedecorant hominem. atq; hinc iam illa

monita tanquā ab oraculo prolatā.
*Frange toros, pese vīna, rosas ce-
 pe, tingere nardo,*
Brevis hic est frangus homullis
*Iam fuerit, neque pōst umquam
 reuocare licebit.*
 nam quid à beata hac vita reliqua-
 um, nisi vt,
Peragaz diem cadente
Dape, poculis, choreis,
Genialū apparatus?
 vox deinde fractior, incessas mol-
 lior, liberiōres oculi, & nusquam
 pudor; qui exulare hinc iussus, qua-
 si in publico nemo peccet, nemo
 erubescenda palam comittat qua-
 cunque licentia: vt solus iam pu-
 dor seruetur parietibus & inocula-
 to teſto.
 Penetremus adyta, cubilia &
 molles toros. arbitraris sub auro &
 purpura suauorem somnum edor-
 miri? at quanto dormit altius, quā-
 co certius qui à ligonibus & incude-
 venit, qui membra dedit straminis?
 Neui ille culcita & strato, aut nuda
 con-

contentus tabula, nulla arte quæsum
uit somnum, arripuit venientem,
& naturæ debitum persolet, nee
ultra. hic ille castum immisit toro
corpus, castum recepit; at ille sub
auro & purpura quoties fugienti
vota dedit iomno? quoties à plu-
meo mollique strato tanquam me-
diis cestuauit fornacibus? quoties nō
casta pedit membra purpuræ? quo-
ties non casta recepit? ignibus qui
oleum iniecit, an ille tibi glaciens
aut reculisse videtur flammæ?

De voluptatibus nihil dico. cer-
tum nrihi minus pœnitendas nasci
in tenui casa, sub aridine & palea,
post cibum & potum qui naturam
expleat paucis dimittendam, non
oneret ingenti mole & adipe; quā
sub auro & gemma, post odora vi-
na, post ingestos cibos condimen-
torum partu naturæ suæ degeneres
& in aliam iussos migrare, non tam
esurienti, quam esuriem sienti do-
mino. atque hinc morborum tot
propè quorū condimentorum ge-

T 3 nera

nere, securibus, ligonibus, & leguminibus ignorata: dum non contenti obuiis, leuique parabilibus insima scrutamur maria. cum viuaria ad hoc claudimus, ut tempestatum pericula non adeat gula, ut quamvis pelago sequente, habeat tamen luxuria portus suos in quibus piscium greges saginentur. & cum ad manum sit quod satis est, ad supernacula sudamus insatiabili gula: ut nulla iam animalibus nisi ex fastidio pax sit. Et quantum, rogo, quilibet per tot non raro manus comparata fesso voluptatibus ore libamus? quantum ex fercanibus seruissque pasta, crudi naufragantesque gustamus? quantum ex conchyliis per tot maria adueniis per palmarum stomachum labitur? quantum ex inertissima ostrearum carne, ceno saginata? nec satis est fruuisse in cocta, nimis hoc plebeius, insus ad cruda: non & viua? decurrimus deinde ad voluptuarium venenum, irritamentum Veneris angueutis, fungos, noxae, aut vna

lana natos, tot iam olim Principum
funeribus nobilitatos, quasi inglo-
rium sit comedere sine periculo.
quid, quod limaces facte delitiz, &
non una in gente rarioz sine illis
mensa? cocti nimis vulgares, tota
adhuc anima domo sua decerpta
migrant in stomachū, meliore ni-
mirum hospitio donandi. quid re-
liquum, nisi ut eamns ad colubros
& coruos? iant excrementa avium,
piscium saniem salia tabe præcor-
dia vrensem, milleq; alia purulent-
ta, & foliis sordibus nota quoties
inferri mensis videmus? quoties
dein hæ similiaq; que in uitis in-
gentia visceribus sunt, per os reddi
audimus? quoties virtum omne vo-
mitu remetiri? quoties niuem rodū
glaciemq; in solatiū stomachi & stu-
antis? & innumeras miramur & gri-
tudinē formas? condituras iutnere
ad irritandam, non ad explendā fa-
mem repertas. hinc pallor & mem-
brorum tremor, & miserabilior ex-
cruciatiibus quam ex famz macies.

T 4 inde

inde etiam incerti labantium perdes, & suffusio luxide bilis, & decorior vultus, & neuorum sine sensu iacentium torpor, capitis vertigines, oculorum tormenta, æstuantis cerebri verminationes, luxuriz sera supplicia terrarum marisque vastatrieis.

In felices planè in tanta ciborum varietate, quod non intelligamus tam magno fœda hæc palati oblectamenta stare. Et hæc interim sunt illi magna, magnorum nauseanti stomacho comparata. & cogitantur indies noua. nimis enim vile vulgaribus pasci. mirum, si non indignum corpus tegi, quia vulgo id receptum. hinc etiam dies noctesque mutao vertimus, nimis vile videbatur plebeii vti diebus ac noctibus: secedendū fuit ab hac regula. errarunt Sol & sidera. non & siderum conditor Deus? Et hæc est illa seculi prudentia. O quando saniora! imo quoq; tam fatnis circumuenimur? quamdiu ludimus
in aeris

Inter haec non dicam ludicra & infantis primæ crepitacula, sed delira & fatua? nam si vspiam helleboro, non hic opus? aut si hic non opus, vbi erit? in spice phrenesi aut mania tactos, & vide an tam longè aberrent ab homine suo, aut magis extra lineam procurrant omnis veri.

Quid circumfers oculos ad Doctorem, ad Medicum, ad amicos, ad assentatores, ad mensæ non animi tui socios, ut te doceant, quid quantumne capias? naturam consule; illa te docebit. nihil opus alieno calamo aut digito, nihil monitore Philosopho. nam quid queris in cibo & potu, nisi valetudinem bonam, firma latera, sanguinem probum qui nec copia nec vitio grauet, spiritus puros & à fæce sua secretos? alia si cogitas, aberrasti. at paruo valetudo stat bona. & probatissim' sanguis modico nascitur. nam illa quæ mole sua, & varietate iniiciuntur, eneruant verius & op-

T 5 primunt

primant quām iuent. iam quid
facilius quām pascere ventrem be-
ne institutum, & nihil aliud deſi-
derantem quām impleri? cōgita

*Quæ prima iratum venerem pla-
cauerit eſca.*

Nec opus erit magno molimine,
neque necesse erit ſcrutari profun-
dum, nō vltra Phasim capere quod
ambitiosam popinam inſtruat, aut
a Parthis aut vltimo Oceano aues
accipere. infelicitis hęc luxuriaz com-
menta ſunt, fastidienti, gulęque ad
deliciois diſſoluto ſtomacho parata,
paucis etenim vilibusq; natura ex-
pletur: neque enim ambitiosa fa-
mes eſt. contenta namque deſine-
re eſt: vt ad hanc ſedandum nil ne-
ceſſe ſit miliarios apros querere, aut
phoenicopterorum linguaſ, aut re-
liqua luxuriaz portenta certa mem-
bra ex ſingulis eligentis.

Vis ſcire quām paruo fames ex-
tinguatur? ſtomachum conſule.
ſcieſ quām paruo dimittatur: quām
poſt pauca, poſt vilia, inclamet, Sa-
uis eſt,

tis est. Vis illum continere quod credidisti? metire ambitum. plura ne crede. si pergis ingerere, cogit redire qua venerantur demittet incocta. atque hinc tot morbi, & noua indies nomina. Et quid iefert quid accipiat Stomachus, perditurus quidquid acceperit? delectant te varie condita? cum subierint ventrem, una atque eadem fœditas occupabit. vis cum Philoso pho ciborum apparatum contemnere? exitum specta.

Iam quid fœdius vino supra vi res & satim hausto? aut quæ gloria cum multos viceris, vinci à dolio? quid tremulæ manus, cadentes genæ, lippientes oculi, purulente gingiuæ, vacillantes dentes? non plurimum pocula signant, ut hedera vinum? quid, cùni cœrati pedes & manus vinum suum loquantur, non diuine amatorem suum pignore opulentat vinū? iam ubi crebrū mandidatum huius rore

T 6 *sanguinem*

Tanquam imbre, oculis, ore, naribus Bacchum suum reddidit? quid vbi præpedita fuerint

Crura Vacillanti, tardescit lingua, mader mens,

Nan oculi, clamor, singultus, iuria gliscunt?

Quid, vbi pavimenta & torum, simumq; suorum & amicorum fœneratio impluerit imbre, tanquam si nouus terris Lyzus pater pampineo grauidam autumno prolem suam depluat, irroretque viciniam totam, ut sitibunda vere nouo passua? vt in clamare iam possit,

Vixi, et quem dederas cursum fortuna peregi,

Et nunc magna mihi molliter ossa cubane.

Et cum non uno generis fai,

Nos nisi damnosè bibimus, morierur inulti.

Inde iam inter seruolorum manus,

Vertigine teum

Ambulat, et geminis exsurgit men, a lucernis.

Tunc

Tunc saxa manu, tunc pocula pul-
crum

Spergere, & immerito sociorum
sanguine fuso

Instaureare diem.

Nec bibisse & comedisse contenti,
quarimus quemadmodum post sa-
turatē sūtiāmus, esuriāmus, quem-
admodum non impleamus, sed
farciamus ventrem, quemadmo-
dum sitim famemque prima potio-
ne ferculisque sedata reuocemus.
hinc vomitus & balnea, ut in lo-
cam eius quod effluxit noua sudo-
ris materies ingeratur. & non di-
ctum bene, Bibere & sudare vita
cardiaci est?

Et hunc quisquam arbitretur ho-
minem, qui rationem hominemq;
suum exuit voluntaria insania? cui
que longum fuit hominem esse?
imò, cui non satis fuit bestiam esse?
infra enim hanc se posuit sponta-
neo conatu. O iam non vani, sed
beiliux, & si quid vilius illis! nam
que bestia non ponunt modum?

T, Sicut

sunt? bibunt ut sitim expleantur;
nec ultra sitim potuerit esuriunt? co-
medunt ut famem sedent: nec su-
pera famem cibus. inter homines
non raro quo minor fames sitisque
est, eo plus ingeritur. neque enim
aut fame aut siti provocante, sed
cibi potusque insana phrenescitur
ad cibum potumque. & cum vix
binas stomachus amphoras capiat,
sex pluresve non semel cogitrad-
mittere. Dura imperia! credas in
decempedalem casam Ottomanni-
eum cogi exercitum.

Decurritur hic ad conuitia, mi-
etas, ferrum, ad lupinaria verba, ad
alienum torum, ad blasphemias e-
ructationes, amicorum carorum-
que cedes, rerum publicarum regi-
norumque euersiones. monstru-
arro, non homines. tunc impo-
ditus morbum suum profitetur &
publicat: tunc petulans non ma-
ritum, non linguam continet: cre-
scit insolenti fastus, crudelitas se-
uo, malignitas liuido; omne de-
pique

nique quod latebat, quodque par-
dor continebat vitium desegit
adde his ignorantiam sui, dubia
verba, incertos oculos, gradum
errantem, stomachi tormenta, ter-
ria mobilia. Et ferè crudelis ebriet-
tas est. vino enim refusa sanguis-
nem plurimum sitit, effusat ani-
mos, exasperat mentem, oblitus
temque prauis conatibus verocun-
diam remouet. Exempla habes in-
summis viris proditæ reipublicæ,
indefensæ patris, traditi exercitus
aut desorti. Alexandrum & An-
tonium cogita. illum in amicissi-
mo sibi Clyto, hunc in proscriptio-
nem sanguine & nobilissimorum
vrbe tota virorum blanditur inter-
im aliquando ebrietas. ne crede-
demulcétis leonis vestigia sunt. qui
ut feritatem aliquando submittit, nō
exuit tamen hinc cùm minimè ex-
spectaueris, exacerbatur toruitas
mitigata. ita in ebrio bladimēta ferè
furor proxima sūt. nega imperata
belluina imperia; qd expedes nisi
conui-

conuictia & ferram, etiam ab amica manu, à tori socio? nulla enim hic reverentia, nec filij in patrem, obseruatio nulla: nulla in illum piecas, nulla in sacra religio. exultaque virtus omnis; dominatur vi- tium nullo freno aut repagulis co- ērcitum, non timore, non vere- cundia, non futurorum exspecta- tione, præsentium metu, præteri- torū memoria. arbitreris tigrides in prædam ruere, in oatile lupos, in armenta leones, in ceruos canes, in minora volatilia accipitres, in ca- dauerā coruos.

Sed durum est, cibique potusq; voluptate spoliari, aquaque & hordeacei panis frusto contentum vi- nere. Nescis miser in quo solida voluptas posita est. in cibo & po- ta non est. corporis illa sunt, & bestiæ ista sine fastidio capiunt. reliqua in quibus voluptas sita, magis etiam illis propria: quibus & sine rubore & pœnitudine fruuntur.

Ad animi voluptatem homo e-
go can-

accandus, quæ non quoam in virtutis possessione deerit. comitatur illa, lateraque cingit ut perpetuatura, ut individua comes, ut illius toro nata, sinu fota, ubere lactata. quod si quis mæror intercurriter, nubiū more infrā fertur, nec unquam diem vincit. aliquid fors de serenitate detraxit, ut fatuus ille Rex, qui telorum iactu diem visus adimere: at ut nullæ sagittæ in Solem cadunt; ita nulla interlabentia animom tangunt, nec interrumpunt illius voluptatem quamdiu virtute lustratur & cingitur. tangent, si à peritariis voluptatem poteret. quod enim dedisset fortuna, posset eripere. at virtus arbitrij illius non est. dare ut hanc illa non potest, ita nec eripere. & sola illa est quæ implere mentem peccusque potest; corporis voluptates non possunt. frontem licet remittant, & ora laxent, raro tamen ad ima descendunt, cum ferè in superficie natent. interiora perscrutare. vi debis

debis peccus inuidia marcidum, et
piditatibus anxium, fasta turgi-
dum, & alia omnia quam os oculi-
que promittunt cogitantem. blan-
diuntur ridentque genz? ne crede.
ingentes sub hoc risu curarum la-
tent acerui. frons exporrecta aut
sine ruga aut seueriore umbra mag-
na spondeat? ne fide, serenitas
hec ingentium sollicitudinum non-
tes tegit. & dum in summo tibi vi-
dentur gaudiosum & voluptatum
esse, in altissimo eurorum & metus
profundo sunt.

Vera ergo voluptas ab animo
nascitur. nam corpus hoc anima
spoliatum quod nisi inerrissima ter-
raz vivilis portio est? eo que voluptas
omnis animi maior est, quo magis
ab imo, ac quasi vado prodit, nos
ut corporis a superne natantibus.
Levia enim hec sunt, & vitium na-
tatione sua produnt. probatissima
sunt quae subsidunt ac imo petunt.
ita leuum metallorum fructus in
summo est; illa opulentissima sunt
quorum

quorum in alto latet vera, assidue
pleniū responsura fodienti. Hęc
verò quibus vulgo delectamur, te-
nuem habent ac perfusoriam vo-
luptatem, qualis omnis corporis
est, aduentitia, fundamento ca-
rens, volatrica, & cuius non corpus,
non pedem, sed pluam tenemus
quam ubi remiseris, fugit at ani-
mę voluptas omnis ē virtute nata,
solida est, & plus patet introrsum
conterne proinde, si quia te tangit
virtus, quę ex insecus splendens
opulentissima quęque secretum ar-
mant. nec quisquam thesauros s̄os
publicauit, latens, solemq; ipsius
verentur.

Ad animi ergo voluptates re-
converte, ut de tuo teipsum obli-
ges, dēquę te ipso, optimaq; par-
te tui: animo dico bene compo-
sto, virtutibus instruto. Semita
enim:

*Tranquillae per virtutum patet
unica via.*

Hic

Hic ille animus est, ad minas ac tormenta impavidus: quem nulla spes, nulli metus à recto bonoque deducant, quem non minaz, non præmia flecant, quem nulla tiara aut diademata frangant, non exilia, paupertas, enses. interitus contra illa ibit, & inter illa. hic ille est qui in magno gaudio est, bene sibi conscientis, criminis nullius reus, nullius facti pœnitentia trepidus, nullius diæti pœnitudine ducus. atque hinc ille natæ voluptates, quas nulla erubescens, nullus comitatus timor, nullas sequitur mæror: que non ante possessorem suum destituyunt, quam ab illo destituantur.

At corporis voluptates breves, pœnitendæ, secretum petunt, publicari timent, ac nisi magna moderatione temperentur, ac sub potenti freno contineantur, in domini interitum suntabitur. præcipitio enim omnis hæc voluptas proxima est, nisi manum iniicias, modumq.
tercas,

eneas. modum autem tenere in eo
quod bonum credideris, difficile.
& ferè antè vitæ quam præi desiderij finem spectamus. ita voluptati-
bus his capti priùs damna pation-
tur quam pericula senserint, priùs
in præcipitium aëri quam verticem
circumspexerint: plurimumq; rui-
na domini, dædecoratione generis
surgentis, in ipsoq; ortus sui prin-
cipio familiæ occasu voluptas hæ-
finitur.

Voluptatis vero animi auiditas
omnis tuta est: veri enim boni ve-
satietas nulla, ita prosequutio secu-
ra est: quoque profundiùs ingre-
deris interminum hanc campum,
eo amœnior prospektus, delectabili-
or fructio, certior possessio est. haec
voluptate si fui desideras, dimitte
antè corporis voluptates turbidas
magno aliquando luendas. neque
enim venturæ tantum, sed & præ-
teritæ nocent. quemadmodum sce-
lera licet non sint deprehensa cùm
fierent, sollicitudine tamen pre-
muntur,

muntur, ita & improbarum volūptatum etiam possit ipsas pœnitentia est. illam nulla pœnitentia comitatur quam animus ex se sibi ex virtute, ex Deo invenit. at hanc intelligent pauci, fruuntur pauciores, querant licet multi, sed cum non querant ubi peti & sperari debet, sit ut non consequantur. ille enim ex conuiciis & luxu, hic ex ambitione & clientum turba, iste ex amica, alias ex vana litterarum ostentatione & nil sonantibus litteris quærerit. at omnes illos in veræ voluptatis persequuntione, fallacia & brenia oblectamenta decipiunt. siue ebrietas quæ unius horæ hilarem insaniam longi temporis tædio pensat. at vera omnis voluptas æquabilis & eterna est, animusq; illam possidens, qualis mundi status supra Lænam. semper illic serenum est; ita nunquam ille noster sine gaudio & voluptate est, gaudium vero hoc non nascitur nisi ex virtutum conscientia.

Quid?

*Quid? priores illi non gaudent,
non implentur voluptatibus? non
magis quam predam naeti leones.
cum fatigauerint se vino & libidi-
nibus, cum illos nox inter vina &
voluptates defecit, exclamant mi-
seri Virgilianum illud,*

*Namque ut supremum falsa inter
gaudia noctem*

Egerimus, nosti.

omnem illi noctem inter falsa gan-
dia, & quidem ut supremam agunt,
nomen enim tantum voluptatis
habent, cætera exanguia sunt. sed
gaudium illud quod animum vir-
tutibus excultum sequitur, non
intertrumpitur. fieret, si arreptam
esset aliunde, si ab externo aut
aduentitio accederet. nunc cum
ex animo natum, in ipso educa-
tum, sedem ibi fixerit, solus illud
turbare aut interrumpere potest,
cui in animum imperium est Deus.
fortunę nullus hic locus. quam et-
tiā vltro audet prouocare. congre-
dere. paratum iquenies. quamdiu
inter

inter ignauas minas hæres? querit
enim vbi virtutem suam ostendat,

*Spumantemque dari pecora inceps
inertia vocis*

Optat aprum, aut fuluum descendere monte leonem:

*Sic granis Alcides post horrida infusa
reversus,*

*Gaudebat strato latuus acclinare
leoni.*

Delectatur ardoris & ingentibus auras
perdura & aspera, & per vulnera
& sanguinem voluptatem querit
adeoque in ipso vulnera & sanguine.
atque hæc eterna est tanquam
& chalybe & rupibus improbo co-
natus extorta, vi & sudoribus parta.
contrà que è mollibus, vt è culciis
& pluma enata, in superficie nata,
ora rjsu soluens, ac supremam cu-
tem titillatione quadam percutiens,
animum in mœro destituit. hinc
si quæ tempestas aut fortunæ malig-
nitas insurrexerit, in vagum abit
puluerem, in cineres & leuem fu-
mum. quin adeo audet dicere,
nullam

nullam maiorem voluptatem esse
voluptatis contemptu: ille namque
in altissima voluptate est, qui vo-
luptatem omnem protriuit pedi-
bus, risiq; ut indignam viro. nam
quamdiu voluptas queritur, nec
habetur, anxia mens agitur, & dum
desideratis caret in voluptate non
est si consequuta fuerit, amittendi
illam metus territat. scit enim ex-
ternam voluptatem omnem fugi-
tiam esse, possessorumque suorum
plurimum sola latioris hilaritudi-
nis ostentatione, aut sanè in gau-
diorum initii, primisque delibera-
tionibus destituere. at ille qui nul-
lam talēm sollicitus indagat, quā
ultrō etiam occursantem repellit,
et quamque etiam si apprehenderit
dimittit ac excutit, nec amissionis
metu, nec exspectationis sollicitu-
dine percellitur, semper in eodem
statu manens. veniat, blandiatur,
recedat, minetur, nihil ad se perti-
nere arbitratur. & ut fugituum
mancipium, ut venenariam auram,

V ut mul-

ut multa mentientem, nec ultra sponsiones prosilientem, ridet; ingentemque voluptatem à voluptatis exilio capit: tantoque maiorem quanto illa longius exulat. sed & si accesserit importuna illeatrix, ut abortiuas sordes execratur.

Hanc vnam è contemptu natam nemo eripiet. certabitque adeò quicunque hic est de quadam felicitate cum cælitibus, maior Regibus, Imperatoribus, orbe toto maior: ut qui in altissima domestica pace vitam degat. Lusit ad hunc Poëta:

*Non frontem vertere minæ: sed
candida semper
Gaudia, & in vulnucurarum igna-
ra voluptas.*

Et non summa voluptas est ad id se reduxisse quod eripere nulla fortunæ iniquitas possit? & ad id sua spōte descendisse quod nec ad extrema quidem redactis timendum est? Hoc est præoccupare fortunæ tela, est ridere, est se illa maiore facere
Indu-

Indurandum proinde etiam corpus est ut animi exemplo vera & quam nulla cripere fortuna posset voluptate fruatur. cibus proinde famem sedet, potus sicut extinguat, vestis arceat frigus; domus imbribus, ardoribus, frigoribus, tempestatibus munimentum sit. hanc utrum cespes texerit, an varius lapis gentis alienz quid inter est? cogita hominem tam bene culmo quam auro tegi, cogita melius leguminibus quam pauo pasci, cogita securius olere quam ostreis & fungis saturari; denique valentiora esse corpora a pane & caseo quam a malle condituri: eam etiam corpori summam esse voluptatem que ad naturam maximè composita est. at huc minimo contenta est, super uacuis fatigatur. unusquisque deinde seipsum intueatur, metiatur corpus, sciet nec multum, nec dia capere, nec pluribus simul voluptibus vacare posse.

Nihil tamen ~~z~~que profuerit, ad
horum omniū contemptum quām
frequens cogitatio brevis zui &
huius incerti, alterius zterni & cer-
ti. & vide quā te ad hēc ducant.
corporis voluptates non ducent.
quin imō propter has trahimur mi-
seri ad funesta tribunalia: rapimus
nudi s̄istendi iudici tot scelerum ex
his rei, d̄emonibus accusantibus
cēlo testante, conscientia morden-
te, Deo indicante. quis crudelior
hostis d̄amone? quis certior testis
cēlo? quis grauior morsus consci-
entia? quis ~~z~~quior iudex Deo? aut
quis effugiet d̄amonom solertiam,
cēli prudentiam, conscientia ru-
borem, Dei scientiam? etiam co-
gitata, & mentibus solis credita
cūm ducantur ad iudicium propa-
latore Deo, quid speramus? Etia
tam seria re, tam seueris rigidisque
dictorum factorumque subductio-
nibus audemus insisterē tam ludi-
cris, tam brevi perituris? amplecti
tam dirē vindicanda? segni igni-
bus

bus punienda æternis? pro tam labilibus, tam momentaneis æternaturas accertere flammæ? nam quæ sagitta Parthica citius fugit manu, quis perflat Eurus ocyor, quæ secataëra auis velocius, quam possessorem suum destituat voluptas omnis, mœniç, iocis, risus, deliciis, & quæcumque terris suauia & magna? iam quis nollet diem unum carore mensis ac voluntatibus, ut solidum iisdem fruatur annum? cogita imperio magni Cæsaris lege lata denuntiari singulis. Quicunque diem unum ab illarum se fructione cohibuerit, annum totum in earum possessione futurum; qui annum, annos quinquaginta; qui quinquaginta, milles: contrà qui diem unum iisdem se dederit, annum integrum caritatum illis; qui annum, quinquaginta; qui hosce, milles; ac pre voluptatibus, pœdore ac vinculis, verberibus ac inedia coercendum. quis tam fatuus, ut diem præeligat anno, annum quinquaginta, hosce

V 3. milles?

mille? Et tamen quid sunt hæc, si æterna consideres? quid annus versus, quid quinquaginta, quid mille cum æternitate comparati? miseranda æternitas tam leui parta? insana fatuitas quoꝝ tam parvo, tam fugitiuo, tam nulla re æternam mercatur infelicitatem, cùm pro momentanea fuga æternam mercari posset beatitatem.

Quid quæris animie voluptates? cœlo reposuit Deus æternas. quid gaudia & commoda? cœlo reclusus Deus æterna. vis seculi huius volatibus, & priuari æternis? ô vbi cerebrum & pectus hominis! vis has inanis, fallaces, dubias, & excludi æternis? ô vbi mens & cor prudenter! & stare hæc duo simul non possunt. alterum deligas, alterum negligas, alterum sequaris, altero carreas necessum est. delige. æternitas & momentum in medio sunt. Lazarus te docebit & infelix Epulio. ille è duris & asperis & voluptatum relegatione in Abrahæ finu;

Sinu; hic è delitiis, è mensis & pur-
 pura & voluptatum possessione
 inter flamas constitutus, dum al-
 ternas gaudiorum & mœrorum
 vices amula retributione compen-
 sant. Dura compensatio. pro tam
 modicis, tam citò ac insipetatò do-
 minum deſtituentibus æternis ad-
 iudicari flammis: *Memento, quia
 accepisti bona in vita tua. cauſam
 habes poenarum & ignis, & ignis
 æterni.* *Lazarus autem mala: cauſam
 habes beatæ æternitatis. nesci-
 uit nimirum hic delicias, ignora-
 uit in totum voluptates, æterni
 mœroris & doloris socias, gandio-
 rumque cœlestium iuratos hostes.
 ille animę suę benè precatus inter
 epulas & ventris bona rapitur ad
 poenas voluptatum asseclas, nullo
 suo saturandas. acerba heu ni-
 miūm commutatio. acerbior, cùm
 inter flamas supplici aqua nega-
 tur, & aquæ gutta. dura vicissitudo.
 pro momentaneis voluptatibus
 æternūm cruciari, vri æternūm:*

V 4 & in

& in æternū vrentibus ignibus
aqñē negari guttam. quid hic pri-
mum, quid postremū dicam? quia
epolatus hic splendide, indulxit
non multis annis genio mollia se-
quutus, ardet æternū, omnis le-
uamentū æternū spe recisā. nam
quid sperare possit aut audeat, cui
negata aqua est fiti in ignibus re-
stinguendꝝ, & aqua gutta? aut quid
speret laxamenti, cui extremi digi-
ti modica aqua tincti gutta negar-
etur? tam exigui roris tinctio nega-
ta quem non terreat? aut quis iam
voluptatem sequatur tam dira pra-
missione clientē remunerantem?

Intuere deinde omnes cælo ma-
gnos. in asperitudine eos olim in-
uenies sacci, in horrore cineris, in
oris de ieinitio varietate, & extra
facili latitiam positos, terre aut sac-
cis incubantes, sordibus obscura-
tos, mæroribus deiectos, ingemis-
centes, lacrymantes, pectora tur-
dentes, dies noctesque ad Deum
laqua rugientes, paucem cinere mi-
scen-

fcentes, suspiriosa somnia & occi-
torum imbris madidata ducen-
tes, ita diem cinere, noctem lacry-
mis metentes. nec magnum fue-
rit etiam Regem in his designare,
& quidem in Dauide in ingenti vi-
tus & cultas castigatione. eadem
reperies in Achabo, post idolola-
triam & cedem Nabuthę, cum in
ieiunio & sacco Iesuram abducit à
diebus suis: eadem in Ezechia cum
vestem scindit, saccum induit: in
fratribus leguminibus & aqua pa-
stis, abdicata regia mensa, deliciis
regiis; in Daniele, cum post indi-
ca sibi ieiunia carnis & vini, ordi-
nem & somni significationem Ba-
bylonio edicit tyranno. Quid,
quod Mosem solo Deo pastū con-
templari non potest à choreis & lu-
sibus, à mensis & poculis pinguior
populus? tantum apud Deum pos-
sunt recusati, & recisi, aut retardati
pabuli officia. tantaq; est circum-
scripti vietus & voluptatis præro-
gativa, ut Deum preffet homini

contubernalem. mentior, si non ipse Dominus obliuionem sui exprobans Israëli causam plenitudini deputat. *Incrassatus est dilectus, & recalcitrauit: incrassatus, impinguatus, dilatus, apertius etiam Deuteronomij 32.* *Incrassatus, dilatus, dereliquit Deum factorem suum, & recessit à Deo salutari suo.* & quales nos ante pabulum & potum in virgine adhuc saliuia exhibere consueverit natura, ignorare non possumus. si non multo polentioris mentis, vinacioris cordis, quam cum escis stipati, vino inundati iacemus. nam quid post hæc
Ebed. 32 aliud superest quam *sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere.* Intellige Scripturæ vereundiam, lusum, nisi impudicum non denotasset.

Et non Apostoli edicti aduersus diriora dæmonia ieconiis & oratione præliari? aut quid nouum si eadem operatione spiritus iniquus educitur qua Sanctus inducitur?
 aut

aut quid miramur cùm olim etiam
athletę ante diem agónis arcentur
à cibis latioribus, ab hilariore potu,
ab omniluxuria, tanto plus de vi-
ctoria sperantes, quanto se magis
ab his mollibus & eneruantibus re-
traxerint. & illi peritūre corone
inuitatu , militum exemplo , qui
etiam in pace in armis deambu-
lant, campū decurrunt, fossas mo-
liuntur, propugnacula erigunt, per
sudores victoriz prestantes. ne-
que enim difficilis de papilionibus
& lorica, de nuda humo & saxo, in
quibus omnis duritia , imbonitas,
& insuauitas sedē fixit, ad seculi tri-
umphos via est. nos ergo quia ter-
nos cogitamus, mollibus indormi-
mus, voluptatem se stabimur ? ac
nō potius in supremi agonis nostri
diem robori ædificádo vacabimus,
& ad duriorem nos trahationem à
liberaliore cōditione seponemus ?
maximè cum stet sententia magni
Dei, Aut hic illis aut ibi carendum.
elige. æternas voluptates amas?

V 6 - con-

contemne has momentaneas. facies, si timor Dei in capite sit. quicunque necessitas minor est pericolo tanto comparata. ne fide. perniciacissimum hostem habemus, qui nonquam malitię suę otium facit. ac tunc maximē sequit, cùm hominem videt ad aspera & dura se partantem. itaque obseruat, oppugnat, obsidet, si qua possit aut oculos concupiscentia carnali ferire, aut animum secularibus illecebris detinere, aut peccatus asperiorum formidine emertere, aut ventrē mensis proritare. quæ cùm in omnes & omni vita moliator, tum maximē inchoantibus & de sola spe ac exemplis audentibus imminet, tanquam catalis infantię adhuc recentis, & per incerta nec dum perfectis luminibus reptantibus. cautione hic opus est. ne crede. time. ne præsume. qui namq; præsumit minùs veretur. iam qui talis est minùs præcauet, plus pericitatur. timor fundamentum salutis est; præsumptio impe^c

impedimentum timoris. ne fide
blandientibus, suave ridentibus.
doli iacent sub hoc ritu. ne crede
fronti. mentitur. lena tegitur hac
porpurilla, stibiate genz meretri-
cem suam loquuntur. fuge mollia,
saporata, dulcia. conditis pulmen-
tiis mahum iniicitor nocituros; in-
sipidis nemo venena temperat. ca-
ue ne tanti galam aut voluptatem
facias, quanti periculum. momen-
tanea illa est, periculum aeternum,
cuius successus perennat in omne
equum. Dura perennatio, stolida
aucupatio. nam ignorata mala
commiserationem merentur. at ne-
mo hec post Euangelium ignorare
potest: nimis clare decantata, ni-
mis certe denuntiata sunt. menti-
ri Deus non potest. sequere ergo
monentem, ne sentias punientem.
sequere in Lazaro præmiantem, ne
doles in Epulone sanguinem. præ-
mia si speras illius, vitam imitare.
poenas si pertimescas huius, mores

V 7

fuge,

fuge, voluptatibus nuntium mitte;
 pelle quidquid seculi gaudiorum,
 satis gaudet qui æternum gaudet.
 pelle nocituras voluptates, æternę
 te manent in Abraham suu. exulet
 quidquid deliciarum & mensarum
 hic lautiorum, eternis donaberis.
 spopondit has Deus. quid dubi-
 tas? falli non potest. sequere spon-
 forem ad indubitata, certa, & cum
 ipso perennatura te ducentem. ter-
 ret te labor? momentaneus omnis
 labor est. brevis vita est. exulet tan-
 tum seculi huius voluptas animę
 pestis ab hac breuitate, & æterna
 spondeo; non ego, sed Deus. se-
 quere. errare nec falli potes, si du-
 ctorem hunc, monitorem, spon-
 forem sequeris. erras, si non se-
 queris, si ab illius voce, dñi, mo-
 nitis vel latum vnguem decesseris:
 tantum peritura hęc & in fraudem
 ducentia contemne.

Quod si etiamnum hęres, & in-
 iecta lacinia delicię te & voluptas
 teneat,

tenent, consule Epulonem, roga quid factum vellet, quid denuntiatum fratribus, ne decidunt in locum tormentorum, magnitudinemque illorum nullo die terminandam, nullo mitigandam; & tibi denuntiari cogita, & monentem sequere. quis potest certius illo qui in se experitur infelicium gaudiorum, deliciarum, voluptatum promissam? qui sanguine luit fatui delectus & sequelaz monera? aut cui credis si non ex ignibus inclamanti, minitanti, monenti, & ignibus aeternis? cui fidem, si non illi qui est flammis iamiam sequentes quos patitur signes denontiat? pares culpa ignibus pares sunt. hos si metuis, culpani fuge. & culpam in hoc diuite nullam reperio nisi ab Euangelio narratam in cautelam & monitorium decretum: Epulabatur quotidie splendidè, vestiebatur purpura, cum annos sibi sponderet gaudiorum & deliciarum plurimos.

Excuse

Excute hic vitam tuam. confes-
cum illius, & exitum intuere. vide-
bis quid sperare debeas, quid time-
re. pares poena, qui pares culpa
sunt; maiores etiam poena, qui ma-
iores culpa sunt. vitam moresque
præmia sequuntur. Tu tantum hic
cogita cuius tibi voleas, Lazari an
Divitis, Ioannis an Herodis, Petri
an Neronis, Benedicti, Francisci,
Dominici, Ignatij, an Regum ac
Imperatorum Oriente ac Occiden-
te primorum. & imitare vitam &
agones, quorum præmia desideras.
erras si è coccino & Tyrio Abrahæ
sinum speras, si de latioribus bal-
neis hortulani maritimive secessas,
si ex altillum enorni sagitta, à vino
& epulis in noctes protractis, à io-
cis, risu, gaudiis, & lasciuio pom-
pa eterna cogitas. Epulo Lazaros-
que te docent, & tot magna cœlo
inferisque, felicia infeliaque no-
mina, ut nullo iam egeas monito-
re, doctore, ductore que nullo. tan-
tum quorum delectatis exitu, vesti-
giis

giiis insiste, pari donandus præmio,
aut pœna. ut enim moribus & vita
ita & præmio aut pœna pariandus.
Docet hoc nos cùm ratio ipsa, tum
exempla omnis qui. plena utriusq;
testamenti paratula, plena reto-
retuſtas omnis, pleni sunt gentium
omnium vernaculi scriptores nu-
peraque nouitiaque tot passim do-
cumenta, quæt capita. ut fatui ſu-
mus si aliud cogitemus, ſperemus.
nam quid hoc eſſet aliud quam
præcium non exhibere, & ad mer-
cedem manum extendere; hostili-
tatem proſteri, & pro amico habe-
ri; monitorem oppugnare, & præ-
mia poſcere; ignavum domi deſi-
dere, & donatiua ſolis poſt certa-
mina & luctas viatoribus debitas
imagines & ſtatuaſ, & qualem ſe-
culum preſtare de fama eternitatē
potest, iure quodam ſuomeritoque
exigere.

Verum graue eſt ſeculare renuntia-
re gaudiis, & inter tristia & con-
tempta viuere, ſeq; infra genus &
maiorum

maiorum nomina, aut diuinitaram splendorem epularumque commoda mittere. Et quam multos in saeculo hoc nequam non pudet pigetque animæ corporisqne in commodis, adeoque contumeliis eniti in causa votorum suorum? que non atria nocturnis crudisque salutacionibus occupant, ad omnem occursum maioris alicuius decrescentes. idque ob volaticum aliquod gaudium, laudem, honorem, annum fôrs, aut paucorum mensium, dierum, aut horarum. & nos in periculo denuntiatæ per Epulonem æternitatis, & non restinguendarum flamarum, tolerare dubitamus? & vietas atq; cultas castigationem offenso Domino prestare cessabimus?

Quid heres & cœstas aggredi cōcessam cœlo medelam? mutuæ etiam animæ diuinitus attributas fibi medicinas in tempore agnoscunt. ceruus sagitta transfixus ut ferrora

et rram & irreuocabiles moras eius
vulnere expellat, scit sibi di-
ramno mendedum. Hirundo si ex-
cauerit pullos, nouit illos rursum
de sua chelidonia oculare: nos ab
Epulone ex ignibus denuntiatam
medelam non amplectemur? co-
gitemus illum ex medio inestuan-
tium ignium flammaeque longe la-
re que vomentium caussam roga-
tum dicere, Epulæ & deliciæ, men-
se & gaudia ad immites hos ignes
nunquam tormenta aut vstitutionem
posituros me compulerunt. fugite.
nisi experire lubeat perennatura
incendia, & non nisi cum Deo fini-
enda. nam si montes vrantur, &
durant; quanto magis nocentes &
Dei hostes? si cum ardenti & devo-
rantur, nunquam tamen finiuntur
non uno loco rupes, quid mirum si
nullo eno inter inferni flamas Epul-
onis imitatores & socij decinera-
scunt? Et verò supremi iudicis sen-
tentiam latam æternam fore, nulli-
que animæ seniel ignibus erogatz
inferos

inferos patere, satis Dominus argumento Lazari requiescentis, & ingemiscientis Diuinitis ex persona Abraham sanxit. aut sanè alius cum Marcione inueniendus est Deus, cui nullus ignis coquitur in gehenna, nullus dentium frenor horret in tenebris. Sin vnas nec aliis quam noster Deus est, quid exspectas aliam remunerationem dispositionis inferarum? semel proleta in Abraham ex persona iudicis sententia est. Aeterna est. tu quam volles partem diligere, tantum dilequere. Hunc eternum cogita, eternum meditare, Lazarique edocet gaudiis, diuitiis tormentis, utrisque aeternis, certiora tutioraque doctus elige.

Quod si durum sequi Lazarum, Stoicum imitare. Cum voluptate cuiuspiam imaginem capias, quemadmodum in ceteris, serua te ipsum ne ea corripiaris. sed excipias te res ipsa, atque aliquod rite spatiū cape. Cum verumque tempus animo volcas, ~~qua~~ ^{qua} voluptate posieris, ~~qua~~ ^{qua} iam posissem

potius penitentia afficeris. neque
 ipsum increpa, eis vero oppone, quan-
 copere si abstinueris gaudebis. Verum
 ne expallescas ad Stoici nomen, ad
 Epicurum te prouoco: ad illum mol-
 lem & voluptuarium magistrum.
 videamus in quo voluptatem sta-
 tuat, ad quas epulas hospites suos
 prouocet. quam animo inuita-
 ta, quam nobili ductu, quam a
 Christiano & Evangelico monitu
 arbitris est veteri eremo, ab Anto-
 niata aut Paullina incude omnem
 golam voluptatemque raditus
 mactatam. Hospes hic bene manebis,
 hic summum bonum voluptas est. pa-
 ratus crit istius domiciliij custos, be-
 spitalis, humanus, & reponens excep-
 piet, & aquam quoque largè adminis-
 strabit, & dicet, Ecquid bene acce-
 ptus es? non irrigant inquam hi hor-
 zuli famem, sed extinguunt: nec ma-
 iorem ipsis potionibus sui imfaciunt:
 sed naturali & gratuito remedio se-
 dane. addit, ut video ad quam vo-
 luptate te voluptatis ductor manu
 ducas,

ducat, In hac voluptate consenatis
 non arbitris Hilariōnem loqui
 aut Macharium, aut ab ultima Thē-
 baide Paphnutiam, aut Arsenium?
 aut nō erubescis Christiane ad has
 prouocationes è voluptatis domo
 & cathedra profetas? vinci ab E-
 picuro quām ignauum? non posse
 Epicurum sequi quām inglorium?
 non contentum voluptatibus ab
 illo concessis quām erubescēdom?
 & in his se consenuisse gloriator.
 in voluptate è polenta & aqua na-
 ta. quod Euangelium vetet hanc
 voluptatem Dauidis & Niniue la-
 crymis conspersam? aut cui talis
 non ad salutem, & ad Anachore-
 tarum regulam expressa? non ar-
 bitraris has mensas Lazaro quām
 Epuloni similiores? Epicurus hic
 loquitur, prædit Epicurus, & docet
 maiorem in his voluptatem, quām
 in Polliōnis murēnis seruulorum
 carnibus saginatis, quām in Aësopi
 serculo è canoris & lequacibus
 auibus construendo, quibus sexcen-
 torum

orum patinam conflavit. quām
in illius filio qui post tale patris
pulparentum sumptuosius potuit
eturire margarito dehausto. quām
in Afinij Celeris prodigo sumptu,
qui in nulli vnius obsonio VI. H S
detulit. quām incentenarij pon-
deris lancibus Sullæ, in M. Tullij
orbe citri quem quingentis num-
mūm millibus emit, aut Afinij Gal-
li qui bis tantum pro Mauritanica
mensa numerauit. magnum vi-
rum qui animo suo imperare no-
vit, qui gulæ frenos iniicere, qui-
que illam ad polentam & aquam
deducere potest; tam angustis tam
efferam bellnam claudens fercu-
lis, totamqne voluptatem polen-
ta & aqua circumscribens. Felix
circus cui includitur, fortunata
cauea polentâ & aquâ strata. hoc
est viri, magnique domitoris suis,
qui è tam paupere viatu, tam de fa-
cili paribili, & in quo nulli coqui-
sudant, nulla culina sumat, om-
nem voluptatem haurit, quiqne
quiqne

quique adeo è voluptate contempta voluptatem haurit. audiamus inuitantem : audiamus gloriantem, non toto se a se pasci, Metrodorum verò, qui nec dum ad hanc voluptatem concenderat, toto. In hoc tu viatu saturitatem non putas esse? & voluptas est: voluptas autem non illa leuis & fugax, & subiude reficieuda, sed stabilis & certa. Non enim iucunda res est aqua aus polenta, aut frustum hordeacei panis. sed summa voluptas est, posse capere etiam ex his voluptatem, & ad id se reduxisse, quod eripere nulla forsunæ iniquitas possit.

Vbi es Christiane? an sequi dubitas Epicurum in cibi, potis, & voluptatum præscriptionibus? certos ille sibi voluptatis magister dies sub exercitationū suarum initium in voluptatum indagatione præscriperat, quibus malignè famem extingueret, visurus an aliquid deesset ex plena & consummata voluptate, vel quantum decesser, & an dignum

dignum quod quis magno labore pensaret. imitare, tēque ipsum firma, perpetuōsque tibi pares voluptatis dies statue rara parsimonia diuites, solique fami pellendæ, siū restinguendæ comparatos, nec ultra audiunt illius discipoli à magistro degeneres, & extra illius decretoria dicta immensum euagantes, *Epicuri de grege porcus.* quid audiemus Christiani, qui cum discipulis illius tam longè sumus ab illius monitis, quam altè sumus cibo potaque farti, & ignauissimum voluptatum mancipia.

Quod si te vocarem ad magna, ad Stilites & Pachomios & eremi cultores, esset fôrs cur horreteres: nunc cùm te pronocem ad Epicurum, non ignauissimi pectoris documenta præbes Christiano indignus nomine, qui voluptatis doctoré in voluptatis area sequi permisces? aqua & polenta & hordeacei panis frusto voluptatē metitur post sarculos & horteos ligones,

nes, post sudores, & calidi extitam pectus. & quartet illam Christianus a ferculorum exercitu, in quo cum delectu laboremus, & mvel sola copia fastidium parit. in quo pro pedali stomacho, siluz & prata, maria & flumina terrarumque ultima fatigantur,

Adiiciamus Epicuro Stoicum.
Non est nunc quod existimes meducere te velle ad modicas cœnas & pauperum cellas, & quidquid aliud est per quod luxuria diuinarum cadio ludit. Grabatus ille verus sit, & sagum, & panis durus & sordidus. Hoc triduo & quatriduo fac, interdum pluribus diebus: vi non lussus sit, sed experimentum. tunc mihi crede Lucili, exultabis dupondio jactur, & intelliges ad saturitatem non opus esse fortuna. hoc enim quod necessitati sat est, debet etiam irata. tam facile exinde erit tibi illud pati semper, quam aliquando experiri. Sacra monita, & tanquam ab Apostolico calamo iudicata. quid addubitas Chtistia-

Christiane? durior Lazarus est?
euerior Stoicus? Epicurus opinio-
ne tua asperior? quid exspectas?
Epicuri verioreni famam? non in-
tredederis hac via. Stoici nomen?
non imitaris documenta. Lazari
œlum? non insistis vestigiis La-
zaro calcatis. aliud ergo tibi cœ-
um nouus Dædalus fabricare, a-
iam gloriam, sed & Deum alium
ibi tuique nouus demiurgus con-
le. aut si Epulonis mensa & pur-
pura delectaris, quid nisi Epulonis
ex tu cora naberis? in quo tristissi-
na denegatio vel digitalis roris,
eternum infelicissimis insonat au-
ibus, nulla in omnem æternitatem
emediationis exspectatione, nulla
nitigationis.

C A P V T X.

DETRACTIO. Videbis hac una
plures, omnibus retro bellis, ceci-
disse, nec alia re promptius armari
X 2 manus,

manus, iuuenescere gladios, et in
faua recrudecere vulnera, nullo
sanguine saturandos. Hinc impiū
non semel ferrum, non genitoris, non
vberibus, aut vtero parcens: ac
nec cœlo iam donatis. ita humani
hac gencris pestis, irriolice, au-
daci ramen et præsidenci sonatu,
cœlos petit, cœlo venena iacula-
tur: maiora ausura, nec lingua am
a conditore temperatura. Hoc ma-
lum. acerna hac lingua et cala-
morum vulnera esse. ita semel sa-
uisse, aeternum est. deterius etiam:
cum nullo aut auro, aut precibus,
aut ingenio, venenum hoc eluitur.
vbi cunque iniecit manum, per-
ennat.

TNANISSIMÆ etiam elocu-
tionis genus aliud. qua cogita-
ta, dicta, facta quisque sua, proba
improbáve fuerint, tollit in maius,
damnat aliena. sua quæcunque illa-
demum probat, ut selectissime no-
te; aliena improbat, ut non satis i-
stolidi.

Soliditatis fæce detersa, vt immer-
sa etiamnū improvidæ mentis fur-
furi. hinc plena omnia laudis suæ,
damnationis alienæ. dixerit fece-
ritque improbanda omnibus, lau-
data tamen enīque consilia faœtaq;
sua. dixerit fecerit alius probanda
omnibus, illaudata tamē abibunt.
quod si rem non possunt, mentem
incusabunt, & de mente sua alien-
nam arguent. quid non potest li-
uor, quid non inuidentia alienæ
laudis emula, calcaneo illius insi-
stens? quid non amor proprius,
cūm quisque tantum decessisse habi-
arbitratur, quantum accessit alteri;
tantum accessisse, quantum decet-
sit alteri. ignari nos eadem lingue
& calami mensura feriendos, qua
in alios insurgimus, pari per omnia
damnatione, improbatione pari.
hinc nulla propè colloquia sine a-
lienam menta, veste, moribus, adeo-
que omnis ferè sermocinatio de
extranea domo, vita, studiis; tot
iudices habituri quot capita. ita

X 3 dum

dum nostra laudari volumus, damnamus aliena, quasi aliena damnatio gradus sit ad laudum nostrum verticem, ad quem nemo nisi per illam veniat.

Intuere, quām cæco rapiamur impetu, quām improviso. fastum omnes alienum improbant, suum nemo videt; adeoque arrogatiā suam submissionem deputat. excus amor sui est. ambitiosam ornatus supellestilem, in alienā domo & corpore quis non improbat? suam quis non probat & inter prudentis parsimonia exempla ponit? non habet oculos ambitio domi sua & vicinam domum inoculauit suis. Quām fatua emulatio? quām stolida ambitio est? non patitur parem. sola videri, laudari vult sola. & dum reliquos damnat, non videt eadem se sententia à reliquis percuti, cùm in parim aioréve delicto sit. misera humana conditio, tot pati indices! etiam parem, matrem, filios, coniugem,

gem, famulantium gregem. dura
tors, & acerba nimis, in materno
non raro lacte & ubere, ac propè
etiam utero pati iudicem; in filio
filiaque vita non infima parte,
pati iudicem, in coniugalitero iu-
dicem, in cordatissimo patre atte-
nu iudicem. & iaculamur interim
aniorem, adeoque sanguinem
sanguine testamur. posunt tam
pugnantia in una stabulare men-
te, amor & damnatio? aut non
mentitur amor qui damnat? lau-
dat si amor est, adeoque ut etiam
non probanda laudet; aliquid e-
nim excitatis omnis amor habet,
etiam in prudente. ut licet dan-
nanda in amico videat, mitiget,
extenuet, eleuetque in tantum, ut
sepe nil quod damnetur reliquum
faciat. hinc illud: *Qui ambulet fran-*
dulenter, reuelat arcana: qui autem
fidelis est animi, celat amici commis-
sium. sin modis omnibus damnan-
da viderit, excusationū mille mo-
dos teperit. solers omnis amor est,

Prom. 11.

ut amicum trahatur, nihil inadsum
selinquit. & ego credam hunc pa-
trem, matrem, filium, coniugem,
qui damnat? credam amare qui per-
petuo confodienda silentio, vul-
ganda putant? qui inseptelienda te-
nebris, reducunt in solem? quibus
nec vbera, nec thoros sanctus est,
credam amare? quanti periere, pa-
tre, matre, filiis, coniuge propala-
tricibus? quid erit in terris iam san-
ctum; aut quos speramus fiducię
portus, si in sauguine, vhere, thoro
tempestas metuenda est? si in pa-
tria, matria, coniugali mente nau-
fragia timenda sunt?

Parcit

*Cognatis maculis similis fera. Quā-
do leoni*

*Fortior eripuit vitam leo? Quo ne-
more vnguam*

*Expirauit aper maioris deneibus
apri?*

*Indica tigris agit rabida cūm ri-
gride pacem*

*Perpetuam. sauis inter se conue-
nit vrsis.*

Ast

*Ast homini ferrum letale incude
nefanda*

*Produxisse parum est, neque enim
nunc sufficit ira*

Occidisse aliquem;

In parentum Izuiunt viscera diræ
lingoz, in coniugalem thalamam
funesta labra, in consanguineum
sanguinem ora nefanda, fuerunt
qui hostilia

Pectora, brachia, vultum

Crediderint genus esse cibi.

quasi iræ pacandæ viælma talis ca-
deret; nos nec à propinquo san-
guine abstinemus. in quemcon-
que enim ferocire has linguas vi-
demus, nulla verecundia tori, nul-
la reverentia patriæ, nullo filiali
pudore, nulla erubescensia matris.
nihil enim nunc tam pudendum
est, nihil cum tanto periculo con-
iunctum, quod improba licentia
vulgare metuat. ita mutuis dede-
corationibus cōspersi, mutuis den-
tibus laceri, magnam implere pos-
sumus tragœdiam. ut meritò Poëta
exclamat;

X 5 Quis

*Quis tam crudeles optauit sumere
paenam?*
Tam ille quem viderat

*Laeerum crudeliter ora,
Ora manusque ambas, populaca-
que tempora rapet
Auribus, & truncas in honesto vul-
nere nares,
Iudas est, si cum haclinguarum sa-
uitia compares. in uno enim ste-
tit hec crudelitas Deiphobo. at lin-
guz virus omne, crudelisque feri-
cas transfit in posteros. non con-
tentia in uno scuisse capite, omnem
simul progeniem uno crudeli con-
figit iaculo, nullo sanguine satian-
da: inexplebili enim siti rapitur
in nepotes, & quotquot amicitia,
societate, aut utero iuncti, etiam in
retro maiores. ita uno venenario
telo omne genus liget, omne tin-
gitur in mortem; & mortem om-
nium auditorum auribus, aut le-
ctorum oculis renouandam, ut tot
iam sint mortes quot oculi, quo
bures, cum in omnium oculis au-
ribus-*

ſibusque repetita cæde cadat cuſ
detrahitur.

Et quærimur ſi qniꝫ grauius à
Principe, ſi quid ab illius tribunali
venerit? & in mutuum ſequiuſus
ſanguinem ferocius. niſi forte mi-
tior ſit lingua gladio. crudelior
eſt. ille ſemel tñie, hæc xternat,
nouisque perpetuò auſtibus ſurgit
violentior. & quod oriente Sole v-
xore garrula culex erat, vicinorum
diuite incremento camelus in me-
ridie erit, in occidente Pyrenæi fal-
tus. quod aurora prima ooum v-
num fuerat, coniuge maritalis tha-
lami ſecreta retegente, cadente die
millia fuerunt: tam fœcunda ouo-
rum mater nocte vna maritus fuit.
& noxia plurimùm fœcundiūs
crescunt, insolenti auſtu meliora
ſuffocantes. nec ſtat hæc improba
libertas in vno capite, abit in po-
ſteritatem: tanquam ſi vno linguæ
gladio ſequoutura ſeces, in nec-
dum nata ſequiens, vt in ſemi-
ne iam tum ſuo ſentiat arbori

necdum virgultum , neçdum radix. ita ante vitam vulnera impressa, ante venas fluit sanguis, ante animam dolor adnatus. infelix homo ! quo se tutabitur ab hoc ense? non si in rupe federit alta, infraq; sc̄ nubes videat labentes, fulmina, ignes, grandinem iaculantes; non si in profundo maris, totoque cum lona tectus elemento; non si in denso , ipsisq; propè feris inaccesso nemore; non si in torrida & arente eremo, inter medias gestibus emedullatas arenas, soliq;ne Soli notas, nunquam effugiet hęc linguę iacula. sic licet velocior Euro, Aquilonibus fugacior, sequentur fugientem , ridentque aquilz pennas, tigridis cursam, fontium supernę labentium impetum; rapidissimorumq; fluminum fluxum pigritiam arbitrantur & inerissimi corporis conchales ductus. iam propugnacula , & quidquid hostilem fallit manum , extraq;ne ferrī mesom. natura autars posuit, frustra

frustralinguæ posuit. nihilque tam
densa asperaque septum rupe, ni-
hil tam altè abditum, tam in subli-
mi repositum, quod non momen-
to citius penetret, audax, intrepida,
fugere & pauere nescia, ignara
rubet cere. mare nauigas? sequitur
nauigantem, seu te malacia, seu
decumani teneant fluctus; seu se-
cundo, seu aduerso raperis vento;
seu integra naui, seu tabula vehe-
ris; seu mergeris fluilibus, seu ludis
in equore. bella petis ciuilia? plus
linguas metue, quam hostile fer-
rum. nam seu ciuium madeas san-
guine, seu ciues tuo, plus ensibus
timendæ lingue sunt, animam fo-
dicant; contentum corpore fer-
rum est. petis extera? adhæret la-
teri comes, etiam in ultima barba-
rie senties presentem. Indos adi,
Chinas, Iapones, orbemque no-
num, aderit socia. terga dabis for-
tunæ ludibrium? plures te lingue
quam sequentur hostes. victor re-
dibis, & triumphis maior patriam

calcabis terram, hostium securus;
 plures te prolequentur lingue, &
 in medio triumpho, post subactos
 hostes, in alta iam pace, vulneri-
 bus locum reperient. densu miles
 circumiter agmine, tegat vmboni-
 bus; medias penetrabunt acies, &
 inter ferri minas sanguinem pota-
 bunt ducis dirissimæ sanguisuge,
 nunquam satiandæ. quid quod nec
 cadaueri parcant? sauiunt in mo-
 numenta, condunturque sepulcris
 ipsis; nec in illa requie requiem
 permittunt. ferrem, si inferno par-
 cerent, at ne poenis quidem satian-
 tur æternis. quasi leue omne tor-
 mentum sit in ignibus semper ar-
 dentibus, nisi iacula comitentur
 immitis lingue, quæ virulento
 morsu transadigant infortunatam
 animam. maius etiam narro ma-
 liam, & imprudentis audaciæ docu-
 mentum certum. non cœlo par-
 cit, & vehementius etiam post cō-
 ronam sequit, liuore pharetrata.

Tenu-

Philosophus Christianus. 495

*Tentauere, nefas! olim destrudere
mundo*

*Sidera, capti nique Iouis transfer-
re Gigantes*

*Imperium, & vito leges impone-
re cælo.*

par propè linguarum audacia. cœ-
lo iam adscriptos in bella vocant,
in inglorium puluerem, in lingua-
rum circum, & detraherent loco si
quo modo concessum. ea vis ani-
mo, ea inuidentię insolentia, te-
merario ausu cœlum petere, cœlo,
iacula minari, cœlo inferre. & ty-
rannorum ferè ingenia sœuiunt in
viuos; ubi ad mortem ventum est,
sœuitia cum anima ponitur. sed &
ara illa Taurica

*Tancūm immolat: vteerius nil
Aut grauius cultrotimet hostia.*

Ita quæ videbantur implacabiles
iræ, nunquam explenda odia, mor-
te corruunt; quæ etiam in inimi-
cissimis commiserationem prouo-
cat, cogitantibus humana, nec
quidquam hosti eugenile quod
non

non ipsis possit. at insatiabilis hæc
lingua improbitas cum funere vi-
detur nasci, cum morte reuinisse-
re, roburque vireisque cum cinere
induere. ut arbitris ante vixisse
inermem, post funera armatam.
quasi pro clypeo illi sarcophagus,
pro galea sepulchralis lapis, pro
ense & iaculo cadaverina fascia sit.
sua crudelitas scuire in mortaos.
at fœminei pectoris, ferocire in
non repugnantem, in longè positi-
tum; vanissimæ mentis, provocare
absentes & ultra mare positos;
ambitionis ridendæ, extra vulne-
ris spatia, extra metum dandi san-
guinem in longè positum hostem
insolescere.

Ex horum numero sunt qui in
coniuicis exercitus ducunt, castra
éthoro metantur, militem éthala-
mo mouent, quando cum hoste
conserendum, quando vallum
ducendum, quando aries, quantis
firmando castra præsidiis inter po-
cula mero madidi docent, quibus
si ho-

si hostem ultra Apenninum ostendas, si inimica agmina ultra Pyrenzeos posita, domes suas trepidi cogitant. Si proprius inimicam aciem designaueris, in vicem humani coloris, pallor succedit inferni, perque vniuersa membra frigidus dimanat sudor. ut de his iam tum decantatum arbitreris,

Refugier timido sanguen, atque exabbescer metu.

Hi omnes lingua prompti, factis segnes, plus semper ore quam manu circumferunt. Quare ubi videvis ad maledicta expeditum, ad obloquia fortis, ad conuitia promptum, multa deuouementem, nullum impune transmittentem; cogita vanum, timidum, cui omnes robur in lingua, cui in ore armamentarium, in labris enses & iacula sunt, cogita fœmineo ingenio, iudicio nullo, ut cuius omnis sapientia natet in labris, omne ingenium hospitetur in ore, omnis eruditio peregrinetur in dentibus.

In

Eccl. 5. In multis enim sermonibus inuenie-
 tur stultitia. Et: In multi loquio non
 deest peccatum, qui autem moderatur
 labia sua, prudentissimus est. Nec
 ullum certius fatuitatis signum, nul-
 la amentia testatior hedera, ore so-
 luto, lingua libera, quam nullum
 coercent frænum, nulla teneant
 vincula, quæque vaga licentia per-
 omnium domos, mores, vitam,
 studia grassatur improvida. huic
 enim consilium totum in denti-
 bus, delibetatio in lingua, iudi-
 cium in labris fluctuat. & ferè hæc
 coniuncta: verborum multum, sa-
 pientia parum; contumeliarum
 multum, prudentia modicum; de-
 tracionum multum, amentia plu-
 simum. plus namque loquuntur
 quam cogitant, deliberationes in
 his dicta, consilia facta sunt. nec
 potest esse consilio locus, ubi om-
 nis Senatus in ore est: nec pruden-
 tia, ubi omnis deliberatio in lin-
 gua est. prouidentia nulla, circum-
 ipectio nulla, cum ante dicta quam
 cogitata

cogitata sunt, antè labia egressa,
quam ingressa pectus.

Nihil etiam in republica nocen-
tius istis, nulla grauior pestis, nul-
lum præsentius venenum, nullum
virulentius toxicū, nulla acerbior
calamitas, & plurimam in opti-
mos quoque fundant venena, ia-
culantur virulentę lingue toxica.
Hinc cùm aliqua diligentior seculi
seruatrix ornatum omnem cul-
tamque superuacaneum obseruat
libidinum inuitatorum esse, eo-
que nomine intra modestię se por-
tum recepit: tanquam si naufragio
erepta mari & nau repudium di-
xerit, exemplo de semine hypo-
critarum audit. nec mirum: do-
let enim hostis tot in vna virginē
speratę mortis opera dirui, tot
damnationis titulos eradi: itaqne
per famulas ubi linguas oppug-
nat, obsidet, si qua possit non
iam oculos concupiscentia feri-
re, aut animum secularibus ille-
cebris irretire, sed conuisorum
formi-

formidine euertere, obloquiiis de-
torquere.

Quod si quæ etiam tota in Dei
voluntatem concesserit, maturita-
temque suam illi sponsauerit, in-
surgent linguae, & melius a iuncte est
nubere quam vri : incendia sua
testantes, quasi ignibus astuarent
omnes solis nuptiis restinguendis.
Et quale hoc bonum est, quod non
potest videri melius, nisi pessimo
comparatum ? quodque non tam
bonum est, quam genus malii infe-
rioris, quod ab altiore malo obscu-
ratum ad boni nomen impellitur?
melius nimirum est unum oculum,
aurem, manū, pedem, quam duos
amittere. At vero quanto melius
nullum amittere, ita melius nec nu-
bere nec vri. cum solum nubere
melius sit, quia deterias est vri. sanè
haec voces non veniunt nisi ab in-
genti fornace, qua astuunt impro-
Iac. 3. bæ haec lingue, inflammatae à gehenna,
quæ cum omnes suo metiantur ani-
mo, ignibus suis, scabie sua, eadem
remedia

remedia restinguendi ardoris prescribunt reliquis.

Sin alia murum sexui suo obstruxerit, ut nec suos emitat, nec alienos admittat oculos, sibi, Deoque soli nata, statim insurrrant: in hac iuventa voluntario se carceri includere? & quis carnem suam odio habuit? quis prudens renuntiauit gaudiis? audite Dominum? *Qui amat animam suam, perdet eam: et qui odit animam suam in hoc mundo, in vita aeternam custodiet eam.* prudens negotiatio est aliquid amittere ut maiora lucreris. quod si corpus parietibus cingitur tanquam voluntaria custodia, omnifatamen spiritui patent. vagare spiritu, spatiare spiritu licet, non per stadia opaca, aut porticus longas in quibus lascivientium oculis & scurilibus percutiantur linguis, viam deinde proponunt sibi non illam amoenam latamque que dicit ad interium, sed arcta que dicit ad Deum, quam quoties deambulant, toties nullis

nullis parietibus concluduntur: erat
ratis miseri. nihil crux sentit in ner-
uo, nihil ceruix sub securi, nihil
corpus in flamma, cum animus in
cœlo est. & quid vos speratis? de
deliciis ire ad cœlum? de papilio-
nibus miles, ubi omnis duritia &
imbonitas, expeditus & substi-
tus, non de cubiculo in aciem
procedit: etiam in pace campum
decurrat, molitur fossam, bella pa-
ti edilit: ita Dominus ipsas sepo-
nit, agoni indurat, cœlo parat, dum
illas segregat ad strictiorem di-
plinam, ut robori ædificando va-
cent: idem in athletis iuuenies, cō-
tinentur à luxuria, à cibis letiori-
bus, à potu iucundiore, tanto plus
de victoria sperantes, quanto plus
in exercitationibus laborauerint.
• & hi quidem ut corruptibilem co-
ronam consequantur; illæ ut æter-
nam. claustra pro palestra inter-
pretantes, ut ad stadium tribunalis
bene exercitatae producantur. vir-
tus duritia extruitur, mollitia de-
struitur.

struitur. & temperat tamen Dominus omnem hanc exercitatem ingentibus gaudiis. nam quæ maiora sunt, quam quæ ab animo pacato, nullius sceleris conscio, nulla formidine fatigato, nullius coris anhelo, profiscuntur? nihil hic metuit quia nihil sperat, nihil timet quia nihil ambit. soli Deo Iponso suo iuncta extra quæ nul-la illi delectatio, voluptas nulla.

Iuncta matrimonio fuit alia. mors compare priuavit; nisi ad secundas euolauerit nuptias, sentiet has linguas. nullæ enim loquaces, oriosæ, vinosæ, quales ferè hæ linguæ, devniairatus bono bene loqui norant. Deus enim talibus, Apostolo teste, venter est, ita quæ ventri propinqua.

Pœnitent aliquam errorum restituta veritate, pœnitentiamasse, quæ non amauit Deus: facco proinde & cineri inuoluitur, animum pœnibus deiicit, continuò linguez, fatis

satis Deum habere, si corde & am-
mo suspiciatur, licet adū min⁹ fia⁹
hoc est saluo metu & fide, peccare:
salua videlicet castimonia matri-
monia violare, salua pietate paren-
tibus venena temperare. addam,
salua venia in gehennam detrahi
dum saluo metu peccatur. quām
verò ineptum est deliq̄orum veni-
am sustinere, & pœnitentiam fu-
gere. hoc est, pretium non exhi-
bere, ad mercedem manum emit-
tere: pœnitentia enim compenſa-
tione impunitatē promittit Deus.

Addictior aliquis poculis, con-
niuiis, lusibus lasciuoribus, nun-
tium misit omnibus, Deoque suo
gulam macavit, pastumque iam &
potum non utante ventri, sed ani-
mæ nouit, ieiuniis preces alens: n̄
ille hisce linguis satius est. mira-
ris, cùm hisce potus & cibus Deus
sit, venter cœlum, pulmo tem-
plum, aqualiculus altare, sacerdos
coquus? apud quas fides in culinis
calcet, pietas in cacabis feruer, spes
in

in ferculis iacet. quibusq; ille san-
ctorum qui conuiuandi licentior, qui
absonandi pollucibilior, qui cali-
cibus instruclior. Verum ab Apo-
stolo hæc veniunt, qui macelli cla-
ues tradidit, permittēs esui omnia,
in quibus & cellarum claves com-
prehendit. Non tamen, in macel-
lo aut cellis Dei, regnum inclusit.
Non est enim regnum Dei esca & per-
peritus. Rōm. 14.

Neque sanè nouum cniqoam vi-
deri debet tam insolenti petulan-
tia in optimos quosque insurgere
has linguis dæmonis & ministras
& alumnas. quis enim cùm æmu-
lum suum videt non patitur? aut
quis oculus ferre potest, quē mens
non potest? ingentem cùm deli-
ctorum funem secum trahant, vel-
lent omnes implexos; cùm inna-
meris scelerum retibus continean-
tur, vellent omnes implagatos. na-
tant libidinibus tanquā in ingen-
ti Oceano; dolent subductas na-
uēs in portum. lasciuiant verbis,
Y duran-

duranturque fronte pudore exto; hinc illa nata odia in verecandas genas, castos oculos. indormiunt mensis & poculis, ut nisi noxes eobibat ieiani sint: hinc ille voces, Sic diem ducam, sic noctem patera, donec

*Initiae radios in mea vina Deum
inde liuor & dens Satyrus in om-
nem gulæ frænos induentem, in
omnem cibi interdictionem, ma-
cerationem. neq; nouum tempe-
rantiam ab incontinentia & crapu-
la rideri. nimis magnum campus
inuidentiaz virtus donat. intueri
discrimen; quales nos ante cibum
& vina, virgine etiam tum ore
sive humana, sive diuina tractandi
sint, si non mente cordeque multo
valentiores promtioresque, quam
cum totum illud domicilium in-
terioris hominis cibo refertum, vi-
noque inestuans premeditatorum
efficitur fœditatum, in quo plan-
nihil iam in proximo superfit, quod
ad lasciuam sapere, & in omnem
difficilem*

liffundere libidinem, nulla ztatis
lignitatis, maiorum, posteritatis,
opum, corporis animique pericu-
orum habita ratione. & quanto-
quisque tunc meminit Dei, cum ip-
sumlibi hominem excidere sole-
re est? hinc ergo illæ linguz vino
nadiæ ebria derulant verba, tan-
quam à recenti crapula in omnem
continentem. reliquas pari disqui-
tione virtutes cogita, videbis à pa-
gnantibus vitiis pari insolentia op-
pugnari. neque quisquam in illas ar-
mauit dexteram, nisi vitiis plenus.
reddit vas quod continet. arma ab
armamentario exspecta quæ indi-
disti. alia si speras falleris. idem de
maledicis hisce susurronibus ex-
specta. quos ego tanquam Reipu-
blicæ pestes in terrarum ultima re-
legandos censeo. sanguis ferro
& fune in latrones & fures. nulli
nocentiores calamitoribus sunt.
*Super furem enim est confusio & pœ-
nitentia: & denratio pessima su-
per bilinguem: susurratori aurem*

Eccli. 50

X 2 odium

odinm & inimicitia & contumelia.
Szuimus securibus & igne in per-
duellionis reos , nulli perduelles
criminatoribus nocentiores sunt.
szuimus in homicidas , in sacrile-
gos, raptores , incastuosos, incen-
darios, omni pœnarum genere; at
& nullo propè scelere maiora time-
ri, maiora dari dama possunt quam
ab hoc uno. nullum proinde tam
graue tormentum, non si magis
homo taurus , quod æquari huic
sceleri possit. omnisq; in hoc cri-
mine crudelitas nimis benigna est;
omne enim carnificis ingenium
superat. ferro & ignibus facien-
dum in hoc malum, & à radice e-
uellendum. odit Rempub. qui pa-
cit, hostis Dei est qui simulat. Ita

Rom. 1. mas sententia Apostoli : Impleto
omni iniquitate, plenos inuidia, con-
tentione, dolo, malignitate, susurro-
nes, detractores, Deo odibiles, con-
meliosos, quoniam qui talia agunt dia-
ni sunt morte: & non solum qui ea fa-
cire, sed etiam qui consentiunt fa-
cire

ientibus. Viderint qui in Republica hos ferunt qua poena Apostolo udice feriendi. habemus & interminantem Prophetam Regium:
Tota die iniustitiam cogitauit lingua Psal. 51:
ua: *sicut nouacula acuta fecisti dolum. dilexit omnia verba præcipitationis lingua dolosa.* Propocrea Deus destruet te in finem, & euelleret te, & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viuentium. Etiam radici & semini interminatur detractorix linguz. in reliquis sceleribus poena cum delinquentे finitur, in hoc etiam in nepotesabit. ut arbitrari possis lezabelis progeniem. cave ab hac contagione quisquis es, *Acuerunt enim Psal. 139*
linguas suas sicut serpentes: venenum aspidum sub labiis eorum. quis cum serpente & aspide habitabit securus? quis prudens iunget dexteras? *Remoue à te os primum;* & de- *Prou. 40.*
& rahania labia sunt procul à te. Om- *Iac. 30.*
nis enim natura bestiarum & volu-
crum, & serpentium, & caterorum

domantur, & domita sunt à natura humana: linguam autem nullus hominum domare potest, inquietum malum, plena veneno mortifero. venena tange, venena bibe, & audias sanus, valens, vegetus. sed & lingua ignis est, uniuersitas iniquitatis. omnis iniquitas tanquam in matrice sedem in hac fixit: fuge. etenim generatio hæc prodentibus gladiis habet. exacerbunt gladium linguas suas. ne fide. plus non tantum atoës quam mellis habent, sed plus necatori toxicæ. blandiuntur genis? lingua perimunt. & subridentibus labris teguntur enses.

Iac. 3.

Proverbio 30. nim generatio hæc prodentibus gladiis habet. exacerbunt gladium linguas suas. ne fide. plus non tantum atoës quam mellis habent, sed plus necatori toxicæ. blandiuntur genis? lingua perimunt. & subridentibus labris teguntur enses.

Ecclesiastes 1. nulli te horum crede. Si mordeat serpens in silencio, nihil eo minus habet qui occultè detrahit. de quo meritò gloriatur David & excusationem innocentia prætexit: Deerbentem secretò proximo suo, hunc per-

Psal. 49. sequebar. os enim illius abundavit malitia, & lingua illius concinnabat dolos. & seriò monet: Ei qui reuelat mysteria, & ambulat frandulècerat & dilata-

et dilatat labia sua, ne commiscearis.
Vir namque impius fudit malum, et
in labiis eius ignis exardefit. pro-Proe. 16.
cul ab his ignibus etiam eminus ex-
stuant, & ferè plos ardoris in re-
mota quam in propinquaque iaculan-
tur, & fidentius in illa noui eunt
Arantes. veriti enim pedem pedi
conferre, eminus vestigia lustrant,
tela que pauidi ex insidiis coniici-
unt, diffisi aperto concurrere Mar-
te. insidiantur proinde calcaneis
nocentissimi scorpij. si quis ab-
sens, si quis longè positus, si maio-
ribus distentus, erumpunt hec lin-
goz noctu tamen plurimum vene-
na spargentes. ita tenebras qua-
ront duoi figunt, dom offendunt,
ut securius mittant. nam cum sci-
ant multos simplices & rudes, &
de sola zimulatione credulos, in-
stillant lingoz virus: ac primùm
trahunt adhuc caudam, nec palam
venena propinant, sed miscent sa-
poratis, & dulcibus id malum in-
iciunt: itaq; primò quasi in vacuū

X 4. flagelz

flagellant : proprius deinde accedunt; haec ne veræ esse? non credam. maior illius virtus, quam ut in illam cadant tam indigna. sunt tamen qui constanter narrant, qui scribant. verum odia quid non possunt? & viri sunt à quibus habeo non è plebe. nec quisquam tantus in quo non aliquid quod meritò reprehendas. dandum aliquid dignitati. & quæ non ætas quedam concessit viris etiam maximis? humana hęc sunt, virtutibus virtua misceri. & doleo bona fide hęc non à mulierculis, sed à viris magnis de illo viro & dici & credi, cui multis nominibus boni omnes obstricti: & ego non ultimus debeo, quanquam non per omnia fidem adhibeam: nec vellem verbis hisce assensum præberi, quibus nec ego præbeo, tantum scripta dictave narro. fides sit penes illos: unum dicam. nollem dici. Ex his initiis, maximè si auditores naeti curiosiores, ut ferè

nomo-

nouorum audi & magnorū zmu-
li sunt omnes, itur in apertum ma-
ledicentię campum, & plenis iam
habenis decurritur per hunc crim-
nationis circum. sub aliena tamen
plurimū persona, vt hoc tanquā
peregrino testi mantello, nihil de
sua, sed de alienā penu produxisse
videantur, iacula de vicini phare-
tra. ita vulnera infigunt telo non
suo, manu sua; verbis non suis, lin-
guas sua: & tamen, si verum liceat,
& telo suo, & lingua sua, licet al-
terius testa velo, tamquam nube,
quo potentiūs infigant ferrū, cùm
incautiūs excipitur vt ab amica
manu & ore. cogita Abner dolo
percussum à Ioab: cogita Amasam
sub mentito osculo gladio cor-
ruisse.

Et licet vera interdum narrēn-
tur, tamen si illa non nota passim,
crimine nimirum necdum vulga-
to; non est cuiusvis; quæ in illum
diem testa, quæq; domesticis clau-
sa parietibus, in publicum, ac quasi

Y 5 solem

solem potueremque deducere. neque enim aut domini nos , aut iudices famæ nominis que sumus alieni , ut eripere illud liceat , & interrogare hac poena delinquentem. inflictio poenæ , diuulgatio est : quæ vna fama spoliatur sua qui deliquerat , famæ etiamnum suæ dominus , quo exui à solo legitimo iudice dominio poterat. idem videamus in omni poena & criminis promeritus aliquis mortem , exilium , bonorum proscriptionem. nemo hunc priuatus aut exuat bonis , aut patria domoque pellat , aut morte mulctet. iudicis hæ partes sunt. Quod si quis contrâ faxit , & iudicis non concessam sibi priuata auctoritate personam induat , legibus subiaceat , iisdemque cum delinquentे poenis. idem de detractor cogit. priuatus nemo delinquentem fama spoliare potest. spoliat qui euulgat. vitâ illa compatur , & apud plerisque vita poterit est. hec enim si eripitur , maximè

cūq.

= ~~um~~ priuata manu vni ferè eripi-
= ~~er~~, famæ direptio abit in posteros,
= ~~in~~ sanguine, amicitia, aut quo cun-
= que vinculo iunctos, adeo ut in de-
= linquente, innoxij plurimi puni-
= ~~atur~~, pœnæque partem ferant cri-
= minis intontes. hanc pœnam que
= in innocuos transit, nemo priuata
= auctoritate sine ingenti scelere ir-
rogare potest. Iudex etiam non
= nisi matura cognitione, solidis cer-
= ti, que formata testibus. neq; con-
= iequiris ludendum in re tanta, aut
= inani è suspicionibus nata narra-
= tione, magnitudo rei maiora cer-
= tioraque postulat, vt talionis oni-
= nino pœna plebendi sint, quicun-
= que aut nullo aut vano nixi funda-
= mento, criminis etiam apud iudi-
= cem reum deferunt, aut propalant
= non testata. nā licet cui temerè im-
= positū crimen est, iudicio purgetur,
= aut clara mendacis criminationis
= refectione, semper tamē impressū
= multorum animis vulnus manet,
= aut superato licet vulnere, cicatrix,

X 6 prior

priorem venustatem dedecorans,
 aut ut minimum, vestigia quedam
 timidę mentis, cogitantis potuisse
 aliquid tantę delationi subfuisse:
 inde diffidentia, & trepidationes
 anxij pectoris, restrictior fides, lan-
 guidior estimatio, commendatio
 trigidior, lentior fiducia, & verò
 quod ab omnibus aut plerisque cre-
 ditū temeraria vulgatione, id nun-
 quam ab omnium animis eluetur,
 quaeunque etiam purgatione ac-
 cedente. quæ nunquam tanta per-
 niciitate omnium opplet aures,
 quanta prior illa nominis famaque
 diminutio, quo cuncti auctore, mas-
 fœminave fuerit, sparsa. rem ferè
 cogitamus, rem pensamus, cuius
 gravitatem magnitudinem etimor,
 auctores lenti tacitiq; transimus.
 nec quisquā satis acerbitatē mag-
 nitudinemque ponderat, qui non
 aliquando simili improbitate per-
 cussus, damna linguarum tulit. il-
 le expertus dicit quām alte sedeat
 hoc malum; quām nulla medica
 manu

manu publica priuatâve in integrū
à tanto vulnere valetudo retulit
possit, etiam apud cordatos pro-
bosque: ita temper aliquod vesti-
giū magni aliquando vulneris,
omnis calumnia relinquit, quod
etiam nolentum animos occupat
excluditq; fidentiam securitatem-
que priorem; evenitq; his quod
in tenebris, aut sanè quod caligan-
tibus oculis, licet in magna luce,
ambulantibus: timidè enim vesti-
gia premunt, licet manu aut bacu-
lo adiuti. ita ubi semel mens cri-
minacionum nube cincta, luminis
sui radios repercutiō senserit, quo-
cunque die intercurrente, quicun-
que valido vento discutienda nu-
be nebulaque nato, aliquid è pristi-
no terroris, si non aliquid noctis
remanet, quod quamvis discussum
probissimus quique optaret, me-
moria tamen præteriorum animū
non raro pulsat, territat, & suspen-
sum dubiumq; tenet, vt nō par quo
antē fiducia in erī qui cōtumeliā
pauis. Iap. a. c. Y - E

Huc accedit, quod semel calumnia sparsa, per innumeros leui momento vagata, plurimorum occupaverit animos, ad quos fors nullo unquam tempore purgationis nomen perueniet. noctura enim queque opulento semper foenore incrementa sumunt. quantum vero insequens purgatio diluit, tantum, immo cumulatiore longe progressu priora serpunt, fœcundioribus accessionibus diuitata. ita fit, ut dum pauci certioribus instruti meliora sanioraque credant prioribus depulsis, plures prioribus inhæreantur aut quod sequitur depulsionis signari, aut quod tam altè prima impreffa, ut nullis quantumvis potentibus postumis euelli remedii valeant, validius primis inhærentibus, & de firmitate ac prioritate, sede semel occupata, certantibus. à qua depellere non nisi Herculez sit dexteræ. ac nec illa ita eradeatur quæ cælata lingua tanquam chalybe, animis tanquam incudibet, quin proprius

pròpiùs intuentibus , priorum , si non vestigia altè imprella , umbras tamen quædam maneant , plenam lucem excludentes , aut sicut non admittentes hanc tam libero ut ante campo aut area . Lusisse ad hoc credas Lyricum .

Quo semel est iusbura recens seruabit odorem

Testa diu .

Si n expellas licet omni conatu , ramen vque recurret , si non res ipsa , timor tamen , ac quædam quasi nebula , que quanquam non omnem excludat Solem , aliquid tamen de splendore eripit , & obfuscat priorem lucem , nec permittit tam claris ut ante radiis terram suam , animos dico , lustrari : subterlabentes enim hæ nubes aliquid caliginis interspargunt , nec patiuntur toto ad nos corpore lumen descendere , omnium horum caussa , primi seminatores , qui vicinum agrum tam densis superseminauit zizaniis , ut optima que dona

dominomque felici fœcunditate
beatura à superseminatis suffocen-
tur. adhibe quascunque voles ma-
nus, antè vtraque euelles quam à
zizaniis purgabis. nimis enim va-
lidè implexa frugiferis maligna
sunt.

Hicce proinde superseminatori-
bus quid publicè, quid priuatim
debemus? cruces & ignem. pru-
dens Respublica quę non parcit.
seuire in illos, mederi est (& hęc
sola pietas fortiter à Republica ar-
cere) etiam ignibus in hęs leuis fi-
dei paleas, quando mitiora non
profunt. ingensverò crudelitas est,
permittere ut liberè ac in qua vo-
lunt promiscuè grassentur, paullo
post Rempublicam ipsam euetsuri,
in arma & cīilia bella coacturi, in
mutuum sanguinem. nam qui à
priuatis nullo repugnante felicia
hęc mutuarum dissentionum initia
tanquam maiorum moliminum
fundamenta posuerunt, secundis
succēsibus elati, & ab ipsa felicita-
te a-

te audaciam sumentes, eadem in
Rēpublicam audebunt. priuato-
rum damna impune data, via sunt
ad publica. neque enim quisquam
primo ausu summa petit: nec ad
extrema scelera nisi per media de-
curritur: à tenuioribus animis in-
duratur ut assuecat depudere, au-
dere: inde vires sumit crecitque
audacia, & ad maiora citato cursu
properat, ad summa demum con-
scientius, vnde plurimum prēcipi-
tio locus est. quem ergo videris
priuatim multa moliri, in omnes
linguis & verborum petulantia in-
surgere, multorum hinc inde no-
mina famaque spargere; hunc
tu cogita nata quaenque occasio-
ne eadē publicē ausurum. ac ma-
iore etiam impetu; cùm plus spei à
publica quiete turbata quam à pri-
uata sperare meritò possit. cui quid.
ego imprecer, nisi illud magni Re-
gis. *Non deficiat de domo crima- 2. Reg. 30.
toris huius leprosus, & cadens gla-
dio, & indigens pane, nec patitur
Domi-*

3. Reg. 2. Dominus deduci caniciem eius pacificè ad inferos, èd quòd effuderit sanguinem, vitam, famam, nomenque in omnem posteritatem melioris se in pace, & posuerit animam maioris se in ludibrium

Job. 20. omnis zui. Deuoret illum ignis qui non succeditur: affligatur relitus in tabernaculo suo. reuelabunt cœli iniquitatem eius, & terra consurget aduersus eum. Detrahetur in die furoris Dei. hac est pars impij à Deo & hereditas verborum eius a domino hereditas venenantis linguz, & super aspidem & colubrum intox-

Job. 24. cantis proximum suum. Maledicta sit pars eius in terra. ad nimium calorem transeat ab aqua nimium, & usque ad inferos peccatum illius. obliuiscatur eius misericordia: dulcedo illius vermes: non sit in recordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum. mentitas est enim in animam suam, & euertit in dolo semitas virtutis. demolitus est vineam alienam, reddidit mala pro bonis,

bonis, ideo non recedeat malum de- Prou. 17.
pro eius. sed reddat illi Dominus
septuplum in sinu illius. imprope- Psal. 78.
rium quod exprobavit, alteri ca-
dat in verticem illius inducat su-
per eum diem afflictionis, & duplice
conieritione centerat illū Deus, quia ^{sa. 17}
non est egressum de labiis illius re- ^{sa. 43}
stum, & completa est malitia eius in
verbo oris illius: suscipiat de manu
Domini duplicitas, pro eo quod eme-
dullauit animam proximi sui; in
viperio halitu oris sui, exsiccavit
ossa, & exsuccidauit carnem pro-
pinqui sui in æsto labiorum suo-
rum. extendit gladium labij sui
in generatione & generationem,
non pepercit lactentibus, nec vtero
grauidatæ, in nepotes protendit
maledicentiam suam, & in nec-
dum natos venena temperantur
merito detestentur illum nationes,
& in robore virorum fortium con-
teratur. sint in neruo pedes il-
lius, & in vinculis manuum su-
rum, vescatur pane suo. non sit
qui

qui misereatur pupillis eius, qui nō
pepercerit semini aliorum in æter-
num: posuit enim laqueum pro-
ximo suo in dolo, & extendit retia
oris sui, in mendacia astu labiorum
suorum cepit illum, & circumue-
nit animam illius in fallaci lenoci-
nio letalium verborum: genē illius
lotæ sanguine, oculi venenō, ex-
cuit dentes tanquam rhomphazam
bis acutam, insoluens illos riden-
tibus labris ut nouaculam spongias,
in fraudem & interitum propinquū
sui, non pepercit innocentia, non
vidua, non pupillo; in innoxio
capite furor illius, & in virtutis do-
micio ignis illius exardescit.

Videamus quid de talibus sense-
Psal. 108 rit Propheta: *Os peccatoris, & os
dolosi super me apertum est. locutus
sunt aduersum me lingua dolosa, &
sermonibus odij circumdederunt me:
& expugnauerunt me gratis. pro eo
vt me diligenter decrabit mibi.
& posuerunt aduersum me mala pro
bonis, & odium pro dilectione mea.
habes*

habes detractorem regio penicillo
 depicū, audi imprecantem: Fiant
 dies eius pauci, filii eius orphani, v-
 xor eius vidua. nuncantes transfe-
 rāneur filij eius, & mendicent: & eij-
 cianeur de habitacionibus suis. scru-
 tetur fœnecator omnem substantiam
 eius, & diripiant alieni labores eius:
 non sit illi adiutor: nec sit qui miser-
 reatur pupilli eius. fiant nati eius
 in interitum: in generatione vna de-
 leatur nomen eius. fiant contra Do-
 minum semper, & dispereat de terra
 memoria eorum, pro eo quod non est
 recordatus facere misericordiam. in-
 duit maledictionem sicut vestimentū,
 & incrauit sicut aqua in interiora
 eius, & sicut oleum in ossibus eius.
 fiat ei sicut vestimentum quo operi-
 tur, & sicut zona qua semper præcinc-
 gitur. Hoc opus eorum qui detrahunt
 mihi, & qui loquuntur mala aduersus
 animam meam. decurrit deinde ad
 Dominum: Maledicent illi, & iubē-
 nedicēs: qui insurgunt in me, con-
 fundantur: seruus autem suus latet
 bitur.

bitur. Induancur qui decrahunt mihi, pudore: & operiantur sicut diploide confusione sua. confitebor Domino nimis in ore meo, quia asticità dextris pauperis, ut saluam faceret à persequentibus animam meam. fortiter Ecclesiastes, & nimis veridica Eccli. 23 denuntiatione. Non tradent filij eius radices, & rami eius non dabunt fructum: derelinquer in maledictum memoriam eius, & dedecus illius non delebitur. & agnoscant qui derelicti sunt, quoniam nihil melius est quam ambulare vias rectas, & calcare semitas virtutis, & in veritate labiorum suorum subuenire proximo, immunem se seruare à maledictionia, & odio odisse omnem criminatorem, & mouentem os suum super proximo suo. similes illis sunt qui consentiunt operibus illorum, similique maledictione sentientur. non sit eternum.

Et lignarum quidem harum sceleris magnitudinem ex eocolliges, quod

quod non vna cadat morte cui detrahitur: cum tot cadat quot auditores sunt; adeoque tot interemptores quot audiunt, tot carnifices quot auditi criminis repetitores. at hi innumeri propè sunt. transit namque hoc linguz venenum ad millia, ut enim iniecta palez scintilla, sic lingua maledica in audienciam animis. & vt flamma in aceruo lignorumarentium, sic omnis lingua criminatrix in confessu custiolorum. inde natum ut ab uno aut altero credulo auditore ad inumeros res eat, nouis seniper austibus siluescens. hinc toties peritus cui calumnia hec struitur, quoties novo narratore res vulgatur. Et omnis ferè crudelitas vna contenta morte finem sanguinidis facit. vna hec finem nescit, cum omnium petitor linguis tanquam gladiis, omnium oratione tanquam nouaculis, omnium labris tanquam venariis draconum existibus.

rictibus. sub tot dentibus tanquam
 securibus qui cadit, quoties cadit?
 noua semper morte, novo delato-
 re, noua infanda cede, novo per-
 cultore insurgente; tot verò per-
 cultoribus quot linguis. & feren-
 dum forte, si tanquam mille ma-
 nus, mille linguæ armarentur in v-
 nam, unoque tempore sequent
 omnes, nec ultra cedis diem ites
 crudelitas. verùm noua semper cę-
 de grallari, tot nimirum quo in
 omne quum vulgatoribus, scelus
 est nulla pœnitudine piandum; nul-
 lis lacrymis eluendum, non si pro-
 fluant maria, aut scissis toto athere
 nubibus cadant imbres: nullaque
 retractatione tollendum, ac vix yl-
 la sui parte molliendum. serò ve-
 nenis remedia cogitamus, quę vi-
 scera, quę principes partes occu-
 parunt: idem in calunnia cogita,
 ubi semel per linguarum traduces
 sequit, nulla industria damna repa-
 rabis, nullis fletibus, nullo cinere
 purgabis, nullis etiam laudibus
 damna-

damnata semel dilues. onera quantis voles : nulla illi compensatio pariari potest, et quare nullum pretium. credulum namque de faciliter ingenium humanum, ad deteriora aures habet patulas, ad alienas laudes obseratas. conuitia in proximum plena manu iaculata, plenis admittimus valuis; laudibus vix rimæ patent. detractiones audiē haurimus, ac quasi latratis mentibus, venientibus ultrò occurrimus, amplexamur toto corpore: laudes vix exorresto libamus digito, arbitrati decedere nobis quidquid accessit aliis. hoc veluti fundamento semel iacto surgit omne maledicentia etificium, eo maiore molmine quo quisque pronior in laudes suas rapitur, quarum alienis detractionibus incrementa sperat, nec diuite alia magis vena flumina sua naturali solo arenaria, turgescere, aut certioribus posse accessionibus putar crescere.

Vt hinc nullo iam negotio vi-
Z deas,

dicas, esse hanc in omni Republica,
in omni re priuata, pestem maxi-
mam. nec posse saluam aut hanc
aut illam stare, saluis detractoribus:
quibus optimus quisque, pessimus;
inculpatisimus, nocentissimus;
castissimus, impurissimus est: con-
tra impurus, castus; nocens, inno-
cens; malus, optimus est; ac quo
quisque improbor, melior est. ne
mirare. oblectamur paribus, ra-
pimurque quadam morum simili-
tudine. crudelis crudeli gaudet
auro anarus, libidinosus impuro.
in reliquis idem cogita. qui ergo
Rempublicam saluam volunt, qui
morentem tollant de medio sui no-
xia hec piacula, linguas noxias,
æternoque damnent exilio. quod
si quis etiam sibi, paci, animaque
fus studeat, hostes habeat quo-
quot viderit in calumnias pronus.
eadem enim ab illis speret, eadem
exspectet linguæ iacula; iisdem no-
multò poterit petendus telis, quibus
alios vidit. heu fuge crudelis non
iam

lam terras, non littos aquarum, non
terream telorum segetem, non aqua-
rum iacula scientia, terramque
naculantia tabos, sed immixta la-
ura, crudeles linguis, inferni fa-
nulas, corporum, famæ, animarum
nteremptrices, ignium admini-
bras, & ignium æternorum.

Quod si à venenariis viperarum
iarum linguis impeditum te sense-
is: si ab intanii hac scorpiaca cau-
la eminus tanquam de corporis
osthamo vulneratum, licet in re-
mediis fôrs plurima sint, tibi pa-
entia & benefactorum conscienc-
ia præsidium erunt, quo in latentia
xpugnas venena. tantoque ma-
gis in solidarum virtutum stadio
ecurre, quanto ab hoc spiculo
impeteris magis: nulla certior vi-
toria repetitarum virtutum fre-
quentia, qua tanquam scalpello
irulentas hasce aut præscindas,
ut obstupescere facias linguas.
d de Stoicum illud pronontia-
sum: Si quis ad te referat, ille de te
Z a maledic-

*maledicit, ne excusa quæ dicuntur.
sed responde. ignorat ille & alia quæ
mihi adfunt mala: alioqui non sola
hac diceret. nec pudeat ab illa icho-
la discere quod erit in salutem. et-
iam à venenis, adeoque ab ipso
scorpio contra scorpium medelam
mutuamur. adde Euangelicum il-
lud: Si esurierit inimicus, ciba illa:*

Rom. 13.

*si fitit, potum da illi. hoc enim fa-
ciens carbones ignis congeres super
caput eius. Noli vinci à malo, sed
vince in bono malum. nulli malum
pro malo reddentes. ergo benefa-
ctis malefacta vince, forte illis ho-
stilis improbitas repercutta, super-
ante malitiam verecundia, stabit
aut errorem corriget, deterioraque;
meditata retractabit scelera, puras-
que seruabit linguas. caue quicun-
que in excelso aut in specula posi-
tus es, aut quem sua virtus etiam
nolentem ducit ad magna, subdo-
los hosce malevolentia cuniculos:
ferè enim optimorum sumorum-
que quorumcunque calcaneis ve-
nena*

nena hæc per famulas sibi linguas
tanquam per hamata spicula inspar-
git diabolus, ut quos in præcipitia
per scelera non potuit impellere,
aliorum ore insultans non in va-
cuum flagellat. idque eo grauius
quo minus formidabatur malum.
qui si vulneri locum inuenerit, in-
timat virus quod properat in viscera,
vnde pristini excelsorum ani-
morum tensus retorpescunt, lan-
guescit animi vigor semper ante
victor dum cominus, & in aperto
conferre pedem licuit, acceditque
pietatis ac probitatis quædam nau-
sea, dum se vident in medio etiam
nobilitarum virtutum cursu ea
parte tanquam per obscurum no-
ctis impeti, qua minimè præcaue-
rant, minimeque merebantur. iam
& ipsa mens incogitato pressa ma-
lo, rei indignitate patientiam vin-
cente, obliterata in ultionem rapi-
tur, sanguinem sanguine, dentem
dente repercussura: potestque hic
illud dici,

Tunc horrere coma, sanguisque in
corde gelari,
Huc ferus atque illuc animū, pab-
lenciaque ira
Ora ferens, cùm rāsa vides fibi
bella parari.

Inde in omnem iam partem pro-
vocatoriz voces, & grande aliquid
spumantes, minitantes.

O semper timidū scelus!
Ferre gradum contrā campoque ex-
rumpite aperco.

Et verò vidimus non raro viros
aliás magnos, quos, siue innatos
siue cœlo concessos animos adme-
tiaris, non carcer, non secures, ig-
nes, vngulz, bestiz à virtutum &
constantiz linea deflexissent, uno
hoc venenato linguarum spiculo,
ingeminante scorpio virus, ceci-
disse. & sanè nullum granus te-
lum est viro cordato. magis enim
feriant improvisa iacula, depasci-
turque morbus intima, qui medi-
cum fugit sera remediatione. hinc
illi

filiorum oris, depresso vultus, sub-
minutata silentia, oculi deiecti,
& taeniacum demum ossa etiantem
medullans malum. eoque poten-
tiis validiusque cadunt tela, dan-
tar vulnera, sequiturque sanguis,
quo ignoratus hostis tuto de lon-
gi quo ferit, ac tanquam dento te-
rus nemore nocentius fuit.

Atque hinc suspicione: ingens
malum, cum etiam in innocentes
& amica feruntur pectora, dum
dubia anxiaque mens habet, & in
audore errat suo, hostem sapè pro
amicō, amicum pro hoste delig-
nando, hinc iam crescente malo
nusquam etiam in alta pace topor.
quoties deinde magnanima hęc
ora etiam flentibus natare repre-
hensum, quoties

Magnas latrancias pectora cunas
insomnes videre noctes, peroigi-
lesque noctibus dies additi cura-
rum ac dolorum socij? ac licet dis-
simulent gemitus, vulneraque

Z 4 itaque

iraſqae celent, vultus tamen ipſe
animi index, frons, oculi, pallen-
tia aut igne ſuo torrida ora, quod
latet non raro produnt malum. al-
taque imo ducia pectore ſpiria,
ac ne in ſomniſ quidem ignorata,
dum etiam incogitantem fugiunt
vulnera, profundeque imbibita-
rum virus retegunt.

O omni maledicæ lingue ſequio-
res aſpide! paham hę pecunt atque
ideò præcaueri poſſunt. illę clām
infigunt venena, omni Parthica
medicata damnoſiores lagitta. um-
bone repelli hę poſſunt, illis nul-
lus refiſtit chalybs. nam quis A-
chilles fugiet has Paridis manuſ?
omni crudeliores Boz ſuētu. que
aperto Marte bubalcos captat gre-
ges. & que plurimo laete rigua boſ
eſt, eius ſe vberibus inneſtit, ſac-
coque ſaginata, depopulatis ani-
malibus, regiones quas obſederit
ad vaſtitatem cogit. ſed notus hic
angois eſt, nec remedia Calabria
ignorat, cui vernaculum hoc ma-
lum

lum est. At illæ vbi quidquid est melioris sanguinis clam exsuxerint, nobiliorē nominis vita improuidos nesciosq; exuunt; & dubia medicamenta sunt, ac non raro etiam toxia, cùm malum ignoratum. omnibns efferatiōres Anthropophagis Neuriisque, qui licet viātias homines faciant, oīsibusque focorum adoleant ignes, nil tamen ultra cultrum timet hostia, & cecidiſſe ſemel, ſemel eſcatilem faetum ſatis eſt. verū ab hiſce linguis, mille in uno corpore caedes, dentes mille, vulnera mille. & Neuri non antē dentibus ſzuiunt, quām relegata iam anima, & in diem ſuum remiſſa: at hos

Viuoſcelerantes ſanguine faucess,
etiam inter riſum iocumque reperies. ita ſuauior hiſce Anthropophagis ē viuo pectore integra etiānum anima potatur ſanguis. omni panthera dolofiores: quæ licet in animalium greges stupidos obtutus, ſecura populetur vastatione,

non tanto tamen artificio celare se
potest, quin vestigia quzdam, tan-
quam futuræ cladis anteambala
campis præfigat. at nocentissimæ
illæ lingaz eo s̄zuiùs quo securiùs,
eoque securiùs quo ignoratores
plurimùm, in totum grassantur,
infingantque malum etiam in po-
steros abitorum. omni hyzena fal-
laciōres, que priusquam motum
animalibus adimat, lustratione di-
noscitur. at quis effugiet has hin-
galacas hyenas sub amica voce
ferocientes? aut quis totus per ho-
scæ iaculatos ignes inceder

Suppositos cineri dolosor?

maxime dum sub serena fronte
blandaque voce benevolentiam
mentientes rabiem tegant, eo se-
vituræ acriùs quo fallunt totius,
quidquid nominis boni, quidquid
sperata gloria à radice euellentes.
omni amphis bœna pestilentiores.
consurgit hęc in geminum caput
serpitque trætibus cirkulatis, su-
bitqæ

bitq; arbores, è quibus vi maxima turbinata penetrat animal quodcunque obuium fortuna fecerit. at nostri illi in linguarum consurgunt millia, quibus turbinam morte optimum quemque demoliriur; & successu ferè improbitati respondentem. ita deteriora feliciùs fœundiisque latioribus melioribusque proueniunt, fortiturque cætatores optatos euentus improbitas. omni immaniores basilisco, quem auium nullam impune transnotare, sibilumque illas etiam serpentes perhorrescere tradunt historici. at maledicas illas linguas oraque viperia, sibilosque venarios insidiatim diffusos, nec primi quique omnium retro statum effugere potuerant: adeò nihil illis inausum; non sacrata Deo templo, deuotaq; Numinis loca. sed & in mutuam scuiant perniciem mutuo pertimescendi, vincitque qui potentiore toxicō sociū antevertit, ita nec mutuo securi, nec fida

Z 6° mutuo.

mutuo dextra est, neq; ullum hominum genus est, quod non aliquando tangant dolosa hęc linguarū fulmina, non sepulcris maiorumque monumentis parcunt, non cineri & pulueri, ac nec cælo iam donatis, non ipsi Deo. ut meritō mihi liceat cum Lyrico,

*Quid nos dura refugimus
Ætas? quid intactum nefasti
Liquimus? vnde
se hęc linguarum licentiosa immanitas
Metu Deorum continui? quibus
Pepercit aris? ô ptinam noua.
Incede diffingas*

hęc noxia lingue iacula: auertasq; à Christianis ceruicibus, à religiosis penatibus, ab ore tibi sacrato sanguineq; Christe tuo toties purpурato, toties diluto, toties medicato! ô quando! at nescio an non vires iudicis sumat, serpatq; fiduciis malum. vt non aberrauerit qui inclinet;

Fecund-

*Fæcunda culpa facula
lebeium*

*Primùm iniquinamere & genu
domos,*

*Hoc fonte deriuata clades:
n primos quoisque, religioneque
ummos, nulla medicabile malum
hoc arte fluxit. dicam, & dicam
terè,*

*& eas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, mox datus*

Progeniem vitiosiorem.

*ta augescit hoc malum, viresque
cum ætate sumit. ò nunquam sa-
uranda rabies, quo usque sceleri-
ones modum tuo / tacerem si non
exiret sub virtutis pallio, sub zeli
to la, sub publici boni papilione,
peciosa nomina, crudele malum.
o que crudelius quo sanctiora no-
mina. prætexuntur nimirum ve-
neno cauissz, & feritati pulcro no-
nine præluditur. improbrei no-
nen probumque etiam facilius in-
autos trahunt in assensum. dum
ib hoc fauo venena propinant,*

Z 7 dupli

duplici sequentes vulnere, in auditores, & in cuius caput venena hac temperarunt.

Macte animo quisquis haec patetis, & ab Evangelio, à Christi tui medica manu petitione cape. *Venice in bono malum.* illius sacramento addictus hostibus par es, etiam superior es. si silentio hanc grandinem transieris, si contemperis, si sis te vindicaueris, si indignos arbitratus fueris, in quorum ignava pectora contorqueas iacula; si formineos hosce lacertos non dignos viro: duxeris dextera iudicaueris. Quod si pergant desauire, silentio proritati, exurgantque in iras maiores nocentioraque toxicæ erit in saltem. tantum ne cede, sed contrariaudentius ito.

*Serpens, firus, ardor, arena,
Dulcia virens.*

quanto magis hec nocentes linguis, quæ nisi locum dederis, nec extre-
mam quidem feriunt cutem, & non
per-

per ignes & enses iter in vitam, non
menque eternitati commensurandum? non a securibus & carnifica
pro veritate manu crescit gloria? idem de his linguarum nouaculis
cogita. quaz licet quo altius spon-
gia sua integuntur, hoc validius
noceant, maiorem tamen glorię
materiam præbent semel memen-
to nulla venire ex otio præmia. la-
cessita virtus virum suum ostendit.
quid si fluat sanguis, hinc vulnera?
ne metue. Christum cœlumque in-
tuere corona premet vulnera, pal-
ma suster sanguinem. quid quod
hic sanguis cœli semen est framen-
tumque in horrea Domini repon-
endum? nec pœnitabit te paullo
poterit huius lugere, cum senseris lon-
ge plus victoriatum, quam iniuria-
sum esse.

Quod si retro etiam oculos in
omnem statem conieceris, a pri-
mordio hęc lingue vulnera & iacu-
la leges. semper enim innocentia
patitur,

patitor, virtus impetratur. statim enim ut coli Deus coepit, inuidiam religio fortita est. & quidem in Abelō à fratre; in Noe, in Dauid à filiis; in Helia, Ieremia, Isaia, Zcharia ab Israële; in Ioanne ab Herode, cùm contumeliosa cede legis ille & prophetarum clausola, in paleæ salticę lucar trucidatur; in Christo Domino à Iuda & vniuerso Israële. Quid ergo mirum si in probissimos quoque ut in hereditarios Dei discipulos cedem insurgent lingue? audi animantem, &

Matt. 10. quidem tuo exemplo. *Non est discipulus super magistrum, nec seruus super dominum suum. Sufficit discipulo, ut sit sicut magister eius: & seruo, sicut dominus eius. Si patrem familias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius? audi gratulantem & premiantem. Beati estis cùm maledixerint vobis, & persequuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersus vos mentientes. Gaudete & exultate, quoniam merces vestra*

Matt. 5.

stra copiosa est in cælis. Habes hic
Deum ipsum idoneum pollicita-
torem, fidem sponsorem, certum
verumque remuneratorem. ne ve-
reare. prior ille venena hęc hausit,
& inscripsit vincenti coronam. pri-
mus Samaritanus audiit, à démo-
nio possessus, seductor, homo vorax, Matt, 11,
potator vini, Publicanorum & pec-
catorum amicus, blasphenius. & e-
dixerat hoc antè per Prophetam
suum : *Fatus sum in derisum omni Threm*
populo meo, & caniculum eorum tota cap. 30
die. repleuit me amaritudinibus, in-
ebriauit me absynchio. & hęc illi ab
illo populo, propter quem Aëgy-
ptum decemplici castigatione per-
cussit, cui & mare funditus prosci-
dit, vt siccо illum pede intestino
itinere transmitteret; rursusque re-
deunte natura stupentis vtrimeque
elementi, hostilem exercitum vn-
darum concordia obrueret; qua-
draginta annis inde trita & inoblo-
jeta vestimenta ac calceamenta cu-
stodiens, terramque lacte & melle
manan-

manantem, pro Aegyptiis erga fideliis plagiisq; concederet. asque hinc

Ila. 5. illę voles: *Quid' est quod vltra debui facere vineæ meæ, & non fecit?* quid nouum ergo, si & tu sentias spurcos hosce inuidentiaz afflatos de maleuolo ore erumpentes, cùm nullum fuerit adeò noxiū virus, quod non antè populus ille in Regem Deumque suum devomuerit: eadem proinde exspecta si iisdem vestigiis graderis, si sacramento illius teneris obstrictus, paresq; linguis è sceleratarū latebrarum suarum ambagibus venena intorquētes. tantum materiam nullam suggerere tanquam paleam ignibus idoneam. sit tibi conscientia beneficiorum, & insurgat quidquid terris inferisque noxiū. præbebant segetem messi cælo reponendq; adnectentq; corollam capiti zeronaturam.

Interim prospice & vide cuios armatę dexterę inerme latus fidas.

acc

iec tantum columbę simplicitatem, sed & serpentis iadue prudentiam: videbis viperas illas in omni propè sermocinatore altè iabitantes, per anfractus verba tua euoluentes, tortuosè prorumpentes, si forte simplicem columbam & ad lucem viuentem deprehendant in interitum. suspectos etiam habe coram & in os in nimias tuas morumque landes prorumpentes, multa spondentes, frequentiisque iuiciorando vtroneas spousiones firmantes, quique prater consuetudinem blandius compellant, benigniusque quam assolent operam industriamque suam promittunt. etia sunt, & dolosi aucupis insidijs hic latent.

Quanquam quid cautiones hias adhibeo? uno verbo. ita viue, pallam, privatim, ita loquere, ut nullius te aut facti aut verbi pœnitent. omnes videre audire possint omnes, quidquid vni, quidquid adeò cæcis mutisque parietibus com-

commitis, in foro siue intra dome-
sticos parietes confederis, idem e-
sto. vni siue omnibus loquutas
fueris, pro eodem habe, in uno o-
mnes intuere. quod si nihil erupe-
rit quod erubescas in oculis summi
iudicis, nihil erit quod cuiusquam
pertimescas infidam linguam. fa-
cies hoc, si cogitaueris nullum esse
qui non aliquando ab amica in ad-
uersariam partem transire possit,
qui non a propugnatore a laudato-
re, oppugnator & improbator e-
xurgat. Hoc si alte imbiberis, ni-
hil cuiquam concredes quod euul-
gatum nolles. magis autem si ita
te comparaueris, ut nec in animum
quidquam sciens volensque admi-
teris quod solem lucemque vereat-
tur, quod inimicos oculos, quod
hostiles calamos aut linguas. Hoc
denique Christianè est vivere, &
philosophi verè Christiani est etiā
cogitationes suas tot naturę clau-
stris firmatas audere publicare or-
be inspectore & iudice. quod per-
facile

facile erit illi qui sua omnia etiam
mentium abditissima ad vindicem
Dei dextram & oculum compo-
suerit, tanquam si quo momento
fiant eodem iudicio illius ultimæ
qæ ferendæ sententiæ subiicienda
forent.

Ille securus viait nec inimica
veretur agmina, non linguz ve-
nenarias acies, qui nihil commit-
tit ne in oculis quidem Dei pœni-
tendum, aut de quo necessum ha-
beat dicere, Nolle factum: qui-
que illius adeoque conscientiaz suæ
domesticæ plus erubescit testem ia-
dicemq; oculum, quam cuiuscunq;
hostis armatam in perniciem ma-
num; quiisque in pœnitendis didi-
xit pudere, licet solus dense in or-
dem tegatur pariete; plusque ex-
correscit unius censorium Dei o-
culum, quam omnium qua patet
orbis mortalium.

Quod si super hæc omnia, eri-
gant se tamen viperez hæ linguz,
venena à suggestore & impulsore
dæmone

dæmone mutuantes, perfer & ob-
dura. erunt in salutē, eront in glo-
riam, & gloriā æternam. sed graue
est falſo impeti nec sentire, nec in-
dignari, nec irasci. velles verè? quā-
quam iustā habeas sentiendi, dolé-
di fōrs & irascendi cauſam. at ne-
ſcis tunc præcipuam mansuetudi-
nis laudem esse, cùm ira cauſa iu-
ſtissima eſt? verūm quid potest illi
graue accidere, qui nihil extra æ-
ternitatis præmia cogitat? quis agri-
cola indignatur si gratuitis aliorum
manibus ſtercoratio fiat? tu cogi-
ta agrum tuum ab his linguis ſter-
corationibus fœcundari, licet tol-
latur aliquid quod amoenitate ſua
tranſeuntium animos feriebat. at
tu contemne hunc alieni oculi
plausum, profutura illius exempla
ſectare.

Verūm contemneris, nec iam eo
loco es quo ſoles. falleris. minùs
ſplendes. at plus diuitiarum o-
pumque recluſisti in horrea. neque
alle

ille ager optimus qui amoenissimus, sed qui fœcundissimus est, quia horrea & torcularia implet, qui domini spem implet, aut etiam vincit, illaque fructus reponit in annos. Hanc fœcunditatem contemptus dabit si modo tuleris, si te primus non contempleris, animum maioribus ratum non abjeceris ad hęc iacula. Et quid vis? vires experire in aliorum contumeliam nonne monemur non reddere malum pro malo, nec maledictum pro maledicto? neque quicquam hi non men paravit. longè semper ad famam plus valuit transisse hęc iacula ut non sua.

At longius mala hęc serpunt & non nisi cum ruina finienda. deinde hoc in innocentem. malles in innocentem? audi è gentilitate quendam. Non recuso, si ita causa tulerit, luere oenam ob honestum factum dum flagitiosissimum vlciscor. Tu dicio, Non recuse hęc linguarum flagella, dummodo cœlo crescat gloria.
ascet-

at crescere disces in Sanctis cœlo
iam donatis, in Christo diuite spō-
fore. tantum imitare patientiam
quorum inhias præmio. triumphis
pariantur qui victoriis pares sunt.

Et in omni detractione, consci-
entiam tuam consule, vide iustum
illi caussam dederis, an fecus. si de-
disti, emendationi incumbet, &
gratias habe monitori, à quocun-
que hęc animo profecta. si culpa
vacas, audi Apostolum: *Si quid pe-*
cc. Pet. 3. timini propter iustitiam, beati. &
cœlum intuere. breue est quod pa-
teris, æternum quod speras. Deo
tantum te preba. sola enim boni-
tas est quæ Deo bona, sola sancti-
tas & iustitia quæ Deo sancta & iu-
sta sunt. innumeris reliqua errori-
bus patent illios ergo de te sen-
tentia innitere, reliquorum cor-
temne. deterrimus audias dom-
modo illi placeas, sceleratus etiam
& impius, tantum illi probus &
pius esto, nec meritam praux opini-
oniæ caussam præbe improba aut
zimula

nola lingua venena in caput tuum iaculata est? tu huc potentioris cogitationibus absterge: Christi sanguine, vulneribus, morte, doloromque opibus, honore, gaudiis. per facilè his noxia depelles, mni toxico superior, omnium iudicantium ac simulantium lindarum subactor, omnis maledicentiz vicit.

Huc te via breui ducet ad omnem virtutem, seculi contemptum, celestium amorem. quo accensus o magis hominum de te vereberet iudicia, quam nubem nube, rore, pluvia, grandine sua granidam etisq; minitantem. satis tibi erit illi placere & illi soli: illiusque de iudicia bona omni conatu amare, complecti, venerari. nec laboribus modum finemque pone, donec coniunctus illi, nihil iam extra illum speres, nihil metuas, nihil exspectes, ut dicere possis: *Vixi autem iam non ego, viuit vero Gal. 2. et me Christus.* Cui viuere vita est

Aa & vita

& vita sola. reliqua omnis vita
mors potius quam vita est, eoque
miserior, quo mortem secum tra-
hic nullo suo finiendo, nullo
daudendo.

C A P V T XI.

A D V L A T I O. *Intuere hic quan-
ta venena iaculentur hæc mella,
qua ante minas interimunt, ante
classicum ingulant, eo sceleratus
quo irrepunt incautius : ita sub
amico osculo antè cadit Abner
quam siccum videat, vulnus sen-
tiet. fugiet hoc malum quisquis sa-
pit. ingens enim & non medica-
bile toxicū latet sub hoc fauo. me-
mor, saporatis plurimum & dulci-
bus nocitura misceri. & veteris
ditti, *Quisquis in faciem laudat,*
*damnat, & grande iam cum me-
ditatur malum; occasionemq;
nihil tempusque commodum, fella-
spargee qui meniebatur facio-
rum, deuomerque ridentibus ve-**

scab

renalabris, canto nocentiūs quanto occultiūs. ne crede. perimic fidem laudas or, & noxia semper nimia fiducia fuit, non priuatis modū, sed & publicè. ac magis etiam hic sœvit, cum pronior in fraudem potentia sit, regnaque tota adulancium decipulae subiaceant: nec fæcundior vlla seges veneno huic est, quam quæ sub dia demate ludit secura: tam facilis ad ferrum quam facilis ad fidem.

Tande malum sub hoc fano,
Ipræsens toxicū sub hoc melle
et blandientes oculi hostem
unt, ora ridentia amicum men-
tor, frons exporrecta venena
idit, mellea labra fellæ deuo-
int: nec quidquam tuto credi-
quorum corda labra mentiun-
. subdolum genus mentiri as-
tum, doctumque fallere. scitè
s in sua Cistellaria depinxit
iotos,

*Palam blandiuntur, claram si occasi
usquam est,
Aquam frigidam subdolè effan-
dans.*

Magis etiam ex vero in Traculen-
to tuo.

*In melle sunt linguae sita vesciri
atque orationes latteque;
Corda in felle sunt fice asque acer-
bo aceto.*

Elingua dulcia dilecta datus, corda
amarè facies.

Non potuit verius adulantior mo-
res ingeniumque effingere; qui
bus oratio omnis coram melle la-
tueque, corda felle matant. os, i
præsens qui laudatur, saccari iora-
bis calatum; sin abest, colocyn-
das arbitrabere. pestilens genos
quod venenatio afflatu suo neca-
sineautos & alia omnia cogitantes
luisit olim in rem nostram, omni-
scius quidam sculptor, à cuius do-
cta manu sub extremo quodam sa-
xi margine poma & vx faberti
mē politæ pendebant, quas natu-
rali

et simulatos veritati similes explicauerat, tam fabrè sciteque, ut non unius arbitratetur, inde qualam ad cibum posse decerpī; iulunt & adulatores nostri, ut arbitris vera narrare, nec aliud ore, aliud reconditum mente tegere; amque peritè falsa veri coloribus lepingunt, ut oracula credas diuīmque scita. cum aliud interim ongē supremis legatur labris, corde regatur aliud. quid quod tam inter se pugnant mens & labra, ut nulla eā; pugnantia reperias. lauant & laudant corām, absentes lauerant: præsentes postquam oneraverint encomio non uno, longe positos ingenti maledicentibz moe tanquam solidis Pyrenæis aut Atlante premunt; barbaroque rito dirum laniant, quos ante tanquam molli sericata strigile aut pelliceo peniculo demulcerant. Vnum proinde moneo. nemo fidat. infida hic omnis statio est. nemo in hanc aut aream aut arenam anchoram

Aa 3 firmeg;

firmet; fugitiuum omne hic solum
est. nemo in hoc portu nauem sta-
tuat periclitatur omnis carina huic
concredita. fuge vipereas has lin-
guas quisquis sapis: intus venena
latent: nam laudem quicunque
plena manu spargunt, sibi semi-
nant, horreoque suo messem hanc
reponunt diuite suo reconditorio:
at tu quisquis es, sequere Comi-
sum,

*Nihil illis crede, qui aures verbi
dinizant*

*Alienas, suas ut locupletent de-
mos;*

qui commodorum suorum studio-
rum, autibus alienis colligant escas,
ventrem ut farciant suam, docti si-
bi in alieno agro metere, tritorare
in aliena area sibi, ex peregrino
torculari & penum vina sibi prome-
re, sibi fundere, haerire sibi, sibi
secundo nauigare vento & flumi-
nie. ingruit tempestas, & obdu-
cum nubibus cœlum minator, ma-
giit æther, & potenti aliqua scioït
fulmina

ulmina dexterā? fugiunt trepidi
audatores. ambus sit aliquem vi-
vior flamma? nesciunt viram, &
pro laudibus maledicta reponunt.
& tunc ille linguis tanquam pr-
oeibas pennis tantum non coe-
llatus, infra quidquid hominum
est reconditur. virtutes, dictaque
adictaque fortia, mira labiorum me-
amorphosi in vicia & imbellem
inimum transferunt. ita illis mo-
nento non raro, ex optimo, do-
cissimo, generosissimo, valentif-
imo, pessimus, ineruditissimos, ig-
naciissimus & imbellis totas surre-
xit; Thersites ex Agamemnone,
Paris ex Achille, ex Hercule Om-
phale, ex Sampfone Dalida, ex A-
lexandro Darius, ex Curio & Fa-
brio Sardanapalus; ex Czsare,
Fabio, Catone, Pompeio, Camillo,
Scipione, Æmilio, Metello, li-
karum aut trahariorum ultimus. ita
repente ille maxim⁹ & Traiani pa-
negyrico dignissimus, infra Verrē
& Næuiū reponitur. miratus olim
Aa 4 Afeg

Afer diuipotentem sagam, quæ in-
andito in illam diem ausu, cœlum
spopondisset deponere, terram su-
spendere, fontes durare, montes
diluere, manes sublimare, Deos in-
firare, sidera extinguere, tartarum
flaminare, vnicoque verbo Ca-
storem mutare in feram, caupo-
nem deformare in ranam, aliquam
in arietem, scriptoremque saam in
afinum. nos potiore iure miremus
laudatores nostros, si quid ingrae-
xit aduersi, momento citius è pro-
batissimis improbissimos, ex ami-
cissimis hostes, è leonibus damas-
è viro fœminam figurare. mon-
strum ingens, cogitatu horridum,
in quod quidquid usquam porten-
tosum confluxisse meritò arbitre-
ris, ut nulla tam effera immanisque
bellua, cuius non vincat feritatem.
& sanè clementiā dixeris omnem
ubique qua latissimè terra patet sa-
vitiam, si cum adulantium barba-
rie componatur. deducamus in
hanc paginam tanquam in theatrum
quid-

quidquid orbe toto suissimam
videbis nulli immanitate cedere,
incere omnia. Ordiamur à Ro-
manis.

Praetoriam Antonij properantis
circuire & exhortari suos Adiaco
Marte, tenuisse solent Remoram,
siquidque; Caij Principis qui aqua-
remem. quis credat, cum rostra
e ferroque ad ianis armata cogi-
tat, sesquipedalem pliciculam, li-
maci magna similem, ingentes in-
hibere naues posse. nec alio modo
quam adhucendo domat Oceanis
ventorumque rabiem. habes ea-
dem in adulatoribus. exiguae ar-
bitrare vires: nec posse à tam im-
belli tanta nasci. cum interim sola
adhæsione, diuorum factorumque
laudationes, primos quoque ipsos-
que adeo Principes, Regesque ad
magna properantes adulatorio fla-
tu sificant, properantesque in virtu-
tem, & iam è medio cursu portum
prospectantes, retro nō raro agant
infelici velificatione.

In Sardinia Solifuga similis araneæ in metallis argentariis plurima est. occultim adreptat, & per imprudentiam superinsedentibus pestem facit. Quid accommodatius adulatori? diem solenique fugit, perpetua nube nocteque in fraudem testus, occultimque in potentium gratiam adrepit, inter aurum gloriamque plurimas. fidentibus exitio est.

Pantheram Syria donat. quæ ne animalia reliqua terreat oris toru-tate, abdito capite quæ corporis reliqua sunt spectanda præbet, ut stupidos in obtutu greges secura populetur vastatione. adulatores intus inimicam latenter feritatem suave ridentibus obtegunt labris, fronte in fraudem exorrepta, oculis in decipulam amicè ludentibus, ut securius in incautos barbaro sequiant more. nec quidquam in illis quod viram sapiat, nequam cominus & aperto campo manus & arma. sub veniente molliore

lique amici pallio exarmant imprudentes, inde in inermes ruunt, non fortunis, famz, vitz parcentes. Sua si in alieno commoda sanguine sepulta arbitrentur, secant securibus venas, & in imo alterius iugulo cordeqne tot vellaminibus sepulto, sua venantur bona.

Africa chameleon noxia fœcunditate protrudit. Color huic varijs & in momenta mutabilis, ita ut cuicunque rei se iunxerit, concolor ei fiat. cui magis color varijs quam adulatori, quem in momento mutat pro conditione illius cui adhaererit, doctus omnem induere formam, vt rebus suis consulat?

Tarandum Aethiopia mitit bouum magnitudine, bisulco vestigio, ramosis cornibus, capite ceruino, virgno colore, & pariter villo profundo; hunc affirmant colorem vertere, fierique ad similitudinem cui tci approximauerit, siue

A a 6 illa

illa saxe alba sit, seu fruteto virens.
coloresque omnium arborum, fructu-
ticum, florum, locorumque redi-
dit, ideoque raro capitur. adulatores
ad omnem se formant potentium
similitudinem, seu durior ille cha-
lybe, seu spongia mollior, seu rupe
firmior, seu aqua labilior sit. ana-
tus est, parsimoniam nominant;
profusior, liberalitatem; crude-
lier, ingentes animos; bella ex bel-
lis serens, dignum Imperatoria pur-
pura, diademate dignum. quo cun-
que demum se verterit cui adherent
aut in quamcumque vitam mores-
que pronus, iisdem se induunt. sed
in virtatem inciderint, virtutem
mentiuntur. De Deo sermo inie-
sus? ex eremo aut ultima veteri
Thebaide aduocatos credas, ita ni-
hil ore praeter Deum sapient, corda
vitiiis natant. si in sceleribus no-
bilem se verterint, nefandorum
agminum doctores sunt. quis hos
laqueis aut irretitos retibus capiat,
ad omnem virtutem vitiumque pro-
nos;

nos; illam mendacio, hoc ex verbo
imitantes?

Manticora apud Indos nascitur
triplici dentium ordine, coëunte
viciis alternis, facie hominis,
glaucis oculis, sanguineo colore,
corpore leonino, canda velati scor-
pionis, aculeo spiculata, voce tam
ubilia ut imitetur fistularum mo-
dulos tubarumque concentu; hu-
manas carnes avidissime affedat
pedibus sic viget, saltu sic potest, ut
morari eam nec extensisima spa-
cia possint, nec obstacula latissima.
quid assimilatius adulanti? qui
multiplici dentium ordine, leon-
ina feritate, scorpia cauda obuios
ferit, modulos imitatus vocemque
blandientis amici, cum nibi stan-
dum ruinas cædesque machinetur,
olo humano demum sanguine sa-
tiandus; eiusque in primis cuius
mitatus mores vocemque est. ne-
que manticora unquam tam vario
validoque saltu campos transfilit,
quam noxia adulantium vox uno

Aa 7 male-

maledico oris flatu transuerberat,
non sexui, non ætati, non sanguini
parcens.

Tales iam olim accepimus liber-
tini generis, Chrysogonum Sullæ,
Amphionem Catuli, Heronem
Laculli, Demetrium Pompeij, Au-
genque Demetrij, Hipparchum
Antonij; nobilissimorum Sena-
torum proscriptionibus ad Regias
opes concendisse, ingenti poten-
tia Reipublicæ formidolosos, opis-
busque dominis tantum non su-
periores. quos in indignissima
quæque improbis scelerum lauda-
tionibus propellentes ad propa-
diosam in omnem posteritatem
generis infamiam propulere. fue-
runtque ex hoc hominum genere
non pauci qui res publicas imperia-
que florentissima, potentissima,
sceptraque ac diademata ad aliena
non semel genua compulere. nec
longè peteda exempla, plena om-
nis seculo rum historia est: ut an si
dicere

dicere nullam propè purpuram decidisse sine his manibus, nulla scepta ligonibus æquata sine horum protrusione, nullas prouincias desuisse sine fallaci horum dextera. tolle enim prauorum consiliorum laudatores, tolle temerariis ausibus applausores, tolle ad viribus maiora impulsores, quis Regum ad arma concurret, aut ad non tota, ad non iusta? quis dubio parabit ferro quod pace possit? quis non ante diu multumque cogitabit, ponderabitque incertos bellorum eventus, leuia momenta quibus omni ætate ingentia imperia corruebunt, multorum seculorum regna in vilissimum prolapso sunt puluerem, & tot retro ætatum sceptra ne nomine quidem nunc nota. posse cuique evenire quod paribus potentioribusque evenit. nec aliud esse bellum quam fortunatum infortunatumve a' eç iactum. nec tam cōfilio viribusq; quam in exspectata felicitate rem geri. ita paucorum

non raro qui in prima acie stetebunt metus, fama etiam rei falso vulgata, opinio de aduersario concepta, indignatio in ducem, tedium longe militis, prædæniditas, hostium contemptus, duorum inter se aut aperte aut tecte similitates, incidentia è sociorum viritate nata, simulatio gloria alterius, alia que his leuiora quantas res perderunt? quæ si quis serias humana-
rum rerum indagator suopte in-
genio discutiat, aut alieno vero a-
mico peccore & ore suggesta ex-
aminauerit, quam lentè progredie-
tur ad extrema precipitio proxima;
quam cautè in hoc lubrico fit
gradum, exemplis monitisque do-
ctus? quamque prius omnia tenta-
bit quam descendat ad illud dubium
exitus incerti? ad illud denique
momentum, è quo fortunæ, famæ
vita, posteritas omnis pendet?
quam sèpè cogitabit, quæ hæc im-
prudentia, è tam tenui filo, tanquam
ab aranearum tela, aut bombycum
stami-

stamine suspendi quidquid retro
maiorum labor, industria, sanguis,
fortunaque sua parauit, aut quid-
quid postera exspectatio dia-
sponsio ne addicere audeat.

Verum ubi accesserint laudato-
res, & per precipitia impulsorem
vbi inlustre illud nomen generosum,
dedecus ignavi, vbi vetus illud.
Audentes fortuna iuuat. & illud,
Nemo nimium prudens fortuna-
tissimis illius manibus ad fastigia
conscendit. ubi deinde pericale-
rum dubiorumque eventuum ele-
vatores, quibus nihil magis ad ma-
num quam mendacio sapientiae
obstrepere, omnemque prouiden-
tiae aditum occludere: ne si ex ve-
ro mala dinoscantur, periculaque
sine stibio & ornatu nuda profe-
rantur, à temerario atro & impra-
denti inscepto ad saniora consilia
tutioraque deducant. Idem eue-
nire in sceleribus vitiisque reliquis
comperies, tolle laudatores, sub-
ministratores, impulsores; quis Re-
gunt

gum magnorumque volvatur per
 tot pœnitenda? quis crudelitatem
 depredationibus misceat? quis
 proscriptionib⁹ barbaram feritatem?
 quis libidini sanguinem? quis alie-
 nis ceruicibus iuguloque hilaritu-
 dinem? quis auaritię cedes, prodi-
 galitati rapinas, superbię inuiden-
 tiā & non-moritura odia? ita ni-
 mirum comparatum est, ut si lau-
 datores elgas, eadem plurimum
 spongia scelera diluat, eodemque
 peniculo crimina deuerras: maxi-
 mè in iis quorum magnitudo vicia
 occulta esse non patitur. ferit enim
 oculos splendor ille, nec patitur in
 lacido corpore nequam esse occul-
 tum. nimirum quis in candida ve-
 ste & nive picem celauerit? idem
 de iis cogita quos in excelso fortu-
 na locauit, obtutibus omnium pa-
 tere, nec tam esse in illis leue tam-
 que reconditum, quod non eadem
 dies detegat, & prospetandum de-
 signet palam. Iam quis palam ma-
 lus haberi velit, aut scelera proper
 ipsa

ipsa adiit? non magis quam huma-
num sanguinem propter ipsum
semper aliquid praeteximus boni,
integimusque improbitatem pro-
bitatis pallio. Quod si proinde do-
ctores hosce, peritosque in aliena
re mentiri in fraudem, iustuleris
strucctores, iam crimina fœditate
feritateque, sua autores terrebunt
auertentique, qui sub infida virtu-
tis stola quid non audent? ut meri-
tò omnibus omnino hostibus no-
centiores qui dixerit, etiam infe-
stissimis & solo sanguine pacan-
dis, non aberraverit. ab hoste enim
& quæ inimica videris arma circu-
ducentem, paribus armis te tuosq;
defen tabis: ab eo qui sub amici vul-
tu inimicum tegit, sub osculo nimi-
rum loabum, quo tutelare ferrum
tuebitur?

Vbicunq; proinde senseris om-
nia laudantem, time. scorpins te-
gitur sub hoc flore, coluber sub
hac herba, latam ruinam datus
si accelleris. vis hunc non penna,
sed

fed toto corpore tenere? vitia ingere, & audacia facta præcipitio proxima, supraque vires meditata propone; vindicem dexteram, ignes, ferrum, depopulationem meditare, in innoxios agros domosque flammam, in innocentia capita secures, laudabit: etiam currenti calcar adhibebit, timenti animos verecundo audaciam. narra dicta facta, cogitata non proba; magnorum omni suo exemplis docebit probissima. calumniare optimum quemque ut speratz magnitudini eoz obiectum & hostile munimentum, deterioribus onerabit. lauda sceleratissimum, sed improbis machinationibus tuis Atlantem, nihil tulerit terra sanctius. in varias deinde imo omnes te fleste formas, damna probata prius, proba à te damnata, accedet omnibus assenso pari, & rationes inueniet in tam dispari pugnantiqüe sequela. fuge quisquis sapis inimica hęc peccora amicis tecta labris. non magna res

Si i-

Si imbibitis & in animum demis-
tis, magna mala dabit. neque vlla
venena parva sunt quæ interitam
circumferont. miraris à tam leui-
bus initiiis surgi ad tam magna, ab
ore laudatore ad perniciem? quid
nouum à tenibus ad summa de-
ueniri? etiam à cuniculis suffossum
in Hispania oppidum Varrone
narratore discimus, à talpis in Thes-
salia, à ranis in Gallia, à locustis in
Africa. sanè ex Gyaro Cycladum
insula incolas à moribus fugatos
in Italia Amyclas à serpentibus de-
letas, à scolopendris abatios Tre-
tienses antea eñi Thcophraustus, v
nihil nouum sit à propé nullis ini-
tiis ingentia nasci mala, nulla ubi
invaluerunt arte medicabilia. no
contemne. nemo prudens hostem
neglexit licet minimam. nequo
leuia estimari debent quæ ingen-
tium malorum caussam non semel
dederunt.

Non ignorarunt hoc è veteri-
bus viri magni. hinc illud Augusti
Cæsarius,

Cesaris, Nullam pestem assentatoribus detestabiliorem. & laudatum illud Tiberij, cum Dominus audisset, parceret contumeliz. pulcrum etiam illud Titi, corenas captata Ierosolyma auersantis, cum unius Deo victoriam ascriberet. nec minus gloriosum Pescennij Nigri Imperatoris, panegyricum sibi dicí vetantis, cum præclara illa voce, Videntes laudare ridere est, mortuorum facta fortia in imitationis stadium videntibus decantanda. & verissimum illud Iogniani Imperatoris, Purporam assessor, non Regem colit. & Euripo adulator similis flatus suos in diuersum raptanti. nobile etiam factum & purpura dignum Attilæ Honnorum Regis, Maruli Calabri poëma concremantis, quod vatam non ignorata licentia Regium Hunnorum genus ad Deos retulisset. bene Sigismundus Imperator in exemplum omni posteritati, cum lauda-

laudatorem alapis cecidisset, ille-
que in clamasset, Quid me exdis
Imperator; prudenter & ex vero
reddidit, Quid me mordes adul-
tor? & Alphonsus Aragonum Rex
cetera magnas, hoc etiam maxi-
mus quod exquisitis non raro cru-
ciatibus reliquias ab adulazione ter-
rere, cum nullam imperiis nocen-
tiorem pestem, nullam sceptris
regniisque magis exitialem diceret.
probatissimum etiam omniq; me-
moria dignum Seueri Imperatoris,
cum atrocissimis suppliciis in adu-
latores scuiret, quod Principum
concordiam qua vna regna starent,
dissolui ab his diceret. nec laudo
minore digni Athenienses qui Ti-
magoram ad Artaxerxem Persam
legatum. Regiis maneribus gra-
uem, extremo suppicio damna-
runt. primum blandientis por-
purę, qua vna arte ingentia dona
retulerat. bene etiam illud, cum
Demadi centum talentorum mol-
lam interrogarunt, quod Alexandri
Deo-

Deorum decimum tertium inscribi iussisset. celeberrima orbe toro Tyriorum & Sidoniorum collaudatio fuit, infami domini exitu nobilitata,

AR. 12. cum *Dei voces* non hominum acclamassent Herodi, pro tribunali cōcionabundo; confessim percussit eum *Angelus Domini*, eā quād non dedisset honorem Deo, consumptus à vermibus expirans. misera merces adulantis populi, infelix exitus applaudentis Regis. tam noxia dies domino quam credula adulatoribus, exemplum posteris scūentis Dei in omnem adularem: exemplum temerarij applaudens, stolidique exemplum assensu, non cecidisset Rex tam foeda vltici manu, si non annuisset fatui populi acclamationibus, qui purparam sceptraque veritus, & indignantem dexteram offense Regis, profiliit in voces infelicis domini morte luendas, vermibus piandas. miserum prēmium verium fieri escam & pastum: ut quot vermes

ggi

et specus, quot morsus tot ulcera,
indicantis Dei documentum cer-
im. quod si non omnes assequi-
r hac poena, manet fons maior.
eque enim transilic hos applausus
rei manus intacta. Non ita in
ac vita? superior exurget in altera,
et pro temporaria feriet aeterna.
nemo inultus cecidit scelerum au-
tor, nemo nocens abiit inoultus.
si nulla temerantem ausum
eritura decoloravit flamma, ex-
erdet aeterna, nullo fine, vulnere,
ormento ponenda. unaque per-
nnitate magna, eademque infeli-
tissima, non moritorum ignium
laceries nullis suspiciis, lamentis,
icrymis, rogitiibus defenda.

Fuge, quisquis salutem amas,
quisquis fortunatam vitam, exitum
elicem, premiationem Deo de-
ernitate commensurandam. &
bicunque adulantem senseris, no-
taculae adhibe, adeoque & seca-
im. nemo prudens collusit toxio,
nemo ridentem amauit hyzenam.

Bb quis

qui sapientis pectinem admotit leoni, tigridi spongeam, stolam draconi? ludant licet & molliciem mentiantur, in altissima squalore pace, fuge, ne fide fronti. laoras, rosa, viola speluncam vestit? quod mihi illices hi flores, omnisque amoenior contesseratio, si intus lezna habitat, si a recenti tigris parta? in omne oculorum oblectamentum habitur Nilus, secundo ad ruris imbrriumque inuidiam lapsu relapsuque, eoq; fertilior, quo copiosior exili vada, calcatque superba littora. metue, blando secundoque hoc transultu crocodilus tegitur. ne crede mari. etiam positi, fluctibus inquietum est. & inter dormientis elementi torporem decumani surgunt fluctus. noli extremas tabulæ te credere. neque hominem capillo metire, aut rubentibus virginem labris. intos pericula, latrones, meretrix latet & non plurimum altè quodcumq; nocturnum habitat? adyta perten-
tandæ

inda sunt. nullus angulus sine fa-
ce & oculo dimittendus. profun-
a intuere. quid in fluminis dorso
iscaris, aut extra nemus suum ar-
rum venarum? altè hamus dimit-
endus, intima saltus petenda sunt.
rofunda ferutare. latent in ab-
ito mala, sive repercosura quo-
liùs sepulta iacent. & ferè men-
titur omnis extēna mollices, blā-
orque superficiem radens callos-
lurimūm suos tegit, rubeasque
errucas. ita Ligulucum mare tra-
ices procreat, qui quamdiu aqua-
um inhæret protinus, fluxi sunt,
acto propè carnulento: at vbi in
opera attolluntur, lapides sunt.
rec qualitas tantum illis, sed & co-
orvertitur. non dissimilia repe-
ies in adulatoribus, qui quamdia
ub amici vultu altum illud intimaz-
entis denso contegunt profun-
lo, extrema fronte carnulentos a-
nicoque plenos succo arbitrabet-
e. at si abditum illud inlatentis
hostilis animi, tanquam reducta

B b a sceni-

scenica cortina in lucem oculosq;
spectantium deduxeris, lapides
senties & inimicas rupes, ac iam
longè alias quam mentiebantur
genas: ut qui antè rosas violasque
ipargerent, nunc spinas, sudes, cæ-
stusque & flaminias, quibus expug-
nandis nouus exsudet Alcides.

Neque inscitè Garamantum fon-
ti adulatorem composueris. alter-
nis ille vicibus die friget nocte fer-
uet, ac per eadem venarum com-
mercia interdum ignito vapore z-
stuat, interdum glaciali algore hor-
rescit. in quo hoc etiam magis ad-
mirandum, ab occasu solis ita in-
calescere, ut noxium sit contigisse.
ab ortu vero postquam radios sol
sparserit, adeò glaciales euomere
scaturigines ut hauriri à fitientibus
non valeat. ut meritò inter me-
moranda statuas fontem qui friget
calore, calet frigore. quid vero ad
rem nostram accommodatius ex-
cogitari potest? non per idem os
adulator ignium vomit globos, &
iacula-

iaculatur mella? inde fellæ, & rursum mella, rursum ignes, roremq;
fontemq; extinguendis flammis? non
nunc ipargit lilia, nunc vina &
crocum, & quidquid Arabia odo-
ramentorum felix prædinit fum-
dit sinu; nunc fundit toxica, &
quidquid noxium non uno loco
fœcunda malorum tulit tellas? id-
que eadem non raro hora, mella
& rosas in præsentem, spinas & fel-
la in absentem, voluntate tamē
utrimque noxia. In quo hoc etiam
non ditisimile. Si in virum incide-
rit, & verè virum, omnis illa frige-
scet palpatio, languescentque ver-
ba fallere docta, masculæ mentis ca-
lore excussa: si in frigentem te-
pentemque intrurrerint, non ma-
gno negotio, improbo linguarum
flabello accenditur ignis, abiitque
inflammam eo tenaciorem, quo
lentior materia fuit tardiorque ad
incendium.

Fuit non unus qui Ægyptiæ pal-
mæ adulantem conferret. neque

Bb 3 impe-

imperitè. sedat illa sitim si prius
 quam maturuerit decerpatur. nam
 si adulta iam & matura carpatur,
 sensum intercipit, gressum prepe-
 dit, linguam retardat, obsecuque
 mentis officiis, ebrietatem imita-
 tur. eadem de adulantibus cogita.
 decerpe antequam inualuerint tan-
 tequam radices altè iecerint, nec
 sitim metues noxiam aut ad noc-
 tura ducentem : sin exspectaueris
 dum robore suo coauerint, & ma-
 turitate validi imperare domi tuz,
 famz, gloriæ, fortunis didicerint,
 quidquid est virilis sensus, quid-
 quid nominis, adeoque & mentis
 bona, noxio suo iuctu exsugent
 hæ mostulentæ palmæ, dum totum
 hominem fatuo mentitoqne deti-
 nent errore, bacchantibusq; simi-
 lem possessore suum statuunt. qui
 quamdiu fatuo hoc bacchoplenus,
 nihil præter nocitura hæc vinare
 dolet, irrita cadent vota conatu-
 que mentis sanioris. excute hæc vi-
 na, & redde hominem sibi, liber-
 tati

tati sux, vt aliquando sentiat quām
fœdē innatauerit huic torcularis,
quām misérè his cōpedibus ac lē-
uituti illigatus iacuerit, & meliora
spondere sperareqne poteris.

Alius lunæ adulatorem compo-
suit. que modò curvatur in cor-
nua, modò exqua portione dividit-
ur, modò sinuatur in orbem, ma-
culosa, eademq; subitò prænitens,
immensa orbe pleno, ac repente
nulla, & attrita mensum numero,
rursumque redornata, rursum ex-
trita, alias pernox, alias sera, non
pallens, rubens, minitans, varia
promitterens, ludens, fallens. eadem
propè in adulatoriis reperies.
modò incurvatur in cornua ut no-
ceant, modò in orbem se flecent,
quo facilius si strinxeris elabantur.
nunc maculis simulatæ mentis va-
riantur, tristes exinde, pallentes,
rubentes, diem fugientes, deli-
quio similes. nunc læto prospe-
ctu, oie ridente, fronteque or-
calisque multa promittentibus,

saepe plenos in quosconque incertis
 sint dimittentes; & exinde nimirum
 credulos amatores suos ludentes,
 cum magni illius orbis, diutissime
 spensionis vix umbrā reliquerint.
 procul hinc, procul ab infelici hoc
 fidere tam variè ludente, fallente,
 tam nunquam usquam fida culto-
 res suos statione firmante. nihil tu-
 to illi credi, nihil committi potest.
 tenere te arbitraris? elabetur. ami-
 cum putas? hostis est. eoque po-
 tissimum tempore periclitaberis
 quo tutissima credes.

Infelix eorum conditio, quos
 haec mala circumfederint. nonquā
 tuti, & in alta pacē minūs securi
 quām inter armatos hostes. infe-
 liciores etiam Principes, quorum
 aures obsidet haec turba, eo spissius,
 quo faciliores illi in metu, in su-
 spiciones, in credulitatem sunt, &
 quo præmia maiora fallentibus hic
 nata quām à privata manu. quanto
 enim celsiore quisque loco firma-
 uit gradum, tanto præcipitia cir-
 cum-

et misericordia maiore trepidatione, & ferè ad quæ metuimus faciles sumus, credulitas timoris socia est, maximè cùm magnitudo pondero tuo deprimat. iam cùm insidiz ferè dolique circumstent alia, prona ad omnem suspicionem semita est, eo magis quo ex suo quisque perstare alios metitur. In plano nudaqne humo firma statio, audaxqne arenæ proculatio est: celsa pauorem ingeunt, rupibus rupes, & montes montibus infedentes, præruptis hiatibus nobiles, grandine, nimbis, imbris, fulmine frequentati, terrorem horroremq; incutunt. ita mare ventis naufragum, dum lambit relambitque percutitq; repercutiturque tanquam in datario pilæ lusu littora, prouocat spectatorem ad fiduciam sui. at ubi decumani insurrexerint fluentes, & se ipso iam grandius, ac quasi fastu plenum, montes superstantesque transilit rupes, & quidquid validum ingenti perflat mormure, e-

E b s uerrit-

uerritque tanquam paleam Aquilonibus raptam, cuius non robur
 frangat, animoque procalcet: ea-
 dem in humano pectore cogita.
 quamdiu serpithumi, & tenuibus
 contentum naturae vivit, ingenti
 pace decurrit hunc campum. ac
 ubi palueris pertesum, alta circum-
 spicit, & ad prærupta gradum per
 alpera & dura circumfert; quantis
 terroribus impletur? si quid super-
 nè imminet, ferrum capiti, securim
 ceruicibus cogitat. si in summo
 steterit, horret ad celitudinis sue
 præceps. nec alio eget impulsore,
 ipsa enim altitudo trepidationis
 caussa est. Quod si accederit im-
 pellens dextera, emulæ cogitatio-
 nes, delationes falsæ, criminatio-
 nes, prior ad metam semita est.
 In tam expedita magnoru[m] ad for-
 midinem mente, in tam auido lau-
 dum potentiarumque suarum pe-
 tore, si adulator manu[m] admove-
 rit quid speremus? non potentia
 omnis sociata ambitione & com-
 pla- en-

placentia sui, facilis pronaque ad
adulationum laudes; alienaque cri-
nationes est? ipsa sibi prima vi-
dei cum velit, & res negata, pri-
ma tamen alientantii vocibus ita-
tur. si dignitate metitique pri-
ma, nil opus alieno ore, res loqui-
tur. si inferior, prius alienis labris
occupat. ut si potentia desit, vir-
tute tamen rerumq; gestarum, aut
gerendarum gloria, prudentiaqne
suum emineat assentationibus;
re ipia nudata licet omnibus. ita
imbellis, timidi, auari, varioque
scelere notati; fortes, magnanimi,
liberales, omniisque virtute clari
prædicantur. Quid spes his lin-
guis impellentibus, & pro virtuo vir-
tutem designantibus? quam mo-
rum emendationem in viro Prin-
cipe, natura, educatione, aut con-
suetudine aliquorum à virtutis semi-
ta rapto? cum & amor sui cecus ve-
lauerit oculos, & adulatio falsū pro
vero obiecerit? oculis suis qui non
videt, aliēs verò qui nil nisi bona,

& à virtute nata videt; quid videat
in emendationem? auribus qui si-
bi animoque suo oblurduit, quiq;
præter laudatorem nullum audie-
quibus impelléti bus rectum à pra-
uo dinoscet, cùm recti nomen pra-
ua induerint? misera magnorum
conditio, cùm vera audire nolint,
quia aduersa, quia conceptæ apud
animum suum opinioni contraria,
quia volunt audire probi; falsis ve-
rò quounque colore veltitis gau-
dent, quia votis suis amica. miseri
quibus nemo malum, malum; bo-
num, bonum; virtutem, virtutem;
crimen, crimen denuntiat. omnes
quod velle eos credunt, narrant;
sint improba, sint à parom pruden-
ti consilio, sint extremæ dementiæ,
temeritatis, sceleris; si proba, & à
virtute prognata velint, sub fallaci
hoc linguarum incude, cogitata
dicta factaque sunt: nec quidquam
eertius aut testatius illis. & ianè
cùm nihil expeditius quam crede-
re quod optamus, quid facilius
quam

quām persuadere talia esse, qualia
potentum pleriq; esse volunt? in-
ditum enim cuique quod amat vel-
le, pronumque rapi in delideratam
rem credulitate ductore. tacerem
nisi raperentur in interitum. hinc
illud Ecclesiastici: *Civitates mura-* Cap. 28.
tas divitiam destruxit, & domos mag-
natorum effodit, virtutes populorum
concidit, & gentes forces dissolvit.
de bilingui & susurrone illi verba,
subdit: *Multi ceciderunt in ore gla-*
dij, sed non sic quasi qui interierunt
per linguam. nec nouum hoc ferè
enim qui gladio, antè ceciderunt
lingua: ut cotem arbitris lingua
acuendo, incudem cudendo fer-
to. ita non prænuntia modò, aut
præambula, sed odiorum bello-
rumque incitatrix incentiuaq; lin-
gua est. flabellum follemque cre-
das igni accendendo, flammæ ex-
citando. atque hinc illud eiufdem:
Beatus qui teclus est à lingua nequā,
qui in iracundiam illius non transi-
it, & qui non accraxit ingum illius,

Et in vinculis eius non est ligatus. cautiam addit. : Iugum enim illius iugum ferreum est, & vinculum illius vinculum æreum est: mors illius, mors nequissima, & velut pœnus infernus quam illa. poterat gianioribus deterioribusque componi? iugo ferreo, æreo vinculo, morti, adeoque & inferno comparat, leuioresque inferorum pœnas bilin-gui arbitratur lingua. dura cenu-ra. maximè quia à spiritu sancto profecta. nulla hic crescens ad terrorem dicio. nuda verba sunt ve ritatis primæ. mentiri nescit, aut verbis ludere: audiamus adulantium ab eodem Spiritu in Regio

Pf. 5. 13. Propheta descriptionem: *Non est in ore eorum veritas: cor eorum vanum est. Sepulcrum patens est guttur eoru, linguis suis dolosè agebant. venenum aspidum sub labiis eorum. aspidi qui credit, quid nisi venena speret? aut quis misereator amanti toxica? & alibi: Exacerbunt ve gladium linguas suas: incenderunt arcam*

arcum rem amaram, ut sagierent in
occulis immaculatum. subito sagie-
runt eum, & non timebunt: firma-
uerunt fibi sermonem nequam narra-
uerunt ut abscondirent laqueos suos.
gladium, arcum, sagittam, laqueum
denuntiata bore adulantis, tuba-
mico vulnu vulnerantis, interimē-
tis. eadem propè habes apud Iere-
miam: Extenderunt lingnam suam Cap. 31
quasi arcum mendacij, & non verita-
tis. Sagitta vulnerans lingua eorum,
dolum loquuta est. in ore suo pacē cum
amico suo loquetur, & occulū ponit
ei insidias. audienti interminante:
Nunquid super illos non visitabo di-
cit dominus. aut in genere ei: smodi:
non vescetur anima mea? Et apu!
alium: Dilexisti malitiam super be- Psal. 51
nignitatem; inquietare magis quam
loqui equitatem. Dilexisti omnia
verba precipitacionis, lingua dolosa.
prope rea Deus destruet te in finem,
& velleret te, & emigrabit te de taber-
naculo tuo: & radicem tua de ter-
ra vihenuit. timeant potentes,
quorum

quorum auribus sub mellis falso to-
xica hęc infunduntur. neque enim
in assentatore rem tantum, sed in o-
mnem credulum & obaudientem
gravis intermitatio insurget. De-
structio in finem æternitatem lo-
quitur: eualsio, & de tabernaculo
emigratio in posteritatem proten-
ditur: eradicatio in omnem usque
& usque progeniem abit. timete
potentes, & quibus faciles in assen-
tationem aures. non stat creduli-
tatis huius vindicta in uno capite,
decurrit in posteros, sicutque in o-
mne germen, nec altè defollet ra-
dici aut semini parcit. gravis ô ni-
mūm vindicta quæ in innocuam
transit posteritatem, & ad necdum
nata prorumpit. Felices qui hoc
infelici aurum prorūtū carent; ma-
gis etiam qui potenti manū arcent,
& se in libertatem vendicat labio-
rum mentientiū. monet Sapiens:
*Eipi aures tuas spinis, linguam ne-
quam noli audire, & ori tuo facito
ostia & seras.* prudenter spinis se-
pien-

piendas monet, ne mollium labiorum attacu in fraudem pellantur: ne Sirenum his vocibus à re^o bono que abducantur, sed ut suffocetur ab oppensis spinis malignum semen sole domini sui interitu fœcundandum: quin magis, eant ad Deum preces, fluant lacrymæ, trahantur imo suspiria pe^otre, ut aliquando tandem dura hac suaque labiorum seruitate, viperexq; lingua^z insidiis, mendaciisque oris laqueo crepti, sine fraude doloque planam Domini viam felices decurramus: vt B. Iob sponsonibus diuites, libertati à flagello lingua, Cap. 4 non timeamus calamitatem cum vererit. In vastitate & fame ridentes, & bestias terræ non formidantes, valentissimæ hæc mentis testatissima indicia sunt, & mentis lenitius vacuæ, omniisque afflictionis maioris, vt quæ generoso anxi conculcauerit hæc venenæ, & obdruerit ad Cyrcea hæc pocula, risexitque has improbi oris pectoris-
que,

que, melia, rosas, saccarumque
suum mentientes pedicas. vt omni-
denique decipula hac maior, obte-
rat nobili pro tritu noxios hos for-
pios calcaneis insidiantes. Beatus,
repeto, beatus, cui hęc felicitas
concessa, magis si Princeps fuerit
si diadome aut sceptro clarus, ne
in exitium Rempublicam secum
trahat, dum his incentoribus fuit
in optimos, præmia largitur im-
probis, dum probitate damnata
virtatem fastidit, vitia amplectens
facilis in suspiciones, emulationes,
edia; tardus incredulusque ad zo-
liorum laudes, celer in delationes.
De vita quisquis es hos irrespirabi-
lis profundi scopulos, hęc inen-
tabilis Oceanibrenia, hos Aethnęos
montes fuligine & ignibus infa-
mes, has Rerumpublicarum pestes
in regnum exitium natas: nec
quemquam ad aures admitte coius
non probata ante virtus & serio di-
scussa, propositis in hanc rem vir-
tutum vitiorumque in sequelam
exem-

emplis. Vis nosse cui totò cres-
s? finge ut antè dixi scelera, &
idquid indignabunda solent
pira, quidquid iratum aurum.
ties animum. finge in proba-
simos odia, in religiosissimos in-
gnationes, in sanctissimos amu-
sliores, in doctissimos contem-
us. videbis quo flumine prolu-
r, qua intus flamma luceat. con-
tra in optimum quemque iacula-
criminationes in integrissimos,
in as in omnem dignitate cla-
m. & prodet se si quod intus la-
bat malum. nouacula enim illa
nt apostemati recludendo, scal-
lum venæ incidendæ, vt discas
illo pure, ab hoc sanguine quā-
malignitas precordia teneat:
nam parum tuto te, salutem tuam
eipubliceq̄ue credas. Ó fuge cru-
des terras, fuge anida optimo-
m sanguinis littora, fuge infi-
um stationem quisquis potentū
iauigas maria, quisquis dignitatū
uitiarumq̄ue Oceano veheris;
& tu-

& tuioribus te crede terris, firmiori littori. aderit Deus. diriger que te potenti sua dextera ad optatum æternæ felicitatis portum: tam tūm sequere monentem, præuentem. mens otii, menti responderant labra, facta dictis. cogita indignum viro mendacium esse, forminei timidiisque pectoris signum esse. Nescit virile peccus, virtutem Christoq; suo plenum mentiri: & antè, tormentis, morte, mendacio proposicio, cum Susanna tormenta & mortem deliget. nescit mentiri Christi miles, ignoratque etenim linguis blandicias & aliorum metite sua velificantes. & ut quisque Christo suo coniunctior, hoc mendacio, à linguarum fascino, ab adulatioñis stibio remotior est, mendacio & assentationibus hostis. ita mas arminius, si nullus nisi persones effugij locus, antè in inimicis ruit agmina, & venatorum audax induit venabula, quam obiecit & contaminet simo: nobili Christi-

bis

is exemplo, qui antè per mille
alata tormenta, intrepidi ad veri
sophorum euolabunt lucti, quam
vitam mendacio aut assentationis-
dos cueantur. præxit Eleazarus in-
genibus animis. verba ipsa dabo.
Non enim atati nostra dignum est fin-
gere, vs multi adolescentium arbit-
rantes Eleazarum nonagintaanno-
rum transisse ad vitam alienigenarum:
¶ ipsi propter meam simulationem, &
propter modicum corruptibilem vita-
tempus decipiantur, & per hoc macu-
lam atque execrationem measenatu-
ri conquiram. nam et si in praesenti
tempore suppliciis hominum eripiatur,
sed manum omnipotencis nec viuis,
nec defunctus effugiam. quare glo-
riosissimam mortem magis quamodi-
bilem vitam completens, volunta-
tè praibat ad supplicium. non mo-
dò ne porcinam carnem mandu-
caret, sed ne simularet, aut videre-
tur manducasse. sunt hę ferè simu-
lationes in purpura educatorum:
qui vita, dignitatibus, opibus pra-
mio,

re, omnique nunc virtutis rea-
ri stabit sententia. recto ambula-
bit calle, simulationis ignarus, ve-
ri amans, assentationis hostis. ac-
cedant minex, exilium, paupertas
& a sceptris tormenta: stabit impa-
tidus; nec flectet cervices men-
dacio, non ora referabit adulatio-
ni, non assentationibus aures: &
antè cum Christo suo crucem cl-
uoque deliget, quam vel crimen
deflecat a magno Vero, ut illo da-
ce & præmiatore verissimis celo-
rum potiatur gaudiis. a quibus
mendacium, & quidquid allenta-
tionem sapit, tam exularat eternum
quam veritas, mentisque orisque
candor inhabitat eternum. qui-
bus realiquando fruamur, infila-
mus dum vita manet illi semita,
qua nos ad optatum deducat por-
tum magni Veri, magni Dei, omnis
mendacijs, assentationis, simulation-
isq; hostis, iudicis, vindiciliq; acer-
biorum.

CAPVT

C A P V T . X I I .

I O R S. Ad huius te consimpeun
duco. magna spondeo. assidua ho
rum medicatio haec dabit. illis
grauis mors accidit, quos è deli
ciarum. voluptatum, opum, hono
rum medio imparatos rapit. neque
hic locus precibus. nulla præroga
ciua sceptro est. felix, ò nimium!
cui omnis dies fatalis, hora omnis
postrema, momentum omne vici
mum est. felix cuius auribus assi
diuum feralis in sonae buccina, Mo
riendum. fors hoc momenta & il
lud, Vnde ve vixisse velles cum
mors iugulo inhærebit. & aliud,
V: aeternum vivere? disce mori.
vis nunquam mori? semper more
re. Mortem hanc tuam, intrepida
am, audientem medicatio dabit.
neq; enim timere potest, qui didi
cit mori. non curis agitur, non mo
lestiis fatigatur, non succumbit ad
uersis. sed neq; ad scepsira aut ferris
expab-

expallescit cui omnis hora extre-
ma est. militare. scit ultra mor-
tem nil minas posse. ostenta mor-
tronem, securus, laqueum, ignes.
mors his finem statuet. quam qui
contempsit, contempsit illa, et ma-
ior iam his omnibus est: nam qui
contemnit, contempto maior est;
et sprenuisse viciisse est. iacet qui
spernitur.

Psal. 17.

Eccli. 41

Circundederunt me dolores mor-
tis, et torrentes iniquitatis
conurbaverunt me. Dolores infer-
ni circumdederunt me, praeoccupan-
t me laquei mortis. Dura mors!
quam amara est memoria tua homini
pacem habenti in substance suis, vi-
ro quieto, et cuius via directa sunt in
omnibus? acerba sors! moriendum?
& hæc quæ parati cuius erunt? moriendum?
& hæc dies fortè ultima?
hæc hora? dura necessitas! quid fieri
his opibus? possidebit heres im-
memor testatoris? aut quod mibi
recordatio heredis? quod memoria
mei?

mei? nam quis sensus post mortem?
laudabunt? quid mortuo laudes?
damnabunt? quid mortuo iacula-
ta probra? dura mors! quid mo-
mento refecas tam amica? quid dis-
iungis ab ipsa conceptionis ianua
inenodabilis ligata natura vinculo?
sperabam eterna. & in medio, a-
deoque vix inchoato cœlu, secas
una talce tantas cogitationes? quid
hoc? inexspectatum rapere, eoque
potissimum tempore, quo aliz om-
nes cogitationes me tenebant, re-
morisimæ ab implacabili scrinia-
tua? vix intudi delitiis pedem, vix-
que adeo extensis labbris gestavi
voluptatim metta, & rapis inter-
iori sperata? & moram negas? tot
parti sudoribus, tot quechia caris,
& laberibus, una rapiet hora? ni-
hil hic nobilitas, non sanguis re-
gius, non retro longa maiori no-
mina, non celo propè inuidiam
factura palatia, auro, argento, gem-
mis, ab ultimo Oriente. Occiden-
teq; defatigatis nautibus variegata.
Cc quid-

quidquam poterunt? non frangent minas? non mollient ferrum? non intentata retrahent tela? nihil suuenta, nihil acti honoribus dies? nihil meorum fida custodia, nihil circumfusæ armatorum manus? nihil propugnacula Soli propè inuia? nihil carorum preces, nihil lacrymarum? O omni scuior lezna! placatam hanc non semel accepimus humili prece, & innoxium transisse verticem. tenuilla misericordio tenet non pietas, non casti mores, non vita intaminata, non quidquid terris cœloque magnum. quo ruis indomita? moriendum? & forte hac hora? latronem si monitus expectem, si hostem; ludam? dormiam? securus vitam transigam, & tanquam in alta pace incermis sedeam? audiamas munentem: Si scires parer familias qua hora fur veniens effet, vigilares veique, & non fineres perfodi domum suam. ideo vos estore parati, quia qua nescitis hora filius hominis veniens est.

Matth. 24.

Dixi

Dies Domini sicut fur in nocte ita ve- . Thes.
 nies: cùm enim dixerint Pax & secu-
 ritas, tunc repentinus eis superueniet
 incertus. at quis fur? quis hostis?
 quis morte nocentior latro? quis
 certior, crudelior? & ego me vitâ-
 que meam credam illi? ego ferrum
 illius exspectem, hauriamq; riden-
 te vultu? securos, altumque dor-
 miam latera cinquas inimico telos
 inermemque me audumque inue-
 nient hostile ferrum parcere nesciūt

Nam si unus aliquis transiit illa-
 fuis, si quæ felicitas perpetuauit nō
 tacta hoc fulmine, si quæ tiara ste-
 rit inuiolata, si quod sceptram in-
 fraðum, si quæ arma non collisa,
 adeoque non collapsa tamquam à
 delinquentे animo ante huius o-
 culos, si quæ rupes excusit huius
 minas, si fregit vibratum huius te-
 lum; sperare possum. si qua vis in-
 ambulata transit huius flamas, si
 qua senectus elicit conatus, si quæ
 opes saturarunt auaras has manus,
 & quæ regna aut imperia non

Cc 2 gépi-

trepidarunt ad huius iacula; sperare audeam. si quod robur non certum tanquam falce demelum, aut tanquam cera Sole medio, aut mediis cincta nix ignibus; vereri desinam. si nihil intactum transi manus, si nulla vis, preces nullę, anertere, aut aliorum flectere huc tela valuerunt, quid spesem pares nascimur, eodemque tele cardimus, diuites, pauperes, validi, invalidique: nec cuiquam certior aut protractior hora, quæ securum faciat vel ad momentum. ita à tam brevi, tam dubio, tanquam ab arcu earum telis, aut si quid tenerius si quid fragilior illis, pendet omnis huc vita, & quæ hanc sequitur aeternitas. monuit olim Poëta:

Properat aurus

Vis citato, volvri que die

Rota præcipitus vere inter anni.

Rotarum more & quidem in præcepit raporū volvimus, nec ad futuram mentem reflectimus, aut à tam volibili cursu labentibus amissimis sequiamus.

O qua-

O quando saniora consilia? intuere mortem propriū, si non ut culmos falce demetit rusticus, iuxtaq; plenos radit ac inanes, ita falce mors suā fortunā plenos bonis & quē ac inanes demetit, parcere nescia, ac hilariū etiam fœcundis que certiusque fertur in plenos, tanquam mesim matuiores, & qui affacim biberint, nec vaenitate sua fallant falcem; sperare fogam aut salutem potes. Et virgula quidem non raro ventorū ludunt rabiem, dum fleuntur, non franguntur; rigidior tamen frutex, aut quæ iam excrevit in arborem, ignara fœdi, frangitur. at ubi mors pedem aut ferrum admovit ingulo, virgula iuxta arboreſque cadunt. nec vlla, flexili superbōe vertice, non late patula, aut prole sua diues, non denso septa nemore, aut solitudine visenda, illius aut conatum habet, aut fallit istum. Dura mors, nullius anertenda precibus, nullis ut armatis minis, aut supplicibus.

votis, quām certa veris, quām non
expedita? quām certō intermit-
nata, quām parum cogitata? & si-
nem statuis diademati & sceptro,
insulz & opibus, volnptatibus &
cicapulz, iuuentz iuxta ac feneclz,
pasperisque tugurio & dioitis ga-
zz. Et tamen à te una pendet aet-
ernitas, illa felix aut miseranda, utra-
que aeterna, neutra renocada, neut-
ra rescindenda; semel lata, semel
per adiudicata. appellationi locus
nullus, non novis votis meliori-
busque concessus. quo momento
capitur, eo premiatur quisquis est
sobitusque felicem infelicemve ex-
tam, felicis infelicitate aeternitatis.
Non regniss, non purpare, non tia-
re aut gemmis, non fictilibus auro-
que parcitur, ubi ad illam metam
ventum est semel.

Et interim quz parauit cūs e-
sunt? agri, palatia, horti, stans
quocunque marmore aut grate lo-
dentes, quacunque lascivia aut arte
pronocantes, argenti aurisque pos-
seda equis erunt? tot sepolcia in

delicias, et rāque lascivientia, & solis meritō ignibus nata, quia soli libidini facta, dum naturam simulantur, ignes, licet ipsa frigida, omni Aesna ardentes, iaculantur, cuius erunt? cuius petalci penicilli, & in alienis suisque cordibus ingeniosi, possessorum suorum, & quorumcunque spectantium improba scurrilitate illices, eius erunt? iam quoties ab his, oculis animiisque intuentium flammaz natę, non accendentur testator: flamme? nam quid hęc sunt aliud, quam ignium nutritij, & supposita pīx flammis, oleumq; fornacibus immisum? vina verò per consules suos aut ztates numerata, se pofitque cellz in alterius ztatis annos cuius erunt? cuius leđi, & mortatoria mollem dominum lassantiae cuius fastidientis stomachi prouocatoria? cuius condimenta in quibus quęsita fames nauseanti domino? vna hęc ab ripuit hora. Et quod mihi hęc, si hisce, ignibas ster-

Ce

niaus

nitur via, & sternitur alternaturis
 quod mihi hæc, quorum pertinuerit
 fruitionem, perennitura sequitur:
 ponit enim cito pede? quod hæc quæ
 plus doloris, amissionis recorda-
 tione, quam delectationis, modicæ
 fruitionis præsentia secum trahunt?
 Nam quis moriens, si delectui lo-
 wes, non eligat caruisse? quis mo-
 riens non exoptet præciam vitæ
 moreisque contemptorum horum?
 Quid tunc faciunt viles, cum præ-
 dentia in summo est, cum ratio præ-
 valeret, cum sapientia clavum tenet,
 cui non sequeris valens? potes tu-
 es navigare secundo facilique ven-
 to, quid exspectas tempestatem &
 decumantos fluctus? potes te eripi-
 re integra nauis, quid tabula salutē
 queris? potes te in tutum deduce-
 re rebus integris, quid exspectas
 extrema? sera, dum mergis, cau-
 tio est; sera, dum peristi, pruden-
 tia est: ille prudens est, qui ante
 prospicit mala, qui se suaque sub-
 ducit cautus; qui antevertit futura
 præ-

pro prouida subduccione. temerarius ille, qui cūm potuit, noloit, &c. deliberationem coniecit ad extrema, sera pœnitudine. qui consilia circumspicit naufragio facio.

Prudenter Ecclesiastes Regios, cūm ponitus introspexisset singula, prorampit in hac voces, *Doce-* Eccl. 5.
sta etas sum omnem industriam meam
qua sub sole studioſſimè laborans
babizurus heredem post me quem ig-
noro, verum sapiens an stultus fucos-
rus sit, & dominabitur in laborebus
meis, qnibus defudavi & sollicitus
fui. & est quid iam vanum? &c, cui
laboro; & frando animam meam? imo.
en i perdo eam? heredi? quod mihi
heres in ignibus æternis? nisi ut ac-
cendat illos; & dolorem doloris
tormenta tormentis, ignes ignibus
immitat; ut qui cūm opibus scelere-
rum illi materiam subministrare
pœnarom recipiam incrementa,
crescentibusque illis in diuite
hereditate, crescant & testatoris
sopplicia.

Iam post mortem ut primâma-
mima dimissa in magnum illum su-
um diem, quis corpori honor? quis
non horror cadaueris? momento
pœdor pectorq;, & forma iam nul-
la. momento cinis & rigor & fri-
gus, & carorum fuga. & tamen
huic cadaueri quæ non parata? au-
ram & gemmæ, delitiz & horto-
ram amœna, fontium in tot ani-
malium rupiumque prodigiosa z-
mulatione mendacia, tot inferna
superneque, lateraque ambientes
scaturigines, spectatoremque suum
fallentes, tot monstra aquam vo-
mentia, tot inde secundo menda-
cio lascivientia, cui, si non huic ca-
daueri? ornamenta & odores, vina
& molles rhetori, purpura & omnis
augustior suppellex à terrarum vi-
timis in luxuriaz admirationem e-
uocata, cui, nisi huic corpori? In-
tuere, quam prudenter, recumque
cogita: neque enim alieno opus
confiliatio. & videbis, corpori so-
li hac parata, nam animæ quis ar-

rum,

rum, aut cogitauit purparam? quis regna, aut electibiles cibos, quis odora vina? quis hortorum fontiumque portenta? quis tecta auro laqueata, quis vermiculata gemis? neque enim aut auro, aut gemma tegitur, non clauditur parietibus, non reparatur odoribus, non pratorum, nemorum, hortorumque delitiis capitur. corporis hęc sunt nam animus omnibus his maior clariusque est, ridetque hęc si se ipsum intueatur, ut indigna generi suo, ut calcada pedibus, ut ignobilia elementa, tantoq; magis infra se posita, quanto ex elementis coagulata minora sunt celestibus, quantoq; hęc antistant illis. quid quid ergo hic magnum, totque impendiis coraque conquisitum, corpori fuit, eaduero fuit: cui si mortam dederis non multorum diuersum, in serpentes, batrones, vermes, ac venenaria quęcumque, tanquam in amica sibi degenerat.

Intuere deinde, quæ huic à tot
sollicitudinum tuarum h[ab]ere, tra-
dita, quid vilius terra? huic con-
ceditur hacque vna tegitur. qua si
quid natura dedisset vilias, viliori
committeret.

*Huic, cuius vocis modo non suffi-
cerat aurum,*

*Quod Tagus & rasilia voluit Pa-
tulus arena,*

*Frigida sufficient velames ingui-
na panni.*

vbi verò hic forma & opes, vbi le-
ctorum mollia, cedium augusta, hor-
torum amona, vestium superba,
deliciarū exquisita? pars brevi fu-
turus ignobilis terra, & ignobilior
pars, esca vermium. non & mate-
ries? Et h[ec] est illa caro, quæ & se
& animam traxit in infelicitatem ter-
ritatem. cuius ut obsequeret affe-
ctus, & stolidus in secia sibi elemen-
ta propensioni, nunc angor infe-
lix, & consilij expers, zterritatis
dubius, & isto miser, iam iam rapi-
endus, & deducendus in aliū cam-
pum,

pum, solos, nodos, rei & conflixi
indigas, in vastam solitudinem, ad
infracta fixaque trahendus tribu-
nalia, solis accusatoribus sociis. &
inter tot agmina solus, inermis, in-
comitatus.

Quanto prudentius certiusque
res suas instituant, qui ita se fixaque
comparant, ut morianior morte
iustorum. At nemo hac moritur,
nisi qui vixit vita iustorum. imite-
mar ergo vitam, si mortem volu-
mus... pares exitu & premio sumus,
qui pares cursu & loda fuerant.
initemur dum tempus patitur, ne
sero neglecamus doleamus. sero ter-
ram respicit, qui haustus fluidibus
pleno ore elementum babit. sero
domum munit spoliata omnibus,
sero auxilia circumspicit circum-
fessus hostibus, sero arma parat in-
ermis inter inimicas acies, sero pro-
digam manum retrahit exatus o-
mnibus. quid venena inclamas?
quid ultronea hastisti? quid lapsum
senescentis domus, & totante an-

Cc 7 nos

nos ruinam minitantis? quid macronem detectaris quem spontaneus induisti? antè oportuit dum præcauēdi noxia tempus fuit. nunc nudus, inermis, sociis destitutus armis, ære alieno oppressus, ruina inseptus, veneno ac ferro præcordia depascente, sera venit pœnitudo, sera prudentia, sera delibera-
tio. tunc oportuit cùm res integrę moram & spatium dabant.

Et quam sperare debeam pœnitudinem in illa hora, in qua viðus morbo, fractus egritudine, vix animi satis est ut dolorem perferam, tot vna hora cogitationibus, sollicitudinibus, anxietatibus, inter se validè pugnantibus? cùm plorandum sera hęc pœnitudo plus adferat desparate rei, quam melioris eventos, aut pœnitudinis certa.

Ergo dum vita manet, dum constant vires, dum adhuc receperai locus, sequamur pronocantem Dominum; conquerimini et agite pa-

nitudo

nicentiam ab omnibus iniuriasibus
vestris, & non eris nōbis in ruinam
iniurias. præcise à nōbis omnes
prævaricaciones vestras, in quibus
prævaricari estis, & facite nōbi cor
nonum, & spiritum nonum. Sequar-
mar penitentem Prophetam Re-
giam qui sequuti sumus labentem.
Laborans in geniculum meo, lauabo per
singulas noctes leatum meum, lacry-
mis meis stratum meum rigabo. quia
non est in morte qui memor sit mihi.
atque hinc exclamat: *Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in*
morte. Ne quando dicat inimicus
meus, *Præhalui adversum.* nam
ferè in morte præcepit inimicus,
cùm dilata in mortem penitudo
est. & raro vota transcedunt cœ-
los, quæ extrema virgine expressit de-
speratio doloribus fracta, lassata
miseroribus, futuorum exspecta-
tione pauida, præsentiam spolia-
tione indignabunda, præterito-
rum panitione tremula. Atque
hinc etiam habes monentem:
Nos

votis, quam certa venis, quam
 expeditata? quam certo intermit-
 tata, quam parum cogitata? & si-
 nem statuis diademati & sceptro,
 insulæ & opibus, voluptatibus &
 capulis, iuuentu*x* iuxta ac fene*x*
 pauperisque tugurio & dioicis ga-
 zz. Et tamen à te una pendet aet-
 eritas, illa felix aut misera, utra-
 que aeterna, neutra reuocada, ne-
 tra rescindenda; semel lata, sem-
 per adiudicata. appellationi locus
 nullus, non nouis votis meliori-
 busque concessus. quo momento
 rapitur, eo premiator quisquis est
 subiectus felicem infelicem ex-
 tam, felicis infelicitatis.
 Non regnis, non purpore, non ei-
 za aut gemmis, non fidilibus aero-
 que parcitur, ubi ad illam metam
 ventum est semel.

Et interim quæ paraui cuius e-
 sunt? agri, palatia, horti, flatus
 quoconque marmore aut cruce lo-
 dentes, quoconque lascivia aut arte
 prouocantes, argenti aurisque pod-
 dega cuius erunt? tot sepolcia in

delicias, & rāque lascivientia, & solis meritō ignibus nata, quia solē libidini facta, dum naturam simulantur, ignes, licet ipsa frigida, omni Aēna ardentes, iaculantur, cuius erunt? cuius petulci penicilli, & in alienis suisque sordibus ingeniosi, possessorum suorum, & quorumcāque spectantiam improba scurrilitate illices, eius erunt? iam quoties ab his, oculis animaliisque intuentium flammaz natæ, non accendentur testatoris flamme? nam quid hęc sunt aliud, quād ignium nutritij, & supposita pīx flammis, oleumq; fornacibus immisum? vina verò per consules suos aut ztates numerata, se positz- que cellæ in alterius ztatis annos cuius erunt? cuius leđi, & mortatoria mollem dominum lassantia? cuius fastidientis stomachi prouocatoria? cuius condimenta in quibus quęsita fames nauseanti domino? vna hęc ab ripuit hora. Et quod mihi hęc, si hisce, ignibus ster-

Ce nias

nitur via, & sternitur alternaturis
 quò mihi hæc, quorum pertinet
 fruitionem, perennatura sequitur:
 possemitia cito pede? quò hæcque
 plus doloris, amissionis recorda-
 tione, quam delectationis, modicæ
 fruitionis presentia secū trahunt?
 nam quis moriens, si delectui lo-
 wes, non eligat caruisse? quis mo-
 riens non exoptet prædiam vitam
 moreisque contemptorum horum?
 Quid tunc faciunt roles, cum pre-
 dentia in seculo est, cum ratio pre-
 valeret, cum sapientia clauum terret,
 cui non sequeris valens? potes tu
 evanescere secundo facilique ven-
 to, quid exspectas tempestatem &
 decumanos fluctus? potes te etri-
 se integra nauis, quid tabula salutē
 queris? potes te in tutum deduce-
 re rebus integris, quid exspectas
 extrema? sera, dum mergeris, cau-
 tio est; sera, dum peristi, pruden-
 tia est: ille prudens est, qui ante
 prospicit mala, qui se suaque sub-
 ducit cautus; qui anteuertit futura

pr-

te procula subduccione. temerarius ille, qui cum potuit, noluit, &c, liberationem coniecit ad extrema, sera paenitutine. qui consilia arcum spicit naufragio faulo.

Prudenter Ecclesiastes Regios, cum ponitius introspexisset lingua, prorampit in hac voces, *Doce-* Eccl. 5.
Bacne fam omnem industria meam
qua sub sole studiissime laborauis
babizurus haredem post me quem ignoro,
verum sapiens et stolidus fucus
fui, et dominabitur in laboribus
meis, quibus desudans et sollicitus
fui. est quid iam vanum? &c, cui
laboro; et frando animam meam? imo
enipendo eam? haredi? quod mihi
haires in ignibus aeternis? nisi ut ac-
cendat illos; & dolorem doloris
tormenta tormentis, ignes ignibus
immittat; ut qui cum opibus scelere-
rum illi materiam subministrare
sim, paenarom recipiam incrementa
, crescentibusque illis in diuina
hareditate, crescant & testatoris
suplicia.

Iam post mortem ut primam
mima dimissa in magnam illum so-
um diem, quis corpori honor? quis
non horror cadaueris? momento
pœdor putorq;, & forma iam nul-
la. momento cinis & rigor & fri-
gus, & carorum fuga. & tamen
huic cadaueri quæ non parata? au-
ræ & gemmæ, delitiz & horto-
rum amœna, fontium in tot ani-
malium rupiumque prodigiosa a-
mulatione mendacia, tot infernæ
superneque, lateraque ambientes
scaturigines, spectatoremque suum
fallentes, tot monstra aquam vo-
mentia, tot invercendo mendac-
io lascivientia, cui, si non huic ca-
daueri? ornamenta & odores, vina
& molles rhetori, purpura & omnis
augustior sappellex à terrarum vi-
timis in luxuriaz admirationem ex-
uocata, cui, nisi huic corpori? In-
tuere, quam prudenter, recomque
cogita: neque enim alieno opus
consiliario. & videbis, corporis fo-
li hac parata, nam animæ quis ar-
bitrari possit?

sum,

ram, aut cogitauit purpuram? quis regna, aut ele^{ct}ibiles cibos, quis odora vina? quis hortorum fontiumque portenta? quis recta auro laqueata, quis vermiculata gemis? neque enim aut auro, aut gemma tegitur, non clauditor parietibus, non reparatur odoribus, non pratorum, nemoram, hortorumque delitiis capitur. corporis hęc sunt. nam animus omnibus his maior clariorque est, ridetque hęc si se ipsum intueatur, vt indigna genitri suo, vt calcada pedibus, vt ignobilia elementa, tantoq; magis infra se posita, quanto ex elementis coagulata minora sunt celestibus, quantoq; hęc antistant illis. quidquid ergo hic magnum, totque impendiis curaque conquistatum, corpori fuit, eadaueri fuit? cui si mortam dederis non multorum dieorum, in serpentes, bafones, vermes, ac venenaria quęcumque, tanquam in amica sibi degenerat.

Intrare deinde, quæ huic à tot
sollicitudinum tuarum h; rede, tra-
dita. quid vilius terra? huic con-
ceditur hacque vna tegitur. quæ
quid natura dedisset vilius, viliori
committeret.

*Huc, cum vocis modo non suffi-
cerat aurum,*

*Quod Tagus & rasilæ voluit Pa-
tulus arena,*

*Frigida sufficiens velantes ingui-
napani.*

vbi verò hic forma & opes, vtile-
dorū mollia, qdium angusta, hor-
torum amena, vestium superba,
doliciarū exquisita? pars brevifor-
tarus ignobilis terræ, & ignobilior
pars, esca vermium. non & mate-
ries? Et hęc est illa caro, quæ & se
& animam traxit in infelicem ter-
ritatem. cuius ut obsequeret affe-
ctus, & stolidus in socia libi elemen-
ta, propensioni, nunc angor infe-
lix, & consilij expers, et erit animis
dubius, et suo miser, iam iam rapi-
endus, & deducendus in aliū cam-
puṣ,

rum, solus, nodos, rei & consilijs
indignis, in vastam solicitudinem, ad
infracta seuque trahendus tribu-
nalia, solis accusatoribus sociis. &
inter tot agmina solus, inermis, in-
comitatus.

Quanto prudentius certiusque
res suas instituunt, qui ita se suaque
comparant, ut moriantur morte
iustorum. At nemo hac moritur,
nisi qui vixit vita iustorum. imite-
mur ergo vitam, si mortem volu-
mus... pares exitu & premio sunt,
qui pares cursu & lucta fuerant.
imitemur dum tempus patitur, ne
sero negleatum doleamus. sero ter-
ram respicit, qui haustus fluqibus
pleno ore elementum babit. sero
domum monit spoliata omnibus,
sero auxilia circumspicit circum-
fessus hostibus, sero arma parat in-
ermis inter inimicas acies, sero pro-
digam manum retrahit exatas o-
mnibus. quid venena inclamas,
quæ vt ronea haesisti? quid lapsu
senescens domus, & totante an-

Cc 7 gos

nos ruinam minitantis? quid me-
cronem detestaris quem sponte-
neus induisti? antè oportuit dum
præcauēdi noxia tempus fuit. nunc
nudus, inermis, sociis destitutus ar-
mis, ære alieno oppressus, ruina in-
sepulta, veneno ac ferro præcor-
dia depascente, sera venit pœnitu-
do, sera prudentia, sera delibera-
tio. tunc oportuit cùm res integræ
moram & spatium dabant.

Et quam sperare debeam pœni-
tudinem in illa hora, in qua viðus
morbo, fractus egritudine, vix ani-
mi satis est ut dolorem perferam,
tot una hora cogitationibus, solli-
citodinibus, anxietatibus, inter se
validè pugnantibus? cùm plori-
mum sera hęc pœnitudo plus adfe-
rat desparate rei, quam melioris e-
uentos, aut pœnitudinis certa.

Ergo dum vita manet, dum con-
stant vires, dum adhuc receptaculo-
cus, sequamur pronocantem Do-
mum; *omnesimini et agite pa-*
nitemus

misericordiam ab omnibus iniuris etibus
 vestris, et non eris nobis in ruinam
 iniuriam. proiecere à nobis omnes
 pranunciations vestras, in quibus
 pranunciaris es tu, et facias nobis cor
 noum, et spiritum nouum. Sequar
 mus penitentem Prophetam Re
 giam qui sequoci sumus labentem.
 Laborans in geniculum meo, lauabo per
 singulas noctes lectum meum, lacry
 mis meis stratum meum rigabo. quia
 non est in morte quis memor sic tu.
 atque hinc exclamat: Illumina ocul
 los meos, ne unquam obdormiam in Psal. 6.
 morte. Ne quando dicat inimicus
 meus, Prehalui aduersus eum. nam
 ferè in morte preuulsi inimicus,
 cùm dilata in mortem pœnitudo
 est. & raro vota transcendunt cas
 los, quæ extrema virg expressit de
 speratio doloribus fracta, laffata
 mortalibus, futorum exspecta
 tione pauida, presentium spolia
 tione indignabunda, preterito
 rum positione tremula. Atque
 hinc etiam habes molentem:
Non

*Ecclesi. 27 Non demoreris in errore impiorum
ante mortem confitere. A mortuis
quasi nihil erit confessio. Confiteberis
vouens, viuis & sanus confiteberis,
& laudabis Deum, & glorificaberis
in miserationibus illius, magna est
enim misericordia Domini, & pro-
prietatio illius conuercientibus ad se.
ita tamen ut ne tardes conuerti ad
Dominum, nec differas donec pre-
occupent te laquei mortis, & dolores
inferni circumdederint te.*

Licet enim non desint qui post
vitam secleribus translatam, to-
tos se conuertant ad Dominum,
dum mors proprius urget, & pede
pede premat. è multis tamen mil-
libus vix unū alterum ve reperias,
reliquorum mors vita similis nil de-
generat à toto cursu. & quam fa-
tua fiducia est sperare se fore illum
è millibus unum. Latronem fōrē
obiicies Christo sociatum pōnis,
extrema confessione nobilem. fa-
sebor lubens unum hanc reperi
qui in crucis ultimo, inter insolitan-
tium

rum carnificum verbere & minas
adçorum ludibria, amicorum fu-
gam, è tormentis aoderet stare pre-
teritate propugnatoribus destitu-
ta, clara damnatione fessi, im-
probitatem socij, reatum palam
confessus, meritisque pœnas suas,
meritas Christi: sed vnum tan-
cum, ne inani spe protogemus ex-
tendanda, & vnum tam, ne vla-
gma desperatione diffidamos me-
lier. Et sive animo Sullanam aut
Lacullę aliquam mensam sub
Apicianis mille ferculis gementē
vnumq; inter omnia veneno gra-
vidum. quis temerarius quacun-
que fame proritate audeat intin-
gere manum? quid si præter vnuas,
tercula reliqua noue cali succo na-
tent, eritne tam cucurbita quisquā
qui dexteram extendat fami restin-
guendę, sit̄ leuandę, et apud far-
ciendę, curiositati explendę? quid
verò si porcō pergit manum pro-
tendere, non inclames, Cane, ve-
nena latent, incertum qua lance,
tu: d

tutò abstinebis, non potes sine paticulo manum admouere. perfectim famemque quæ te trahunt in exitium, non est hic cibùs, mors est; non est nutritia, Claudiana mensa est. si pergit in stolido incepit, non vim adhibebis, retrahesque etiam nolentem, maximè si amicus, si cliens, si sanguine etiam propior? & sperare inter scelera audibis securā mortem? inter tot mortes sceleribus vitiisque pares, mortem latronis, tanquam patinam vestram veneno viduam? si è millibus vni mors effet subeunda, vere si merito poteras ne in caput tuum infusa fots incideret, circumspicetas, caueres, fugeres, singula, ac ne tutis satis tutò te committeres, quid facies inter tot millia infistarum, beatarum verò mortuum parciissimarum? memento, post auxilium Euclioniam vindemiationem, vaarum: rarior etiam mors bona, mors beata, vitam sequitur improbam. & quis à canino vultu hemeram

nam

nam speret umbram? corporis hęc
ut est, nec assimilatur alteri. sed &
qualis in agone mens & vires, talis
exspectari successus debet: respon-
dent luctu premia, operi merces,
victoria palma. ab ignava cubatio-
ne quis triumphum pescat? quis
virtuti debita premia è molli stra-
to? sudoribus & vulnere hęc pa-
santer; nec ultra certior corona,
quam quę victoris sanguine purpu-
rata, letam sapè Domino gratiamq;
renoniat memoriā. eadem de mor-
te cogita. respondet vita, à cuius
fortunato infortunatōve decursum
illam metire. premium vita bona
moꝝ bona; mala mala est. delige.
procull ludus. aeternitas ab hoc de-
leatu pender.

Et volo te hic etiā ad ipsius mor-
tis contemptum ducere. magnum
hoc simile leue est. vide quam à mol-
tis minimis de causis contemna-
tor. hic pecunia naofragium pa-
sus laqueo vitam finit, hic fe-
principit ut telesio vt creditoris
effuge.

effugeret minas, minas, alias ne ist
hostiles veniret manus, ferrum per
viscera adegit, quartus accepta cō-
tumelia vitam vēnēto abrupit,
quintus in omnī morte, animę per
vulnera viam dedit, aut in illiis
procubuit ferro. sextus repulsam
passus inedia vitam finiuit. inuen-
ta & mulier est quę cūm valetudī-
nem viri desperasset marito colli-
gata, comes illi, dux, exemplum,
& necessitas mortis fuit cūm se ab-
iecisset in lacum. inuentos & puer
Eacon, qui ne seruiret illisom pa-
rieti caput rupit, & ē captiuis Ger-
manus, qui cūm ad spectacula pa-
raretur, nec aliud haberet quo se
criperet, infami ligno spongiaqae
preclusit fauces, fuit & aliis qui
dēmisso capite cervicē circum-
atu rotz frangeret. ita eodem quo
vehebatur vehiculo pœnam effu-
git. lanceam etiam alter qua in
Naumachia speciāculo uteretur
cūm accepisset, totam iugulo suo
immisit. mōror itaque, formidos-
& ia-

& indignatio, extrema mancipia
mortem docuerunt contemnere.
non poterit eadem virtus? aut mi-
nor a huic quam dolori ad contem-
plum robora? intrepidi illi non
sunt, ruunt in mortem, & nobis
non animas, non color stabit cum
mors proprius accelerit? & quid e-
uenire Christiano potest turpius,
quam in ipso securitatis limine tre-
pidare, sollicitum esse, & expane-
scere? causa horum. quod ad sola
presentia mentem conuertimus fu-
tutorum ignari aut dubij, vel quod
bonorum inanes quorum deside-
rio laboramus, iudicem pertime-
scamus. bene vixisse tuta ad mor-
tem semita est, talibus enim melio-
ra restant onere detraho. quare
ne timide, nec oscitanter compo-
nuntur in illum diem quo remoris
dominum fallentibus ad meliores
commigrabunt. & vere maximum
argumentum animi ut prudentis,
excelsi, & magni, & ab altiore ve-
nientis, ita vere Christiani est mor-
tem

tem contemnere. scit enim quod
sturus est, qui vnde & à quo vene-
rit meminit. scit quis illum locis
exspectet, cùm sciat cui condicis
fuerit. scit quid sperare debeat,
cùm sciat quid sponederit ille qui
clare potest, falli non potest. scit
denique quām longē hæc vita infes-
tum quam exspectat posita sit.

Et quis hanc vitam sine grauibus
incommidis transegit? hic lateris
insurgit dolor, ibi capitis, oculo-
rum, aurium: ibi pulmonibus, ie-
core, pectori que toto quatimur,
alibi deiecio, catharrus, calculos
colici dolores, renum stomachiq;
molesti sunt. hunc sanguinis ma-
ligni qualitas infestat, illum etiam
boni copia prægranat. & tanien
amamus hoc corpus, & aeternam
vellemus, aut sanè in extremam a-
tatem protendi hoc domicilium
tam putre, tot casibus obnoxium:
qua si ignoraremus tantum nobis
de meliore, & à qua omnia hæc
exulant incommoda, annorum
dierum-

Nerumque decedere, quantum
niserit huic quacunque prologa-
tione accessit. hinc generosior
rens conscientia sibi vita melioris
quamdiu in hac statione est, ad il-
lum se parat cui & nata & empta-
rit, reliquis vero vitæ huius vntutu-
t instrumentis ad illam valituris.-
• quis mari se committens nauiga-
tionem perpetuat, nec de portu
agitat? quis usque eō impensis
electator flumibus, ut propria si-
ntermini memoriam exuat con-
sentia factari, tolli, deprimi, peri-
litari, sorberi? idem euenire vi-
letur vita huius cupidissimis, sem-
per hac iactari gaudent, de sequen-
tia ultima cogitatio est, cum ta-
nen illa ad hanc concessa, & ad
hanc solam. imo non vita hæc ad
nortem via est, & ad hanc per il-
lum itus? nō mors ad cœlestē vitam
iter est? quid exhorrevis iter quod
ducit ad meliora? molestum est?
ogita ad quæ te ducit, inter optan-
tespones, & incipies cōtemnere
quod

quod antē pertimescebas, leueque
arbitraberis quidquid in illo vide-
batur graue, dulce quidquid ama-
rum, suave quidquid asperū, molle
quidquid durum, audetisque vo-
uere quidquid antē expauelcebas,
nimiamque moram incusare, cuius
antē preproperum gradum accus-
bas. audi è profunda gentilitate
vnum, nec pudeat imitari. igno-
rare malum est, discere etiam viro-
rum maximo, bonum. ita Philo-
sophus egestatem professus discit
puero manus satis esse aquz hanc-
eudz. Egocerz è, velut ille laetus
sensentia de omnibus annis meis dies
venerit, ita me obseruo et alleguer.
Non timide me componam ad illum
diem quò de me pronuntiarur sius
verùm loquar foris, an sensim, ex-
simulatio fuerit quidquid in foris
iactans verborū concusacium. mor-
tem ille quigrit ut athleta campum
virtuti ostentandę, adeq; non me-
tuit illam. audet prouocare, audet
diem illum vocare ut virtutis sus-
circam,

ircum, ut pugnæ suæ viñricem a-
nam.

Iam ipsam mortem si intuearis
tropius, quid in illa inuenies per-
mescendum? dolorem? maior in
norbis est quam in ipsa morte. &
dolorem non podagricus contem-
nit, non in parto mater? non in-
ter flagræ mancipium? & ne egre-
liamur veteres, non Muçias in fo-
ulo, Regulus in ferrato doljo, Phi-
losophus in mortario? quid quod
udeat inter acerbissimos yesicæ, &
exulcerati ventris cruciatus, ex vo-
uptatis officina Epicoros, beatissi-
num hunc ~~et~~ ultimum diem ago, ~~et~~
habeor bene. & Christianus post hos
gentilitate dolorū viatores, post
tot yirgines prima ætate ignium
triumphatrices, cum rideant in-
ter flamas, vngolas, candentes la-
minas, forcipes, & insultarent ty-
rannis, antè Jassatis carnificū dex-
tris, quam vel frontem rugarent,
vel oculum demitterent, post Chri-
sti sui sudorem, vincula, flagra, vul-

Dd nera,

nera, sanguinem, clausos, crucem, post reserata calorum adyta de dolore expauescet, aut cadent lacryma aeternature premio proposito?

Audiamus unum ex Epicuri schola. *Dolor omnis leuis est, si ferre possum; breuis est, si ferre non possum.* Christianus dicat, Dolor omnis leuis est, si cœlum intueor; breuis est, si aeterna cogito: nec volo tamen currere ad mortem. neque enim venit a virili animo libido illam moriendi. bene Epicurus. Ridiculum est timore mortis currere ad mortem, aut vice radio in illam properare. ut coniungari tamen Christo si dissolui cum Apostolo desideras, beatus. reliqua moriendi vota à metu nascuntur, vitæque auct odio aut fastidio: & ignauos ferè corripiunt, quos rabies quzdam aut subita indignatio ad illam impellit. hinc isti qui instantem præueniunt mortem & manu sua occupant. stulti qui alienæ crudelitatis suspiciunt procurationem.
 & quid

& quid immanius carnificis & ini-
nici manu cadere, aut sua. impo-
tentis ferè & dimissi animi signa
tæc sunt, & grauiora metuentium.
quare cùm iuuiùs sperent sua quā
iüena manu cadere, mollius mor-
bi genus eligunt. raro hęc cadunt
n generosiorē aut acriore ī-
dolement: nunquā in eos qui ī spem
eternę vitę vīidunt. qui licet hilas-
tes venientem mortem excipiānt,
id quam se diu composuerunt, nō
runt tamen ī illam belloarum
more caco dolorum aut formidi-
nis impetu. Magnos gubernator
& scisso nauigat velo, diffracto ma-
lo, lateribusque quaqua elemen-
tum haurientibus, adeoque ex-
cuso etiam clauo: & si exarma-
vit, nauigij tamen reliquias aptat
ad cursum, tandemque ex tabula
generosus nauigat, nec desperat
etiam inter fluctus: scit hos non
paucos eadem vi qua sorbitierant,
eiecisse ineolumes. ita non semel
ruina, quos videbatur oppressura,

Dd 2 mol-

molliter depositit. & gladium miles ab inimici iugulo renocabit. Non quod hac spe sola Christianos animam firmet. potentiori robo-re opus est ad mortem non timendam. quamquam & illa levia animum ad securitatem parent, metuque mitigent: licet non universum tollant. futurorum exspectatio ex solido formidinem admitt, cœloque reposita premia radicitus illam euellunt.

Iuuabit etiam ad mortis cōtemp-tum, frequens illius meditatio-nam vt patiendo Iesu fluit mala (videmus hoc in triremibus, pi-strino, ergastulis, inter compedes & flagra) ita diu cogitando. neque enim mortem letus exceptit, nū qui ad illam diu se composuit. & sanè præcogitati mali mollior iudicium venit: nec tam altè ferient animū diu præmeditata. nemoque non fortius excipit ad quæ se compo-suerat. at imparatus etiani ad lenissima expuiscit. atq[ue] hinc etiam

atque ad levissima expauescit. atque
hinc etiam verum illud, *Qui assidua
meditatione mori didicit, servire de-
didicit, supraque omnem potenciam
est, certè exira omnem.*

Proderit etiam frequentata co-
igitatio aliquando moriendū, hanc
que necessitatem omnibus à natu-
ra impositam, quæ res etiam impe-
nitis & ex infima plebe ingentes a-
nimos dedit, dum se ad inevitabi-
lia ferenda componant. ita gla-
diatores olim antè, & in ipsa non
raro pugna timidissimi, iugulum
adversario præbebant ut errantem
gladium certius fibi attemperarēt.
& non prudentis est ferre quod ei-
mendari non potest? magnam e-
nīm partem doloris adimit paratos
animus vocantem Deum, quo au-
tore cuncta proueniant, sine mor-
muratione comitari. malus miles
est qui imperatorē gemens sequi-
tur: impigri ergo & alacres exci-
piamus imperia, & cum non uno
prorumpamus in has voces,

Duc me parens, eelsique dominator poli,

Quocunque placuit. nulla parendi mora est.

Scio plerosque vita amore teneri, cui tanquam catena colligati non facile se expediant. potuit hec validius colligatos tenere, qui ante Christum finiri cum morte reliqua arbitrabantur. quanquam non vultimus illorum inclamet: *Quid reverar? consumptis nihil restat, bona paricer malaque sub morte sunt.* At Christianos quos potior manet vita, qua sine morte adiri non potest, quid tenebit? diuitiz, dignitates, voluptates? at illa aliquando dimittenda sunt. & quid interest morte accedente diutius illis usus fueris, an citius deposueris? ubi enim ad illam horam ventum fuerit, nihil ad rei summam faciet brevior diurniorve possessio. nisi quod maior ex diuturniore consuetudine pœnitentia oriatur. cogita aliquot e familiaribus olim tuis

vixisse. ex his prioram mortem inter initia rapuisse, secundum in medio flore praescidisse, tertium ad senectutem servuisse. omnes tandem sustulisse. quem ex his feliciorum arbitris? illumne qui inter primos annos portam tenuit, an illam qui serius? quem inter nauigantes maria? illumne quem segnes foverunt venti, & malacia lentissimo tardio lassauit, an quem pertinaces venti celeberrime pertulerunt? idem de nobis arbitrare: alios mors velocissime ad destinatum diu animo terminum adduxit, alios languida mora maceravit. nihil ergo admodum interest tardius citiusque aliquis abreptus fuerit: inter vitia aut virtutes abrupti plurimum refert. virtutem proinde se temor, ut quacunque hora euocatoriam illud imperium sonuerit ex alto, paratos inueniat. ille enim dia vixisse censendus est, quem mors expectantem meliori vita reposuit. neque enim

Dd 4 fuit

fuit hęc tam mors quam commuta-
tio in melius. ille cito abreptus quę
inter vitia mors inopinantem de-
prehendit. nam quid refert octo-
ginta an centum annos vixerit, si
interscelera non tam vixit, quam
continuavit mortem? nisi tu ho-
minem à plantarum aut arborum
vita metiaris. ab animi vita homi-
nem cense. non vixit hac vita qui
inter vitia vixit. neque enim ex ra-
tione qua vna homines sumus vi-
tam egit, cum illa ad virtutem nos
ducat. hanc qui amplexi sunt, li-
cet celeriter vitz huius enavigant
maria, magnum tamen iter emen-
sunt, & diu vixerunt, quia in om-
nem posteritatem ac cęlum vixe-
runt.

Quod si ad xternitatem oculos
coniicimus, quantum amabo alteri
alteros præcedimus, qui diutissimē
vixit & qui breuissimē? stillicidiū
ad Oceanum, arenam ad illius lit-
tora compone. nulli molcum ē stil-
licidio & arena perire potest. &
minor

minor etiā hęc vita xternitati compo-
 sita est. & quem inter morte
 damnatos arbitraris beatiorēm, quā
 p̄mo diluculo an qui sub noctem
 in crux tollitur? omnes morti
 adiudicari sumus. ocyūs ille, seriūs
 alter iudicis sententiam expletus
 quem feliciorem, qui inter cœnam
 dum solatus est, an cui nox inse-
 quens somum continuavit mor-
 te? neque maius inter nos spatiōm
 intercurrit, imò lōgē minus si xter-
 na cogitamus in quę via vīmos. nam
 reliqua omnis vita inanis & fru-
 stratoria est, magisq; mortis quā
 vīcē nomen meretur: cùm sola ani-
 mę vita vīcē nomine donanda sit
 qua viuant qui virtutē qui Deo vi-
 aut. cui quicunque vixit, immen-
 sa vixit, paucis licet annis vixe-
 rit. immensa namque spatia post
 se reliquit, peruenitq; ad illam vi-
 tam, ad quām Christi sanguine em-
 pti sumus. qui sic viuit, securas vi-
 uit. singulos enim dies, singulasq;
 horas vidas potat, adeoque omne

Dd 5. membra-

momentum vita illi est tota. si quid addiderit Deus, in lucrum depositum, & pergit illi vivere à quo illud accepit.

Discimus hoc etiam à Stoico:
Quomodo fabula sit vita: non quamdiu, sed quam bene acta sit refert. nihil ad rem pertinet quo loco defnatur, sanctum bonam clausulam impone. Talem imposuit non qui dia vixit, sed qui bene. neque dies aut anni ad hanc inuabunt, sed mens virtute exulta. & quantos annos desideras ad vitam laudatissimè claudendam? ad mortem lato animo excipiendam? vis nonaginta? minor in illa aetate vigor ad ardua est, & ipsa longior vita consuetudo temaciùs nos sibi implicavit. sic veteres inquilinos loci consuetudo etiam inter incommoda detinet, & roga ex iis aliquem qui ad eam aetatem corpori suo vixit, paratus ad mortem sit, negabit. annosque etiam sibi aliquot deposcit ad sarcinas colligendas, quasi tot anni

DCCLVII

non sufficerint. ne o nouum hoc
cuiquam videri debet. omnis enim
illis vita quantumvis pretensa, bre-
uis est qui illam opibus, honori-
bus, voluptatibus metuantur. in-
numera enim hęc sunt, nec antē fi-
nem facient quām præscindas. por-
rectior hoc vita non facit. fere e-
nim evanire videmus, ut hęc non
nisi cum ipsa vita præscindatur sera
pœnitadine. Adeoque cum ztato
pleraque incrementa somant cre-
scantque crescentibus annis, non
intē modum finemq; quām mors
sit positora.

Adolescentem deinde intuere
qui virtuti qui Deo suo vixit, quo-
e qua fronte morte excipiet, quo
nimo. Respondebit interritos,
Optimo. militem enim se esse im-
peratoriis iussis obsequentem? sci-
e se non esse deleitus sui citius an-
ardiūs euocetur. parere & obse-
joi se didicisse, ad eamque rem
at animorum se habere: neque
xrem sibi vitam videri quaz sat

Dd 6 longa

longa ad salutem est, & quam prae-
dictior em noluit cuius naturae e-
stimes temperantur.

Et ne quidquam intactum relin-
quamus. quid magnum est diu vi-
uere? vincimur a cervis & cornois,
et que aliis animantibus. neque il-
lad in manu tua posuit Deus, ut ab
eo laudem sperare possis aut de-
beas. bene vivere magnum est lau-
demque promeretur, & hoc tuum
est, à tuo ergo laudem spera; fatuus
ab alieno querit. & ut optio tibi
cōcedatur, quando vis mori? ado-
lescentior non vis, necdum præli-
batis seculi commodis. virum mo-
ri dū est gloria aut illius spe ple-
num. senectus prudentię seruatur,
& nepotibus præsidium. vis ergo
nunquam mori? attu memento vi-
uere illum noſſe qui mori nō volt.
¶ mortem enim nascimur, in mor-
¶ tem vivimus, nec habemus hic ma-
¶ nenteem ciuitatem, sed futuram in-
¶ quirimus. & non indies aliquid
¶ subtrahitur vita, & properatur ad
¶ metam

¶ Reb. 13. tem vivimus, nec habemus hic ma-
nenteem ciuitatem, sed futuram in-
quirimus. & non indies aliquid
subtrahitur vita, & properatur ad
metam

metam magnis passibus? fati. o-
mni momento morimur, & mori
nolamus.

Et quid habet mors mali ut me-
ritò paucas, si vita caruit malis? au-
di è natus Philosophis vnum, nec
pudet Christianum imitari, Cùm
ex his vinculis, & ex hoc carcere euo-
lauerit, cum cò peruenies ubi nulla
erit molestia, nulla sollicitudo, nulla
se senectus poscerit affigere vita an-
gem soluta & tranquilla, quam nulla
mala & incommoda consequetur, cum
stabili quiete, illuc in narua contem-
platione philosophando, neque cum
urbac communione, aut in theatro, sed
in perspicientia veri omnis eradi-
etur. Quid post hanc è gentilitate
fiduciam trepidas Christiane? di-
isce. quin imò altius exurge: ad
maiora te vocat Deus. neque po-
test mors Christiano materies mali
esse, multorum finis est: nisi vitam
improbam mors similis clauferit.
qua ne claudat, pizmunienda erit
his similibus in cancelam medi-

Dd 7 canem-

tamentis, Omnis dies extrema eris,
 omnis hora vltima aut vltimæ pro-
 xima. omne momentum vitam
 claudit, omne vita tota est. Pares
 nascimur, morimur pares, & ori-
 gini committimur terræ. Nihil in-
 tulisti in hanc vitam, nihil efferes.
 nulla euocatum comitantur opes,
 nulla cineri gloria. voluptas om-
 nis fugit, sera pœnitentia manet.
 Quocunque te contuleris, cingeris
 testibus, hostibus, iudice. Nulla
 cogitatio effugiet Deum, nulla in-
 donata abibit. Sistimur iudici non
 lo discriminè sceptri & pauperis
 easæ. Sola te virtus tutabitur: sola
 terrebunt crima. Prudens dele-
 quus peritura negligere æternitate
 proposita, fatuus dælus æterna
 negligere, perituri immori. Pru-
 dens commutatio brevium labo-
 rum in perenniora gaudia. stoli-
 da commutatio fugitorum gau-
 diorum in æternos ignes. Volu-
 ptates, opes, gloriam, nullo suo
 moritarus fere subsequitur ignis,
 contem-

Contemptum horum carlo manent
non moritura premia. In illarum
prosequuntione errare potes, & ze-
ternitatis error est, in illarum fuga
errare non potes, & carlo reposita
meliora sunt. Ad Christi vitam si
componas tuam, falli non potes,
alia si curras semita, falli potes, &
aberratio æterna est. Non sequitur
Epulonias ignis Lazari vitam, nec
Epuloneam vitam Lazari exitos.
Delige hic gaudia, ibi flammæ; hic
illorum contemptum, ibi gaudia,
momentanea illa, ignis æternae,
de æternitate & momentaneo de-
leatus est. Mors ad æterna via est,
& sola est. Portum amas? ventis,
& mari te commite, cœlum amas?
mors enaviganda est, leuis in ena-
vigatione labore est, cui premia suc-
cedunt æterna. Stulta illius fuga
est quam pœna consequitor æterna.

Addamus in hanc rem quædam
Scripturæ loca maximè illustria.
Psalms 65, 2 in pulcherrim reuersorio. Gen. 39
Dies

1. Par. 19 Dies nostri quasi umbra super terram, & nulla est mora. Dies mei velocius transferunt, quam a rexence zela succiditur. Quasi pura deo consuendus sum, & quasi vestimentum quod comeditur a rinea. Omnis caro sicut fænam veterascez, & sicut folium Eccli. 18 fructificans in arbore viridi. Numerus dierum hominis ut muleum certum anni, quasi gutta aqua maru depurari sunt, & sicut calculus arenae sic exigui anni in die anni. Quae est vita nostra? vapor ad modicum parens. Dies Domini sicut fur in nocte, usque veniet: cum ei dixerint, Pax & securitas, tunc repentinus eis supernus interitus. sicut dolor in uero baberis, & non effugient.

Hec serius scrutator animo volue, nec timebis mortem. quin & gaudebis ad illius nomen, magis etiam ubi proprius accesserit, & admouerit iugulo manum, tunc de propinquo respicies portum, miraberisque ubi excedet is, tam breuitanta spatia, rotaria emen-

tes

nam, plerisque qui ante te, aut tecum vivere cooperant, in alto adhuc inter scuientes flumus periculis proximis destitutis. & alios quidem scopulis videbis illisos, alios inter brevia salo inharentes, multis post naufragium è tabula terram prospectantes, plurimos etiam mortibus haustos. at tu secundus mortem amabis portas cui amicam male. oderint illi qui in spem viaeunt vanissimarum rerum, nec salubria illa monita demittant in pedius, quibus nihil potest esse miseriuss, ut turbatis more incogitata more superaenerit. hinc illi clamores, Quid hoc? non exspectabam. in loc honoris, opum, voluptatum orsu, plenam etiamnum animam adgnota rapi? vno momento præcindi hec omnia? etiam sperata à adice & semine coelli? cara mihi ante omnia vita quod laberis? quod viam nubiumque more sagis, hisque spectatorem? nimicum moriendum est? opes, honores, voluptates

Sic adas, / nunc /
Ignava mens à qua carminis halus
effeminata turpitudo, timoris de-
mentissima paxio, foeda vita ment-
dicatio.

*V*sque adeōne mori misericordia est,
ut quisquam per supplicia mali, tr-
bescere, perire membratim, quam
semel exhalare? qui hęc voleat,
quid habebit sanctum, ut vivat?
non amicos, liberos, nou conio-
geni, non patrem, omnia hęc pre-
tium illivit, erunt. & quomodo
hic morietur, quomodo viuet, quo-
modo intuebitur securus lucem
tot scelerum conscientiam? quomodo
stabit in illa incertudine conce-
dendz aut negandę vitę? Quid
vivis tanquam non moritorus?
nullum

nullum momentum certò concesſum est.

Quanto prudentius rem suam instituit, ut dixi, cui omne monētum vltimū est? potest de hoc dicis,

*Quisquis sub pedibus fara rapacias
Ec puppem posuit liminu vltimi,
Non capina dabis bracbia vin-
culis,*

*Nec pompa veniet nobile fereulū,
Nunquam est ille miser cui facile
est mors.*

Ille etenim intrepidus euocatoriā horam, quę mixtum hoc diuinī humaniq; secernet, reddetq; conditōri suo, exspectat corpori non animo supremam : reliqua quę adiaceant tanquam hospitalis loci domum transīt ut nō finam, ut alienas arcinas : è quibus scit nō licere fibi plus efferre quam intolerit ; cùm natura ut intrantē sic redennē excoitiat, quare nihil est quod illū magnopere hic detineat, dies namq; sic extremus, ęterni illi natalis est, sic enim incipiet vivere, cū onere deposito

deposito, & tanquam materni vies
si claustris reseratis, detraictis ner-
vis, carne, sanguine, tanquam de-
oppenso corporis, erumpet in a-
pertum, ad meram & puram suam
lucem, nulla ibi serenum umbra
turbabit. nulla nox adimet, ac tunc
demum se in tenebris vixisse sen-
tiet cum totam lucem excepit,
quam nunc quasi per umbram ac
per densam nebulam intuetur. quid
ergo quenquam delectet in hoc cor-
pore, quo quamdia cingitur, spo-
liatur calesti illo lumine, sideribus
que in plenu lacentibus? aut quo-
usque capitur hoc contubernio fæ-
de etq; olidae carnis? altius aliquid
sublimiusq; meditandum. nouem
mensibus nos tenuit maternus v-
terus, præparavitque non sibi, sed
huic loco in quem videmur emitti;
idem de corpore hoc cogita. ani-
mam tanquam utero circumseptit,
souitque non sibi, sed maiori loci,
cui condita. quid proinde times
egredi & deponere hęc nouissima
ac te-

It secunda velamenta, aut carneā
hanc membranam qua regeris? ne-
mo in hospitio æternat, itineris
instituti hñem speclat. perge qua
euocaris via, tempus enim oīt ut ar-
cania tibi nature referentur, ut libe-
rior affleget aura, ut te tibi locum-
que cui conditus exhibeat, ut ali-
quando fruaris cui natus. non pot-
tes nisi mortis tanquam obstetricis
manibus. quamdiū amas concludi
hac nocte, & peregrinos abesse à
patria domo, quę te tot annos avi-
da exspectat, prouocat, allicit? quā-
diū iuuat exulare à patria corona,
diademate, sceptro, purpura? om-
nis hora, adeoque momentum or-
mine annus merito videri debeat
ælestia cogitanti. nām quid te hic
enet? confer hęc cum æternis vi-
zque alterius in quam creati, &
pudebit te cogitationum tuarum,
quoisque imitaris pueros qui ad
ignota oblapescunt, & nouitate
admirabundi tenentur? inspice.
excuses errorēm. An te rapiunt
hęc

hęc amœna? autum more transuolant, citiusque quam venerant audient,

*Quam citò purpureos deperdit ter
ra colores,*

*Quam citò formosas populis alba
comas.*

An variarum gentiani mores? nihil meliorem facient. & ferè deterrima queque altius inharent. an immensa agrorum æquora? cogita cœli spatia, tot sideribus inter se lumen miscentibus, illustrata. an irriguz perennibus aquis valles? eternant cœlorum fontes dieite semper & indefecta vena, nullis nubibus imbricata, nulla alluvie maculata. an secreta scrutaris flaminum, vt Nilus æstiuo incremente tumeat, vt ereptus non uno loco oculis, magnitudini, suo Tigris reddatur, vt Maander Poëtarum ludus crebris implicitetur anfractibus? quod hęc superuacua?

*Grande opera præcium est, ut res
se folle reuersi*

Inde

*Inde domum possum, sumidaque superbus alua
Oceanum moustra & innaret vidisse
marinos.*

*Non est hoc peregrinari, est errare.
n fôrs prudentiam & virtutem ab
is speras? falleris. quocunque te
exeris, vitia te tua sequentur. at-
que, ô si sequantor, nec vlt̄!
tum illa duces iniquiduo nexu, pa-
bus vestigia tua passibus premet,
axibus incommodis vrent. medi-
ina & gro, non pecunia aut honor,
ut virentia querenda prata sunt.*

*Non domus aut fundus, non cris
acerinus & auris,*

*Aegroto domini deduxit corpore
febres,*

Noo animo curas.

*regit aliquis brachium, aut torcit
edem, num nemora an medicum
uzris? & animum frâctum ac di-
ctum erroribus, credis loco-
rum mutationibus, agrorum adie-
tionibus, pecumiarij aceruo,
bono;*

honorum aucti, posse sanari? mai-
 ius est malum quam ut auro & ho-
 noribus curetur. quamdiu malo-
 rum caussas circumgestamus, quid
 speramus meliora? vis meliora? se-
 ipsum sana, errores detrahe: nec
 patiaris in comitatu tuo vitia. non
 quam scutiam in Neroiano con-
 tubernio ponas, non luxuriam in-
 ter Caligulea sodalitia, non auari-
 tiam inter Tiberiana tentoria, non
 fastum inter Tarquinianos hortos.
 vis illis exui? longe ab illorum e-
 xemplis recede. Tecum habita,
 imò cum anima tua habita. illa te
 docebit. videbis nobilissimum spi-
 ritu quo te conditor donauit que-
 rentem ubi honestissime, non ubi
 diutissime viuat; nihil sibi inani
 fiducia promittente, non annum,
 diem, horam. scit se hic in mutua-
 citio loco esse, à Domini volitate
 mutui repetitionem pendere. ni-
 hil sibi arrogantem. scit se qua sto-
 ria hic conditione esse, reddicula-
 que rationem poscenti Domino.

nihil

nihil ex his opibus, honoribus, voluptatibus a portaturam, non magis quam intulerit. scit se ea lege venisse ut pari decebat; nudum, nudus. scit se ab aliena voluntate pendere: nullamque non dico horam, sed nec momentum cuiquam addiditum. quare se suaque in dubium hoc momentum comparat exspectatus Dominum Iudicem. quin adeo audiissime exspectat hanc euocationem, tanquam melioris natalis sui diem. tanquam initium omnis felicitatis, tanquam celestium opum, honorum, voluptatum ianuam, eo certius quo fortius se ad hęc parauit, auocauitque ab humanis, quoque potentius hęc contempfit, diuina sperauit, ad quem natus, educatus in spem magnam eternaz felicitatis.

C A P Y T X I I I .

IUDICIVM PARTICVLARE.

Quod, postquam vi moreis, de concrezione
Ee sione

sione carnis expressa anima, erit
perit in aperatum, fissetur non iam
ut antea pacri, sed Iudici. à cuius
tribunalibus omnis exultat clemé-
tia. fuit dum viximus parentes
deoque et mater: esse post mortem
desist. sed neque lacrymis hic aut
precibus locutus; iusticia est, qua
discrimina ignorat regni et pun-
peris casis, ciara et vilia lacerne.
fistimur namque hic pares. solaque
virtus sceleraque dissimiles re-
tinent. ratione proinde sequere.
nec longae ambages. via recta
recta, falli et fallere nescia, auer-
to a paenitentia, a non proficuum
suspiris, voris, gemisibus, ab acer-
bitate vrenisibus; ducoque ad cal-
stria, ad perenniatura, ad nullatenet
sefforem sine ludencia gaudia.

SOLVS ego hanc viam? vbi
comites? vbi fida manus late-
ra obertans mea? vbi dexteris
claudere solita? vbi socia agmina
deliciarum, opum, gaudij, vola-
ptarum

tatom mearum? solas ego hanc
iam? ubi ferram & in dubiis ar-
ia tutelaria? solas ego sifstar iq-
ici? solns, mediosque inter tot
saltantium, minitariam agmi-
a? inter tot armatas aduerarias
cies nudus solusque ego? inter
et contrariarum partium accusa-
res, testesque potentissimos, so-
is ego? in tam vasta tristiique soli-
dine solus? quis defensabit re-
m? quis aduocatus propugnabit
brutum non vanarum, nec le-
ium accusationū molibus? quem
duocabo in tutelam? angelos?
Id hos contempsi (heu quoties!)
monitores. custodem ab infantia
celo datum? sed huius nullo non
ie spreui, risi consilia, salutaria
monita, & tanquam vento raptam
aleam, aut festucam oculis mo-
stam, & negotiis importunam
excussi demens. Sanctorum ali-
dem? nullius circumfero vestigia,
uz merito quenquam prouocare
ut allucere possint in defensam.

Ee 2 Nam.

Nam quæ in me cicatrices Martyrum, quæ Confessorum testera, quæ Virginum palmæ, quæ reliquorum signa sequelam testantia? circumfluo vanitatibus, septos deliciis nato voluptatibus, auro gemmisque grauis, amœnitatibus circumseptus, vino ciboque fartus, omni propè seelerum, aut recenti valere, aut informi adhuc cicatrice deturpatus, dignitatibus aut iam consequitis aut speratis tumidus; ante hoc tribunal, misericordia tangi, commiserationibus commoueri, sicutique nescium, sistor destitutus omnibus. & quid sperem? opem ab his, quæ me poqdere premunt suæ, & ad infimum infelicitatis extitatis præcipitium detorbant?

Decurram ad Dei matrem? antè oportuit. & nulla hic nunc ubera matris fuerunt. an agnolcer filium, quam non agnoui matrem? aut quæ circumspectem aut speciem nunc pietatis pectora? obserata hic omnia. antè patuerunt. flixerunt
duo

lum licuit v̄bera matris referatis
otis misericordiæ valuis. neglexi
olidus. at nunc clausi misericor
iæ aditus, benevolentiæ viscera.
uit cùm paterent vltro oblata, ac
quasi inuito obtusa, rēluctanti la
re non semel promissa, ac tantum
ion in os effusa. aspernatus om
nia. & nunc vicissim liberatricis
nez retraxit manus ante exposte
tæ, & labant iroties protentæ.

Aduoluari iudicii qui iudicabit er
em terra in æquitate, & populos in Psal. 95
veritate sua, In die iræ & reuelatio- Rom. 2.
nis iusti iudicij? quam nisi pro me
nis sententiam exspeciem? nam
mid al'bad sperent à iudice, quia si
lex est, nec aliud? fuit parens: esse
lesuit. fuit saluator: euauit. fuit
miserationis oceanus: clanguit.
uit fons gratiarū: emarcuit. quem
irgo inuocem, aut cujus implorent
fextetam, aut commiserantis ma
rum? aut quid Christi mei potissi
num? fusum sanguinem? erit in
iudicium. vulnera? erunt in dam
um.

Ee 3 nacio-

nam spineam, verbera, clausos? fin-
gula damnationis nouz nouis sunt
tituli, ferendæque letalis sententia
perduellionis noua capita. Quid
ergo? quò me vertam miser? antè
cogitatum oportuit. ad cuius ge-
nua pronoluar supplex? cuius ve-
stigia verram osculis, lauabo lacry-
mis, ut vel tenue sperare subsidium
liceat? si non agnoscar à benignis-
fimo patre, si ignorer à clementissi-
ma matre, quis agnosceret misere-
rum? aut inter tot agmina accu-
santium, nullo protegente quid
respondebo? ò testes! ò accusato-
res! ò nimis iusta tribunalia! ò pa-
ter! Iudicem agnosco, patrem non
video. & quid sperem patrem, quem
non agnoui patrem? volui iudi-
cem, habeo. Dura conditio. mo-
mento neglexi, & æternum carebo
patre, æternum sortitus iudicem?
Alienis semitis, vestigiis, hereditati
modicū insistens, æternum exclu-
dar patris? acerba fors! ut nihil iam
spora;

spērare debeam quām iudicem,
quem exīguo tempore neglexi pa-
trē. miseranda cōmutatio pa-
tris in iudicem, clementissimi in
seuerissimum, mitissimi in durissi-
mum, benevolentissimi in asper-
simom, suauissimi in acerbissimū.
emortuum quidquid antē erat pa-
tris; viait quidquid est iudicis. e-
mōrtuum quidquid antē fuerat be-
nevolentiz, benignitatis, clemen-
tiz, miserationis pristiniz, nihilque
nunc reliquum patriom aut misé-
rationis nuperz: omnia sunt iudi-
cis. miseranda cōditio, magis quia
mutari nescia. quō ruam? aut quā
feram vultum iudicis, quem habe-
re cūm potui, contempñ patris? aut
quid respondebo vera obiicienti?
negabo? testis noxius hic animas,
sed & vincor, cælo inferisque testi-
bus. agnoscam? quid nū meipsam
damnem? accedam supplex? fun-
dam lacrymas? miscebo preces?
spondebo meliora? fuit cūm hęc
prodeſſer, obſerati aditus, clausq;

Eg 4 nunc

tesationum pessula, quæ nulla vis,
nullæ seducunt preces. stat, stabit
que Ignara flecti sententia. sed ne-
que illa post mortem pietas, non
misericordia. soli iustitiae campus hic
patet. patuit benignitati dum vita-
staret. hac emensa, nulla iam be-
nignitas. vltro quoties hæc prono-
cauit, quoties tantum non compre-
hit? nimirum obduraverant mihi
aures, auto deticiis, honoribus, vo-
luptatibus obseratæ. nunc illæ an-
te benignissimæ Dei aures occlu-
x, ut frustra inclamem, sperem
frustra. & retroagi tempora nulla
vi possunt. suus enim misericor-
diaz, suus iustitiae locus est. singulis
theatrum suum, sua rostra, & sub-
sellia sua occupant, quo nefas alteri
in sidere? suum cœque tribunal,
regia sua est, quam nefas alteri oc-
cupare;

Verum quæ hæc conditio & vi-
eissitudo acerba, pro temporario
hobore, lucello, voluptate, terrenis
inno-

innocentis flammis, ignibus excoqui
 & ternis, zternis inzileare fornaci-
 bus, pice & sulphure pasci zterno?
 pro negleto exlesti patre breui
 hoc & fugituo tempore, zternum
 pati & sentire iudicant? potuisti
 zternum patrem, eot maluisti zter-
 num iudicem? si temporarium, ac
 quasi momentanum agnouisses
 patrem, experiteris zternum pa-
 trem, non iudicem. nunc mortalis
 sebus, stat sententia, nulla flecten-
 da prece. Index est qui pater suis
 & iudicavit. nec merito quesi
 quisquam potest, cum denunci-
 tum ante: *Lazare iunemus in adole-* Eccli. 1;
scentia tua, et in bono sic cor tuum in
diebus iuuenientiis tuis, et ambula in
vix cordis tui, et in intimitate oculorum
tuorum, et fecito quodd pro his omnibus Psal. 95.
adducere te Deus in iudicium, iudic- Cor. 13;
eans orbem terrae inquirare, et po- Eze. 16.
pulos in iustitia, facie ad faciem, v-
nunquemque iuxta vias suast adi-
nventiones eorum.

Quid igitur agam miser? aut quod
 Eccl. 5. fideliam

si nullus precibus , lacrymis nullus
locus est, atque adeò nec sanguini?
Scio quid agam. eia anime, dum
tempus est, dum precibus lacrymis
que locas, cogitemus meliora am-
pleteantur saniora. ac quacunque
Ecclesiastis, potest facere manus tua, instanter
perare: quia nec ratio, nec sapientia
erunt apud inferos, quod tu properas.
procul proinde hęc blanda domi-
numque xidente vultu fallentia.
procul frustratoria hęc, stibiam, &
cerussata bona. Mentionatur no-
men, mentiuatur voltum, & sob-
verecunda fronte , ac quasi castis
oculis, mens latet meretricia, de-
ceptara si proprius adspexeris, in-
flammatura sera pœnitudine si ac-
cesseris. & quanto consultias de-
serere, quam ab illis deseriri? per-
dere, quam perdi? conculcare &
proterere, quam conculcati & pro-
teri? in vltimas ablegare terras,
quam relegari ab illis infelici mis-
serandas

erandz zternitatis exilio? rideauſus & contemnamoſus, ne rideauſur & contemnamoſur zternum. ſicut qui contemnere potuit, qui inelligere potuit qualia ſunt hec ſeuuli magna, propter quoz miseriſtanus infelici ſententia inexorabilis udicis feriendi,

Cogita anime, aurum, argen-
tum, gemmas, marmora. reieſtia ſunt terræ marisq; recrementa.
Ex vide, digna ne hec ſint, propriez
juoz ad ſeuera hec triborialia hiſta-
is ignibus adiudicandis zternis.
Et quid ab illis diſces? maiora pe-
tere. cogita quem orbe toto expla-
uerint. aut quis vñquam venienti-
us oſtia clauſit, & dixit, Satis eſt?
quos ſecurior indormioit iſtis? aut
qui non crescentibus illis, creuere
ollicitadines, anxietates, metas?
aut quem hec demum fecere con-
tantiorem, ſapientiorem, me-
iorem? cum ferè ſolidoribus
bueniant. Extra enim homi-
iem ſuam hec ſunt, nihilque
Ec 6 melio-

meiorē illam reddunt quā e-
quum auctē phalera, calearia gem-
mea. nīsi fōrē hēc magis etiam fe-
riant. Cogita delicias, & quidquid
ingeniosa luxurias i[n]venit in pal-
cam, ac simul exitum intuere, &
pudebit illoram. quid quod pat-
eis natura contenta pane & aqua
vitam traheret, viliusque operimen-
to frigus arteat. & quid refert pan-
no tegaris, an provinciarū ac reg-
norum opibas? nīs quod hēc plu-
rimū mīnas frigori medeantur.
Nam honores quām fallaces, quām
amatorem suum ludentes? & que
in his felicitas, quē plus odij & cu-
tarum trahunt secum, quām pacis
compositiāq[ue] mentis? de volupta-
tibus quid dicam? vincimur à be-
stīis, & continentiam docemur. &
quem non rubor occiper si pro-
pius cogitet? qui & incontinenti-
ssimi laudata castitas, nec vnuquā
satis laudata apud illos etiam qui
illam prodegerant, ac vix quem-
quam seperias tam proiecte vere-
condiç,

candiç, tam tric frontis, post de-
ficium, adeoq; exilio damnatum
pudorem, quia miretur & laudet
continentiam professos, sibi q; eam
exoptet, aliorum licet trahat.

Et ut hęc omnia aliquid habeant,
quod studium merantur & seque-
lām? quid sunt enim si concessa
fruitionis tempora circumspecie-
mus? vix habita deferenda, sapè
nec habita, nec posset ha. & quoq; zetas
nostra? quam incerti viuimus? quam
certi morimur? quam nulla dies,
hora nulla addicta cuiquam? &
quam incesta humanarum rerum
possessio? quam dubia euocamus
hora? Sicut pisces capiuntur homines Eccle. 9.
¶ sicut aves laqueo comprehendun-
tur, sic capiuntur homines in tempore
malo, cùm eis exemplo superuenie-
rit. ferendum si in tempore bono.
de malo quid dicam? &, δι si non
plorimūni in malo / durum hoc
tempore capi, cùm peccatis anima
obnoxia, ēre alieno oppressa, fisti-
tus iudici, qui ponit in pondere in- Esa. 28.

Ee 7 dicium

dicium & iustitiam in mensura. cum
 visitabit nos Dominus alia omnia
 meditantes, & ferè honores, vo-
 luptates, opes, in gladio suoduro &
 grandi & forti, non parcere, aut ig-
 noscere assueto. durum / heu ni-
 miūm / darius si cogitas. à momen-
 to æternitas, acerba sorte / à tam bre-
 ui? à momento æternitas. à puti-
 do & falso catharro, maligna febri,
 inuisa peste, furente colica, crude-
 li calculo, indigili letargo, pigro
 hydrope, depascente cancro, igne
 exedente, furibunda pleuridite, à
 precipiti apoplexia, erysipelate,
 phlegmone, æternitas? raseò ho-
 nem, à cuius manu tot mortiam
 genera, quo suggesit odium. et
 iam Regibus metuendi serui. qui
 enim vitam contempsit soam, fa-
 quis est dominos tuos. ita omnis
 hęc vita ab aliena voluntate pen-
 det, etiam à muliebri, quæ siarma
 ignoret, non ignorat venena, ta-
 seo inopinatos casus, & nulla pre-
 dentia præcauendos, momento ho-
 minem

minem suum finientes, præcipitia, ignes, flumina & maria. quoties insepoltos vna ruina dominum familiamq; ædibus suis audimus, aut à fortuito lapidis aut ligni delapsis, aut improviso iactu periisse plorimos? quoties vbi luxerunt nauigia absorpta, vidimus? quoties amica pocula sanguinem ista? quoties gladiatorium ludibandum ferrom solios honoris audiunt, aliaque omnia præter sanguinem sitiens, sanguinem haust? quoties pro medico poculo hausta venena? quoties vectoris sui calcibus aut rota excusa anima? quoties sulphureos puluis struunt in dominum, aut ab imprudenti vicini sclopo nō unus cecidit? quoties consanguineus macrocōsanguineo sanguine maduit, quoties hostili? quoties noxia pro salutariibus propinata, ut unde remediatio sperata, mors sequuta sit? ab exili scalpello, ab ungue resepto aut impresso, à fricta pedis aut levitorsione, à pertenenti spina, ab aranei aut scorpij attacatu, à mortu

blandientis caniculę, ab exasperato felino dente, à mille aliis iacent animę: à tam ignobili recula, anima solo conditore suo inferior. nec ullares tam elumbis ac rōberis expers, quæ non excusserit, indignabundam à tam vili, animā. quid quod validissimus quisque momento stetit, momento cecidit: momento Hectore & Hercule plenus, momento elanguit? inter horserum, pratorum, montium, fontium, siluarumque amoenas, inter risos & iocos, delicias & saltus momente capimur, sistendi iudicii, imparati, incogitati: & non plurimum peccatis graues à mediis opibus, velopatibus, honoribus, etiamnum callentes sistimur iudicii. quid exspectamus nisi illud Euangelicum misericordia & infelicitate vicissitudine fortissimum? Recordare, quia acre-

Luz. 16: p̄isti bona in vita tua. tam brevis vita bona, tam rapidas, tam ventosimilis, commutari in aternas flamas, & namquam minas, nunquam iras,

itas nunquam cruciatus positoras?

Ergo dum dies est, dum permit-
tit tempus, insistamus iis, quæ nos
impavidos sistant tribunali iudicis,
complectamus ea quæ inter illa ex-
rema subscellia patrem nobis sta-
tuant, non iudicem. Seligamus illæ
quæ sine rubore ab omnibus videri,
sine verecundia ab omnibus audi-
ri, sine trepidatione nostra ab ho-
ribus obiecti possent. illa denique
sestemur, quæ in illo die sedatos
nos fuisse vellemos. nulla certior
tutiorque regula. nunc aggredere
quod tunc fecisse velles. nunc de-
lere, quod tunc deseruisse volles.
nunc delige, quod tunc delegisse
velles. nunc imitare quod tunc fa-
cium velles. Ea demum prædentiæ
est, fecisse nunc, cuius tunc non
poeniteat: amplexum nunc ea, de-
cuius delestu & sequela æternum
gaudias. fugisse nunc ea, de quo-
rum tunc fuga securus intentias
expedes. quod ut proprius intel-
ligas intuere duos, qui eodem mo-
mento

mento tribunalii illi sustentur. vñ
opibus, honoribus, deliciis, vol-
uptatibus dum viveret clarū, adeo-
que lassum ac fatigatum; alteram
egentem, in honorum, deliciarum
ac voluptatum contemptore, for-
temque calcatorem. considera v-
eramque in exspectatione ferendę
fententię. Quem putas veriusque
animum esse? intuere vultam, ma-
gis etiam conscientiam præterito-
rum testem. cuius in illa exspecta-
tione, si concederetur, velles per-
sonā induere. sequere nunc quod
tunc factum voltaisses, & secundis
exspectabis horam illam, imò, com-
gaudio excipies.

Hec tibi sit norma regulaque
vitæ iam diligendæ. non potes
errare si in illam horam oculos
coniicias, si ex illo cœnitu vitam
instituas, si alieno doctus exemplo
mores componas. beatos, si alie-
no infelici exemplo meliora di-
scas: miser, si infelici tuo exemplo
meliora doccas, & ad saniora
viam

riam sternas. disce aliorum misericordia successu & exitu, non dicant alij tuo. Neque enim hic igitur de temporario lucro, aut damno; de aeternitate sententia ictus. Iam lata, eternum lata,
*Quare dum tempus habemus opere- Gal. 6.
nur bonum: dum etiam nam spes
salutis & pœnitentiæ locus, taliora
& certiora sequamur, & quorum
non pœnitentia in illo die, in illo tri-
bunali flecti nescio, non miseratio-
nibus eternitatis, aut pœnarum au-
terbitate commoueri.*

Quid hæremus anxijs & difficultatibus terremur? tot vestigiis
recalcata via est, non virorum nodus, sed & è prima adolescen-
tia virginum. aspera & mo-
esta carni est, pereat hic illa ne-
pereat eternum. & perdere illam
potuerunt Christiana, Susanna,
Domitilla, Cecilia, Agnes,
Lucia, Catharina, Barbara, &
omnibus, prima omnes iucen-
tibus, flore primo, Tu vir non
poteris

poteris? ignauissime miles times
 sequi virgines ducrices? illæ per-
 gunt intrepidè in hostem, in fer-
 rum, in verbera, in ignem. & tu la-
 tibula quætes ad folas pauidus mi-
 nias? at via hæc madet sanguine.
 quid expœscis à delinquente a-
 nimo, toro & epulis non militia
 dignus aut hoste? si non madet
 modò, sed innocuo natet virginis eo
 sanguine, non poterit peccatoris?
 & securas aspicies diem ululatum
 & sanguinis & letalis sententia, qui
 ad Circi huius agonisticum sudore-
 rem & sanguinem trepidas? quo-
 tisq; sudori & parcis sanguinis bre-
 uis omnis vita est, Vapor ad molli-
 cumparens, & deinceps exterminis-
 bitur. tam breuitermino quid ve-
 reris profundere? nemo caelo me-
 rit, qui non seminauerit in terris.

Iac. 4, & moriet Apostolus: Bonum faci-
 entes non deficiamus, tempore enim
 suo meremus non deficiente. nemo
 intrepidus intuetur iudicem, qui
 non ante armaverit pedus per vul-
bera

gera & cicatrices tanquam militari
 horica. quousque metus per prae-
 pta & ardua cōscendendi ad da-
 biūm s̄ribunal? non ante nos pla-
 rim iudibria & verbera experti, in-
 super & vincula & carceres: lapida-
 es sunt, scelti sunt, tenazas sunt, in oc-
 cisione glady moreui sunt? ridet in
 equuleo vñus, & tanquam in mol-
 li culcita facit lētabundus; prunas
 inambulat tanquam rosas tecuras
 alter: illudit Imperatori è craticula
 aliis. arbitreris è suani pluma: pro-
 vocant Pr̄sides in ignibus ad gra-
 uiora non pauci. credas è delicia-
 rum mensa ad epulas & pocula. in-
 uidi tanquam ex alto, carentibus
 se clavis configi, fastibus c̄rdi, fa-
 cibus aduri, plumbatis contundi
 speulant plures. lassantur carnifices
 manus, & inter vngulas duoden-
 nis caro stat interrita: putes rupes
 scalpello radi, aut adamantes no-
 nacula. lenses, secures, clauos, fiam-
 mas, & liquatū permistum sulphu-
 re plumbum, vt amica fomenta, ut
 moni-

annum excedit
num, octauum.
Vbi nunc vetus Roma, in timi-
do Catonis ferro hostili metu ex-
crito? vbi audax Scæuole manus,
errorem ignibus purgans? vbi Re-
galas bello inferior, dolio suo in-
clusas, ne pro uno inualido iam
ductore, plores hostes accerferet
omnes viuida iuventa? quid alij
pauci exilio, ense, veneno, preci-
pitio, sanguine laudati? quid enim
hi ad virginum nostrarum animos
ad calcatas prouas, ad epotū plom-
bum, ad era carentia, ad arden-
tes fornaces, ad ora leonum, ad
mamillarum sectiones & inarden-
tes lateribus tedas, ad lentum ig-
nem, carentes laminas? quid sex

aut decem & media gentilitate, ad
millia & nostris? quid viri bello e-
docti, per alpina & dura, per vul-
nera & ianguinem, ad laetam iu-
ventutem, que vix ingressa alte-
ram etatem puerili maiorem audet
supra vitos, supra omnem bellicam
virtutem & gloriam? nimirum al-
ce insederat animo tribunal Domi-
ni iustum, & in neutram partem à
vero deflecentium.

In tueamur dehinc agmina vltro
meo exilio nobilitata, sole torrida,
aqua & paucis dactylis pasta, adeo-
que ieuniis propè enecta, insu-
nniis exangua, exasperata ciliciis
verberibus lacera, quoꝝ vna hęc dies
ad extrema euocas tribunalia, sua-
sit patria reliqua, solitudines & fe-
rarum antra incolere. Sua sit Paul-
lo teste circumire in melioris, in pel-
libus caprinis, egentes, angustiatos, Heb. 11
affliatos, in solitudinibus errantes,
in montibus, & speluncis & canyoniis
terra.

Es

geat imitari à quibus p.
in sonet auribus tribunalia, & vox
Iudicis, modicæ lacrymæ, opus
honorum, voluptatum contem-
ptus, securum te sustent Dominos
Epist. Regi, Iudicii in die reddendæ ra-
ludar. tions, die iræ, & retributioñis, die
furoris, cui procella tenebrarum ser-
nasa est in aeternum.

C A P V T XIV.

IUDICIVM EXTREMVM.
Cuius barrorem, Solis, Lava, fide-
rumq; defectu prænotacum hic bar-
bes. ut timore magistro, corpori
franos iniicias dum vinis. docet
parere ancillam, seruum, manu-
pium: ne in die illo Dominus magis
andie

Philosophus Christianus. 672
audiat exercitam vocem maledi-
ctionibus & acernis ignibus grani-
dam. ne ad societur demonibus nul-
la cormenorum acerbitate satian-
dis: ne exulet acernum cælo cui na-
ra, gloriâ cui empea. Stolidi, quos
illa vox terroris, minarum, flam-
marumque plena non trahit ad fa-
niora, non auocat à deterioribus,
non terret à scelere, non ducit ad
virtutis semitam. qua una secu-
rum testaretur in illodie, orbe spe-
ctorore, cælo premiatores, inferno
vindice, Deo indice, cui nihil re-
clusum, nihil impunitum.

Horrors & stupor vbi estis? v-
bi lacrymæ & comploratio-
nes? vbi planus & ciulationes?
Dolor meus, dolor strictionum;
amenta mea, lamenta tigriam ra-
ritis catulis; lamenta matrum, dis-
aptis ab vberibus aut utero carni-
ica manu natis. Quis validus, &
ion iam prodigus aquarum, sed
ingainis, tanquam dissebris qua-
Ff qua

qua venis, sanguineos non detinet torrentes? quis potens, cuius non emarcuit virtus, emedullaris etiam pristini vigoris ossibus? quis meruis & succo plenus, tanquam à fornace media non exaruit exscindus totus? quis fortis & non succidet genibus? quis robustus & non delinquet animo? tanquam cera mediis ignibus, & medio zelino arues sole, aut stipula ignibus decosta, ita omnis anima viri potentis

Soph. i. in die Domini magno. Dies ira, dies illa, dies tribulationis & angustiae, dies calamitatis & misericordie, dies nebulae & turbinis, dies tubularum clangoris super cimitas munitionis, & super angulos excelsos. Et tribulabo, ait, homines, & vulnabunt vecaci, quia Dominus peccauerant, & effundetur sanguis eorum sicut humus, & corpora eorum sicut stercore. Propter hoc omnes manus dissoluenter, & omne corpus minis contrahenter & concreenter. Iugiones & dolores senebunt, quasi parturient

M. 13.

tariens dabantur. non quisq; ad proximum suum stupebit, facies combusta vulnus eorum. dies crudelis & indignacionis plenus, et ira & furor, dies rugitas & horroris, dies vindictae & retributionis, dies vultionis & iudicij, dies fremitus & indignationis, dies paenarum & flammam ignis aeterni. dies in qua iudicabat Dominus occulta hominum, cum patebant abscondita cordia, & ibdita mentium reuelabantur, obiecto inspectore, diribitore Dei, hinc superborum corda tumentia, inde libidinosorum voluptate nantia; alibi inuidentem instigantem odio corrosa, aut avaricia exesa, aut nonquam explenda diuiciarum estuantia, perpetuaque dignitatum & honorum scabie & pruridine vexata.

Et sane per facile est dum vini-
mus, inimicam omnem amicunve
mentito vallo & ore ludere, fronte
& verbo fallere. & quis non

Ff 2 aut

aut amorem & obedientiam dum
vult mentiatur, aut odium tegit
aut pietatem ostentet probitatis &
mulus? aut virtutem moribus pra-
ferat, doctus etiam prudentes cir-
cumuenire? at reteget illa dies altè
defessa mentibus, reclaudetque tot
obserata seris, eo grauiore vulnere
quo profundiùs concredata: eo
maiore verecundia, quo fallaciis
sanctimoniz specie fefellit plures:
eo maiore dolore, quo maiore an-
tē consilio condita pectoribus in-
fallaciam, & estimata integratis
decipulam. Quanto securius cer-
tiusq[ue] dum viuunt committunt
animis, nec erubescenda, nec pa-
nitenda aliquando, quicunque se-
riò diem illum meditantur, certi
nihil dimitti ac submergi in illud
altum pectoris, quod non superna-
tet in die illo magno. Et quis pro-
dens tegit maiore labore publica-
da? quis simulat non multo pōst
ingenti verecundia vulganda? quis
morbum premit exitio silenuo suo
fatu-

frenum? etiam erubescenda me-
dica tangit manus, nec quidquam
tam reconditum quod valetudinis
amor, aut doloris magnitudo, aut
medicæ spes non retegat in salu-
tem. & nos interim quanta pecto-
re premimos, infami in illa die dis-
cussione ventilanda? quanta im-
memores fatorum in recessu ab-
ditarum cogitationam comitimus
inimo, orbe inspectore publican-
da? cum de facili possimus aut nomi-
nemittere sero pœnitēda, aut elue-
re serius dilaenda.

Non multæ lacrymæ de cordis
ntimo salientes quid non possunt
iam vita manet? quid non suspi-
cia meliore voto & igne calentia,
& inter confragosus singultas tali-
quam à valido vento excussa facto-
rum pœnitudo? At in illo die Do-
minii, non si flumina & maria fun-
tant oculi, noxam vel unam di-
sent. non si axeas ropeasque pœ-
nitudines desomant pectora; non
i omni Aetna extuantiora iaculen-

et vota, audiamus Dominum:

Non transeam, nec parcam, nec plor-

Ezech. 24. *cabor: iuxta vias tuas & iuxta adi-*
nuntiones tuas indicabo te. audiamus
Malachiam: Ecce dies venies successa
qua si caminus: & erunt omnes fa-

Malac. 4. *cientes impietatem stipula, & infam*
mabit eos dies veniens, quoniam relin-
quens in eis radicem & germen. Ostul-
ti: vivimus tanquam impune latu-
ci meditata scelera, quia innocua
manu: cum germina, & radices
scelerum, quae tanquam in abdito
terrarum mentibus reclusa nostris
sunt, egerminatarum se ac eradica-
tarum interminetur Dominus, vi-
vimus tanquam soli testes factorum
cogitationumque nostratum, tan-
quam soli conscijs meditatorum fa-
ctorum. vivimus ut increduli Dei
ut prouidentiz illios ignari, ut inci-
entijs illios refragatores. nam quis
sciens volensque coram iudice pes-
sat? quis in oculis Regis, vice quo
ac necis domini, morte patrat lo-
cenda

enda? quis sub libertate constitutus
sub ense, securi, fune, scelerum me-
ditator? quis euulgationis conscientia?
& lequantur iam iam mortis san-
guine committit pianda? aut qui
non crimina sperat tegenda? si
sciat retegenda, quis non manum
retrahit, si mors sequitur, si tor-
menta & ignes, si laqueus & fer-
rum? & nos in occulis magni illius
Iudicis, Domini, & Regis, omnia
contuentis, etiam abdissima, &
seruata centum clavibus, quam so-
luto metu peccata peccatis cum-
lamus? ac de uno in aliud transcen-
dimus, tanquam priora via sunt &
strata serbita ad secunda.

Et tamen in illa die omnium
oculis subiicientur reconditissi-
ma etiam cogitationum nostrarum.
& quæ soli propè erubamus
speculabit orbis, superiores, sub-
diti, cœquales, amici, hostes. Quæ
tunc erunt cogitationes nostræ?
nolle faidum, nolle cogitatum.

Ff 4 Spec-

sperabam aeterno premenda silen-
tio. non memineram oculi hois
magni intima perscrutantis. non
putabam euulganda. ô fatui! quo-
usque hęc, infelici luenda fine, ac
erubescendo pianda exitu? melio-
ribus dum tempus est, mentem pa-
seamus, illiisque nunc comittamus,
quæ nee erubescat nec culpet sera
pœnitentia.

*Quod ut certius intelligas, in-
quere diem illum proprius, elemen-
torum collisionibus prænotatum.
prænuntius horror testis est facti.
In igne veniet Dominus, & quasi cur-
bo quadriga eius: reddere in indig-
nazione furorem suum, & increpacio-
nem suam in flamma ignis: quia in
igne Dominus iudicabit, & in gladio*

Ma. 66.

*fuso ad omnem carnem. quin turbo
Dominii furor egrediens, procella ru-
bo quadrige eius: reddere in indig-
nazione furorem suum, & increpacio-
nem suam in flamma ignis: quia in
igne Dominus iudicabit, & in gladio*

Iore. 30.

*fuso ad omnem carnem. quin turbo
Dominii furor egrediens, procella ru-*

Dan. 7.

*flammæ ignis: rota eius ignis accen-
sus, flaminus igneus rapidusqne à facie
eius intuere deinde omne ab orbe
condito humanum genus. Vide
Regi-*

Regibus immissosegentes, seruos dominis, subditos superioribus nullo tiare aut sceptri, diadematis, purpurz, aut paoperis sagi discrimine. voluntor utarenez, missenturque ut aquarum stillicidiz, nulla dignitatis prærogatioz.

Dum vivimus, comediarum ac tragœdiarum harum personas sustinimus; digniores, indigniores, quae expliquimus. cortina reducta, remota scena, redimus ad vetera, cinerem & arcam, & animam patrem. & denonciatam ante. Non ^{Sap. 6} subtrahet personam cuiusquam Deo, nec verebitur magnitudinem eiusquam, quoniam pusillum & magnum ipse fecit, & equaliter cura est illi de omnibus. foreribus autem fortior instat cruciatio. atque hinc additum. Horrende & circō apparebit vonbis, quoniam iudicium durissimum iubis qui praesunt fieri. exiguo enim conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta patiencur.

Vide deinde in hac paritate sor-

tem imparem proboram, impro-
borum. hinc patrem rapi ad suppli-
cia, inde natum ad gaudia, ibi ma-
trem ad tormenta, filiam ad prae-
mia. alibi Regem & dominum &
iudicem ad ignes; reum, & seruum
& mancipium ad regna, & celo-
rum diademata. Quis in hac secre-
tione, emulaque bonorum ac ma-
lorum retributione, rugitus expri-
mat & eiulatus? Iam cum viderit
patres, matresque, dominos, ser-
uos, socios, amicos, inimicos, ex-
mulos, uno rapi interitu, maledi-
ctis mutuo suppliciorum cauñas
improperantes; & in tanta multi-
tudine tam variom marmor, tan-
tas tamque acerbas ultimarum de-
speracionum voces, dentium stri-
dores, ora spumantia, liuidas can-
dentesque genas, membrorum
omniam sexuas collisiones, execra-
tiones, imprecations, blasphemati-
ones, quid dices? quid quando
demonum agmina insultantia? im-
properantia? aceulantia? minitaria?

ne*c* segniores comminationibus
manus? aut cum angelorum & be-
atorum agmina exemplo suo accu-
lantia & damnantias quid vbi ior-
dicis ante contempti, ac sponte-
neo neglegit ignorati, vulcum o-
culoique in solam vindictam tra-
ces? vbi vocem, in damnationem
omnium quae unquam fuerunt le-
uocatisimam? vbi inter clamores
& ciulatus, tristesque tot millium
dissonos planas, unam vocem
tonitru, fragore, terramoto omni
terribiliorem: *Ise maledicti in ig-* Mat. 25:
nem aeternum?

Quid facit hic homo? aut quis
illianimus in hoc terrore, cum in-
tonabit in ira fortis sui *validus Isa. 28,*
& fortis Dominus, sicut *imperus*
grandinus, *turbo confringens* sicut
*imperus aquarum multarum innun-
dantium & emissarum super terram
spaciosam?* unde calum, & terra, &
lementa & sidera contremiscunt
montes & siluæ, flumina & maria,
conculsa, ingenti trepitant panore,

¶ FF 6. Iedes

sedes vacuatura si locus detur: pte
 ra & arbores, herbz, flores, vinci
 īgloria, posito languent viros
 adeoque emedullata serpunt hami
 tanquam ab ardente fulmine am-
 busta: omnia denique, licet inno-
 xia, & nullo scelere suo contami-
 nata, sursum deorsumque, quasi
 propriis conuulsa sedibus, inter-
 tam spectant ultimamque exitum
 fui: & homo quod se vertet peccati
 conscius, imminentisque prome-
 titi p̄fscius ignis eterni? trepidant
 & tantum nō colliquescant rupeſ,
 & cœli tanquam ære fusi; & stabit
 homo rens? *Stella cœli et splendor*
carum non expandens lumen suum:
obtenebratus est Sol in oreu suo, &
Luna non splendebit in lumine suo.
 cū ergo sidera spoliata luce, ter-
 morem, horroremque testentur no-
 te sua, & stabit homo criminis &
 interitus sui conscius? non stat̄ hec
 Ingens machina tot ſeculis solidi-
 ta, tot stratum firmata baſibus, in-
 nocuo licet crimine, & stabit tot
 ſcele-

scelerum homo reus? inter inex-
plicabiles carnificem manus, inter
nullo tuo morituros ignes habet
homo reus? *In eroibune in spelun-* Isa. 2.
ca peccatum, & in voragine terra
à facie formidinii Domini, & à gloria
maiestatis eius, cùm surrexeris per-
cure terram. cùm iniugne zeli eius Sepho. 1
denorabitur omnis terra, & consum-
mationē cum festinazione facies cum-
tis babicantibus terram. atque hinc
clamor ille tanquam feralis bucci-
na: *Montes cadite super nos,* & col- Luc. 23.
les operite nos ab ira diei huius, diei
vindictæ & lamentationes, ignis &
pœnarum. at nulli montes tangunt
oculos, nullæ valles iudicis clau-
dent perimentve vocem, non iam
vtantè interminatricem, sed adiu-
dicatricem ignis æterni.

Quod si curiosus in ipsum iu-
dicem oculos defixeris, quid vide-
bis, extra illud o; vocemque tre-
mendam, præter tot damnationis
capita quot vulnera? nam quid
sunt illa quinque, nisi rōpea que-
dam

dam saxa flammorum, damnandum
 eternitatem deulementia? quid nū
 singula beneficiorum multitudo-
 nem testantia, magnitudinem com-
 memorantia, ingratitudinem accu-
 santia, improbitatem redarguen-
 tia? quid sunt, nisi singula fulmina
 perduellium medullas exedentia?
 & stabunt pēdes, nec subducet ī
 terrae eo? & quid sunt vulnera, ni-
 si venenaria tela, aut letales hasta
 toxicō lotz animz peccanti? quid
 nū horror & frago, & iaculat̄ rā-
 pes miserand̄ eternitatis? quid
 sanguis nū spicula infelicitis zui?
 quid gutte singulē, nū singulē vo-
 ragines sulpharis & picis? misera
 vicissitudo, ut quod fuit in mede-
 lam, sit in interitam; quod fuit in
 vitam, sit in mortem; quod in sal-
 tem, sit in damnationem; quod in
 triumphum, sit in servitutem & ca-
 tenas; quod in coronam, sit in po-
 nam; quod in gaudium, sit in mo-
 gorem; quod in beatam p̄emissio-
 mem, sit in ignē, & ignem ceterum.

Qno-

Quoniamque brevibus mercantur
eterna? quoniamque momentaneis
deliciis, voluptatibus, honoribus
auro, ignem, tormentia, contento-
ptum, indigentiamq; etiam aquae-
sum guttarum paramus eternam?
quoniamque in perituriis amplectimur
eterna infelici demutacione, immo-
tores diei huius, diei angustiarum
& timoris, pressurę & anxietatię
cum insonabit sepulcralis illa bu-
cina: *Surgite mortui, venite ad iudicium;* horroris & stuporis, ipsiusq;
elementis formidanda tuba, terra
intremente, cœlo lugente, sideri-
bus stuperibus, orbe toto sedibus
concusso? Flebilis illa dies, cum omnes manus dissoluenter,
omnia ge-
nua fluente aqua. Dies lacrymarum
& ululatum, & confusionis mag-
næ: cum ex omni orbis plaga, in
quocumque loco mois rapuit, securi-
ta texerunt, maria so-
buerunt, terra
derressit, surget in iudicium eterni-
tatis homo reus etiminis tui, celati
an prodiit, in recessu pectoris am
opere

opere completi concius, aelpensa talute, vltimoque exitio sui pauidus & horrore plenus, certus de poena, deque nullo fine morituris ignibas, dum tormenta tormentis infelici fœcunditate innascuntur.

s. Cor. 5. *Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, præcessit sine bonum, sine malum.*

Erigere anime. & dum dies permittant, dum poenitentia locus, dum fletibus patet via, corrigamus vetera; deliciis, honoribus, voluptatibus, opibus spretis, amplectamur ea que nos metu liberant futorum, quæque pro modico illorum neglegunt, cœlestia spondentes delicias, honores, opes, voluptates nullo finiendas die, nullo minoendas, nullo possessorem suum frustraturas, nullo mentito volto in fraudem pellesturas. vincent illa, & eternum vincent, eternaque colum rem suum beatitate donabunt, verissimis deliciis eternis, solidissimis

mis honoribus æternis, sincerissi-
mis voluptatibus æternis, certissi-
mis opibus æternis: quas nec nau-
fragia forbebunt, non hostes eri-
pient, non inualetudo franget nec
diminuet zetas.

Et quantula res est peritatis re-
nunciare ut æterna possideas? quâ-
ta, momentanea hęc negligere ut
æterna consequaris? quanta, bre-
vibus his exxi, ut æternis indua-
sis? Et quis nolle anno uno carere
voluptatibus, deliciis, honoribus,
opibus, ut iisdem annis frui posset
centum? quanto proinde pruden-
tiores sunt, qui dum vita hac viuunt,
exuant se illis voluntaria spolia-
tione, ut æternū fruantur innu-
meris modis maioribus, certiori-
bus, nobiliaribus, felicioribus?
Nam quanta est hęc vita si æterna
compareris? non annus, non dies,
non hora; adeoque vix momenti
meretur nomen. & non unus dies
apud Dominum sicut mille anni, &
mille anni sicut dies unus? Quam
fatui

^{2. Pet. 3.}

ratui proinde qui his brevibus bre-
uem vitam erogant, qui vt momentaneis hisce mentem expleant, spo-
lliant se maioribus in omnia secula
perennaturis / qui pro his iudicris
dominamque fallentibus, pro fa-
gitia is possessoremque suum non
multo post deserentibus, corpus
animamque aeternis subiiciunt igni-
bus! O stolidi! vbi mens & cos-
hominis? momentaneas delicias,
voluptates, honores, opes, aeternis
propinquere, securissimis, solidissi-
mis, nec ullo possessorem suum quo
destituentibus.

Et quid sunt temporis huius de-
licie proritamenta galæ, quid pro-
fuge & communes bestiæ volupta-
tes, publicum vitantes, & conspe-
cum ejam amicissimorum, paenit-
tine & erubescens sestatorem
suum flagellantes? quid honorum
& dignitatum incerta, quid opem
in tam varia fortuna possessio do-
bia, & morte paullo post deserent-
da; si cum aeternis, coelestibus dini-
mis

scimus componamus? nullus habet, nullum secretum pudori
ingeritur, nullus oculus testis formi-
atur, nulla incerta aut dubia, aut à
noscimusque hoste aut causa pericli-
tura. Semel possessa æternum pos-
dentur, semel adiudicata æternum
dubcent.

His ergo dum licet consequen-
tis serio ad laboremus. non ma-
no molimine æterna comparabi-
nas, si momentaneis illis contem-
nitis, totos nos breui hoc tempore
æternarum studio dederimus, his
incubuerimus, certi de præmio, cer-
ti de gloria, & gloria æterna. mita-
nunt ridensq; mente captos, pue-
losq;ne auro & gemmis, nautes, pa-
morumq; frusta præligentes.
miramur breue palati gustum mo-
mentaneaque obledimenta, dura-
tusq; anteponentes. at quanto nos
liberiore digni cachinno mesito
videbimus, qui peritura cœlesti-
bus, & in omne ævum perennatu-
ris, fatuo delebitu præponimus?
procul

procum hęc deliria diminuti capi-
tis. nimio isthęc fatuas emitur
insanire cum fatuis & pueris liceat
cum peritura perituris componun-
tur. at vbi momentanea hęc cum
eternis in certamen veniunt, & pro-
labentibus ac interitoris perpetua-
tura reponuntur; exuenda stoltitia-
est. nimis enim caro emitur quod
emendari non potest. Iudis, & ab
vno aliquando alez iactu regna
pendent & prouincię, aut ingentia
priorum patrimonia; & fatous
audis. quid audies cum in uno de-
leatu, tanquam alez iactu peritura
cum eternis mutas? in illo ludo qui
perdidit, meliore fortuna reparare
damna potest; adeoq; duplice fœ-
nore resarcire infortunatum prior-
em iactum: at in hoc eternitatis
ludo, nec deliberationibus, nec
iteratis felicioribus votis locus est.
Semel iacta alea est? eterna est. se-
mel delegisti? eternum est. semel
sententia data est? eterna est.

*Et quantum ergo res sanctob quas
in*

ist discrimen adducimur ferenda
sententiaz ignis zterni? opes, ho-
mores, voluptates quid sunt, si cum
infelibus inferorum tormentis
componantur? confer temporaria
hęc perennaturis, peritura zternis,
confer orbis qua patet, opes, ho-
mores, voluptates cum celestibus,
magnitudine, duratione. finita in
illis omnia, & ingentibus permista
sollicitudinibus, rubore, pœnitен-
tia; cum celestia interminata sine
nullo pretio metienda, nulla cura,
pœnitudine, et bescientia posses-
sorem suum percussura; nullo in-
genio, calamis, terminis circum-
scribenda. Cogita quidquid ali-
quando magnū, maiora reperies;
extende, si potes, vota ad omnium
ingeniorum conatum, maiora vi-
debis: adde quidquid inexplebi-
les omnium quotquot vñquam a-
darorum manus, quidquid vsquam
animi fastu turgentium, quidquid
per vbique voterunt pectora vo-
luptatibus ebria; nec vmbram qui-
dem

dem consequitas faeris fatari corporis. adeo cœlestium opes, honores, voluptates, quidquid est rei huius vincunt, ut nec in comparationem quidem venire possint sine magnitudinis sue nota cum his petituris. & digua hec videbuntur nobis propter quem infelicem subeamus aleam letalis sententia, à qua pendet æterna?

Hec cogita, nec facilè descendes ad fatuum hunc delectum: saniora enim æternatura docebunt; & ad meliora te perennatura trahent. sicutamen ita te totum vitæ huius operis honores, voluptates dementarunt adeoque infra omnes fatuos perrosque statuerunt, ut nulla te moueat aut spes præmiorum, aut gloria æternæ, non Deus ipse; moueat te feralis diei illius horror & stupor, cum ipsa orbis machina tantum non sedibus suis euellenda, ipsa nocte tremoreque suo sidera, cœlique nimis testata faciant, quid nunc cogitandum super die illo.

& fletuum & suspiriorum, die tristis & lamentationum, die rugitum & collisionum, die execrationum & ultimarum blasphemiarum, illis lacrymis, votis, precibus, accidinet reparando. audiamus invenientem Petrum: *Adueniet dies 2. Peti 3.*
 mini us fur: in quo cæli magno immenso transiunt, elemenca vero calore emicur, terra autem & qua in ipse t opera, exurentur. Cum igitur omnia dissoluenda sint, quales erit nos esse in sanctis conuersationibus & pietatibus, expectantes & terantes in aduentum dicti Domini per quem cæli ardentes solvuntur, elemenca, ignis ardore tabescere inter quod charissimi hoc expectantes sagacie immaculati & inviolati ei innentur
 in pace.

C A P V T X V.

INFERNS. Ac nimis ignibus a-
mocat te hoc caput. dum infelices
ostentat animas, quæ nequidquam
mediis ingemiscunt fornacibus, se-
ra, ô nimium! poenitudine. ubi
corcor ignis nullo sauciam ponie
abho. ubi poenarum focū augēt tor-
menta. ubi carnificum manus nul-
la lassachr poena, immanitas cre-
scente saucia aeternas: maximd
dum occurrit illnd sera poenisen-
zia, Porci non vri aeternū. non
pascere flamas aeternas, non igni-
bus cruciarī aeternis. porci coelos
gaudiis, Deo frui aeternū. Debui
exemplo panperis requiescere, &
nequidquam ad aquæ grecam in-
gemiscens diuiciis meliora, encio-
ra, saniora sequi. neglexi. et
paruo aeterna parari! At pares non
magno infelicem aeternitatem effu-
gere. tantum audi hic moxem
& triste aeternum imprime mēt;
si que

Sc̄que magistra tibi morum, vita
regula, Aeternitas. insoneisque af-
fidit̄ anribus; Tam leui parvoque
Aeterna? tam fugacibus fugienti-
busque Aeterna? sc̄na, o nimis
Aeternitas!

DI LATAVIT infernus an- Ila. 5.
mam suam, & aperuit os suum
q; ullo termino, & descendens for-
citus, & populus eius & sū limes
rioſique eius ad eum in profundum Deut. 32
i. dura sors, & acerba nimis! quis
lat eam, cūm audierit in clamati-
n: Ignis succensus est in furore meo,
trdebit̄ vsq; ad inferni nouissima.
vorabieq; cerram cum germe suo,
moncium fundamenia combures.
inc igneni qui amat, amet vitia.
dere qui aeternūm cupit, sequatur
ia. O fatui! peritura ac momen-
tua commutare aeternis? pro leui
luptate, in qua delectationis mi-
num, sordium & ruboris pluri-
um, aeternos ignes accersere? pro
odico auro, & nunquam domi-

Gg nua

nam sedaturo, ignes aduocare amnos? pro peritura vindicta, & Ispē vindicem suum, domumque totam vna ruina sepultura, nunquam mortitarios vindices in se seculorum ignes prouocare? pro fugientibus dignitatibus, nonquam saturantibus, plurimorumque inuidia grauidis, interque tot millia simulacionum odiorumque natantibus, nullis intermoritura statibus tormenta parare? audi interminantem Dominum: *Ducne in bonis dies suos et in punctione ad inferna descendunt, ubi luxus & dentium stridor & ignis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.*

Iab: 21.
Iab: 20.
Quod si tamen pergis, & amas super hęc vitia: aut plus apud te potest horum amor quam illorum terror. proba te ignibus. hos si culeris siccis oculis, constante vultu, aggredere honores. si fers amico sensu, ut dicere possis in illorum medio, Benè mihi est, & habeor bene; amplectere voluptates. inüce for

magis

racibus dexteram, si peritas illas,
ut erecta mente fers vstulantes i-
nes, aude protestantem sequi cu-
ditatem. si lambentes lateraque
adentes placent flammæ, si tibi tor-
rental ludus, si de pluma puluillus
ignes sunt; innectere libidinibus,
uz te ducent via trita, certa, ad il-
lis. repeto. desiderium peccandi
trahit, rapitque? antequam ex-
eas hanc famem, antequam im-
portunote huic tradas interpellato-
ignibus membrum committe
iod pellicit. lingua trahit, pala-
m prouocat? innecte cum Epulo-
ignibus, & vide an euangelico
o animosior, non descensurus sis

Abrahæ sinum, nouumque La-
rum, digitum nouum rore nouo
Focillaturam manus trahunt? im-
itte foculo; & intuere intrepidas
in us ignes suos pascentes. aliud
prouocat membrū? cudentibus
iice pranis, & experire nū in me-
signibus, medio confixus veru-
ticulis impositus, vngulis in terga

Gg 2 Szueq.

Scientibus, pars scienti flamin
sin persistet tamē importuna caro vr
gere, vrge ignes, tantoq; magis quā
eo iexit illa magis: quod si inter hęc
tormēta stat importuna ille dix, ex
ple. nihil veto. sin contrā momēta
neus hic ignis, & pieto similis, vt pri
mū irretitū te ardoribus & flamin
tenuerit, exuit omnē delicii memo
riā, excutitq;, tanquam īmissio Oce
no, omnē illicit cupiditatis zelum;
quid faciet ignis æternus, qui nun
quam posituras est iras, minas tor
menta, influant licet omnia maria,
nubes omnes, glacies omnes: quin
magis his accēnditur, vt crēdas ami
ca fomenta, & angendo substrocta:
crescitq; crescentibus annis: cuius
momentam annus est, annus mil
lia sunt. Ò fatui! æterna mercati
tormenta, flammæ, inastoantes ig
nes, seuumque vrentes, lancinga
tes, omniq; cogitatione crudelios,
pro his brevibus, tam citò peritoris,
tam inopinatō dominem luden
bus, fallentibus, ac non in medio
modo

modò; sed viñ in inchoato cursu ut plurimum desituentibus. O vani! momentanea hęc obieclamenta in eternas penas vertere?

Audi in Babylonio nomine seueras verasq; omnium potentium intermissiones, nimiumque veridicas denunciations: *Merces auri* & Apoc. 18 ergenti, & lapis presiosi, & margarita, & byssi, & purpura, & scrici, & ecci (& omne lignum ihyinum. & omnia vasæ eboris, & omnia vasa de lapide presioso, & arameno, & ferro, & narmore, & cinnamomum) & odoreniorum, & vnguenti, & thuris, & pinis, & olei, & similes, & ericici, & inennorum, & ouium, & equorum, & hedarum, & mancipiorum, & anima-
uia hominum. Ec poma desiderij ani-
ua tua discesserunt a te, & pinguis &
raclara perierunt a te, & amplissimam illa non inuenient. mercatores
omnium qui diuites facti sunt ab ea,
ongè stabunt propter timorem sor-
renorum eius, flentes ac lugentes, &
licentes: *Va, va ciuitas illa magna,*

que amicta erat byssō & purpureo
cocco, & deaurata erat auro & lapide
precioso & margaritus, quoniam una
hora destituta sunt canca diuina, &
omnis gubernator, & omnis qui in la-
cum nauigat, & nauic, & qui in
mari operantur longè stererunt, &
clamauerunt videntes locum incendiū
eius, dicentes. Quā similitudinē ciuitati
huic magna? & miserunt puluerem
super capita sua, & clamauerunt fleu-
res & lugentes, & dicentes: Vix, ve
ciuitas illa magna, in qua dinites fa-
cti sunt omnes qui babebant nubes in
mari de preciis eius, quoniam una hu-
ra desolata est. Hac vniuersitate poten-
tibus denunciata. quorum tormenta
& ignes intuere propios, ac inter
hac exteroatura tormenta, inter ho-
stiles rufus & blasphemationes, sul-
phuris & plumbi, picis & æris mista
liquamina, pectoris & horroris in-
nexum consensum, carentium
metallorū amplexos, sexcentorumq;
cruciatus generā, pro tam leuibus
fugitiuis momentaneis vanis.

Intuere

Intrere exinde iacentem, ibi avarum, auidas pœnarum flammam nunquam satis misero corpore satiantem, nunquam per tot tormenta carnificum scutiam explicantem: hic superbum ignium & sulphuris vile pabulum, dæmonum protri mentum, & infelici præcipitio fœdissime voraginis miserandum: ibi voluptatibus aliquando indulgentem, fornacibus nunc carentibus permisum, omnes denique æternam ignis æternam materiam, perennatarum flammarum nutritia perennatura germina, nunquam intermiturarum pœnarum non moritoras recessiones. Vide cum Epulone supplices, nec exaudiri. vide de petrali pectori ardentia vota, aquæ gutta sitim leuari, astem restinguendis desiderantia, nec consequi, extrenoque digito rore madenti refici, & negari. inter blasphemias in Deum calicesq; eructationes, inter ultimos desperationis vomitus, inter sacregas omnia quidquid ubiq; est,

Eg 4 Dei

Dei, parentum, filiorum, coniugum, fratum, sororum, sociorum, amicorum, rerumq; adeo omnium execrationes, exedentibus, lanantibus, inestuantibus vndeque flamnis, intimaq; præcordia dopa cenisq; bus; quz licet arrodantur ignibus, non quam absuntur, inerrant visceribus mille tormenta, bouis verteribus succedentibus, nec deest tormentis aut vstioni materia. quin & pascuntur ignibus ignes, tormentaque tormentis innasuntur inferi alternaturo partu. Et unum corpus, tam mollis caro, tam labilis sanguis eternam ignibus sufficit matrem.

Poterat hæc, caro non magno redimere, poterat leuibus poenis auferre, poterat minimo eternatas excutere, poterat non difficiili fuga effugere hos ignes. Nunc ingemiscit sero, & non profutur. Non lacrymæ, cadunt irrita vota suppliçis dexteræ. miserationi hic locus nullus est, iustitia & poenarum est.
iaculæ-

Iacalemur proinde dum tempus est
 & venia locus, calentia melioribus
 ignibus vota. fluant oculi, modicę
 lacrymę tanquam superfuso Ocea-
 no flamas extinguent æternas. lu-
 geamus scelera. modicus dolor de-
 loren̄ pellet æternum. subtraham-
 us carni incendiua libidinū, mo-
 dica fuga castam mentem dabit.
 subtrahamus inuerecundis his car-
 niis ignibus materiam, ne materiam
 æternis ignibus subministreret. exu-
 lent delicię, & gulam irritantia con-
 dimenta, ne nos cum infelici Epu-
 lone excrucient æternū. modicę
 yltronex pœniz, dolores, lacrymę,
 tanquam à valido vento, minitan-
 tes infernorum igneos imbres leui
 negotio dispellent, & exsiccabunt
 oculorū flumina æterna felici gan-
 diali spongia. ite ergo nunc lacry-
 mę, fluite irriguo profuturo cursu.
 his namq; benignitas irrorata Dei,
 tanquam fœcandus ager fructum
 dabit aternaturam. his miserationis
 pascua imbricata, centuplo bea-
 Gg 5 bunt

bont imbricatorem suum. patet
nunc sorbendis his pascua imbricibus.
patet his torrentibus ager,
nullo post flumine, ac ne Oceano
quidem madidandus. & quantula
res est, vltorneas erogasse poenias,
lacrimas? quantula, pulsis vitiis,
virtuti vltro appetenti, ostia reser-
asse? nam & calcata semel virtutis
via suavis est. ubi enim primos
transfligeris calles, qui plus terrores
ostentant quam habent, plana via
est, addo, deliciis plena.

Eia ergo anime, quid times? mo-
mentanez lacrimæ sunt, luctus,
poenæque quibus eterna redimis.
quam feliciter illæ fluant, quibus
ignis extinguit eternus? quam
prudenter refrænatur caro, ne se &
animam simul perdat? imo, quam
sapienter odio habetur caro, frangit
que illius ardor, meliore
æstu amoris & timoris Dei, ne eter-
num ardeat stolidè hic amata caro
ne ama. ne parce. quanto enim plus
concesseris, tanto plus poenarum
accumæ

accumulabis. ne blandire: quanto
namque plus blanditus fueris, plus
ignium substruxeris.

Dura commutatio: temporarij in
æternum. dura æternitas: tam paruo
parata: misera: tam breui temporo-
ris mercede parta. tam letis & vola-
tici gaudij pœna æterna: tam fugi-
tiui gaudij mœror æternus, tam va-
næ felicitatis & oblationis tor-
menta æterna, tam fœdæ voluptatis
momento peritur ignis æternos.
Dura æternitas: in qua vel momen-
tum negatur quietis: in qua dolor
dolor inambulat, pluraque succre-
cunt infelici fœcunditate pœnaliū
genera, tanquam æterno miseran-
do nixa. Dura æternitas: in qua vel
extremis digitis, stillicidium aquæ
solutantibus in æternaturis igni-
bus, denegatur. Dura æternitas:
in qua tormentum tormento ad
iascitur inter misereri pœnas car-
nificum manus, quarum nulla
œnarum incrementa sauitiam
expleant

Explent, nulla mitiget temporis
longinquitas. crescit crescentibus
annis, sequos animas, senior manus.

O nonquam pœnarum flamma-
sumque finis! commensurari æter-
nitati flamas! commensurari æter-
nitati felici, adeoque commensa-
rari Deo; ut quamdiu hic, tamdia
ille? Dura æternitas! quanto satius
fuisset hic ardere flammis, viscera
igne depopulante, excarnificari
vagulis, lacerari flagris, & per sin-
gula membra novis scuire pœnis,
omnibusque quos ingeniosissima
quæque crudelitas fingere potuisset
ad explendum odium, quam pro
tam fugitiuis, tamque citè domi-
num destituentibus, ignibus adia-
dicari æternis? ò fatui! quo usque
ludimus in æternitate? quo usq; tan-
quam stolidissime tesserario iacto
æternaturis caput obiicimus tormé-
tis? ò vbi mens/ quanto prudentius
speluncas, rupiumque abdita, & fil-
iarum ultima insederunt Sandis
domuerunt carnem, restinxerunt
ardo-

ardorem, calcarant zstum, riserunt honores, auersati delicias, ne zternum s̄quiret pœna, néve zternum fuerent tam breui pœnitenda. O ubi cerebrum! certi de morte, incerti de hora; certi de tormentis, incertian eternum adiudicandi, vimus tanquam non morituri, non adiudicandi: & ab infelici momen-
to, ab auri acero, honorum vani-
tate, voluptatis momentanea spu-
citia, pendent zternatura.

An fôrē speramus mītiora inani
fiducia? Si Angelis peccansib⁹ non ^{2. Pet. 2.}
pepercit Dominus, sed rudentib⁹
inferni detractos in tartarum eradi-
dit cruciandos, & originali mundo non
pepercit; qua vacua confidentia ma-
ioribus pluribusque irretitus crimi-
nibus meliora speras? accusabis for-
tē carnem, seruam domina? at cui
zquom fuit parere, cui imperare?
illā tibi, an te illi? non satius vtram-
que saluam licet renidente carne,
reluctante sensu, qmā vtramque
damnari ridente vultu, vtramque

Gg 7 ignibus

ignibus ad iudicari non moritari, ne modica pena leuaretur in carnem? nam quid illa dictura est in tormentis constituta, aut quid tu responsurus coquerenti de penis? an te sequutum mollitiem eius, primumque illius in honores, delicias, voluptates, opes affectum? nec voluisse substrahere malorum irritamenta ne moreret caro? cui imperium tradiderat utriusque conditor, aut quam cui commiserat carnem animæ, an animam carni? & quid peteret caro nisi placentia sibi futurorum ignara? quid peteret peritura caro, nisi peritura fecum? aut quo protenderet cogitationes ignara omnium quæ supra carnem ratione docenda, frenanda, corrigenda fuerat. à momentaneis, ab his stolidis quibus paratur infelix aternitas, ad cœlestia & diuina deducenda. Quare quidquid hic peccatum, animæ fuit. caro quid potuit? edomanda erat ne & se & animam impelleret in nulla penitencia

dine leuandam perniciem, nulla
mitigandam, ne & te & anima de-
turbaret in infelicitissimum illud se-
terius seculi precipitum, ubi eter-
num sauitur, commiseratione nul-
la, decremente nullo; auctu perpe-
tuo, nouis incrementis, funestisque
vicissitudinibus grauius etiam su-
uentibus.

Erige te anime, exere concessas
celo vires. frange hanc carnem bel-
luam, nec quidquam vltra bestias
sentientem dolebit? modicis dol-
lor eterna parabit gaudia. flebit?
beatę lacrimę quibus zternus ex-
tinguitur ignis. indignabitur? post
gratias ager. exurget in iras? ne ce-
de. frange ratione, minis, verbere.
flaccet? etiam moriatur. ne in
zternam & se & te trahat mortem.
succident genua, & languor occu-
pabit artus? felix eneruatio, qua
conculta caro pedibus parere
discat, imperare dediscat, & de-
suescat. quid si in hac lucta etiam
anima sua destituatur? na illa
felix

felicissima & beatissima, socia for-
tura ut victorię, sic palme & triom-
phi, quę fuerat hostis, & improvidā
eupiditate sua, se, & animam trahe-
bat in socias pœnas æternitate com-
mensurandas.

Sed durum est hic pati; durior
æternum. graue negare amica car-
ni, grauius æternum inimica pati.
Verum quis hostis sequit in seipsum?
prudens sequitia est, quę ab æterna
mos eripit. & tu illum amare-cre-
dis, qui momento placitura conce-
dit ut torqueat æternū! at quę cro-
delitas sequire in mollem carnem?
benignitas est hic sequire ne yratur
æternum. etiam medicus vistulatio-
ne & sectione sequit in membrum
ut reliquo corpori bene sit. Nos
agrestis animus est, qui in tam bla-
dam, tam amicam sibi sequit carnem?
nemo parens filium lacerat. pro-
pior etiam caro est. imò non illi
inhumanus & esterius, omniq[ue]
deò crudelior tigride ac leona ei
qui ut blandientem carnem delicii
farcis

arciat perituris, æternis destituit
 cruciatibus? sed & ille verè parent
 est qui secat in filio nocitura, qui
 non parcit ferro ut eruat maligne
 responsura, qui virginem in illo ad-
 iuc terram vomere subigit & ra-
 tis, ut fructus referat speratos; qui
 hoc igne etiam noxia exaudicat.
 Ille enim amat, qui à prima cœta,
 per dura & aspera, & lacrymis non
 temel madidata; suspiciti calcata
 dicit ad virtutem amœna, æternum
 oblectantia: qui si quid tortuosum,
 si quid deuiom, verbere, vinculiss
 gñibus etiam adiunat, ille vero in
 lano amat amore, non & odit? qui
 permittit nocitra, qui præcipit
 proximum non retrahit etiam no-
 centem, qui insana crapula ruentem
 in venenaria, non subtrahit toxi-
 sum: qui ne sentiat lacrymas, ne in-
 fantiz ploratus, ad praua surgenti
 solidio blanditur vultu. Et quis ar-
 met basia, complexus, pocula ver-
 eno tintæ? quis suauem spongiam
 bouacula fætam? quis purpureum
 torum

torum ignibus instratum? quis est
labri attacatum mollem? quis blan-
dientem amplexu viperam? at
omni viperam nocentior fœmina est
omni colubro virulentior quæcum-
que libido est, omni nodacula, ig-
nibus omnibus crudelius fetociunt
sub mentita puspora, honor & glo-
ria; omni veneno potentiùs scuunt
aurum & opes.

Quid his immoraris tam citè
petempturis? quid amplecteris tam
scuam præmiatora? quid deligi-
eternum scutura? quid amabis igni-
bus perennatura? ne fide, iuxta nati-
onis æternitas momætanea hac mol-
litie, auro, purpura regitur. ne cre-
de, sub cerussato honoris & opum
volta, sub purpurissatis voluntatis
labris venena latent perennatura
ne sequere. mors in amplexu est
& mors æterna. sola fuga salus præ-
rator: victoriz, triumphi, regna ab
hac vna speranda sunt. fuge noctu-
ra. quo citior, eo fuga certior
tutor. sed & fleat hic insolenter
car-

carneum, doma, vre, seca, ne
eternum tormenta sequiant vanam
paenitudine. Subtrahe proinde
prauo illius affectui fomenta, igni-
bus pabulum. voluptatum, hono-
rum, opam quanto plus ingesseris,
 tanto plus paenarum substruxeris.
remove materiam ignibus si restin-
guere incendia paras. flammam a-
mag qui alit, qui cum potest non
retrahit vstulanda, qui suggerit no-
sa, oleum camino, ligna fornaci-
bos. Et ferenda fors haec, si com-
miserarentur voluptatibus, ho-
noribus, opibus ignes: sed cum
internare hos, pro fugitiva & mo-
mentanea illorum fruitione vide-
nus, quis prudens peritura deli-
cat ut ardeat eternum? miseranda
conditio! eternitas tam vni parata;
insana fatuitas! tam paruo que tor-
menta accersit eternatura. fuge
quis sapis materiam ignium,
& ignium eternorum. pelle haec
œnarum pabula & paenarum e-
xmarum. sero fugam cogitas
ignibus

ignibus adiudicatus, sero fastidissim
sentia pœnarum, pœni immersus.

Ergo dum licet & permittit etas
perde qui sanguini insidiantur tuo,
calca qui te protestant, iugula prius
quam ipsimicam hauias ferrum.
prudentis est preoccupare hostem,
& anteuertere inimica consilia. ille
sapiens est qui prouida dispiciens
longe ante prouideret & cauet nocen-
tora, qui hostiles conatus sagaci pro-
pertit prouidentia ; qui obniam it
aduersariis molitionibus, nec aut fi-
dicia sui, aut contemptu hostis, aut
inani meliorum spe delusus, seriis
ingemiscit accepta damna, nulla
arte, consilio, viribus reparanda,
maxime si eterna. Quo loco illum
habeas qui deliberationem reiicit
in exilium, in exercitum cœsum, in
recisas ceruices, in cracem, in la-
queum? idem de te cogita, quæ con-
silia vitæ melioris coniiciis in sero
diem, in sententiâ iudicis, in noo-
quam moriturum ignem : qui im-
mersus opibus, honoribus, volepu-
tibus,

Philosophus Christianus. 713
tibus, inermis inter armatos validè
hostes, arma circumspicis tutelaria,
Quibus te spontaneus exulti. au-
xilia speras inimico nudus cinguis
ferro? antè oportuit. Ethoc demū
sapere est, fugere dum pacet via; ar-
ma parare, consilia expedire, ma-
nitionibus incumbere, dum tem-
pus & res ferunt. ita facias. necti-
mueris ignes, non imitantes dymo-
nes, non supplicia sæculi alterius;
non vultum iudicis, non quidquid
ibi magnitudine & æternitate.
sua magnum.

F I N . I S.

